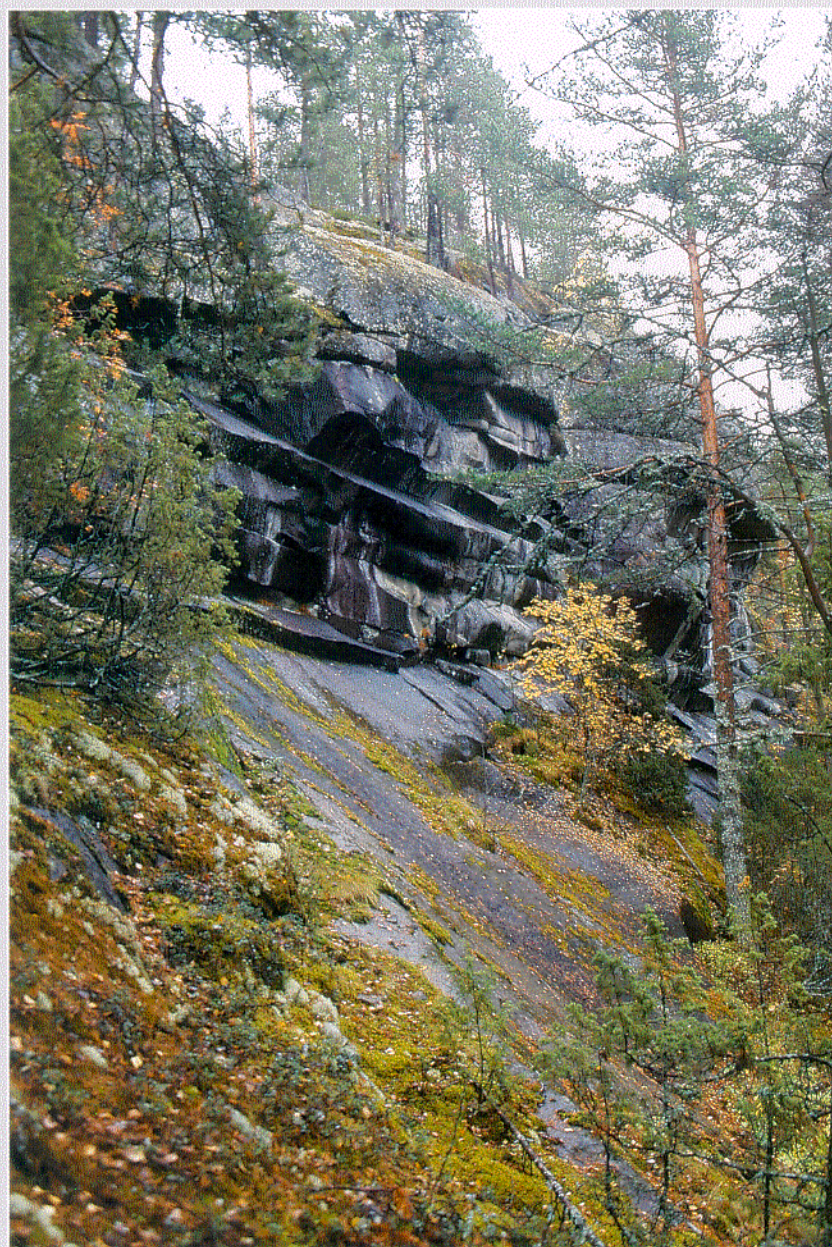

Jukka Husa, Jari Teeriaho, Tytti Kontula ja Reino Fagerstén

Luonnon- ja
maisemansuojelun kannalta
arvokkaat kallioalueet
Pohjois-Savossa

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
<http://www.vyh.fi/palvelut/julkaisu/elektro/ay214/ay214.htm>

ISBN 952-11-0891-6
ISSN 1238-8610

Kannen kuva:
Maukosvuoren jäätikön hioma pystyjyrkäne, Rauhalampi. Juha Nykänen.

Kartat:
©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MYY/01

Sivutaitto: DTPage Oy
Paino: Oy Edita Ab
Helsinki 2001

Alkusanat

Ympäristöministeriö käynnisti vuonna 1987 tutkimushankkeen, jossa kehitettiin menetelmiä luonnon- ja maisemansuojelullisesti arvokkaiden kallioalueiden inventointiin maassamme. Kallioalueinventoinnin maastotyöt aloitettiin vuosina 1989–90 Uudellamaalla ja Kymessä, joissa inventoinnin menetelmiä ensi kertaa testattiin. Sen jälkeen kallioalueinventointi on edennyt lääneittäin tai maakunnittain ensin entisissä Turun ja Porin (1991–93) sekä Vaasan läänissä (1991–95) ja jatkuen Hämeessä (1993–95), Keski-Suomessa (1995–96), Pohjois-Pohjanmaalla (1996–98), Kainuussa (1996–98) ja Pohjois-Savossa (1996–98).

Kallioalueiden luonnon- ja maisemansuojelullisten arvojen inventointia on tehty maassamme kiireellisyysjärjestyksessä. Työ on aloitettu alueilta, missä kalliokiviaineksen taloudelliset hyödyntämispaineet ovat olleet kaikkein suurimmat. Tämän läpi 1990-luvun jatkuneen valtakunnallisen tutkimushankkeen aikana on suojelullisesti merkittävien kallioalueiden nykytilanne tarkoitusta suurimmasta osasta maata; ainoastaan Ahvenanmaa, Tunturi-Lappi ja osa Metsä-Lappia jätetään inventoimatta.

Pohjois-Savon kallioalueiden inventointi (1996–98) on toteutettu eri viranomaistahojen yhteistyöprojektina. Pohjois-Savossa kallioalueinventoinnin rahoitukseen ovat osallistuneet ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen lisäksi Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Savon ympäristökeskus ja Savo-Karjalan tiepiiri. Nyt valmistuneen selvitystyön kustannukset olivat yhteensä 590 000 markkaa. Tästä summasta oli Pohjois-Savon liiton ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksen rahoitusosuudet olivat 30 000 markkaa ja Savo-Karjalan tiepiirin osuus 60 000 markkaa.

Pohjois-Savon kallioalueet inventoitiin kesinä 1996–1998. Esiselvitykset kallioalueista tekivät geologit Antti Saarelainen ja Juha Nykänen ja biologi Tytti Kontula. Inventoinnin maastotöihin osallistuivat geologit Antti Saarelainen (1996), Juha Nykänen (1997) ja Jukka Husa (1998) sekä biologit Tytti Kontula (1996–97) ja Jari Teeriaho (1998). Projektia on ohjannut ja valvonut keskeisistä asiantuntija-, suunnittelu- ja viranomaistahoista muodostettu ympäristöministeriön asettama valvontatyöryhmä, jonka puheenjohtajana on toiminut ylitarkastaja Markus Alapassi ympäristöministeriöstä. Valvontatyöryhmän muina jäseninä ovat olleet insinööri Maire Huotari Savo-Karjalan tiepiiristä, vanhempi tutkija Jukka Husa Suomen ympäristökeskuksesta (sihteeri), ylitarkastaja Jorma Keva ympäristöministeriöstä (varapuheenjohtaja), geologi Reino Kesola Geologian tutkimuskeskuksen Väli-Suomen aluetoimistosta, maakuntasuunnittelija Seppo Laitila Savon liitosta ja ylitarkastaja Jorma Tuomainen Pohjois-Savon ympäristökeskuksesta. Valvontaryhmän työskentelyyn ovat lisäksi osallistuneet tutkija Tytti Kontula (31.12.1997 saakka) ja tutkija Jari Teeriaho (alkaen 1.1.1998) Suomen ympäristökeskuksesta. Erityiset kiitokset haluamme osoittaa biologi Jorma Knuutiselle, jolta olemme saaneet arvokkaita tietoja ja kommentteja etenkin Rautalammin alueelta.

Valmistunut selvitys kokoaa samoihin kansiin Pohjois-Savon maakunnan merkittävimpien kallioalueiden suojeluarvojen taustatiedot ja uudet laajamittaiset inventointitiedot. Julkaisussa Pohjois-Savon maiseman- ja luonnonsuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet on kuvattu tärkeimpien arvojensa ja kallioalueiden karttarajaukset on esitetty peruskarttapohjilla. Tutkimus palvelee maa-aineslain mukaista lupamenettelyä ja alueiden käytön suunnittelua, mutta ylipäättään ympäristönsuojelun eri tahoja, luonnontieteellisiä museoita sekä luonnosta kiinnostuneita kansalaisia.

Sisällys

Alkusanat	3
1 Johdanto	7
2 Tutkimusmenetelmät	9
2.1 Alueiden valinta ja rajaus	9
2.2 Inventointi- ja arvioimiskriteerit	9
2.3 Kallioalueiden arvoluokan määrittäminen	12
3 Tutkimusalueen yleispiirteistä	13
4 Tulokset	18
4.1 Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet	20
Sanasto	136
Kirjallisuus	139
Liitteet	
1 Paikallisesti arvokkaat ja vähemmän merkittävät kallioalueet (arvoluokat 5–6) -luettelo	142
2 Valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden sijoittuminen suojelualueille, -ohjelma-alueille, maisema-alueille tai Natura 2000 -verkostoon ehdotetuille alueille sekä seutukaavan merkinnät	145
3 Suojelualueiden, suojeluohjelma-alueiden, maisema-alueiden ja Natura 2000 -verkostoon ehdotettujen alueiden tunnuksukset ja nimet	147
4 Tekstissä mainittujen kasvien, sienten ja eläinten suomenkieliset ja tieteelliset nimet	148
5 Kasvillisuustyyppien lyhenteet	153
6 Uhanalaisten ja silmälläpidettävien kasvien ja sienten sekä eläinten esiintyminen valtakunnallisesti arvokkailla kallioalueilla	154
7 Pohjois-Savon 1:100 000 ja 1:400 000 kallioperäkartat	163
8 Kuopion luonnontieteellisen museon kasvistollisesti arvokkaat kalliot	164
Kuvailulehdet	168

Johdanto

Maamme kallioalueiden suojeluarvojen inventointi on kiireellinen tehtävä, sillä kallioista saatavan kiviaineksen käyttö on nopeasti kasvanut ja sen tarve luonnonsoraa korvaavana materiaalina tulee lisääntymään myös tulevaisuudessa. Paineet kallioiden taloudelliseen hyödyntämiseen ovat suurimmat etenkin kasvukeskusten läheisyydessä sekä seuduilla, joilla on luonnostaan pulaa sorasta ja hiekasta.

Kalliokiviaineksen ottamista säätelee vuoden 1982 alusta voimaan tullut maa-aineslaki (MAL 551/1981). Tämän tutkimuksen päätavoitteena on olla apuna ja tietopohjana sovellettaessa maa-aineslain säännöksiä lupamenettelyssä. Lain säännösten keskeinen tarkoitus on ohjata maa-ainesten ottamista niin, että maiseman ja luonnon arvojen suojelu voidaan turvata kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Maa-aineslain perusteella päätös ottoluvan myöntämisestä tehdään siinä kunnassa, jossa hakemuksen kohdealue sijaitsee. Ratkaisu on tehtävä yksinomaan maa-aineslain 3 §:n sisältämien lupaedellytysten pohjalta. Kiviaineksen ottamisesta ei saa aiheutua esimerkiksi kauniin maisemakuvan turmeltumista, merkittävien luonnon kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista. Mikäli maa-ainesten ottamisesta aiheutuu maa-aineslain 3 §:n yhdenkin kieltosäännön haitallisia vaikutuksia, lupaa ei voida myöntää. Lain soveltaminen edellyttää perusteellista tietoa ottamisalueen luonnon olosuhteista, maisemasta ja ottamisen vaikutuksista ympäristöön. Siksi lupakäsittelyissä ja otossuunnitelmia tehtäessä on kallioalueiden maisemalliset ja luonnontieteelliset arvot tunnettava riittävän hyvin.

Kallioluonnon tutkimusta ja suojelutoimia on toteutettu maassamme vielä melko vähän ja vasta viime aikoina on kiinnitetty enemmän huomiota kallioalueiden suojeluarvojen laajamittaisempaan inventointiin sekä yleensä erikoislaatuisten kallioluonnon suojelemiseen (ks. Alavuotunki 1989a, Pykälä 1992, Hamari ym. 1992a, 1992b, Punkari ym. 1992). Pohjois-Savon kallioalueinventoinnin tutkimusmenetelmät pohjautuvat Kymessä ja Uudellamaalla (Hamari ym. 1992a, 1992b, Punkari ym. 1992, ks. myös Heikkinen & Husa 1995) luotuihin kriteereihin, jossa kallioalueiden suojelullinen merkitys on määritelty maa-aineslain ympäristökriteerien perusteella.

Maakunnasta inventoidut kallioalueet on arvoitettu seitsemän luokkaisessa järjestelmässä luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaihin kallioalueisiin (arvoluokat 1–4) sekä paikallisesti merkittäviin ja vähemmän merkittäviin kallioalueisiin (arvoluokat 5–6). Näistä maa-aineslain 7 §:n tarkoittamaa valtakunnallista tai muutoin huomattavaa luonnonsuojelullista merkitystä on arvoluokkien 1–4 kallioalueilla. Arvoluokkien 1–4 kallioalueista on esitetty raportissa aluekohtaiset yleiskuvaukset ja rajaukset luvussa 4.1. Inventoidut arvoluokkien 5–6 kallioalueet on luetteloitu liitteessä 2. Tarkempia tietoja niistä on saatavissa kunnasta, alueellisesta ympäristökeskuksesta, maakunnan liitosta ja Suomen ympäristökeskuksesta.

Mikäli maa-ainesten ottaminen kohdistuu arvoluokkiin 1–4 kuuluvalla kallioalueelle, on lupahakemukseen liitettävä maa-aineslain 7 §:n mukaisesti alueellisen ympäristökeskuksen lausunto. Maakunnan liiton lausunto on pyydyttävä, jos alueella on huomattavaa merkitystä seudulliseen kaavoitukseen. Museoviraston lausunto on tarpeen, jos ottamisalueella saattaisi olla muinaisjäännöksiä. Lisätietoja maa-ainesten ottamiseen liittyvistä asioista on saatavissa ympäristöoppaasta 2001 (Alapassi ym. 2001).

Pohjois-Savon kallioalueinventointi ei ole kattava. Inventoinnissa on keskiytetty selvittämään biologisesti, geologisesti ja maisemallisesti arvokkaita kallioalueita, joilla on valtakunnallista tai huomattavaa luonnonsuojelullista merkitystä. Kalliopaljastumien runsauden takia kaikkia kallioalueita ei ole voitu tutkia ja tutkittujen kallioalueiden ulkopuolelta voi löytyä etenkin paikallisen tason merkittäviä suojeluarvoja. Näitä kallioalueita on Pohjois-Savossa etenkin vesistöjen ranta-alueilla ja saaristossa, jossa vesistömaisemaan rajautuessaan voidaan niiden katsoa sisältävän jo sellaisenaan maa-aineslain 3 §:n tarkoittamia kaunearvoja. Tämän inventoinnin tulokset edustavat tämän hetkistä tietämystä Pohjois-Savon kallioluonnosta ja tätä aineistoa tulee tulevaisuudessa tietämyksen lisääntyessä täydentää.

Tutkimusmenetelmät

2.1 Alueiden valinta ja rajaus

Tutkittavat kallioalueet valittiin pääasiallisesti karttatarkastelun (peruskartat, geologiset kivilajikartat ja niiden selitykset) ja aiheeseen liittyvän kirjallisuuden perusteella. Biologisen tiedon eräänä pohja-aineistona on käytetty Kuopion luonnontieteellisen museon 30 viime vuoden aikana keräämää lajistotietoa etenkin kasvistollisesti arvokkailta kallioilta (liite 8). Arvokasta lisätietoa kerättiin myös haastatteleamalla eri tieteenalojen asiantuntijoita. Kalliokartoituksen ulkopuolelle jäävät laaja-alaisimmat jo perustetut suojelualueet kuten kansallispuistot, luonnonpuistot ja erityiset suojelualueet. Näistä mm. Kuopion Puijon, Suonenjoen Keurunmäen ja Tuusniemen Seinävuoren rotkolaakson suojelu- tai ohjelma-alueilla on myös kallioihin liittyviä arvoja.

Kallioalueiden rajaamisessa käytettiin maa-aineslain mukaisia ympäristökriteerejä. Rajauksissa pyrittiin ensisijaisesti muodostamaan maisemallisesti yhtenäisiä geologis-geomorfologisia kokonaisuuksia, joihin sisältyy usein biologisesti arvokkaita väli- ja reuna-alueita. Kallioalueiksi luetaan tässä tutkimuksessa sekä kalliopaljastumat että kalliomaa-alueet, joiden päällä on enintään metri irtonaista maa-ainesta. Valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltujen kallioalueiden karttoihin on merkitty kallioaluerajausten lisäksi tiedossa olleet suojelualueiden ja -ohjelmien rajat, mikäli ne koskevat kyseisiä kallioalueita.

2.2 Inventointi- ja arvioimiskriteerit

Kallioalueiden luonnon- ja maisemansuojellisuuden arvo määritetään kolmen pääkriteerin perusteella. Ne ovat 1) geologis-geomorfologiset, (2) biologis-ekologiset ja (3) maisemalliset tekijät. Lisäksi kallioalueen arvotukseen vaikuttavana neljäntenä tekijäryhmänä tarkastellaan kallioalueeseen tai sen lähiympäristöön liittyviä muita arvoja, joita ovat kallioalueen luonnontilaisuus, lähiympäristö, kulttuurihistoria ja arkeologia sekä virkistyskäyttö. Tämän neljännen tekijäryhmän kokonaisvaikutus kallioalueen arvotuksessa on selvästi vähäisempi kuin päätekijöiden merkitys. Kallioalueeseen liittyvät muut arvot huomioidaan inventoinnin pisteytyksessä lähinnä sellaisessa erikoistapauksessa, jossa kallioalueen suojeluarvo on päätekijöiden perusteella määritetty kahden arvoluokan rajalla. Merkittäviin lähiympäristön arvoihin kuuluvat esimerkiksi luonnonsuojelualueet, suojeluohjelmien kohteet ja vesistöt. Kulttuurihistoriallista ja arkeologista merkitystä lisäävät mm. kallioalueella olevat muinaiset hautaröykkiöt, kalliomaalaukset ja kansanperinteeseen liittyvät seikat.

Geologis-geomorfologiset arvot

Geologis-geomorfologisin perustein kallioalueelle annettu arvo kuvaa sen merkitystä geologisena tutkimus- ja opetuskohteena sekä merkittävyyttä luonnontieteen tai erikoisuuden (liittyy maa-aineslain 3 §:n mainintaan erikoiset luonno-

nesiintymät) kannalta. Geologisista ja geomorfologisista piirteistä tulisi pystyä arvioimaan edustavuus, esiintymisen yleisyys ja monipuolisuus, joiden pohjalta muodostetaan merkittävyysarvo.

Kalliot muodostuvat yhdestä tai useammasta kivilajista ja kaikista niissä olevista rakenteista. Tutkimuksen ja opetuksen kannalta arvokkaita ovat kallioperän kivilajien ja niiden rakenteiden muodostamat avainkohteet. Geotieteellisesti arvokkaita ovat kivilajien tyyppiesiintymät, harvinaiset kivilaji- ja mineraaliesiintymät, magmaattiset kiteytymisrakenteet, pintasyntyisten kivilajien kerrostumisrakenteet ja kaikki metamorfoosilta ja liikunnoilta hyvin säilyneet kivilajien alkuperäisrakenteet sekä kivilajien tektonis-metamorfiset rakenteet.

Kallioiden pinnanmuotoja on muokannut kivilajikohtaisten rakenteiden ja ominaisuuksien erojen lisäksi jäätikön lohkaraita siirtävä, kuluttava ja hiova toiminta. Mannerjäätikkö on hionut silokallioita ja raivannut kallioperän ruhjeisiin eroosiolaaksoja. Jäätikkövesivirrat ovat muun muassa synnyttäneet hiidenkirnuja. Jääkauden jälkeisissä meri- ja järvivaiheissa syntyi vedestä paljastuneille alueille, myös kallioille, rantavoimien kuluttavan ja kasaavan toiminnan vaikutuksesta muinaisrantoja. Erikoisia kallioihin liittyviä luonnonesiintymiä ovat muun muassa luolat, jyrkänteet, rotkot, kalliorapautumat, rapautumiskolot ja suuret irtolohkareet. Näillä kalliopaljastumien ja kalliomaiden geomorfologisilla ilmentymillä on tieteellistä ja opetuskellista merkitystä tulkittaessa esimerkiksi jäätikön mekaanisia ja sulamisvesivirtojen voimakkuuksia sekä luonnon ajallisia ilmiöitä. Kallioiden geomorfologiset ilmentymät ovat yhden tai useamman tekijän aikaansaamia ja lisäävät kallioalueen geologista suojeluarvoa.

Biologiset arvot

Biologinen arvo (liittyy maa-aineslain 3 §:n mainintaan erikoiset luonnonesiintymät) määritettiin kallioaluerajaukseen olennaisesti kuuluvien habitaattien perusteella, ei pelkästään varsinaisten kalliokasvien pohjalta. Kallioalueita tarkastellaan laajempina aluekokonaisuuksina, koska itse kalliomuodostumien ja esimerkiksi jyrkänteiden aluslehtojen ja lakiselänteiden suopainanteiden välillä on selviä ekologisia riippuvuussuhteita. Kallioalueen suojeluarvo arvioitiin viiden tekijän perusteella: (1) kallioalueen kasvillisuuden harvinaisuus, (2) monipuolisuus ja (3) edustavuus sekä (4) eliölajiston esiintymien merkittävyys ja (5) monipuolisuus.

Harvinaiseksi luokiteltava kalliokasvillisuus liittyy useimmiten kalkkikiven tai muiden ravinteisten kivilajien esiintymiseen. Muita harvinaisia kasvillisuustyyppisiä ovat esimerkiksi rehevät lehdot, edustavat kalliokedot tai joskus kallioalueiden notkelmissa tavattavat ravinteiset suot. Jonkin kallioalueella esiintyvän kasvillisuustyyppin harvinaisuus voi perustua myös erityisen suotuisiin pienilmasto-olosuhteisiin tai esimerkiksi tiettyntyyppisen geo-biotoopin harvinaisuuteen.

Kalliokohteen luonnon monipuolisuus arvioitiin suoraan kasvillisuuden monipuolisuutena. Kallioluonto voi olla hyvin heterogeenistä, sillä tärkeitä ympäristötekijöitä on useita. Esimerkiksi suurilmasto, läheiset vesistöt, kivilaji, jyrkänteiden kaltevuus ja ekspositio vaikuttavat alueen kasvillisuuden monimuotoisuuteen. Kallioalueen biologinen edustavuus arvioitiin alueen yleisen luonnontilaisuuden ja harvinaisempien kasvillisuustyyppien esiintymien laajuuden ja edustavuuden pohjalta.

Kallioalueen eliölajistoon perustuva arvo määräytyy uhanalaisten tai muiden keskimääräistä harvinaisempien lajien kasvupaikkojen tai elinalueiden mukaan. Arvotuksessa erotetaan valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit. Valtakunnallisen tason uhanalaisista, etupäässä kallioilla tavattavista lajeista

valtaosa (131 lajia) on sammalia ja jäkäliä. Eläimistä hämähäkit ja perhoset ovat runsaimmin edustettuina. Ei uhanalaisia, mutta merkittäviä kalliolajeja ovat monet vaateliaat, kalkkikivipitoista tai muuten ravinteista kasvualustaa vaativat itiö- ja putkilokasvit.

Eliölajiston monipuolisuus korreloi useimmiten topografian, biotooppien ja yleensä kasvillisuuden monimuotoisuuden kanssa. Lisäksi kivilajin, etenkin kalkkikiven, vaikutus kasvilajiston runsauteen on merkittävä. On kuitenkin huomattava, että karuilla niukkalajisillakin kallioalueilla voi esiintyä niille ominaista harvinaista tai uhanalaista eliölajistoa, jota edustavat esimerkiksi kehrääjä tai pikkutervakko.

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit

Valtakunnallisesti uhanalaisten ja silmälläpidettävät lajien arviointi noudattaa uusinta uhanalaisarviointia ja luokitusta (Rassi ym. 2000a). Alueellinen uusi uhanalaistarkastelu oli vielä keskeneräinen tämän työn painovaiheessa. Alueellisesti uhanalaisten putkilokasvien osalta noudatetaan 23.10.2000, lehtisammalten osalta 05.07.2000, maksasammalten osalta 15.09.2000 ja jäkälien osalta 31.10.2000 päivättyä luonnosta (Rassi ym. 2000b). Sienistä ja eläimistä ilmoitetaan vain valtakunnallinen uhanalaisuusluokka. Tarkastelussa valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet kuuluvat lähes kokonaan eteläboreaalisen vyöhykkeen Järvi-Suomi lohkoon (2b). Rautavaaran Pumpulikirkko-Konttimäki kallioalueen (kohde 39) katsottiin muista poiketen kuuluvan keski-boreaalisen vyöhykkeen Pohjois-Karjala – Kainuu lohkoon (3b).

Uhanalaiset:

CR	Äärimmäisen uhanalaiset	Critically Endangered
EN	Erittäin uhanalaiset	Endangered
VU	Vaarantuneet	Vulnerable
RT	Alueellisesti uhanalainen	Regionally Threatened

Silmälläpidettävät:

NT	Silmälläpidettävät	Near Threatened
----	--------------------	-----------------

Liitteessä 6 ilmoitetaan rinnan uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien uusi (Rassi ym. 2000a,b) ja vanha luokitus (Rassi ym. 1992). Liitteessä ilmoitetaan rasiilla myös ne lajit, joiden säilyttämisellä Suomella voidaan osoittaa olevan merkittävä kansainvälinen vastuu (Rassi ym. 2000a). Vanhassa uhanalaistarkastelussa eliölajit kuuluivat lakkautettuun Kuopion lääniin (Rassi ym. 1992). Kohdekuvauksissa lajin jälkeen suluissa oleva merkintä ilmoittaa ensin valtakunnallisen ja toiseksi alueellisen uhanalaisuuden. Esimerkiksi tummaneidonvaippa (NT/RT) on valtakunnallisesti silmälläpidettävä ja alueellisesti uhanalainen. Kohdekuvauksissa on lajin jälkeen ilmoitettu ne kansainväliset vastuulajit (Kv.VI), joilla ei ole valtakunnallista tai alueellista uhanalaisuusluokkaa.

Maisemalliset arvot

Kallioalueen maisemallisen suojelumerkityksen arviointi voi perustua puhtaasti esteettisiin seikkoihin, jotka liittyvät maa-aineslain 3 §:n mainittuun 'kauniiseen maisemakuvaan'. Näiden tekijöiden arvottaminen sisältää usein arvioijien subjektiivisia kannanottoja ja kohteiden keskinäisen arvojärjestyksen määrittäminen on tältä pohjalta varsin vaikeaa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan maisemakuvan esteettisten piirteiden lisäksi kallioalueiden maisemarakenteeseen vaikutta-

via fyysisiä, mitattavia tekijöitä ja maisematilan rajoja. Maisema-arvojen suojelumerkitys jaettiin neljään osatekijään: (1) kallioalueen suhteellinen korkeus, (2) hahmottuminen ympäristöstä, (3) alueelta avautuvat näköalat ja ympäristön maisemakuva sekä (4) kallioalueen sisäinen maisemakuva.

Kallioalueen hahmottumiseen vaikuttaa paitsi sen suhteellinen korkeus myös avokalliopintojen osuus, maisematilan rajojen voimakkuus (jyrkimmillään esimerkiksi jyrkänteen ja vesistön välisessä maisemarajassa) sekä lähialueiden maankäyttö. Toisaalta suhteellisen korkeuden ja kallioalueen geomorfologisten piirteiden välillä on selvä kytkentä; yhtä korkeat avojyrkänteiset ja loivapiirteisen metsäiset kallioselänteet erottuvat maisemassa eri tavoin.

Kallioalueelta avautuvien näköalojen arviointiperusteina käytettiin seuraavia tekijöitä: näkyvyyden ulottuvuus ja avoimuus, ympäristön maisemakuva, sen topografinen vaihtelevuus ja maisemaelementtien monipuolisuus sekä esteettiset seikat, jotka usein kytkeytyvät ihmistoiminnan voimakkuuteen. Maisemallisesti merkittävilta kalliomäiltä avautuu usein kauniit kauas ulottuvat näköalat maisemakuvallisesti vaihtelevaan ympäristöön, esimerkiksi monipuoliseen vesistöjen kirjomaan maastoon. Kallioalueen sisäisen maisemakuvan arvotuksessa käytettiin perustana topografian vaihtelevuutta, erilaisten luontotyyppien monipuolisuutta, avokalliopintojen erottuvuutta ja jyrkänteisiin liittyviä lähimaisemallisia tekijöitä.

2.3 Kallioalueiden arvoluokan määrittäminen

Kaikki edellä mainitut kallioalueiden suojelumerkityksen arvioinnissa käytettävät kolme päätekijää (geologis-geomorfologiset, biologis-ekologiset ja maisemalliset kriteerit) pisteytettiin asteikolla 1–4 neljännesosa-arvon tarkkuudella. Pistearvot ilmoitetaan raportissa kuitenkin kokonaislukuna. Kallioalueeseen liittyvät muut arvot (luonnontilaisuus, lähiympäristö, kulttuurihistoria ja arkeologia sekä virkistyskäyttö) määritettiin suoraan kokonaisluvun tarkkuudella.

- 1 – erittäin merkittävä
- 2 – hyvin merkittävä
- 3 – merkittävä
- 4 – vähemmän merkittävä

Kallioalueen arvoluokka, joka saa arvoja välillä 1–7, määräytyy pääsääntöisesti näiden kolmen päätekijän desimaaliarvojen summasta. Jos jokin päätekijä on erittäin merkittävä tai hyvin merkittävä, voi se yksistään määrätä kallioalueen arvoluokan. Arvoluokat ja niiden kuvaama alueen luonnon- ja maiseman-suojellisuuden merkitys on seuraava:

- 1 – ainutlaatuinen kallioalue
- 2 – erittäin arvokas kallioalue
- 3 – hyvin arvokas kallioalue
- 4 – arvokas kallioalue
- 5 – kohtalaisen arvokas kallioalue
- 6 – jonkin verran arvokas kallioalue
- 7 – kallioalueen maisema- ja luonnonarvot vähäiset

Arvoluokkiin 1–4 kuuluvat kallioalueet sisältävät sellaisia biologisia, geologisia tai maisemallisia arvoja, joilla on valtakunnallista tai muutoin huomattavaa merkitystä luonnonsuojelun kannalta. Arvoluokkiin 5–6 kuuluvilla kallioalueilla on paikallista merkitystä. Myös niillä tai niiden osa-alueilla voi olla maa-aineslain 3 §:n mukaisia arvoja.

Tutkimusalueen yleispiirteistä

Pohjois-Savo on korkokovaltaan suhteellisen vaihtelevaa aluetta, joka maisemallisesti kuuluu Itäisen Järvi-Suomen maisemamaakuntaan (Haapanen ja Heikkilä 1993). Pohjois-Savon järvet ovat suuria ja komeita. Niistä Konnevesi (95 m mpy), Kallavesi (82 m mpy), Onkivesi (85 m mpy) ja Keitele (99 m mpy) kuuluvat vyöhykkeeseen, joka sijaitsee noin 90 metriä merenpinnan yläpuolella. Pohjois-Savon vesistöillä on sekä tiuhoja saaristoja että avaria selkävesiä, kuten muun muassa Suvasvedellä, Kallavedellä ja Juojärvellä. Pohjoiseen päin mentäessä järvet kuitenkin nopeasti vähenevät ja maakunnan pohjoisosissa Itäisen Järvi-Suomen maisemien tyypilliset piirteet alkavat muuttua metsäisiksi ja soisiksi.

Pohjois-Savon länsiosan luonnonoloja luonnehtii parhaiten karulla graniittisella kallioperällä lepäivät laajat järviaaltaat, polveilevat vesireitit sekä luoteesta kaakkoon suuntautuneet kumpuilevat moreenimaat. Konneveden selkävesien etelä- ja itäpuolella etenkin Rautalammin alueella on maasto jyrkkäpiirteisimmillään, lähes vuoristoisen tuntuista. Sen korkokuvaa luonnehtii selvimmin kallioperän ruhjelaaksojen synnyttämät ja korkeussuhteiltaan vaihtelevat pinnanmuodot. Tasaisinta maasto on taas Pohjois-Savon luoteisimmassa nurkassa Kiuருveden pohjoisosassa, jossa korkeusvaihtelut ovat vain vähäisiä.

Pohjois-Savon keski- ja itäosa kuuluvat maisemallisesti Pohjois-Savon järvisuutuun, joka on itäisen Järvi-Suomen jyrkkäpiirteisintä aluetta. Sen kallioperän ruhjelaaksojen muovaamaan korkokuvaan liittyy myös laaja-alaisia jyrkkärinteisiä kohoutumia. Kuopion seudulta koilliseen ulottuvan alueen kallioperässä ja pinnanmuodoissa on Vaara-Karjalan piirteitä, jossa jotkut vaarat kohoavat selvästi mäkitien horisontin yläpuolelle. Komeimpia ovat jatulikvartsiittiselänteet kuten Nilsiään vaarat, Pisa ja Kinahmi sekä Puijo.

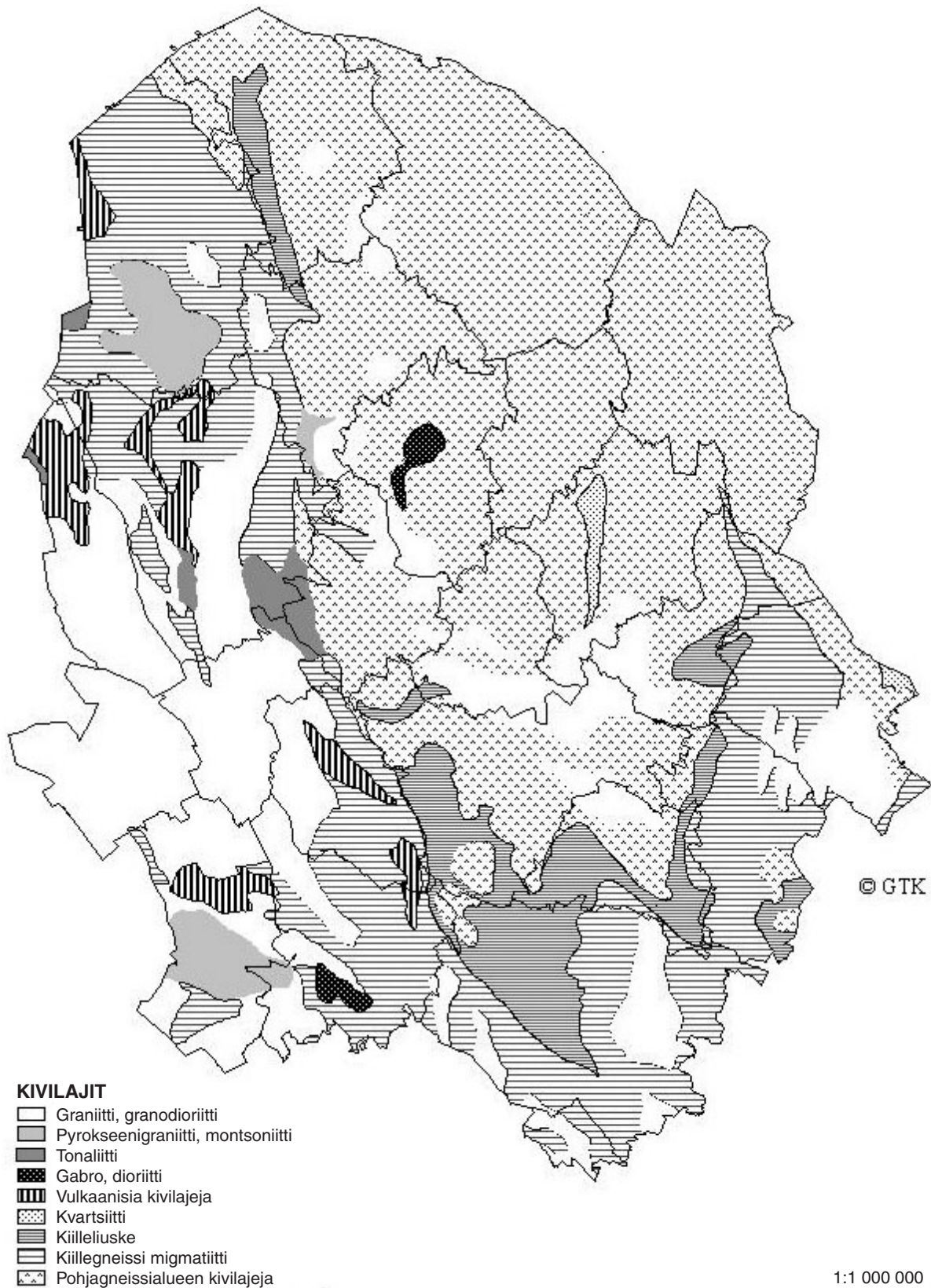
Viljavia ja laajahkoja savikoita on Siilinjärven – Maaningan – Lapinlahden – Iisalmen alueella. Viljelyyn hyvin soveltuvat maat jatkuvat täältä Vieremälle ja Sonkajärvelle saakka. Näillä alueilla viljelymaisemat ovat hallitsevia. Kuopiosta Nilsiään ulottuu maisemaan yleistä rehevyyttä tuova Pohjois-Savon lehtokeskus. Metsiä on paljon ja valtapuuna on yleisimmin mänty. Metsän maisemakuvassa kaskitalouden jäänteet ovat häviämässä ja maisemakuvaa hallitsee metsätalouden luomat pienialaiset eri kehitysvaiheissa olevat metsiköt. Pohjoisessa soiden runsaus on huomattavaa. Iisalmen tienoilta Maaningalle, Sonkajärvelle ja Vierimälle ulottuviin savikoihin perustuvan viljelymaan ohella Pohjois-Savon järvisuutua luonnehtii vaara- ja mäkitasutus. Asutusta on lakialueiden ohella metsäisten selänteiden rinteillä tai laaksoissa ja rantakumpareilla.

Kalliomaata on noin 927 km², mikä edustaa noin 5,8 % alueen maapinta-alasta (Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineisto) (kuva 1). Kalliomaata on jakautunut Pohjois-Savossa hieman epätasaisesti. Yleisesti ottaen Vesanto-Maaningan-Sonkajärvi -linjan länsipuolella on kalliomaata selvästi vähemmän kuin linjan itäpuolella olevalla alueella. Hyvin runsaasti kalliomaata on etenkin Rautalammin ja Vehmersalmen seuduilla sekä paikoin Juankosken, Kuopion, Kaavin, Leppävirran, Nilsiään ja Tuusniemen kunnissa.

Pohjois-Savon kallioperä on iältään ja kivilajistoltaan hyvin vaihtelevaa (kuva 2). Alueen vanhin ajoitettu kivi on arkeinen 3130 miljoonaa vuotta vanha Lapinlahden Kiikkukallion kvartsidioriittigneissi ja nuorimpiin kiviin luetaan pro-

Kuva 1. Kalliomaan esiintyminen Pohjois-Savossa (kalliomaan = avokallio tai alle metrin maapeite).

Kuva 2. Pohjois-Savon kallioperä. Yksinkertaistettu Suomen kallioperäkartasta 1:1 milj. (Korsman ym. 1997).

terotsooinen 1870 miljoonan vuoden ikäinen graniitti. Se sijaitsee Maaningan Honkamäessä (Lukkarinen 1991). Pohjois-Savon koillisen osan kallioperä koostuu suurelta osin vanhemmista arkeisista gneisseistä ja granitoideista, kun taas maakunnan länsi- ja eteläosat muodostuvat nuoremman proterotsooisen ajan sedimentti- ja syväkivistä sekä vulkaanista kivistä. Proterotsooiset kivet ovat muodostuneet yli 2500 miljoonaa vuotta vanhojen arkeisten pohjagneissien rapautumisaineista, jolloin niiden sekaan kerrostui myös tulivuoritoiminnan synnyttämää tuhkaa ja laavaa. Nämä 2450–1900 miljoonaa vuotta vanhat sedimentti- ja vulkaniittikerrostumat metamorfoituivat svekokarelidisessä orogeniassa noin 1900–1800 miljoonaa vuotta sitten, jolloin niiden joukkoon kiteytyi myös runsaasti syväkivimagmaa. Tällöin muodostui kaksi erillistä poimuvuoristoa. Pitkään jatkuneen kulutuksen ja maankohoamisen ansiosta edustaa Pohjois-Savon nykyinen kalliopinta näiden muinaisten poimuvuoristojen syvälle kulunutta juuriosaa. Poimuvuoristoista itäisempi, ns. karjalainen liuskevyöhyke, ulottuu epäyhtenäisenä Pohjois-Savon keski- ja itäosiin, kun taas Pohjois-Savon länsiosan kallioperä kuuluu läntisempään poimuvuoristoon ns. svekofennialaiseen liuskevyöhykkeeseen.

Maakunnan pohjoisosasta Vieremältä etelään Maaningalle ulottuvan linjan itäpuolella oleva arkeinen kallioperä jakautuu Iisalmen ja Rautavaaran arkeisiin lohkoihin. Idässä Rautavaaran arkeista lohkoa erottaa Nunnanlahti – Hollinmäki hiertovyöhyke laajasta Itä-Suomen arkeisesta alueesta. Iisalmen arkeisen alueen granitoidit kuuluvat Suomen ja koko Fennoskandian arkeisen kallioperän vanhimpaan osaan (Luukkonen ja Sorjonen-Ward 1998). Sen kallioperän tyypillinen piirre on sen jakautuminen erikokoisiin ja eri kulutustasoilla oleviin lohkoihin, joita erottavat toisistaan kapeat myloniittiutuneet ruhjevyöhykkeet. Rakennehavaintojen perusteella lohkoutuminen on tapahtunut arkeisen monivaiheisen poimutuksen jälkeen ja muutamat heikkousvyöhykkeistä ovat olleet aktiivisia vielä varhaisproterotsooisissa liikunnoissa (Kauppinen 1972, Paavola 1988 ja 1991). Varpaisjärven kallioperässä nämä korkean metamorfoosin pohjagneissilohkot ovat metamorfisten mineraalien perusteella olleet aikoinaan 35–40 kilometrin syvyydessä (Lukkarinen 1991). Nuorempia proterotsooisia kiviä Varpaisjärven ja Sonkajärven alueella ovat pohjagneissejä leikkaavat diabaasijuonet. Rautavaaran arkeinen alue sisältää Iisalmen arkeiseen alueeseen verrattuna suhteessa enemmän sedimenttisyntyisiä migmatiitteja.

Iisalmen ja Rautavaaran laaja-alaisten lohkojen lisäksi arkeista kallioperää on paljastuneena etelämpänä Pohjois-Savon alueella, jossa ne ovat proterotsooisten karjalaisten liuskeiden sisällä pieninä linsseinä ja ikkunoina. Muun muassa Kuopion seudulla pohjagneissit ovat ympyränmuotoisina kupoleina, joita karjalaiset liuskeet ja gneissit reunustavat. Nykyisen käsityksen mukaan useimmat näistä arkeisista alueista muodostuvat ns. poimuinterferenssirakenteista (Bowers 1980, Koistinen 1993). Pienimmät niistä on tulkittu juurettomiksi linsseiksi, jotka ovat liikuntojen yhteydessä joutuneet varhaisproterotsooisten muodostumien sisään. Kuopion, Vehmersalmen, Siilinjärven ja Maaningan kuntien alueella on edustettuina lähes kaikki Pohjois-Savon alueen kivityypit. Alueen kallioperässä esiintyy myös sekä tasarakeisia että porfyyrisia graniitteja ja granodioriitteja runsaasti. Kuopiosta pohjoiseen Iisalmen arkeisen alueen eteläosaan sijoittuu maailman vanhimpiin, 2600 miljoonaa vuotta, alkalikiviesiintymiin kuuluva Siilinjärven arkeinen karbonaatti-kompleksi. Karbonaatti-kompleksi on noin 16 kilometriä pitkä ja noin kilometrin levyinen pystyasentoinen, linssimäinen muodostuma.

Svekokarelidiseen vuorenpoimutukseen liittyvien ylityöntöjen seurauksena esiintyvät karjalaisen liuskevyöhykkeen kivet Pohjois-Savossa osittain arkeisten kivien väliin rutistuneina nauhamaisina jaksoina. Näistä esimerkkeinä voi mainita Juankoskelta Rautavaaraan ulottuvan Pisan – Keyrityn liuskejaksot ja Nilsiässä sijaitsevan Kinahmin –Tahkomäen liuskejaksot, jossa sijaitsee Pohjois-

Savon edustavin jatulikvartsiittiesiintymä. Kvartsiittien ohella siinä on hyvin säilyneitä pohjakonglomeraatteja, diabaasijuonia ja vulkaanisperäisiä amfiboliitteja. Rautavaaran kunnan pohjoisosassa pohjagneissien rajaamat ja karjalaisiin muodostumiin kuuluvat liuskeet jatkuvat pohjoiseen Kainuun puolelle. Juankosken ja Kaavin kunnan alueen kallioperässä esiintyy pienialaisia serpentiniittipahkuja.

Pohjois-Savon länsiosan kuntien, Kiuruvesi, Pielavesi, Keitele, Vesanto, Tervo, Rautalampi ja Suonenjoki, svekofennialaiselta kallioperältä ei arkeisia kivilajeja ole tavattu. Alueen kivet kuuluvat suurelta osin ns. Savon liuskealueeseen, joka ulottuu kapeana ja pitkänä vyöhykkeenä Perämeren rannikolta Raahen seudulta Pohjois-Savon länsiosien yli kaakkoon Etelä-Savoon. Savon liuskealue rajautuu lännessä Keski-Suomen granitoidikompleksiin ja koillisessa sen raja arkeiseen kallioperään ja karjalaisiin liuskeisiin on tektooninen. Savon liuskealueen yleisimpiä kivilajeja ovat kiilleliuskeet, gneissit ja migmatiitit. Liuskealueelle on luonteenomaista etenkin kivet, joiden ikä on 1930–1920 miljoonaa vuotta. Syväkivet ovat graniitteja, granodioritteja sekä dioritteja ja gabroja. Graniittien joukossa on myös pyrokseenipitoisia porfyyrisiä syväkivimuunnoksia. Alueen sedimenttisyntyiset kivet, kiilleliuskeet ja gneissit sekä happamat ja emäksiset vulkaanisperäiset kivet, ovat usein voimakkaasti metamorfoituneita.

Valtaosa Pohjois-Savon maakunnasta kuuluu eteläborealisen kasvimaantieteellisen vyöhykkeeseen. Kaavin, Juankosken, Nilsiänsä itäiset ja Rautavaaran läntiset valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet sijaitsevat etelä- ja keskiboreaalilla vaihettumisvyöhykkeellä. Rautavaaran Pumpulikirkko-Konttimäen (kohde 39) ja Sonkajärven Uuranholin rotkolaakso (kohde 40) jäävät jo selvemmin keskiboreaalille vyöhykkeelle (Ahti ym. 1968, Suomen Kartasto 1988). Eliömaakunnallisessa aluejaossa kallioalueet sijaitsevat lähinnä Pohjois-Savon eliömaakunnassa. Poikkeuksen tästä tekevät Rautalammin kuuluminen Pohjois-Hämeen eliömaakuntaan ja Kaavin, Rautavaaran sekä Juankosken itäosan kuuluminen Pohjois-Karjalan eliömaakuntaan (Suomen kartasto 1988). Metsätalousmaan osuus maapinta-alasta on noin 80 %, josta soiden osuus on noin vähän alle kolmannes. Vallitsevat puulajit ovat mänty (47 %) ja kuusi (37 %) (Sevola 2000). Metsämaat ovat lähinnä tuoreita (44 %) tai lehtomaisia kankaita (34 %). Kuivahkoja kankaita (14 %) ja lehtoja (6 %) on huomattavasti vähemmän. Kuivia kankaita ja karukkokankaita on erittäin vähän, alle prosentti metsämaasta (Korpilahti 1999). Soista puolet on rämeitä (50 %), lähes toinen puoli korpia (45 %) ja loput avosoita (5 %) (Sevola 2000). Alueella on myös oma lehtokeskuksena Kuopion, Siilinjärven ja Nilsiänsä seudulla (Alapassi ja Alanen 1988). Lehtokeskuksen alueella on selvästi muuta maakuntaa enemmän vaateliaita kasvillisuustyyppinä kuten lehtomaisia kankaita ja lehtoja, joista monet ovat valtakunnallisesti merkittäviä.

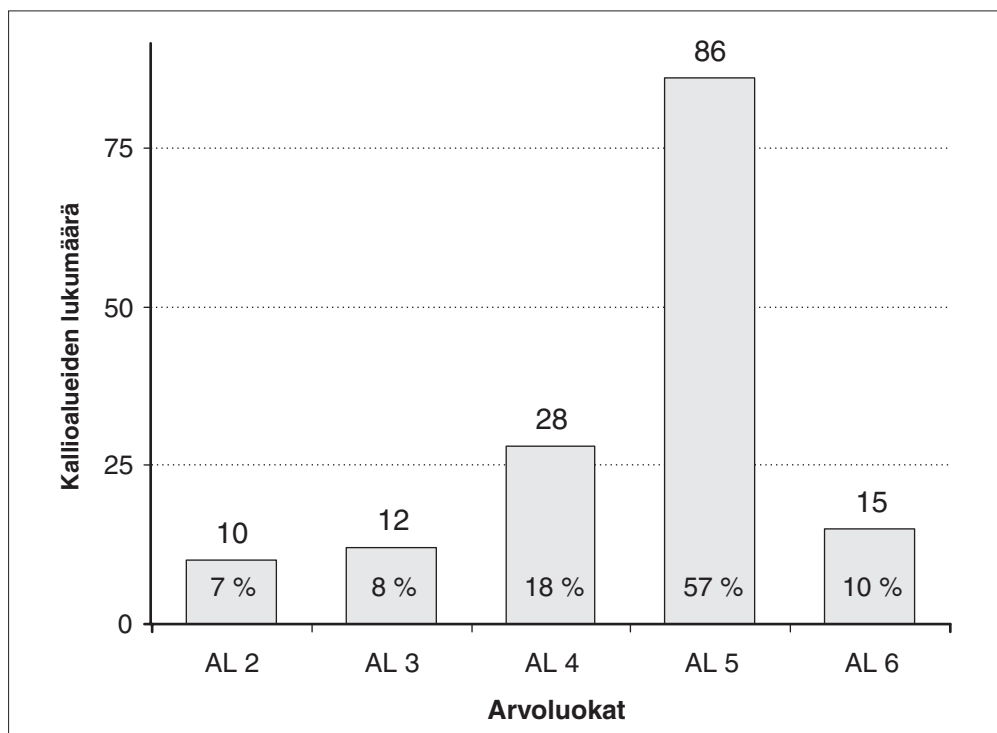
Tutkimusalueen vaateliain kalliokasvillisuus on keskittynyt lähinnä lehtokeskuksen alueelle eli seudulle, jonka kallioperässä on emäksisiä kivilajeja kuten kalkkikiveä. Etenkin Nilsiänsä itäosassa, Pisan seudulla tähän yhtyy kalkkivaikutuksen lisäksi maanpinnan suuret korkeusvaihtelut, jotka luovat myös kasvillisuudelle otollisia kasvupaikkoja. Ultraemäksisillä paljastumilla tavataan myös harvinaista tälle kivilajille tyypillistä kasvillisuutta. Valtakunnallisesti hyvin merkittävä ultraemäksinen kallioalue sijaitsee Kaavin Niinivaaralla (kohde 7) ja toinen edellistä vaatimattomampi Juankosken itäosassa (kohde 4). Rautalammin ja Suonenjoen eteläosaan on keskittynyt myös biologisesti vaateliain kalliialueiden rypäs. Vuorimaan luomat suuret korkeuserot sekä jyrkät kalliorinteet luovat hieman vaateliain kasvillisuudelle otolliset olosuhteet. Tätä vaikutusta voimistaa myös kuntien sijainti maakunnan eteläosassa. Kuopion, Nilsiänsä Pisan ja Rautalammin – Suonenjoen eteläosan seutuja yhdistää lisäksi niiden sijaitseminen suhteellisen järvisillä alueilla, mikä niiden lämpötilaa kohottavalla vaikutuksella luo kasveille muuta ympäristöä edullisemmat kasvuolosuhteet.

4

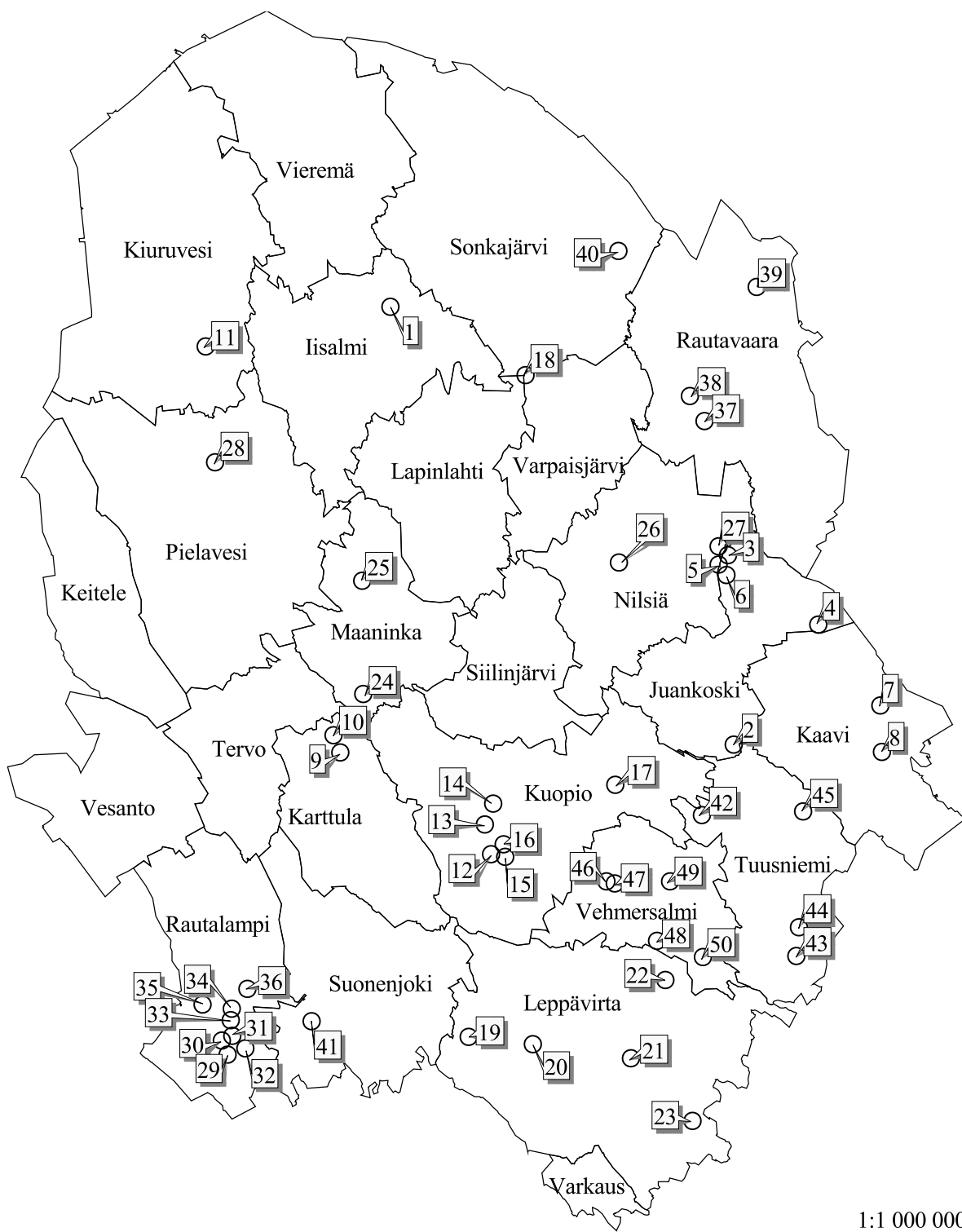
Tulokset

Pohjois-Savon maakunnasta inventoitiin yhteensä 151 kallioaluetta. Niiden jakautuminen arvoluokkiin on esitetty kuvassa 3. Näistä suurimman ryhmän muodostivat arvoluokkaan 5 kuuluvat paikallisesti merkittävät kallioalueet, joita koko inventointiaineistosta on 57 prosenttia. Valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltavia, arvoluokkiin 1–4 kuuluvia kallioalueita on Pohjois-Savossa yhteensä 50 kappaletta (kuva 4). Tarkemmat kuvaukset ja karttarajaukset valtakunnallisesti arvokkaista kallioalueista on esitetty luvussa 4.1. Muut inventoidut kallioalueet, arvoluokat 5–6, ovat luetteloitu liitteessä 2.

Pohjois-Savon valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden yhteispinta-ala on 6474 hehtaaria. Tästä pinta-alasta kuuluu 1226 hehtaaria valtakunnallisiin suojeluohjelmiin tai suojelualueisiin. Näin ollen valtakunnallisesti arvokkaista kallioalueista suojelualueisiin tai suojeluohjelmiin kuulumattoman kalliomaan pinta-ala on yhteensä 5247 hehtaaria, mikä vastaa 5,7 prosenttia koko Pohjois-Savon kalliomaapinta-alasta. Natura 2000 suojeluohjelmaverkosto -ehdotus täydentää valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden osalta suojelualueiden tai suojeluohjelmien pinta-alaa vielä 1042 hehtaarilla. Tätä pinta-alaa ei ole huomioitu edellä esitetyissä luvuissa. (Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineisto, tilanne 1.1.2001). Lisäksi edellä esitetyissä luvuissa ei ole huomioitu Keski-Suomesta Rautalammille ulottuvia Punainenenvuorta ja Keulatniemi-Haukkanien kallioalueita. Nämä alueet on käsitelty Keski-Suomen julkaisun yhteydessä (Husa ja Kontula 1997).

Kuva 3. Kallioalueiden lukumäärä ja osuus arvoluokittain.

Kuva 4. Pohjois-Savon valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.

4.1 Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet

Kallioalueet on lueteltu kunnittain kasvavan karttalehtinumeron mukaisessa järjestyksessä.

Nro	Kallioalue	Karttalehti	Arvoluokka	Kunta
1	Pohjoisvuori	3341 05	4	IISALMI
2	Pitkämäki	3333 07	4	JUANKOSKI
3	Kypäräinen	3334 07	2	JUANKOSKI
4	Ruunasuon kalliot	4311 06	3	JUANKOSKI
5	Pisa	3334 07	2	JUANKOSKI, NILSIÄ
6	Huosaisniemi-Mustikkamäki	3334 07	2	JUANKOSKI, NILSIÄ
7	Niinivaaran serpentiiniittialueet	4311 05, 07, 08	2	KAAVI
8	Sivakkavuoret	4311 07	4	KAAVI
9	Honkamäki	3331 01	4	KARTTULA
10	Paljakanvuoren kallioalue	3331 01	4	KARTTULA
11	Paljakanvuori-Ahvenusmäki	3323 07, 08	4	KIURUVESI
12	Korsumäen kallioalue	3242 08,11	2	KUOPIO
13	Haminavuori	3242 09	4	KUOPIO
14	Neulaniemen kallioalue	3242 09,12	2	KUOPIO
15	Vanuvuori	3242 11	4	KUOPIO
16	Keinälänniemen kallioalue	3242 11	3	KUOPIO
17	Vierunmäki	3244 03, 06	4	KUOPIO
18	Helvetinkattila	3341 10	4	LAPINLAHTI, VARPAISJÄRVI
19	Kotämäki-Mustaniemi	3241 08, 09	4	LEPPÄVIRTA
20	Tynnörivuori	3241 11	4	LEPPÄVIRTA
21	Orinnoro-Heikinmäki	3243 05	3	LEPPÄVIRTA
22	Hornanmäki	3243 06	4	LEPPÄVIRTA
23	Syvävuoren kallioalue	3243 07	4	LEPPÄVIRTA
24	Kellarimäki	3331 02	4	MAANINKA
25	Tuovilanlahden kalliot	3332 01	4	MAANINKA
26	Loutteisen kallioalue	3334 04	2	NILSIÄ
27	Rahkomäki	3334 07	4	NILSIÄ
5	Pisa	3334 07	2	NILSIÄ, JUANKOSKI ¹
6	Huosaisniemi-Mustikkamäki	3334 07	2	NILSIÄ, JUANKOSKI ¹
28	Hirviavuori-Pirttilänvuori	3314 08, 09	4	PIELAVESI
29	Pöllyvuori-Iso Niinivuori	3223 08	3	RAUTALAMPI
30	Mustikkavuori-Ristilamminvuori	3223 08	2	RAUTALAMPI
31	Olkivuori-Ahvenlamminvuori	3223 08	3	RAUTALAMPI
32	Niinimäki-Ruunavuori	3223 08, 11	3	RAUTALAMPI
33	Roninvuori-Romuvuori	3223 08, 12	4	RAUTALAMPI
34	Kuikkavuoren kallioalue	3223 09	2	RAUTALAMPI
35	Enonniemi-Kalajanvuori	3223 09	2	RAUTALAMPI
36	Maukosvuori	3223 09, 12	3	RAUTALAMPI
37	Paljakka	3334 09	4	RAUTAVAARA
38	Keyritynmäki	3343 07	3	RAUTAVAARA
39	Pumpulikirkko-Konttimäki	3343 11 + 4321 02	3	RAUTAVAARA
40	Uuranholin rotkolaakso	3343 03, 06	4	SONKAJÄRVI

Nro	Kallioalue	Karttalehti	Arvoluokka	Kunta
41	Kurkivuori-Kuolemanvuori	3241 02, 03	3	SUONENJOKI
42	Hiidenmäki-Konkanvuori	3244 09	4	TUUSNIEMI
43	Pönkämäki	4222 01	3	TUUSNIEMI
44	Tulivuoret-Niinimäki	4222 01	3	TUUSNIEMI
45	Otravuori	4222 03	4	TUUSNIEMI
18	Helvetinkattila	3341 10	4	VARPAISJÄRVI, LAPINLAHTI ¹
46	Lähdesuonmäki-Nuottiniemenvuori	3244 02	4	VEHMERSALMI
47	Nousuvuori-Huuhantuoret	3244 02, 05	4	VEHMERSALMI
48	Enonmäki-Ilvesvuori	3244 04	4	VEHMERSALMI
49	Hiisivuori-Rummukka	3244 05, 08	4	VEHMERSALMI
50	Vierunvuori	3244 07	4	VEHMERSALMI

¹ Kallioalue esitetään toisen kunnan kohdalla

Karttalehti: 3341 05

Alueen pinta-ala: 34 ha

Korkeus: 147 mpy

Suht. korkeus: 61 m

Kallioalueen sijainti: Iisalmelta 5 km koilliseen, Viitaanjärven länsipuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Pohjoisvuori on osa noin viiden kilometrin pituista, kapeahkoa luode-kaakkosuuntaista selännettä. Selänne on kallioinen ja melko hyvin paljastunut. Selänteet ovat terävähköjä, mutta ne näkyvät maisemassa lähinnä metsäisinä rinteinä. Pohjoisvuoren avoimilta kallioilta avautuu paikoin vain muutaman puun varjostamia näköaloja lounaaseen, jossa näkyy Iisalmen kaupunkiasutusta. Pohjoisvuoren luoteisreunassa lähellä Iisalmi-Sonkajärvi -tietä on pieni louhos, josta sotien jälkeen on louhittu kvartsia.

Pohjoisvuoren kallioperä arkeista amfiboliraitaista migmatiittia, joka on voimakkaasti hiertynyt. Aluetta halkoo Iisalmen karttalehtialueen kallioperän merkittävin oikeakätinen siirrosruhje, joka kulkee luode-kaakkosuuntaisena kallioselännejakson läpi aina Vierimälle saakka. Paavolan (1991) mukaan tämän suuren ruhjeen blastomyloniitit ja breksiat ovat parhaiten paljastuneena Pohjoisvuoren ja Kilpomäen alueella. Ruhjeen viimeisin havaittava tapahtuma on myloniitin breksioituminen. Breksian juonikvartsissa on murskaleina kaikkia tähän vyöhykkeeseen liittyviä kiviä. Pohjoisvuoren tektoonissa breksiassa on fragmentteina jopa aikaisempi breksia. Siinä on murskaleina myös apliittigraniittia, joka toisaalla selvästi lävistää myloniittia. Nämä havainnot kertovat ruhjeen viime vaiheen liikuntojen moninaisuudesta. Paikoin myloniitti näyttää särkyneen "makrobreksiaksi". Se ilmenee myloniitin kulun äkkinäisinä vaihteluina. Pohjoisvuori on Iisalmen karttalehtialueen kallioperän eräs tarkasti tutkittu avainalue.

Alue on kalliokasvillisuudeltaan yksipuolinen ja metsäluonnoltaan vähemmän edustava. Pystypinnoilla on karvejäkälien, napajäkälien ja rupimaisten jäkälien muodostamia pintoja. Suojaisilla kohdilla kasvaa tavallisia sammalia. Kallioisin alue on harva- puustoista männikköä, mutta rinteillä metsä muuttuu kuusivaltaiseksi tuoreeksi ja lehtomaiseksi kankaaksi. Rinteillä on runsaasti taimikoita, kasvatusmetsiä sekä uusia hakkuita.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

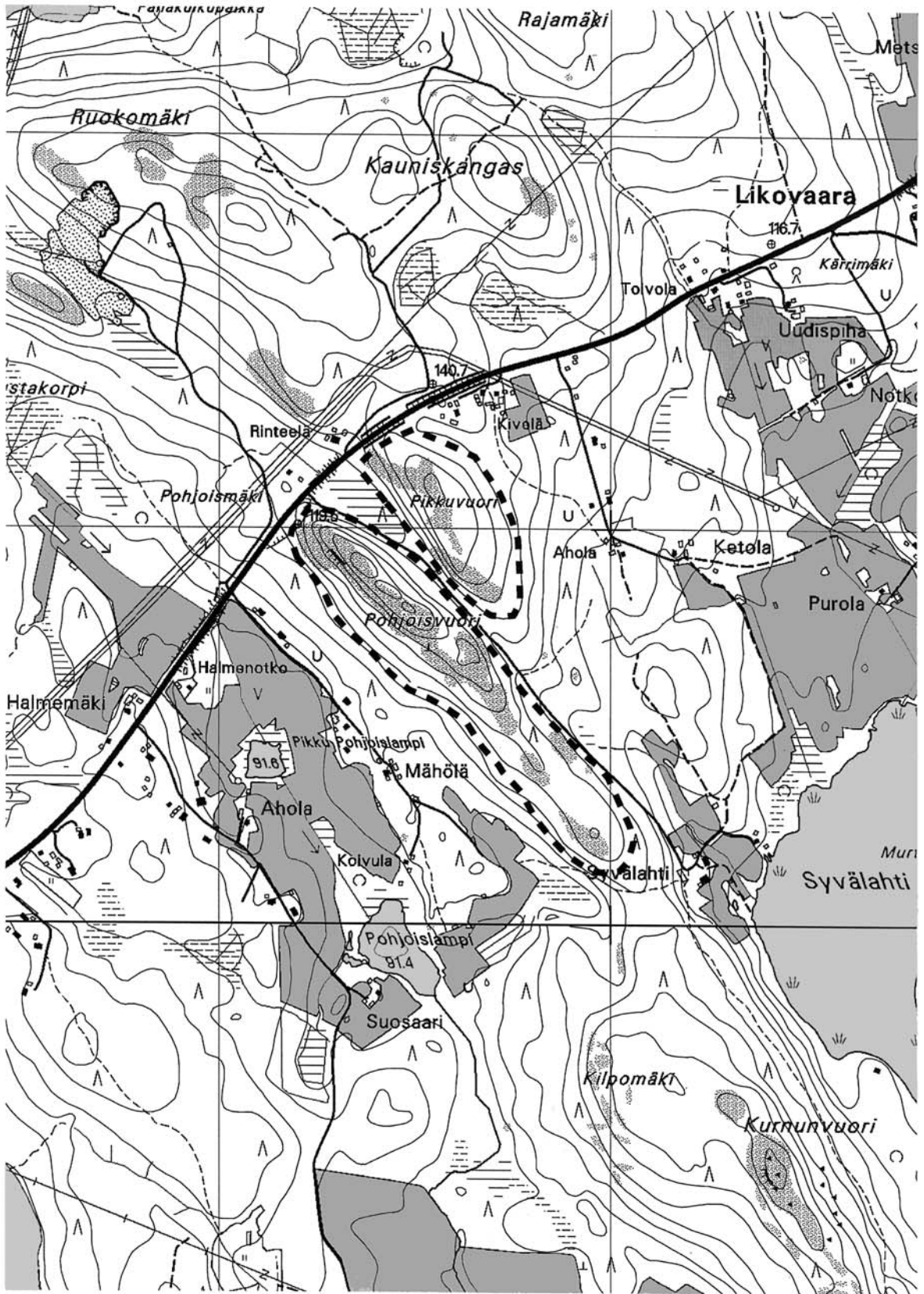
GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 4
MAISEMA-ARVO: 4

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 4
Muuttuneisuus: 4
Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 4

1 Pohjoisvuori, IISALMI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3333 07

Alueen pinta-ala: 65 ha

Korkeus: 199 mpy

Suht. korkeus: 82 m

Kallioalueen sijainti: Juankoskelta 11 km etelään ja Kaavilta 6 km länteen, Pitkäjärven koillispuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Pitkämäen pyöreämuotoinen profiili hallitsee etenkin mäen itäpuolista Pitkämäen kylän maisemakuva. Itäjyrkänteen päältä avautuu kohtalaisia puiden rajoittamia näköaloja itäpuolen melko yksitotiseen metsämaastoon. Muihin suuntiin moreenipeitteisen laki-alueen maisemat ovat puuston sulkemat. Pitkämäen rinteillä on tehty melko runsaasti paikoin laajojakin metsänhakkuita. Lakialueelle ja itärinteeseen on kuitenkin jätetty suhteellisen laajoja ja kohtalaisen luonnontilaisia vanhoja kuusimetsiä. Alempana länsirinteessä puusto vaihtuu havupuista lehtipuuvaltaiseksi. Alueella on melko vähän käytetty, opastettu kunto- ja luontopolku.

Itärinteen jyrkänte on parinsadan metrin pituinen ja noin sadan metrin matkalla on pystyjyrkännettä, jossa suurimmat pudotukset ovat 10 metrisiä. Jyrkänte on monin paikoin ylikalteva ja siinä on runsaasti kielekkeitä ja hyllyjä. Paikoin jyrkänteen edustalla on runsaasti lohkareita. Jyrkänte on läheltä katsottuna hyvin vaikuttava pystyine ja ylikaltevine seinämineen ja lukuisine onkaloineen. Länsirinteen loivassa yläosassa on noin 7 m pitkä ja noin 2,5 m korkea Laivakiveksi nimetty siirtolohkare. Pitkämäki on lähes kokonaisuudessaan korkeimman rannan yläpuolista vedenkoskematon maastoa. Lähinnä pohjoisrinteen alaosan ja itärinteen kalliopaljastumat ovat osittain vedenhuuh-telemia. Korkein ranta on alueella ollut noin 140 m mpy. Kivilajina on Savon liuskejakson kallioperässä yleisenä esiintyviä karjalaisiin muodostumiin kuuluvia migmatiittisia kiillegneissejä. Kiillegneissit ovat tyypiltään heterogeenisiä suonigneissejä, joissa neosomiaineksen osuus vaihtelee melko paljon.

Pitkämäen biologiset arvot keskittyvät itärinteen jyhkeään pystyyn ja osittain ylikaltevaan jyrkänteeseen. Jyrkänteessä on runsaasti mesotrofisia, lähinnä tummauurnasammalvaltaisia kasviyhteisöjä sekä tavallisempia mm. kallio-omenasammalen ja varstasammalten luonnehtimia oligotrofisia onkalo- sekä rakosammalkasvustoja. Jyrkänte on alkukesästä suurelta osin valuvetinen. Valuvetisten kohtien yhteisöissä kasvaa kimp-putierasammalta ja kallioahmansammalta. Maininnanarvoisia lajeja ovat lisäksi töp-pösammal ja kalliovelhonsammal. Jyrkänteen itäpuolella olevan hakatun puron varres-sa on noin aarin kokoinen kotkansiipikasvusto. Selänteen länsijyrkänteellä pesii korppi.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 4

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

Monikäyttöarvot: 3

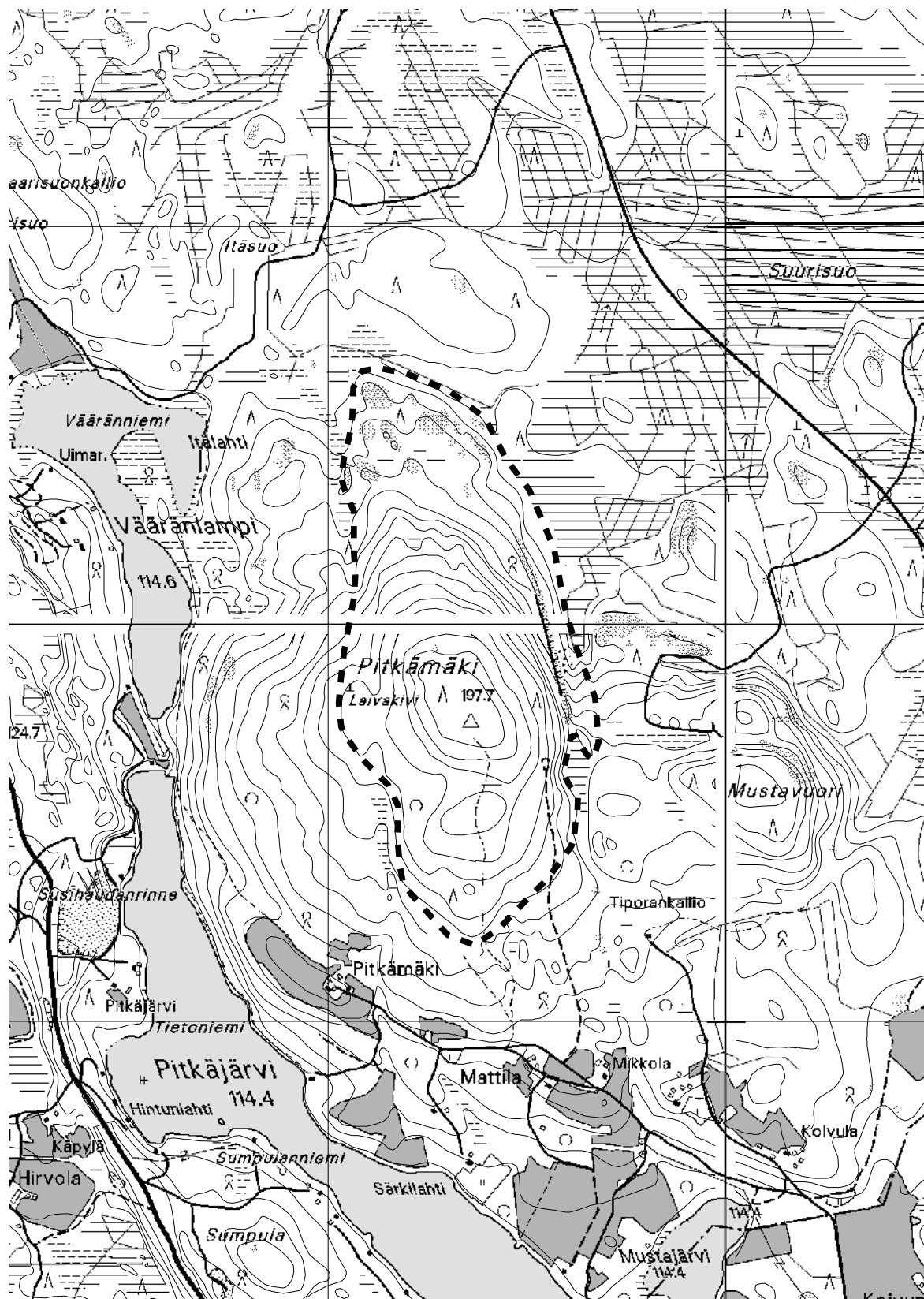
Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 4

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 4

2 Pitkämäki, JUANKOSKI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3334 07

Alueen pinta-ala: 53 ha

Korkeus: 195 mpy

Suht. korkeus: 99 m

Kallioalueen sijainti: Nilsiältä 14 km itään, Ala-Siikajärven rannalla.**Maankäytön suunnittelutilanne:**

Kallioalueesta yli puolet kuuluu yksityiseen luonnonsuojelualueeseen tai rantojensuojeluohjelmaan. Luonnonsuojelualue on myös ehdolla Natura 2000 -verkostoon. Kallioalue kuuluu kokonaan arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Kypäräinen sijaitsee Pisasta noin 2 km koilliseen ja sen jylhä profiili on olennainen osa Pisan alueen monimuotoista topografiaa. Se muodostaa Juankosken Ala-Siikajärven pohjoispäässä luoteeseen suuntautuvan tyveltään hieman kuroutuneen kallioisen niemen. Kypäräinen on huomiota herättävän korkea, noin kilometrin pituinen ja puoli kilometriä leveä, nimensä mukaan jokseenkin kypärän muotoinen mäki, joka laaja-alaisesti hallitsee ympäröivää pelto- ja vesimaisemaa. Kypäräinen on rinteiltään hyvin jyrkkä ja lakialueelle kiipeäminen on vaivalloista aivan mäen kaakkoisreunaa lukuun ottamatta. Kypäräisen profiilille on luonteenomaista se, että länsi- ja etelärinteet ovat jyrkkiä, paahteisia ja karuja kalliorinteitä, kun taas pohjois- ja itärinteet ovat varjoisempia, jyrkänneisiä ja louhikkoisia. Länsisivulla on massiivinen 60 m korkea porrasmainen, viistojyrkänneinen kallioseinämä, jossa on paikoin kasvillisuudelta avoimia jäätikön hiomia pintoja. Jyrkänneisillä kalliorinteillä on monin paikoin myös noin 10 metrin pystypudotuksia. Pohjois- ja koillisreunalla on lisäksi melko runsaasti luoksepääsemättömiä hyllyjä, onkaloita, rakoja ja jyrkänneen juurella kattopintoja. Itärinteen heikosti porrasmaisessa 10–15 m korkeassa seinämässä on tapahtunut joku aika sitten sortuma, jonka tuloksena jyrkänneen edustalle on syntynyt vaikeakulkuinen ja karkealohkoinen louhi. Lohkareiden läpimitta on 0,5–4 m. Kypäräisen alue on enimmäkseen melko koskematonta ja osa jyrkänneistä ja niiden edustoista on hyvinkin luonnontilaisia. Laella olevalle, paikallisten asukkaiden suosimalle näköalapaikalle johtaa kaakkoissuunnasta polku.

Kypäräisen kallioinen selänne on kokonaisuudessaan varsin homogeenista, hienorakeista ja kohtalaisen suuntauutunutta emäksistä metavulkaniittia, joka rakenneasultaan on amfiboliliusketta. Metavulkaniitin liuskeisuuden kulku on jokseenkin pohjois-eteläsuuntainen, mutta liuskeisuuden kaateen suunta vaihtelee. Itäjyrkänneen alueella liuskeisuus kaatuu loivasti itään. Itäjyrkänneen tyvellä muuttuu kivilaji kvartsiitiksi ja sen itäpuolella olevalla kannaksella esiintyy kvartsiittien seassa dolomiittisia karbonaattikivihorisontteja, jotka voivat olla paksuimmillaan useamman metrin vahvuisia. Vastaavaa dolomiittia esiintyy runsaammin eteläpuolella olevalla Huosiaisniemen alueen kallioissa. Kypäräisen emäksinen metavulkaniitti edustaa jatulimagmaatismeja, jolloin svekokarjalaisten sedimenttien sekaan tunkeutui emäksistä magmaa. Kallioalueen kivilajit ovat karjalaisiin muodostumiin kuuluvan Pisan-Keyrityn kvartsiittijakson kiviä ja edustavat karjalaisten muodostumien stratigrafiassa Jatulia ja Ala-Kalevaa.

Kypäräisen itiökasvilajisto on hyvin monipuolinen ja arvokas. Pelkästään lehtisammallajeja on tavattu alueella yli 70. Selänne eteläosassa sekä matalamman itäpuolisen selänne pienillä karbonaattipitoisilla paljastumilla kasvaa lajistoltaan hyvin edustavia eutrofisia ja mesotrofisia kasviyhteisöjä. Runsaampia vaateliata lajeja seinämällä ovat kielikellosammal, isoruostesammal, pikkuruostesammal, kalkkikiertosammal sekä kalkkikahtaissammal. Paikoin tavataan myös pallosammalta, isoriippusammalta, isotuppisammalta, limisiimasammalta (+/RT) ja harvinaista kalkkikuppijäkälää. Aiempien tutkimusten mukaan kalkkiseinämällä esiintyy edellisten lisäksi useita alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä sammalia. Itäosan pikkujyrkänneillä sekä Kypäräisen itärinteen seinämällä tavataan myös hyvin runsaasti mesotrofisia onkaloissa ja raoissa kasvavia sammalia. Luolien seinämällä kasvaa riippusammalia, raoissa tummauurnasammalta ja paakku-uurnasammalta sekä uurrekellosammalta (+/RT) ja multavia onkalon pohjia asuttaa härmäsammal. Kalliokasvillisuus karuuntuu vähitellen pohjoiseen niin, että otollisimissa halkeamissa kasvaa vielä rinteiden puolivälissä vaateliasta lajistoa. Seinämien yläosien pysty- ja viistopintoja hallitsevat karujen pintojen tavalliset sammalet ja jäkälät. Harvinaisempia jäkäläitä ovat itärinteen eteläosasta löytyneet kalliokeuhkojäkälä (NT/RT) sekä suoninahkajäkälä (+/RT). Ravinteisten seinämien raoissa kasvaa useimmiten haurasloikkaa, mutta niukkana halkeaman perillä sinnittelee myös tummaraunioinen. Kypäräisen hyvin jyrkällä länsirinteellä kallioportaat ovat joko matalia pystyportaita tai korkeampia viistokallioita, jotka ovat pääosin varsin paahteisia. Kallioita peittävät mm. poronjäkälät, karhunsammalet, kynsisammalet ja muut yleiset karun alustan lajit. Näiltä paistekallioilta lienee löytenyt myös Kypäräiseltä mainittu pikkutervakko. Itärinteellä on valoisaa lehtomaista ja heinäistä kuivahkoa sekametsää. Läntisellä alarinteellä on lehtipuuvallista metsää. Mäen lakialueella ja pohjoisrinteellä on nuorehkoa tai riukuista männikköä. Alueen itäosan rehevillä pikkuselänneillä on lähinnä lepikoita ja kuusitaimikoita.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

Muut arvot:

GEOLOGINEN ARVO: 3

Historialliset arvot: 4

BIOLOGINEN ARVO: 1

Monikäyttöarvot: 3

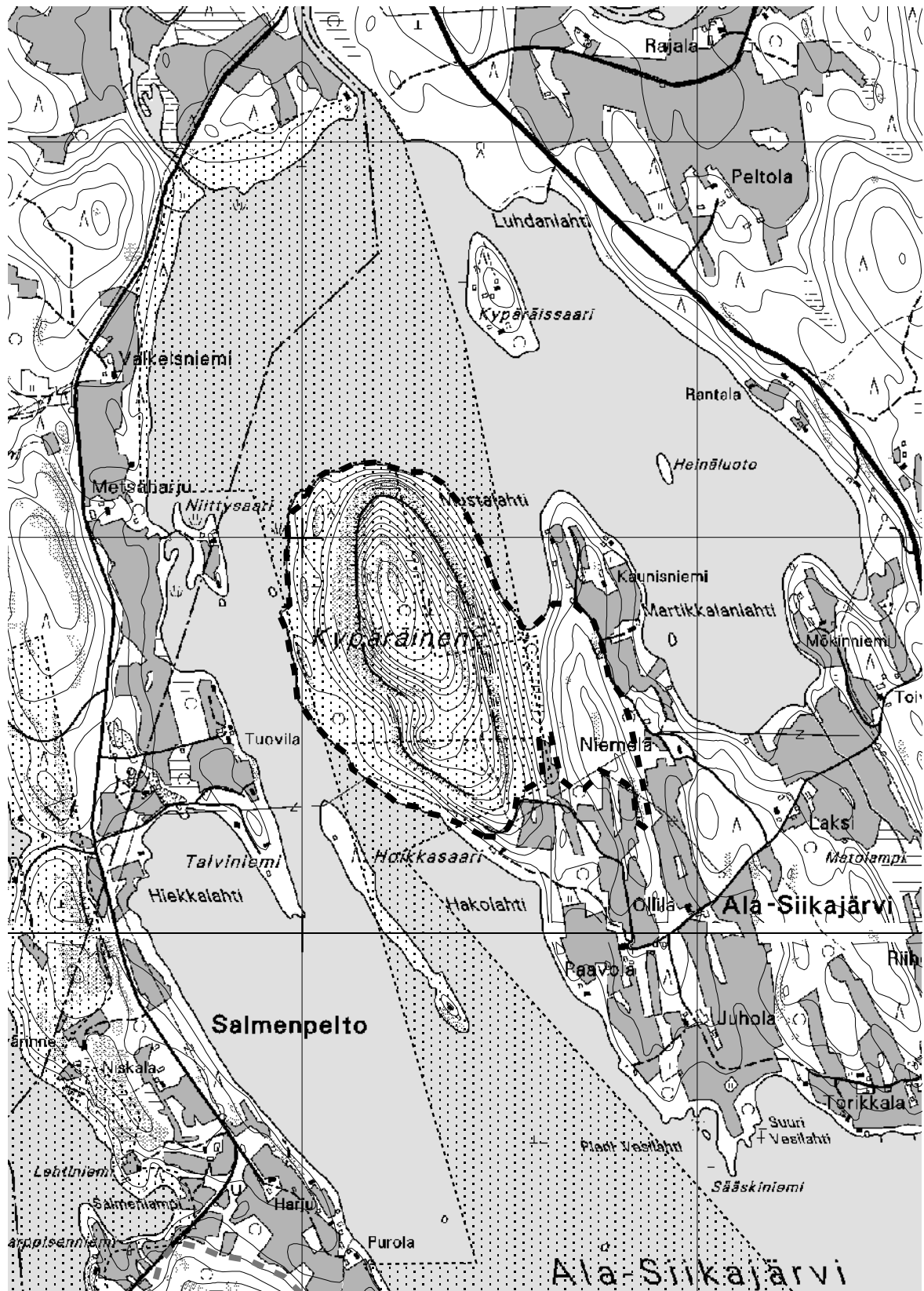
MAISEMA-ARVO: 2

Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 2

3 Kypäräinen, JUANKOSKI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 4311 06

Alueen pinta-ala: 15 ha

Korkeus: 157 mpy

Suht. korkeus: 26 m

Kallioalueen sijainti: Juankoskelta 17 km itäkoilliseen, Losomäen kylän eteläpuolella ja Suuri Aittojärven rannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Juankosken kunnan itäreunalla sijaitseva Ruunasuon kalliot on matalahko moreenipeitteinen kallioselännealue. Sen länsiosassa sijaitsevan Ruunankallion selänteen itäsivu on vajaan parinsadan metrin matkalla jyrkänteinen. Kallioalueen suhteellisen mataluuden ja ympäröivien alueiden hakkuiden vuoksi alueen maisema-arvot ovat kohtalaisen vähäiset. Ruunakallion itäjyrkänteen päältä avautuu paikoin vaatimaton metsämaisema itään, joka rajoittuu alle kilometrin päähän. Itse jyrkänne ja sen edustalla oleva rehevä kuusikko ovat varsin luonnontilaisia, mutta heti jyrkänteen päällä on hakkuuaukea ja nuori lehtipuustoinen mäntytaimikko.

Itäreunan jyrkänteessä vallitsee alueen kivilajille, serpentiniitille tyypilliset pyöreähköt pinnanmuodot. Epäjatkuvan noin 200 metrin pituisen jyrkänteen kokonaispuodotus on noin 10 metrin luokkaa. Jyrkänteen pohjoispäässä vallitsevat melko pystyt silokalliopinnat, joiden porrasmaiset pudotukset ovat 3–4 metrin luokkaa. Eteläpäästään jyrkänne on louhimainen ja lohkoutunut; lohkojen seassa on runsaasti rakoja, onkaloja, pieniä katoksia ja ylikaltevia osia. Alueen kallioperä on homogeenista ja massamaista serpentiniittiä. Paikoin näkyy muuten homogeenisen ja massamaisen serpentiniitin rapautumispinnalla reliktistä kumulustekstuuria, joka viittaa syväkivisyntyiseen, peridotiittiseen alkuperään. Paikoin esiintyy serpentiniitin pinnalla karkeita, jopa yli 5 cm:n pituisia lasimaisen kirkkaan vihreitä tremoliittisälöjä.

Ruunakallion biologinen arvo perustuu serpentiniittiin ja siihen liittyvän kasvillisuuden harvinaisuuteen sekä uhanalaislajistoon. Tärkein laji on kalliolta löydetty siimesjäkäälä (EN/EN) (Jääskeläinen 1993). Näkyvin ja runsain ultraemäksisyyden indikaattori itäseinämällä on viherrauniainen. Viherrauniostuppaita laskettiin olevan jyrkänteellä yli 240. Sen seuralaisena kasvaa useimmiten haurasloikkaa. Kalliontyvillä esiintyy runsaana kallioperän runsasravinteisuutta osoittavaa kalkkikiertosammalta. Niukempia, lähinnä mesotrofisia lajeja ovat rauniopaasisammal, härmäsammal, vemmelsammal, vuoririippusammal sekä suikalesammal. Seinämällä viihtyy myös pikkukiiltosammal ja seinämän tyveltä löydettiin ilmeisesti kalkkilukinsammalta (+/RT). Oligotrofisten kasvivyhteisöjen lajisto on tavanomaista.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 2

MAISEMA-ARVO: 4

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

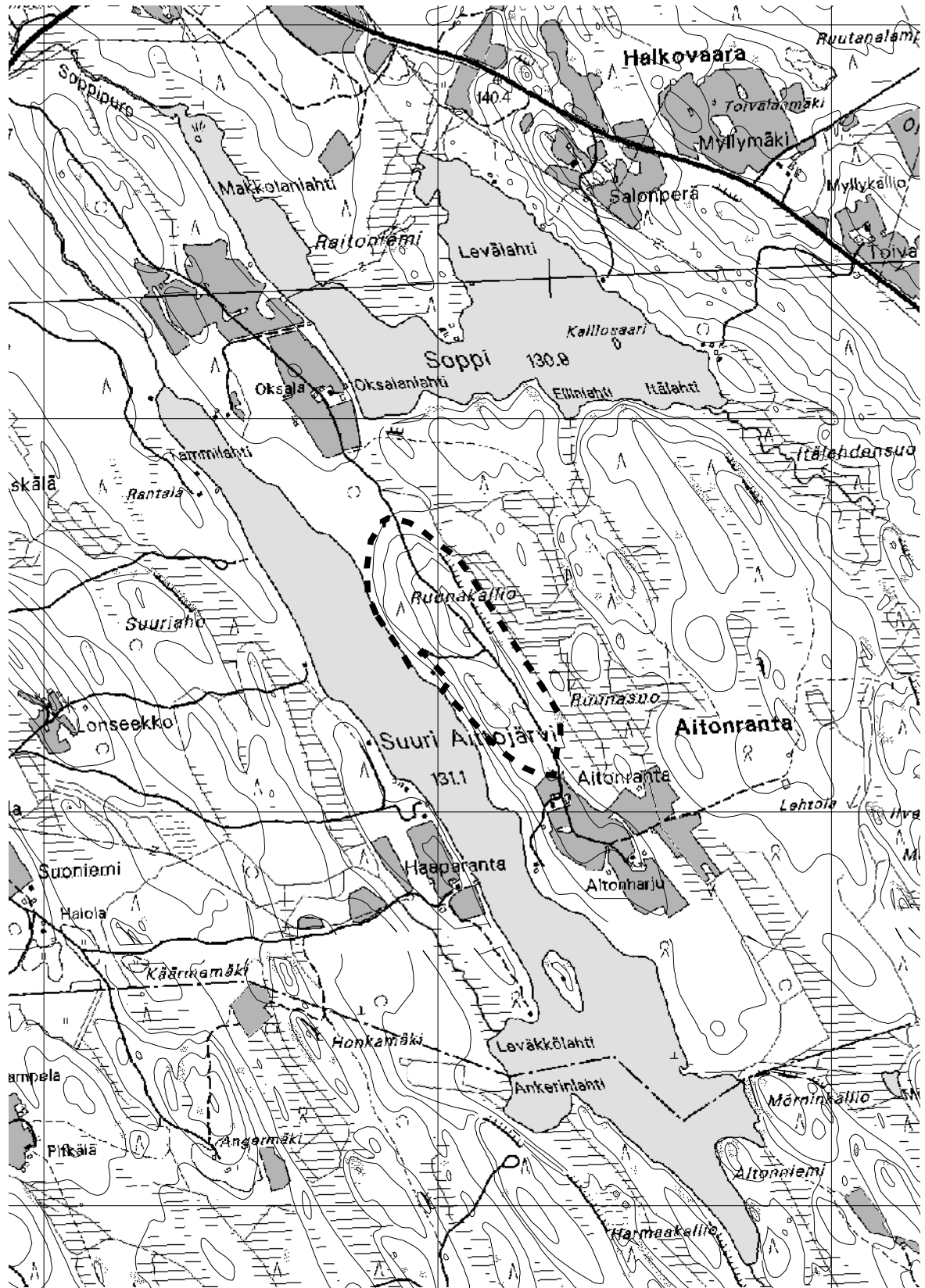
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 4

Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

4 Ruunasuon kalliot, JUANKOSKI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3334 07

Alueen pinta-ala: 301 ha Korkeus: 271 mpy Suht. korkeus: 175 m

Kallioalueen sijainti: Nilsiästä 12 km itään, Nilsiän ja Juankosken kuntien rajalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen keskiosa kuuluu yksityisiin luonnonsuojelualueisiin, vanhojen metsien- tai rantojensuojeluohjelmaan ja on myös ehdolla Natura 2000-verkoston. Kallioalue kuuluu kokonaan arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Pisavuori lähiympäristöineen on niin luonnonarvoiltaan kuin kulttuurihistoriallisestikin Pohjois-Savon tärkeimpiä kallioalueita. Tämä noin 3 km pituinen ja alle kilometrin levyinen kvartsiittiselänne kohoaa jylhästi itäpuolella olevista vesistöistä ja länsipuolella olevista metsistä. Pisavuoren selänteen pohjoisreunalla on kvartsiittikalliolla pieni luola ns. Pirunkellari, johon liittyy vahvoja kansantarinoita ja uskomuksia. Tarinan mukaan Pirunkellarin piru hävisi aikanaan taistelun Pisavuoren herruudesta, joutuen muuttamaan luolaan. Hänen kyynelistään kivettyivät luolan seinillä aikanaan olleet kvartsikiteet. Usko luolan yliluonnolliseen asukkaaseen oli niin voimakas, että luola yritettiin tuhota polttamalla 1860-luvulla (Kejonen 1992). Historian lehdille alue pääsi vuonna 1595, jolloin Pisan lakialueen kvartsiittiin kaiverrettiin Ruotsin ja Venäjän välisen Täyssinän rauhan rajamerkit. Nykyisinkin näkyvisä olevat rajamerkit on rauhoitettu. Pisan alue on ollut vuosikymmenien ajan hyvin suosittua ulkoilualuetta ja alueella on runsas, hyvin opastettu polkuverkosto levähdys- ja näköalapaikkoineen.

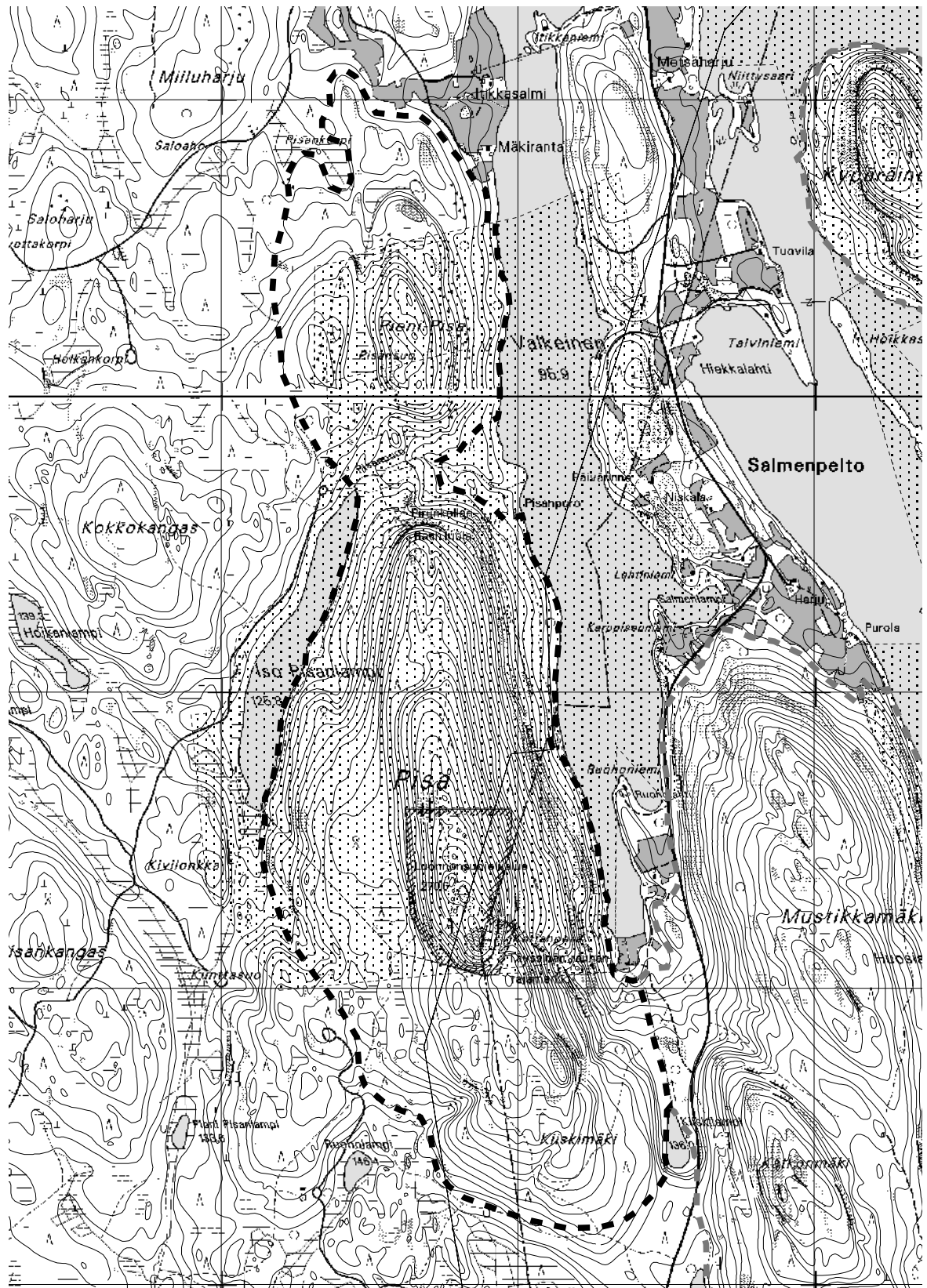
Pisa on jokseenkin pohjois-eteläsuuntainen vaara, joka varsinkin itäreunaltaan kohoaa jyrkästi ympäristönsä; itäpuolella olevan Valkeisen rannasta on nousua Pisan huipulle 450 metrin matkalla yli 170 m. Jyrkkyydestä johtuen itärinte on monin paikoin rakkautunut tai louhikkoinen, muutamain paikoin jopa jyrkänteinen. Rajamerkin itäpuolella olevassa jyrkänteessä on jopa yli 10 metrin pystypudotuksia alla olevaan hyvin vaikeakulkuihin louheen. Pisan lakialue on varsin hyvin paljastunutta, joskin puusto on melko varttunutta. Aivan Pisavuoren pohjoisreunalla on muutaman kymmenen metrin levyinen osin louhimainen kvartsiittijyrkänte, jossa paikoin ylikaltevilla pinnoilla on runsaan 5 metrin pudotuksia. Länsi- ja etelärinteet ovat sen sijaan enimmäkseen peitteisiä ja itärintettä selvästi loivempi profiilisia. Pirunkellarin luola on aikoinaan hydrotermisen toiminnan ja rapautumisen tuloksena syntynyt erikoinen ja harvinainen kvartsikideluola. Pisavuoren Pirunkellari on toinen Pohjois-Savon kahdesta hydrotermisesti syntyneestä kideluolasta. Luolan seinämistä on myöhemmin hakattu irti kvartsikiteitä keräilytarkoituksiin. Alueen kallio-perä on tyypillistä jatulista kvartsiittia, joka kuuluu Pohjois-Karjalan liuskealueen Pisan-Keyrityn tektonisoituneeseen kivilajivyöhykkeeseen. Pisavuoren jatulikvartsiitti on vaaleaa, osin heikosti punertavaa ja varsin massiivista ortokvartsiittia, jossa kvartsin osuus kivistä on noin 90 prosenttia. Paikoin siinä esiintyy jonkin verran serisiittia ja sitä leikkaavat erivahvuiset kvartsijuonet. Pisan kvartsiittia leikkaavat kallioselännejakson länsilaidalla erivahvuiset emäksiset amfiboliittia olevat metadiabaasijuonet. Väyrynen (1939, 1954) pitää Pisan liuskealuetta alloktionisena muodostumana, joka ylityöntöjen seurauksena muodostaa kapean tektonisoituneen kiilan hierityneiden arkeeisten silmägneissien keskellä. Pisan kallioselännejakson pohjoisosasta, Pienen Pisan luoteispään kallioista on Paavola (1984) kuvannut kvartsiittimuodostuman alaosassa esiintyvän kivilajin, jonka stratigrafinen asema ja rakenneasu viittaa pohjakonglomeraattiin.

Kalliokasvillisuus on tavanomaista, sillä kallio-perä on hyvin karu paljastuneilla alueilla. Itärinteen kallioseinämillä on yleisistä jäkälästä muodostuvia yhteisöjä melko valoisilla jyrkänteillä. Sammalyhteisöt rajoittuvat varjosiin koloihin ja rakoihin. Laen selänteellä on pienialaisia poronjäkäliköitä, jotka ovat tallatuimmilta kallioilta kulu-neet pois. Pisalta on kerätty vuosisadan alussa harvinaista tunturikynsisammalta (+/RT) sekä kallio-kärpänsammalta (+/RT). Biologinen arvo perustuu lähinnä vanhoihin metsiin. Havupuuvaltaisissa tuoreissa ja lehtomaisissa kangasmetsissä on sekapuuna koivuja ja varsinkin laen pohjoispuolella vanhoja haapoja. Lahopuita on myös alueella runsaasti. Selänteen eteläpuolella on lähinnä nuoria lehtipuuvaltaisia metsiä, ja kumpuilevalla lakialueella on pieniä korpinokkelmia. Rinteillä on ilmeisesti kaskiviljelyn jäänteinä pieniä lehtometsiä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO: 2	Historialliset arvot:	2
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot:	2
MAISEMA-ARVO: 2	Muuttuneisuus:	3
	Lähiympäristön arvot:	1

KALLIOALUEEN ARVOKUOKKA: 2

5 Pisa, JUANKOSKI, NILSIÄ

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:20000

Karttalehti: 3334 07

Alueen pinta-ala: 289 ha

Korkeus: 230 mpy

Suht. korkeus: 134 m

Kallioalueen sijainti: Nilsiältä 13 km itään, lähellä Nilsiän ja Juankosken kuntien rajaa.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen itäosassa on lehtojensuojelualue. Sen lisäksi alueen itäosa ja kaistale luoteisrinteestä kuuluvat rantojensuojeluohjelmaan. Itäosa on myös ehdolla Natura 2000 -verkostoon. Kallioalue kuuluu kokonaan arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Huosiaisniemi ja sen länsipuolella oleva Mustikkamäki kuuluvat olennaisena osana noin 2 kilometrin päässä olevan Pisavuoren luonto- ja maisemakokonaisuuteen. Tämä maisemallisesti melko yhtenäinen kallioaluekokonaisuus jakautuu sekä biologisesti että geologisesti kahteen toisistaan voimakkaasti poikkeavaan osaan. Mustikkamäen kallioperä on kasvualustana karua jatulikvartsiittia, mutta alueen itäosa Ala-Siikajärveen pistävä kapea noin 800 m pitkä ja vajaan 200 m leveä Huosiaisniemi on kokonaisuudessaan dolomiittia, jota peittää laaja ja rehevä lehtokasvillisuus. Niemen rannat ovat suurimmaksi osaksi hyvin paljastuneet. Huosiaisniemi on Suomen olosuhteissa harvinaisen laaja-alainen, luontaisesti paljastunut dolomiittiesiintymä, joka ei ole joutunut suuremman hyödyntämisen kohteeksi.

Mustikkamäki on suurelta osin hakattu tai taimikkoinen mäki, jonka jyrkältä itä- ja länsirinteiltä varsinaiset seinämät alarinteiden lyhyitä seinämäjaksvoja lukuun ottamatta puuttuvat. Mustikkamäen rantaan viettävän itärinteiden jyrkänteiden pohjoisosassa on parhaimmillaan noin 5–6 m korkeita, paikoin ylikaltevia katoksia muodostavia, teräväkulmaisia seinämiä, joista on lohjennut tyvelle suuria lohkareita. Mustikkamäen eteläosan itärinteellä on reunoiltaan sammalpeitteinen, mutta keskiosastaan hyvin paljas, terävistä, noin metrin halkaisijaltaan olevista kivistä muodostuva lohkareikko. Kakkomäellä on hyvin paljastuneita kallioharjanteita, joihin liittyy matalia, suurelta osin viistoja seinämäpintoja. Tervasmäen pohjoisosan selänteellä on useampiportainen yli kymmenmetrinen jyrkänte, jonka pystypinnat ovat muutaman metrin korkuisia, eteläisemmät jyrkänteet ovat vaatimattomampia.

Kallioalue on pääasiassa kvartsiittia ja dolomiittia. Tämä Huosiaisniemen ja Mustikkamäen selänteiden muodostama alue kuuluu Pohjois-Karjalan liuskealueen Pisan – Keyrityn tektonisoituneeseen kivilajivyöhykkeeseen, joka geologisesti sijaitsee iältään vanhemman arkeisen pohjagneissialueen keskellä. Ylityöntöjen seurauksena esiintyy Pisan – Keyrityn kvartsiittijakso kapeana tektonisoituneena kiilana hiertyneiden arkeisten gneissien keskellä. Paavolan (1984) mukaan Pisan alueen kvartsiittimuodostuma muistuttaa sisältämänsä runsaan dolomiitin takia kivilajiassoosiaatioltaan Kainuun liuskevyöhykettä.

Varsinainen Mustikkamäen – Kakkomäen selännejakso erottuu omana stratigrafisena yksikkönään muista Pisan alueen kvartsiiteista. Se koostuu tummansiniharmaasta kvartsiitista, joka yleensä on tasalaatuista. Kvartsin tummansiniharmaa väri aiheutuu säännöllisesti poikkeuksellisen runsaana esiintyvistä opaakkipirotteesta. Kvartsiitin kerroksellisuuden kulku vaihtelee, mutta noudattelee suurin piirtein pohjois-eteläsuuntaa. Lähes pystyasentoisesta selvästi vinokaateiseksi vaihteleva kerroksellisuuden kaide on länteen. Alueen kvartsiitissa esiintyy paikoin virtakerroksellisuutta. Mustikkamäen – Kakkomäen jakson itä- ja länsilaidoilla on runsas serisiittistä kvartsiittia.

Alueen itäosassa Ala-Siikajärven pistävä kapea Huosiaisniemi on kokonaisuudessaan dolomiittia. Tämä Nilsiä karttalehtialueen kallioperän suurin ja paikoin noin 200 m leveä, osittain karsiutunut dolomiittipatja on välittömästi Mustikkamäen kvartsiitin itäpuolella yhtäjaksoisena 4–5 km:n pituisena esiintymänä, joka ulottuu Likolahdesta Huosiaisniemen kautta pohjoiseen Kypäräisen länsipuolelle. Kivi on rapautumispinnaaltaan ruskehtavaa, puhtaana homogeenista ja massamaista. Niissä kerroksissa, joissa tremoliittia on runsaasti, on rapautumispinta epätasainen, urainen ja onteloinen. Dolomiitin ja kvartsiitin välissä on monin paikoin karsi, joka koostuu pääosin kookkaista sarvivälke- ja tremoliittisälöistä sekä omamuotoisista ja kookkaista granaateista. Ohuet karsivälkerrokset ovat tavallisia koko Ala-Siikajärven alueella, missä poimutustyylin vuoksi sama kerros saattaa tulla näkyviin toistuvasti (Paavola 1984). Dolomiitin ja karsikiven rakenteita voi tarkastella Huosiaisniemen hyvin laajoissa rantakallioissa. Dolomiittia on louhittu niin rannasta kuin sisämaasta useasta kohdasta ilmeisesti paikallisten tilusten maanparannusaineeksi.

Huosiaisniemi on lehto- ja kalliokasvillisuudeltaan erittäin arvokas kalkkikiviniemi. Huosiaisniemessä ja sen eteläpuolisilla kalliotöyräillä tavataan kaikki tyypilliset kalkkikallioiden lajit ja koko joukko harvinaisuuksia (mm. Savola 1991). Runsaimpia lajeja ovat kalkkikiertosammal, kielikellosammal, kalkkikahtaissammal, kalkkikarvasammal sekä kalkkikuppijäkälä. Valtalajien ohella seinämillä esiintyy mm. kalkkipalmikkosammalta (+/RT), pallosammalta, paasisammalia, iso- ja pikkuruostesammalta sekä limisiimasammalta (+/RT). Jäkälävaltaisten paistepintojen lajistoon kuuluvat mm. loistokeltajäkälä. Vähemmän vaateliasta lajistoa edustavat oravisammal, kivikutrisammal ja siloriippusammal. Lahden pohjukasta etelään sijaitsevalla matalalla lehtokalliolla tavataan vielä edellä mainittujen lisäksi kalkkisuikerosammalta (+/RT). Huosiaisniemeltä on löydetty myös mätäsrikkoa (RT/+), pahtanurmikkaa (+/RT) ja tunturikiviyrttiä sekä useita vaateliaita sammalia kuten turjansammalta (VU/VU), pohjanharasammalta (NT/RT), pohjanvaskisammalta (NT/RT), sahatitusammalta (NT/RT), idänlehväsammalta (NT/+), etelänpurosammalta (+/RT), haprakierosammalta (+/RT), idänhitisammalta (+/RT), idänkellosammalta (+/RT), kaihelehväsammalta (+/RT), kalkkilukinsammalta (+/RT),

kimmelsammalta (+/RT), lehtoväkäsammalta (+/RT), uurrekellosammalta (+/RT), viherpahkurasammalta (+/RT) ja kalkkipahkurasammalta. Jäkäläistä mainittakoon vielä limipullokas (VU/VU) sammalvahajäkälä (VU/VU) ja punavahajäkälä (NT/-). Maaperän ravinteisuus näkyy kenttä- ja pensaskerroksen lajistossa selvästi. Vaateliainpaan niemessä tavattuun lajistoon kuuluvat kirkiruoho (VU/VU), metsänemä (VU/VU), sääskenvalkku (VU/VU), tikankontti (VU/VU), tummaneidonvaippa (NT/RT), pussikämmekekä (+/RT), soikkokaksikko ja runsaina kasvavat mm. näsiä, lehtokuusama, koiranheisi sekä mustakonnanmarja. Niemenkärkiosassa on kohtalaisen vanhaa kuusimetsää, mutta tyviosassa on nuorempia metsiä, joissa kasvaa runsaasti nuorehkoa lehtipuuta. Huosiaislahden pohjukan eteläpuolella on laajalti harmaaleppävaltaista lehtoa. Huosiaislahden pohjukan tuntumasta löytyi mustakonnanmarjalta konnanmarjamittarin toukia. Laji on hyvin paikallinen ja sillä on Pohjois-Savossa vain pari tunnettua esiintymää. Huosiaisniemen länsirannan kalkkikivijyrkänten syvässä vaakaraossa on lepakkoyhdyskunta.

Mustikkamäen länsirinteellä ja laella on hyvin paljastuneita kalliokumpuja, joilla vallitsevat oligotrofiset sammalet ja jäkälät. Samoin itärinteen kalliokasvillisuus on karua. Rinteellä tosin kasvaa loukkohohtosammalta. Mustikkamäen kaakkoisosassa lähellä Huosiaislahden pohjukkaa suojelualueen rajalla on pieni kalkkipitoinen seinämä, jonka lajisto on muusta Mustikkamäestä poiketen meso-eutrofista. Lajistoon kuuluvat kielikellosammal, pallosammal, kalkkikiertosammal, härmäsammal, sinilehväsammal, kalkkikahtaissammal ja pikkuruostesammal. Seinämän eteläosassa esiintyy kalliotöyrään

mineraalimaalla myös suoninahkajakälää (+/RT). Samantapainen pieni ravinteinen lehtokallio löytyy vielä Tervasmäen länsirinteeltä, jossa vaateliaimmat lajit ovat kielikello-sammal, pallosammal ja kalkkikiertosammal. Mustikkamäen länsirinne on kokonaisuudessaan nuorta metsää tai osittain suojapuustoista taimikkoa. Myös laella ja itärinteellä on hakkuita. Itärinteen hakkuut eivät ulotu rantaan saakka, vaan rannan lähellä sijaitsevia kallioita ympäröivät kohtalaisen vanhat kangasmetsät. Tuoreessa kuusikossa on sekapuuna vanhoja, suuria haapoja ja rinteestä löytyy jonkin verran myös lahoppuuta. Tervasmäen ja eteläisemmän Kakkomäen kangasmetsät ovat pääosin tavanomaisia tuoreita ja kuivia kankaita, mutta esim. Tervasmäen eteläpuolisessa notkelmassa selänteiden länsirinteellä on myös lepikkolehtoa.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

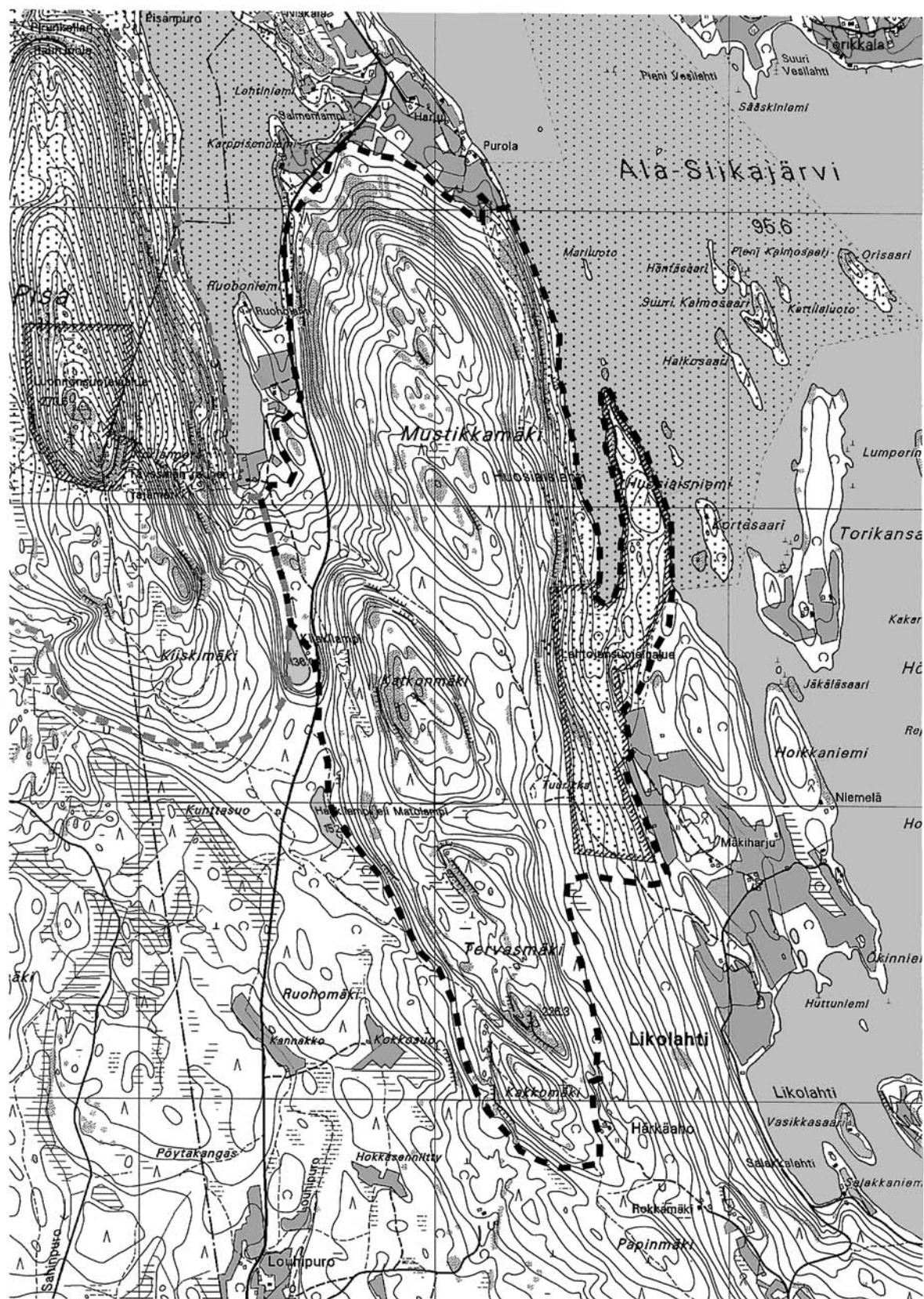
GEOLOGINEN ARVO: 2
BIOLOGINEN ARVO: 1
MAISEMA-ARVO: 2

Muut arvot:

Historialliset arvot: 3
Monikäyttöarvot: 3
Muuttuneisuus: 3
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 2

6 Huosiaisniemi-Mustikkamäki, JUANKOSKI, NILSIÄ

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:20000

Karttalehti: 4311 05, 4311 07, 4311 08

Alueen pinta-ala: 155 ha

Korkeus: 162 mpy

Suht. korkeus: 32 m

Kallioalueen sijainti: Kaavilta 17 km itään, Niinivaaran kylän luoteispuolella.**Maankäytön suunnittelutilanne:**

Kallioalueilla on useita yksityisiä luonnonsuojelualueita. Lauttavuorta reunustaa lisäksi soidensuojeluohjelmaan kuuluva suo. Edelliset alueet ja lähes koko Kultavuori sekä eräät pienempialaiset osat ovat ehdolla myös Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Niinivaaran serpentiniittialue sijaitsee harvaanasutulla pienten järvien ja lampien sekä soiden täplittämässä metsämaastossa. Hajanainen ja laaja kalliokokonaisuus on biologisesti ehkä Pohjois-Savon merkittävin kallioalue. Kallioalue muodostuu useista, osittain jyrkänneistä kalliobelänteistä, joiden suhteelliset korkeudet ympäröivään maastoon ovat muutaman kymmenen metrin luokkaa. Kalliobelänteet eivät juuri erotu ympäristöön metsäisessä maastossa. Lähimaisemassa rinteiden kalliopinnat erottuvat kuitenkin paikoin jyhkeinä seinäminä. Seinämät ovat parhaimmillaan alle kymmenmetrisiä ja niissä olevat ylikaltevat pinnat sekä erikoiset onkalot ovat mielenkiintoisia yksityiskohtia. Esimerkiksi Louhivuorten alueella kalliorinteiden tyville muodostuneet louhikot koostuvat poikkeuksellisen suurista, usean kuution kokoisista lohkoista, jotka ovat hyvin vaikeakulkuisia. Louhivuorten rauhoitusalueen keskiosan louhikossa on hiljattain tapahtunut usean kymmenen kuution sortuma. Kivilajin rakoverkoston rakenteen perusteella voi sortumia odottaa tapahtuvan alueella enemmänkin. Lampien rantojen tuntumassa sijaitsevilla selänneillä avautuu puuston rajoittamia vesistömaisemia, mutta näkyvyys rajoittuu vain lähimaisemaan vastarannalle. Laajempia metsämaisemia avautuu ainakin Kultavuoren laen hakkuuaukolta, josta näkyy kauas useimpiin ilmansuuntiin.

Alueen kallioperä on suurelta osin serpentiniittia ja kiillegneissia. Serpentiniitti on kallioperässä laajana noin kymmenen kilometriä pitkänä, kaarimaisena kivilajivyöhykkeenä, joka esiintyy ainakin kahtena yhtenäisempänä linssimäisenä muodostumana konformisti ympäröivässä kiillegneississä. Heti kallioalueen itäpuolella on prekarjalainen arkeinen gneissialue, jota vasten kiillegneissivyöhyke ja serpentiniittilinssit ovat poimuttuneet. Niinivaaran kallioalueella kiillegneissin kapeina välikerroksina esiintyy mustaliusketta. Serpentiniittien yhteydessä tavataan taas kapeita karsikivihorisontteja. Hieman karbonaattia sisältävää karsikiveä on alueen kallioperässä ainakin Louhivuorten ja Mäkränmäen välisessä maastossa ja Kultavuoren pohjoisreunalla Suuri-Kokkojärven länsirannalle ulottuvalla kapealla vyöhykkeellä. Alueen serpentiniitit ovat massamaisia ja tummanvihreitä, lähes monomineraalisia kiviä, jotka alkuaan ovat olleet ultraemäksisiä syväkiviä. Serpentiniittien yhteydessä esiintyvät karsikivet ovat taas syntyneet kvartsikivien ja karbonaattikivien välisten reaktioiden tuloksena (Huhma 1975).

Alueella esiintyy monia valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisia jäkälää sammalia ja putkilokasveja. Ultraemäksiselle kallioperälle ominaista, Suomessa hyvin harvinaista kalliokasvillisuutta tavataan tällä alueella poikkeuksellisen runsaasti ja laaja-alaisesti. Muun muassa ultraemäksisten kallioiden tyyppilajia, viherraunioista tavataan mm. Louhivuorella, Lauttavuorella, Kultavuorella. Samoilla kallioilla sekä Ison Porolammen pohjoisrannan pikkukallioilla kasvaa harvinaisempaa serpentiiniraunioista (EN/EN). Louhivuorella ja Kokkalammen itärannan kalliobelänteillä viihtyy tunturihärkki (CR/CR) ja jälkimmäisellä kallioilla myös mähkä (+/RT). Louhivuorella ja Mäkränmäen itärinteellä on haavanlimijäkälän (EN/EN) esiintymät, ja edellisellä kallioilla sekä Kultavuorella kasvaa myös sinilimijäkälää (+/RT). Sikokallioilla, Kokkalammen ja Kortelammen kallioilla on tavattu luppurostojäkälää (NT/RT). Louhivuorelta ja sen lähikallioilta on löydetty limisiimasammalta (+/RT). Ojasykerösammalta (+/RT) kasvaa Louhivuorella ja Kultavuorella. Kultavuoren pohjoispuoliselta selänneellä ja Lauttavuoren kaakkois-itäseinämällä esiintyy kalkkilukinsammalta (+/RT). Edellisellä rinteellä viihtyvät myös kalkkikynsisammalta (+/RT) ja pikkutervakko. Kultavuoren pohjoispuoliselta selänneeltä on löydetty pulskaneilikkaa (CR/CR) ja itiökasveja mm. viherpahkurasammalta (+/RT), kalliopahkurasammalta (+/RT) ja kalliourresammalta (+/RT). Kultavuoren eteläpuolelta on Suomen ainoa havainto otalaakajäkälästä (RE/RE). Jäkälää ei ole nähty vuoden 1954 jälkeen (uhex-rekisteri). Vahamaksaruohosta, mäkitervakosta ja kalliokielosta on useampia havaintoja. Muista alueen kallioseinämällä tavatuista lajeista mainittakoon mm. kalkkikiertosammalta, ketjusammalta, kielikellosammalta, suippuväkäsammalta, oravisammalta, kalkkipaasisammalta, isosahasammalta, kalkkikahtaissammalta, kalliottierasammalta, sammallimijäkälä ja kalkkitorvijäkälä. Lauttavuoren kallon vaakaraosta löytyi lisäksi pohjanlepakko päiväpiilostaan. Kallioalueen luonnontilaisimmat metsät ovat Louhivuorella. Muuten alueen metsiä on laajalti hakattu lukuun ottamatta joitakin jyrkkiä rinteitä ja niiden tyvimetsiä sekä joitakin yksittäisiä kalliobelänteitä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

Muut arvot:

GEOLOGINEN ARVO: 3

Historialliset arvot: 4

BIOLOGINEN ARVO: 1

Monikäyttöarvot: 4

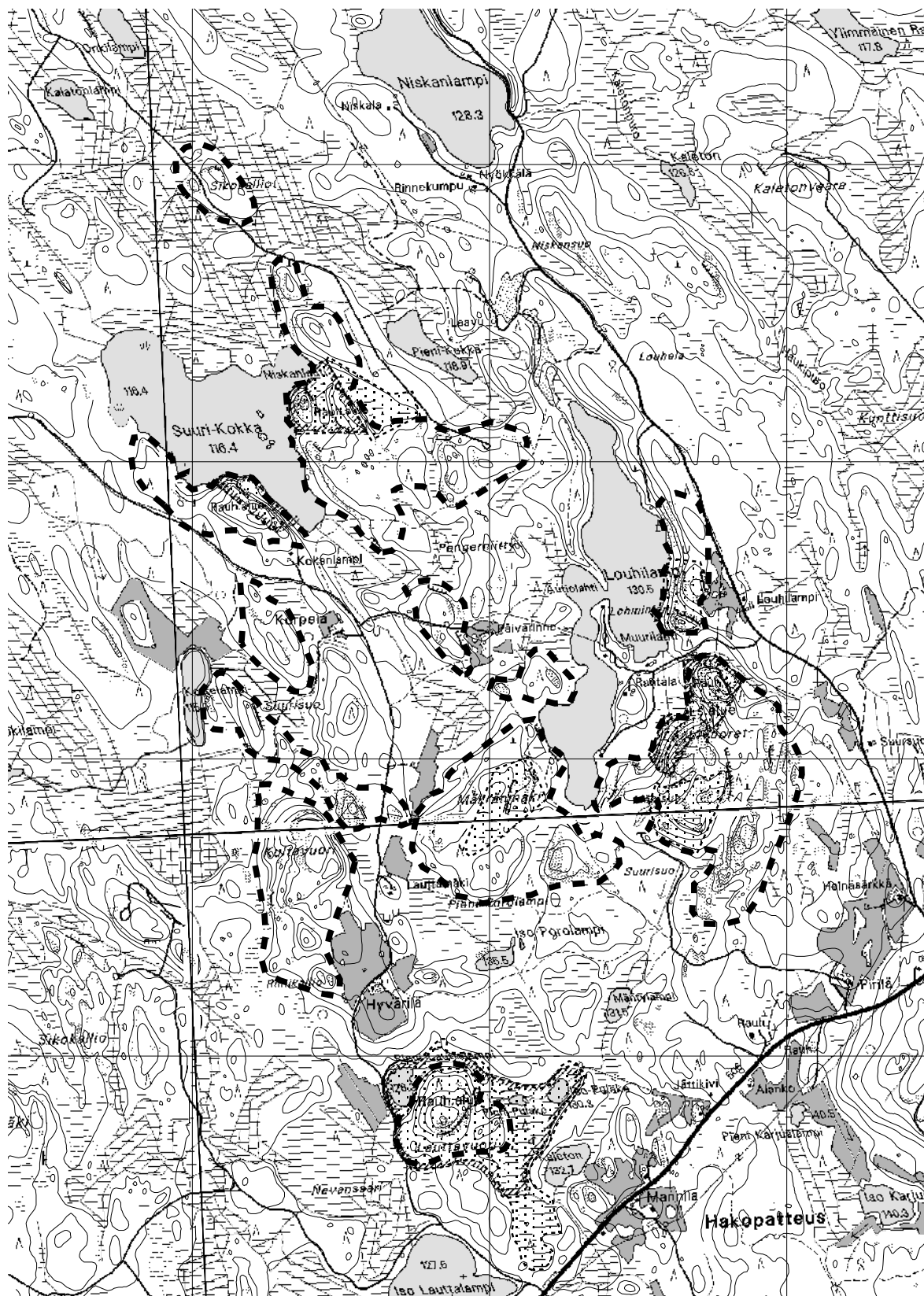
MAISEMA-ARVO: 3

Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 2

7 Niinivaaran serpentiniittialueet, KAAVI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:20000

Karttalehti: 4311 07

Alueen pinta-ala: 65 ha

Korkeus: 195 mpy

Suht. korkeus: 78 m

Kallioalueen sijainti: Kaavilta 17 km itään, Sivakkajärven etelärannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Sivakkavuoret koostuvat kahdesta vierekkäisestä kalliomäestä, joista itäpuolella olevan Eteläpäänvuoren metsät on hakattu. Länsipuolella olevan Rissalanvuoren loiva länsirinne kasvaa mäntytaimikkoa, mutta mäen itäpuolella olevan jyrkänteen ympäristö on varsin luonnontilaista rinnemetsää. Kallioalue erottuu Sivakkajärven suunnalta katsottaessa ympäröivää maastoa jonkin verran korkeampana mäkialueena. Muissa suunnissa kallioalue rajautuu loivapiirteisemmin lähes yhtä korkeaan kumpuilevaan metsämaastoon eikä hahmotu kovin hyvin ympäristöön. Rissalanvuoren jyrkänteen päältä avautuu avara näköala kauas koilliseen ja itään yli Sivakkajärven. Sivakkajärven vastarannalla erottuu useampia kesämökkejä ja järven takana maisema on läheisen Rovevaaran tiluksia lukuun ottamatta pääosin metsäistä. Kallioalueen etelä-kaakkoispuolinen Vuorislampien alue on todettu arvokkaaksi pienvedeksi (Laitinen 1994).

Sivakkavuorten geomorfologisesti ja maisemallisesti edustavin kohta on Rissalanvuoren itärinteessä oleva hyvin jylhä, jyrkästi portaittain laskeva noin 25 m korkea granodioriittiseinä, jossa on usean kymmenen metrin matkalla yli 10 metrin pystypudotuksia. Pystyt seinämäpinnat ovat voimakkaasti rakoilleita ja jyrkänteen edustalle rinteessä on karkealohkareinen ja vaikeakulkuinen louhikko. Rissalanvuoren jyrkänteen ja sen edustan rintelouhikon maisemallinen arvo on jylhyyden ja luonnontilaisuuden ansiosta merkittävä. Massiiviset seinämäpinnat näkyvät puuston seasta hyvin myös Eteläpäänvuorelle, tosin enimmäkseen hakkuuaukkoisista kohdista. Myös Eteläpäänvuoren itäjyrkänte on hyvin jylhä, jyrkästi portaittain laskeva seinämä. Rinteen yläosassa olevan jyrkänteen tyvellä muodostuu lohkarin ja irronneen paaden väliin jäävä katollinen käytävä. Rissalanvuoren jyrkänteessä on myös hieno katos ja irronnut 5 m korkea kalliopääsi, jota erottaa emäkalliosta vajaa puolimetrisen käytävä. Kallioalueen lakiosat ja rinteet ovat lähes kokonaan vedenkoskematonta, korkeimman rannan yläpuolista ohuen moreenin peittämää maastoa. Veden pinta on ollut jääkauden jälkeen korkeimmillaan Sivakkavuorten rinteiden alimpien osien tasossa. Sivakkavuorten kivilaji on punertavaa, granodioriitti, jonka seassa on runsaasti karkeita graniittipegmatiittiosueita. Granodioriitti kuuluu Siivakkaavaaran karttalehtialueen kallioperän eteläosassa esiintyvään myöhäisorogeeniseen, karjalaiseen ns. Maarianvaaran graniittiin, joka muodostaa differentiaatiosarjan dioriiteista kvartsidioriittien ja granodioriittien kautta pegmatiittisiin graniitteihin (Huhma 1975).

Rissalanvuoren jyhkeää itä-koillisjyrkännettä peittävät mm. jauhemaiset ja rupimaiset jäkälät, joiden lisäksi tyven onkaloissa ja raoissa tavataan erilaisia sammalvaltaisia kasviyhteisöjä. Lajistosta mainittakoon kierrekivisammal sekä lievästi vaatelias tummaurnasammal. Rinteellä kasvaa varsin jyrkää havupuustoa (VT), jossa kasvaa haapaa sekapuuna. Rinteessä on jonkin verran lahoa maapuuta ja joitakin pökölöitä sekä keloja. Eteläpäänvuorella kasvillisuus on samankaltaista, lähinnä oligotrofista. Runsaita lajeja ovat mm. kyhmytorasammal sekä kallio-omenasammal. Eteläpäänvuoren itärinteessä kasvaa kookkaita haapoja. Vuoren laen eteläpuolisen suolaikun tai kausikostean lammikon reunoilla on kuolleita, aikoinaan kaulattuja haapoja. Eteläpäänvuoren lounaispuolisessa notkossa on isovarpurämereunainen nevalaikka. Rissalanvuoren jyrkännteellä pesii myös korppi.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

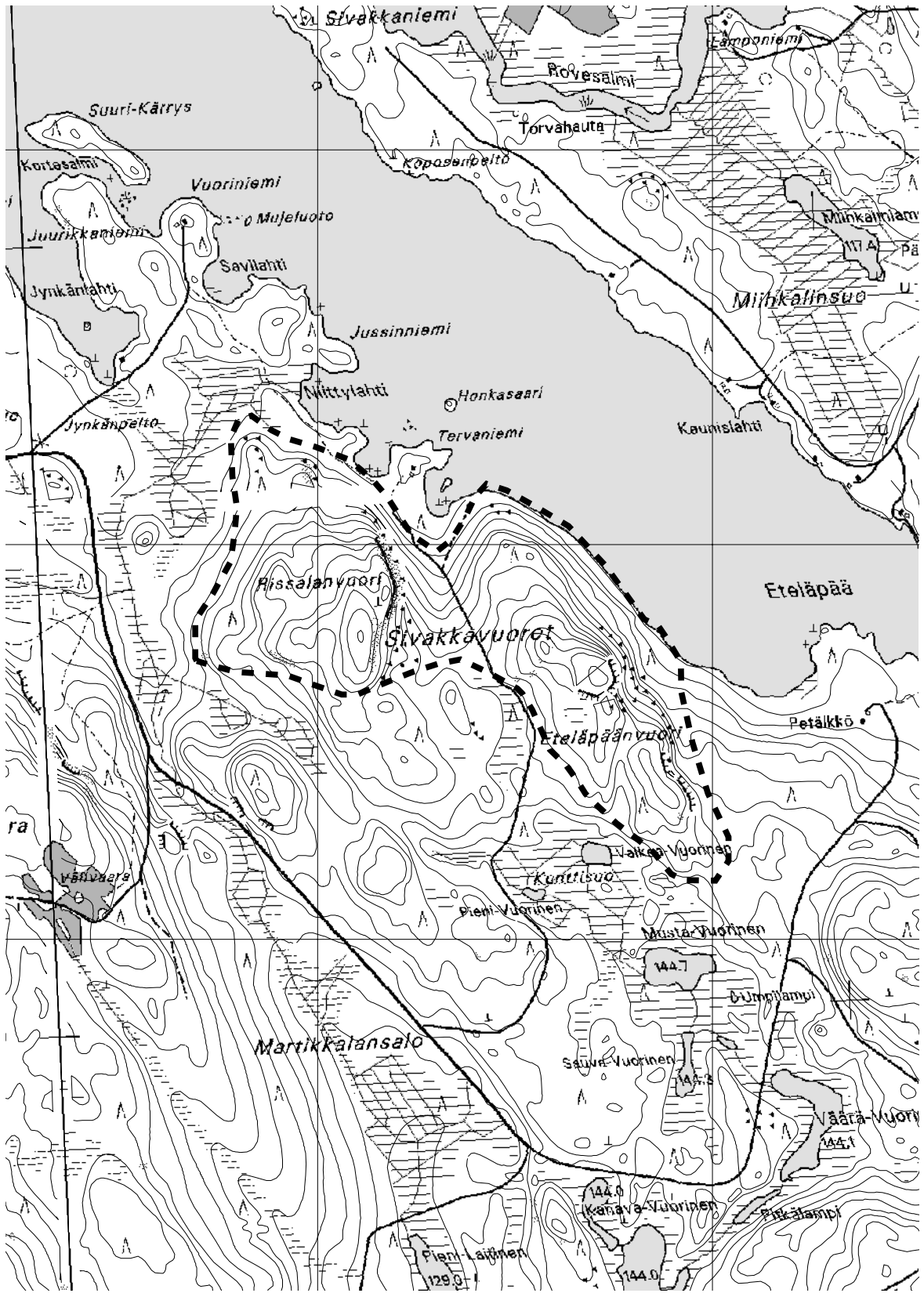
GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 3
MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

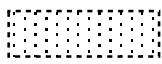
Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 4
Muuttuneisuus: 3
Lähiympäristön arvot: 2

KALLIOALUEEN ARVUOKKA: 4

8 Sivakkavuoret, KAAVI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3331 01

Alueen pinta-ala: 138 ha   Korkeus: 236 mpy   Suht. korkeus: 115 m

Kallioalueen sijainti: Kuopiosta 28 km länsiluoteeseen, Itä-Karttulan kylän lähistöllä.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Honkamäen jyrkässä lounaisrinteessä on kaksi yksityistä luonnonsuojelualuetta. Koko kallioalue on lisäksi ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Biologisesti ja maisemallisesti merkittävä Honkamäen kallioalue muodostuu useista lähes luode-kaakkosuuntaisista jyrkkärinteistä ja korkeista selänteistä. Mäet ovat pääosin moreenipeitteisiä ja mittavin paljastuma on Honkamäen jyrkällä lounaisrinteellä. Katkonaisessa jyrkänteessä on melko pienialaisia, osin silokalliopintaisia paljastumia. Honkamäen koillispuolisessa Sitkansolassa on suurilohkareinen muinaisjokiuoma. Selänteet rajautuvat osittain vesistöihin ja nousevat niistä jyrkästi, parhaimmillaan jopa 115 m. Mäkialue ei erotu selkeänä kokonaisuutena kauempaa katsottuna, mutta mäkien viereisillä rannoilla ja avoimissa notkelmissa selänteiden massiivisuus hahmottuu vaikuttavasti. Honkamäen kalliopaljastumilta avautuu paikoin melko avaria kumpuilevia metsäisiä näköaloja.

Honkamäen kallioselännealue sijaitsee geologisesti Savon liuskealueeseen kuuluvan granitoidialueen reunalla. Kallioperä on homogeenista ja porfyyrista granodioriittia, joka on jonkin verran suuntautunutta ja sen kalimaasälpähajarakeiden koko on 1–4 cm.

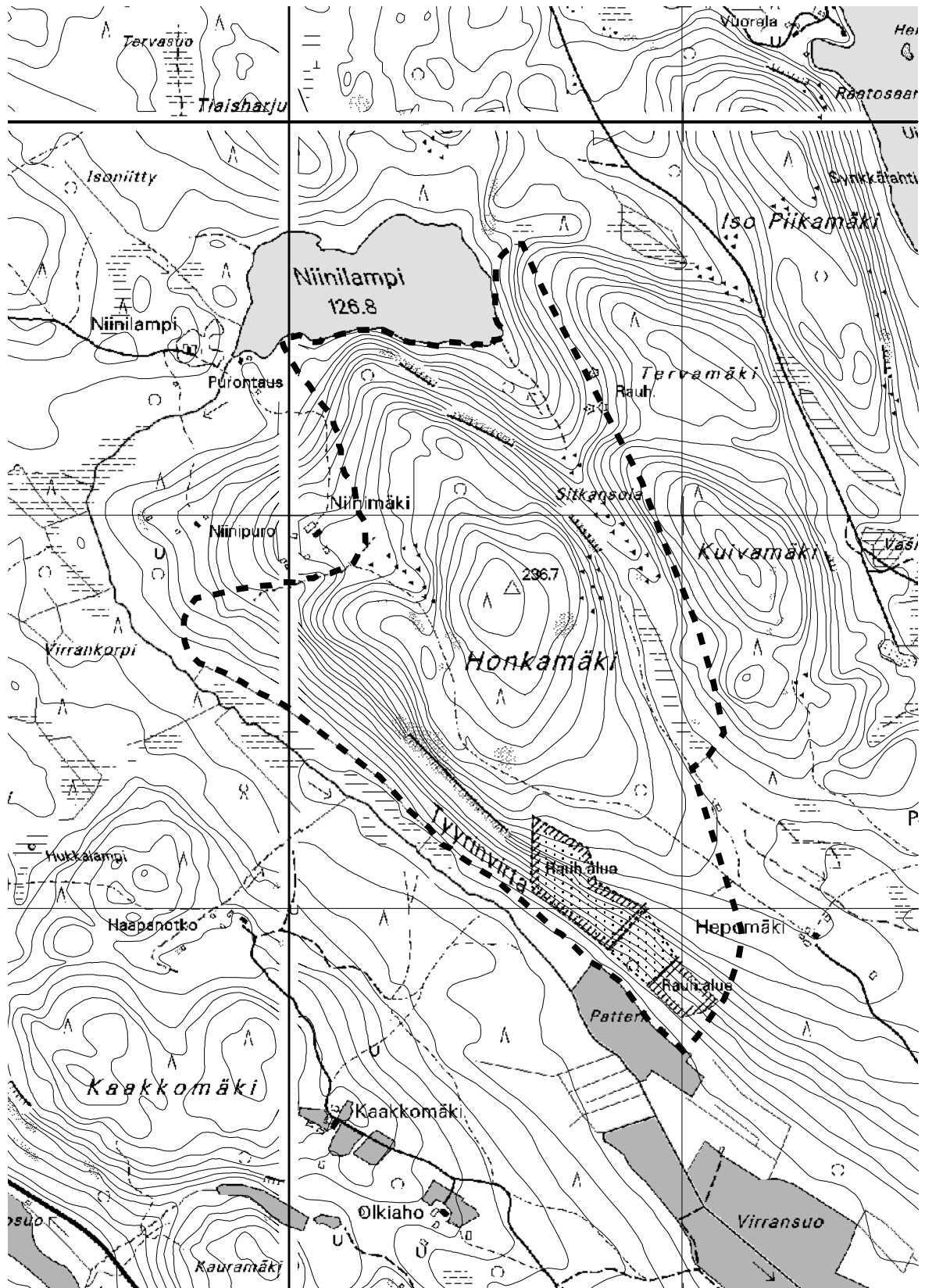
Biologisesti arvokkainta alueella ovat rehevät lehdot mäkien rinteillä ja notkelmissa. Vaateliaasta lajistosta mainittakoon soikkokaksikko sekä suojelualueiden väliltä hiltattain löydetty lehtoneidonvaippa. Lehtokallioilla viihtyviä lajeja ovat mm. pahtahiipasammal (+/RT), taljaruostesammal, ketopartasammal ja vemmelsammal. Honkamäen lounaisrinteessä, lehtojen länsipuolella on vanhaa tuoretta ja välillä kuivan lehtomaista kangasta, jossa on säilynyt jonkin verran myös lahoppuustoa. Melko laajalla avoimella viistosilokalliolla on hieman kallioniittymäistä kasvillisuutta, jonka lajistoon kuuluu kalliokohokki. Honkamäen pohjoisosassa sekä itärinteellä on laajoja taimikoita tai kasvatusmetsiä. Sitkansolasta laskevan puronvarrelta on löydetty rehevää saniaisvaltaista lehtoa, jossa tavataan mm. kotkansiipeä ja velholehteä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:
GEOLOGINEN ARVO: 4	Historialliset arvot: 4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot: 4
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus: 3
	Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

9 Honkamäki, KARTTULA

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3331 01

Alueen pinta-ala: 199 ha

Korkeus: 207 mpy

Suht. korkeus: 87 m

Kallioalueen sijainti: Kuopiosta 31 km länsiluoteeseen, Riuttalan kylän länsipuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Rinteiltään ja lakialueiltaan osin peitteinen Paljakanvuoren kallioalue on maisemallisesti ja biologisesti arvokas kohde. Alueen ydinosa muodostaa massiivinen Paljakanvuori, jonka pohjoispuolella on matalampaa selänneasta. Vuoren länsipuolella ovat teräväpiirteiset Kaakkovuoren ja Hirsivuoren harjanteet. Jyrkänneitä on alueella runsaasti, mutta useimmat niistä ovat melko vaatimattomia. Kallioalue näkyy ympäristöön metsäisenä, laajana ja korkeana mäkenä. Vuoren länsirinteen kalliot näkyvät hienosti lähimaisemassa, mutta kauemmaksi ne eivät erotu. Paljakanvuoren jyrkänneen päältä avautuu vaikuttava ja laaja järvi- ja metsämaisema lounaaseen.

Paljakanvuoren luoteisreunassa on vaikuttava parinkymmenen metrin korkuinen kalliojyrkänne, jossa suurimmat pystypudotukset ovat yli kymmenmetrisiä. Kallioalue sijaitsee geologisesti Savon liuskealueeseen kuuluvan granitoidialueen reunalla. Alueen kivilaji on tasa-keskirakeista, heikosti pilsteistä granodioriittia. Paikoin esiintyy myös heikosti porfyyrista syväkivimuunnosta.

Kallioalueen kalliokasvillisuus on suurimmaksi osaksi karua ja tavanomaista. Kaakkovuoren poronjäkälaisellä itärinteellä ja Hirsivuorella esiintyy kalliokohokkia. Niukoihin mesotrofisiin yhteisöihin kuuluvat tummaurnasammal ja vuoririippusammal. Selänneiden rinteillä on kuivia sekametsiä ja männiköitä, jotka vaihtuvat alempana kuusivaltaisiksi tuoreiksi tai lehtomaisiksi kankaiksi. Jyrkiltä rinteiltä löytyy kaatuneita mäntyjä ja kuusikoissa on sekapuuna jonkin verran mm. raitaa. Alueelta on aiemmin löydetty raidantuoksukääpä (NT). Selänneiden välisissä notkoissa on rämeitä ja erilaisia korpia. Murtojokeen alueen itäreunalla virtaavan puron varressa on kapealti mm. saniaskorpea. Lajistoon kuuluu mm. kotkansiipi.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

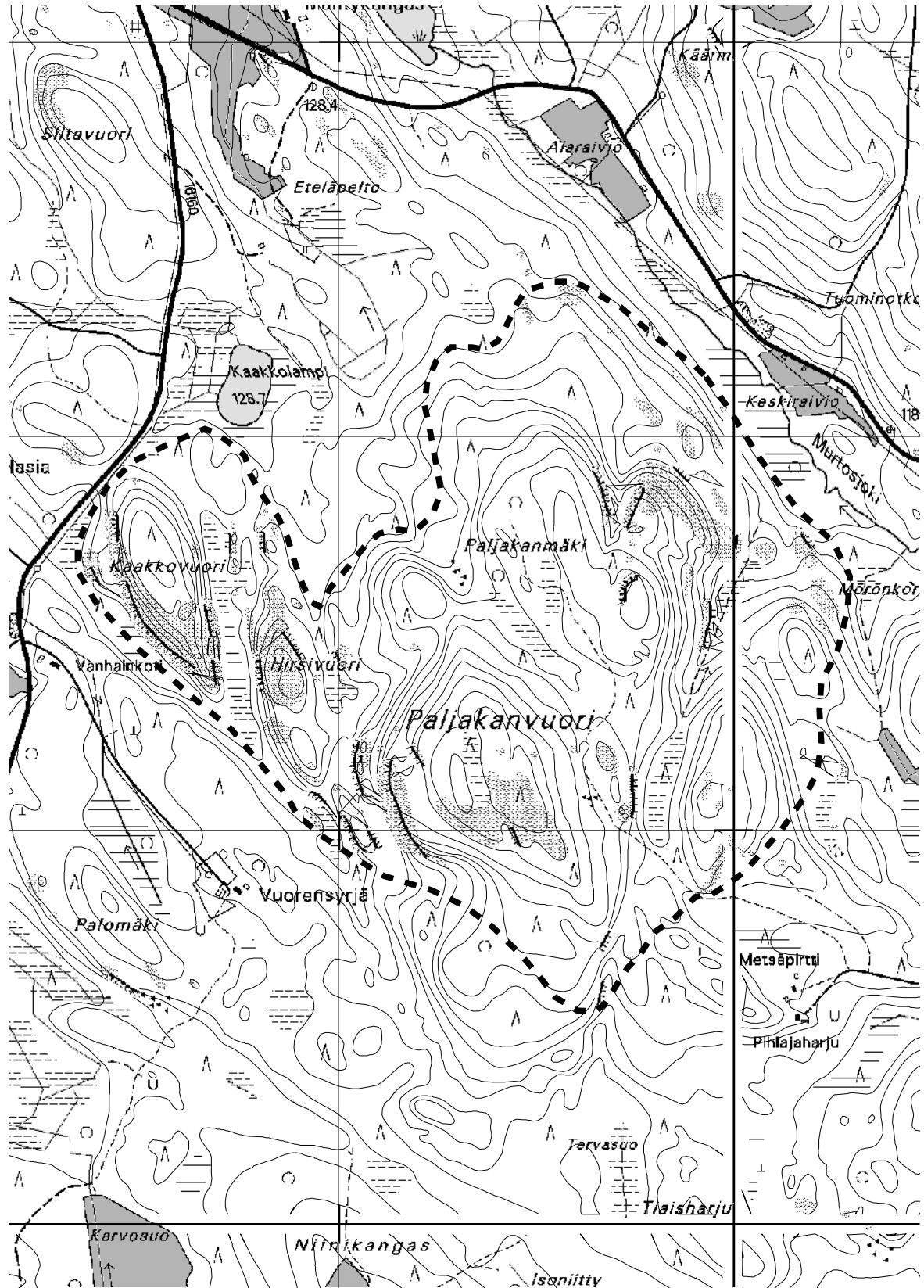
GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 3
MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

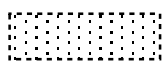
Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 4
Muuttuneisuus: 3
Lähiympäristön arvot: 4

KALLIOALUEEN ARVOKUOKKA: 4

10 Paljakanvuoren kallioalue, KARTTULA

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3323 07,3323 08

Alueen pinta-ala: 166 ha

Korkeus: 187 mpy

Suht. korkeus: 59 m

Kallioalueen sijainti: Kiuruvedeltä 10 km eteläkaakkoon, Heinäkylän lounaispuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Putousnotkon lehto kuuluu lehtojensuojeluohjelmaan ja on ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Luonnon- ja maisema-arvoiltaan merkittävä Paljakanvuori-Ahvenusmäen kallioalue on Kiuruveden seudun tärkeimpiä kalliokohteita. Alue on pohjois-eteläsuuntaisten vierekkäisten kallioselänteiden ja notkelmien muodostama ylänköinen kalliomaasto, joka on lakiosistaan ja rinteiltään hyvin paljastunut. Selänteiden lakialueiden topografiaa luonnehtivat jäkäläpeitteiset, pyöreämuotoiset silokalliopinnat, jotka edustavimmillaan ovat Paljakanvuoren korkeimmalla laella. Kallioselännejakson pehmeäprofiilisen ja paikoin hyvin harvapuustoisien lakialueiden kallio- maisemat ovat hyvin avarat. Tämä kaunis maisematyyppi on ehjille graniittialueille luonteenomainen. Kallioalue näkyy koillisesta Heinäkylän peltoalueita reunustavana korkeana metsäisenä alueena sekä länsipuolelta Korkeenjärven alueelta katsottaessa. Mäkisessä ja metsäisessä ympäristössä eivät Paljakanvuori, Putouksenmäki yhdessä Ahvenusmäen kanssa erotu juurikaan lähiympäristöä kauemmas. Selänteiltä avautuvia maisemia rajoittaa yleensä tiheä rinnepuusto. Edustavimmat maisemat avautuvat Paljakanvuoren avoimelta lakialueelta. Paljakanvuori on perinteinen näköalapaikka, josta pohjoiseen ja länteen avautuvia laajoja näköaloja rajoittaa paikoin paljaan lakialueen ympärillä kasvava männikkö. Paljakanvuorelle johtaa opastettu luontopolku ja vuori on melko suosittu paikallinen retkeilykohde. Laella on laavu ja tulentekopaikka. Lakialueella on erityisnähtävyytenä esihistoriallinen kuppikivi.

Paljakanvuori-Ahvenusmäen kallioalue sijaitsee geologisesti Savon liuskealueeseen kuuluvan laajan pyrokseenigraniitoidialueen keskellä. Alueen kallioperä on homogeenista ja porfyyrista graniittia, joka sisältää hieman pyrokseenia. Kalimaasälpähajarakeet ovat 2–4 cm:n läpimittaisia ja niitä esiintyy kivessä hyvin tiheässä. Alueen porfyyrigraniitti on ehjimmillä kalliolohkojen osilla hyvin harvarakoista ja kuutiorakoilu on melko säännöllistä. Putouksenmäen koillisnurkasta on porfyyrigraniittia louhittu jonkin verran. Kallioselänteiden rinteet ovat viistojyrkkiä porrasmaisia rinteitä, jossa jäätikön hiomia terassimaisia hyllyjä erottaa matalat porrasmaiset seinämäpinnat. Merkittävin pystyjyrkänne on runsaan 5 m korkea ja sijaitsee Putouksenmäen länsisivulla. Paikoin Putouksenmäen länsirinteen seinämässä on suuria irtonaisia ja kuutiorakoilleita kalliolohkoja. Putouksen mäen eteläliepeillä virtaa Ahvenuslammen vedet kalliokynnyksen yli putouksittain alas porrasmaista kalliorinnettä. Kallioalueen geomorfologinen erikoisuus on Paljakanvuoren luoteisrinteen alueella oleva Pirunpesä. Paljakanvuoren Pirunpesä on toinen Pohjois-Savon alueella tavattavista rapautumisluolista. Pirunpesä on porfyyrigraniittikallion pystyraon rapautuessa avartunut kuilumainen muodostuma, josta muutaman metrin välein erkaneet putkimaisia vaakatusleitä (Kejonen 1992). Luolaan on aikanaan laskeuduttu köyden varassa yli 20 metrin syvyyteen. Nykyään luola on ylintä osaansa lukuun ottamatta tukittu. Luola tutkittiin 1930-luvulla, kun alueella laiduntaneita lampaita oli pudonnut kuiluun menehtyen sinne.

Alueen arvokkain osa-alue on Putousnotkon lehto. Hiirenporras- ja kotkansiipivaltaisesta puronvarsilehdosta on löydetty mm. hajuheinä (NT/+) sekä jauhehuhmarjäkä (CR/CR). Muita vaateliaita lajeja ovat mm. lehtokuusama, kaiheorvokki (Kv.VI), lehto-orvokki, mustakönnönmärkä, punakönnönmärkä (+/RT), korpisorsimo (Kv.VI), velholehti ja lehtomatara. Metsät ovat muuten tavallisia tuoreita tai kuivia, metsänkäsittelyn vuoksi varsin rikkonaisia kankaita. Kangasmetsien ja kallioiden välisissä notkelmissa onkorpi- ja rämejuotteja. Ahvenuslammen pohjoispuoliselta rantasuolta on löydetty neivaimarre (Hyvärinen 1965). Kalliokasvillisuus on melko köyhää, koska kalliot ovat muodoiltaan jokseenkin yksipuolisia ja korkeudeltaan vaatimattomia. Ahvenusmäellä esiintyy niukasti mesotrofista tummaurnasammalta. Putousnotkon kosteilta kivipinnoilta löytyi myös kujanneviuhkasammalta ja rantasiipisammalta.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 2

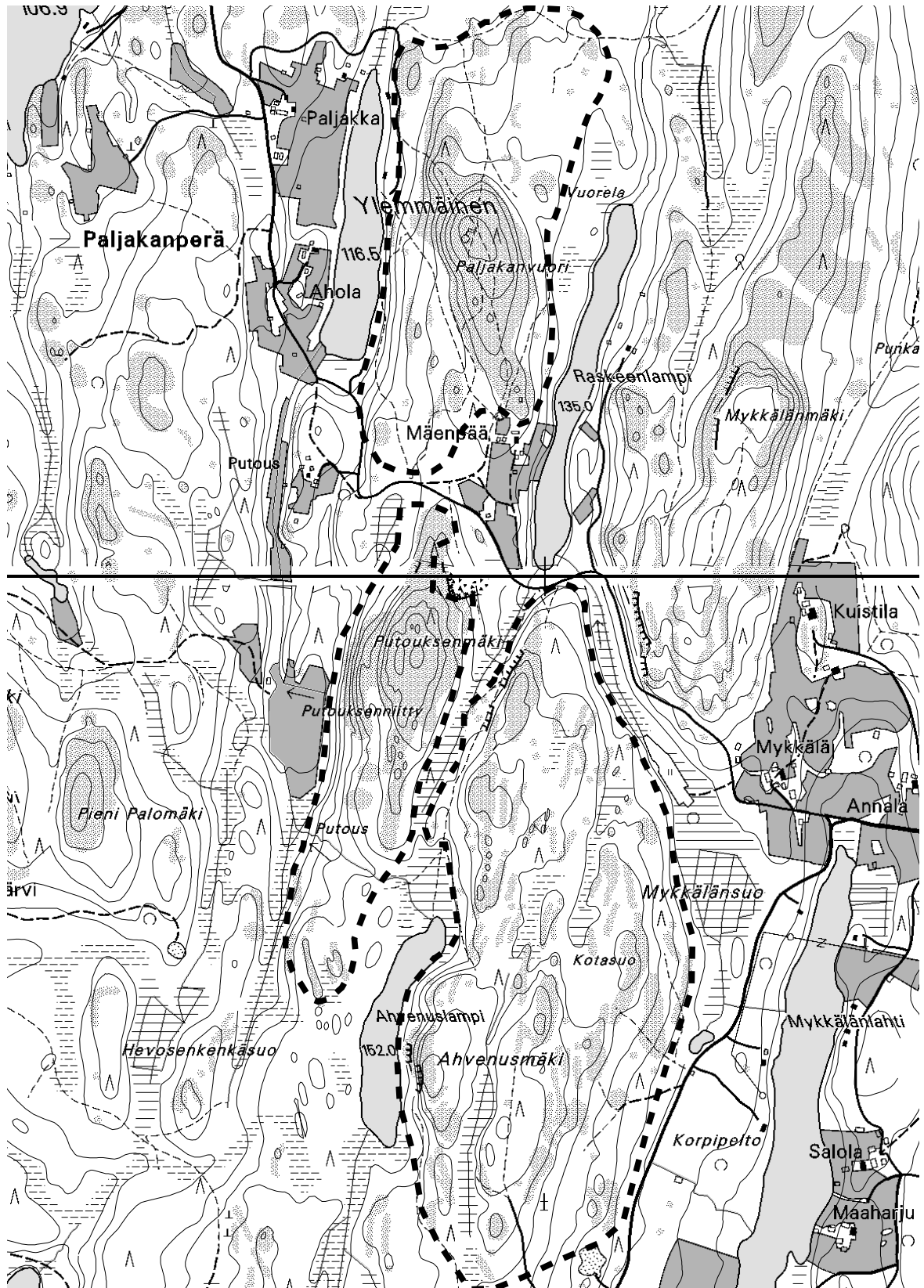
Monikäyttöarvot: 2

Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 4

11 Paljakanvuori-Ahvenusmäki, KIURUVESI

0 0.5 km

 Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3242 08, 3242 11

Alueen pinta-ala: 64 ha   Korkeus: 183 mpy   Suht. korkeus: 72 m

Kallioalueen sijainti: Kuopiosta 10 km länsilounaaseen, Korsunmäessä.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Korsumäen lounaisrinteessä ja notkelmassa on useita yksityisiä luonnonsuojelualueita ja kaksiosainen soidensuojeluohjelmaan kuuluva alue. Korsumäen pohjoisrinteessä on yksityinen luonnonsuojelualue. Kallioalue on myös ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Korsumäki sijaitsee Kuopion moottoritien ja Kuopio-Jyväskylä -rautatien välisellä metsäisellä alueella. Biologisesti erittäin arvokas Korsumäen kallioalue erottuu Kuopion eteläpuolisessa topografiassa teräväpiirteisenä suurelta osin ohuen moreenin peittämänä selännealueena. Mäen pohjois- ja koillisreunat ovat kallioisia ja osin jyrkänneisiä. Muualla Korsumäen alueella on kalliopintoja varsin vähän näkyvissä. Korsumäen laelta avautuu Kuopion suuntaan osin puiden rajoittama jylhä näköala. Mäen länsi-, etelä- ja kaakkoisreunat ovat melko loivia ja pääosin metsäisiä. Puusto on suurimmaksi osaksi kohtalaisen iäkstä, mutta rinteillä on joitakin pienialaisia mäntytaimikoita. Mäen kaakkoispuolella, varsinaisen mäkialueen ulkopuolella on useita pieniä vuosisadan vaihteen tienoilta olevia louhosmonttuja, joilla on historiallista arvoa.

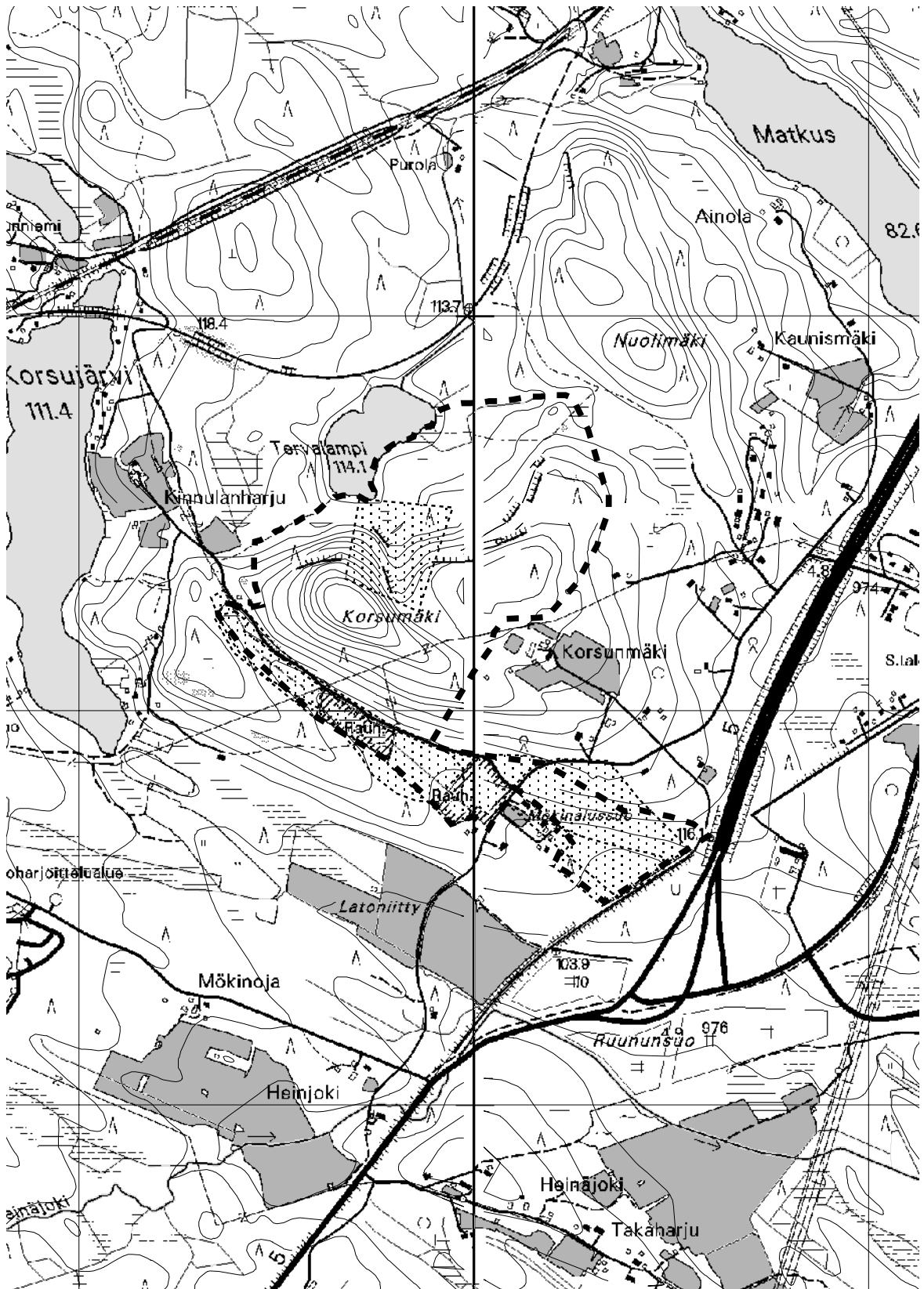
Korsumäki sijaitsee geologisesti arkeisen gneissialueen ja sitä ympäröivän karjalaisen liuskealueen rajalla. Korsumäen alue on pääosin voimakkaasti migmatisoitunutta kiillegneissia, jonka seassa on laajoja graniittisia osueita ja juonia. Tervalammen kaakkoispuolella olevan jyrkänneen alueella esiintyy paikoin heterogeenista amfiboliittia. Korsumäen eteläreunalla esiintyy lounais-koillis-suuntainen parisataa metriä leveä heikosti paljastunut vyöhyke, jossa esiintyy kalsiittipitoisia dolomiittihorisontteja. Korsumäen dolomiittikerrokset ovat vahvasti poimuttuneina välikerroksina liuskemaisessa gneississä. Dolomiitti on samanlaista serpentiinidolomiittia kuin kauempana koillisessa Jynkän alueella esiintyvä dolomiitti. Kivilaji on yleensä valkoista; serpentiinikyhmyt ovat pieniä, väriltään vaaleanruskeita tai punertavia. Paikoin Korsumäen dolomiitin yhteydessä esiintyy runsaasti myös diopsidia (Wilkman 1938). Nykyisin dolomiittia on nähtävissä lähinnä vanhojen louhosmonttujen seinämillä.

Mäen eteläpuolelta kulkevien dolomiittihorisonttien ansiosta alueen kasvillisuus on poikkeuksellisen monipuolista ja arvokasta. Arvokkaimmat alueet ovat mäen etelärinteellä, jossa on vanhoja, osittain umpeenmaatuneita kalkkikuoppia sekä rauhoitettu kalkkilähteikkö. Lähteikössä esiintyviä lajeja ovat mm. kantopaanusammal (VU/VU), kalkkilähdesammal, sirohuurresammal (+/RT), kalkkiväkäsammal, sirohavirusammal sekä putkilokasveista lettovilla (+/RT), mähkä (+/RT), soikkokaksikko ja kevätlinnunsilmä. Louhoskuoppien ympärillä on kuusilehtoja, joissa on hyvin kehittynyt lehtopensaskerros. Runsain laji on lehtokuusama, jonka lisäksi tavataan näsiä, paatsamaa, tuomea sekä vaahteran (+/RT) taimia. Kenttäkerrokseen kuuluvat mm. sudenmarja, lehtomatara ja mustakonnanmarja. Kuoppien pienillä dolomiittipinnoilla sekä kivistä rapautuneella irtomaalla tavataan runsaasti kalkinvaatijalajistoa. Runsain laji on kielikellosammal, jonka lisäksi esiintyy mm. lettosiipisammalta, punatyvisammalta ja kalkkikiertosammalta. Alueelta on löydetty myös turrissammal, lenkosammal, nokkalehväsammal (+/RT), kalkkilukinsammal (+/RT) ja putkilokasveista röyhysara (VU/VU), sääskenvalkku (VU/VU), tikankontti (VU/VU), hapsisara (+/RT), mäkiminttu sekä vilukko (ks. Fagerstén 1975). Mökinalussuon lehdossa kasvaa ilmeisesti viljelykar-kulaisena yksi taikinamarjan pensas. Korsumäen ja sen lounaispuoleisen selänteen välisessä notkossa on osittain soistunut puronvarsi. Varsinaisen Korsumäen rinnenmetsät ovat myös suurelta osin lehtomaisia, mutta pohjoisosan kallioalajastumat ovat kasvillisuudeltaan oligotrofisia.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot:	3
BIOLOGINEN ARVO: 1	Monikäyttöarvot:	4
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus:	3
	Lähiympäristön arvot:	1

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 2

12 Korsumäen kallioalue, KUOPIO

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3242 09

Alueen pinta-ala: 92 ha

Korkeus: 165 mpy

Suht. korkeus: 83 m

Kallioalueen sijainti: Kuopiosta 7 km lounaaseen, Kallaveden rannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Vuoren laki- ja itärinteessä on kolme yksityistä luonnonsuojelualuetta sekä vanhojen metsiensuojeluohjelman alue. Koko kallioalue on ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Haminavuori muodostaa Haminalahden ja Väärälahden välissä olevan Hukanniemen ydinosan. Vuori nousee Kallaveden pinnasta 83 m ja näkyy vesialueille massiivisena selänteenä. Haminavuoren länsiosa on loivapiirteistä ja varsin heikosti paljastunutta metsämaastoa. Itäreunan pystyseinämän päältä avautuu Väärälahden yli hieman puiden rajoittamia näköaloja, joita hallitsevat vastapäiset Pienen Neulamäen rinteet. Haminavuoren pohjoispuolella tärkeimpänä maisematekijänä on jyrkkäprofiilinen Salonsaari. Länsirinteiltä avautuu puiden rajoittamia näköaloja Haminalahden maaseutumaiseen, joka oli von Wrightin taiteilijaveljesten kotimaisemaa.

Kalliopintoja on eniten mäen louhikkoisella itäpuolella, jossa on pienehköjä porrasjyrkänteitä. Muuten Hukanniemen rinteet ovat suurelta osin ohuen moreenin peitossa. Itärinteellä on myös jylhä kanjonimainen sola, jossa on yli 10 m korkea pystyseinämä. Haminavuoren kallioperä on arkeista raitaista granodioriittigneissä, jossa heterogeenisyyttä aiheuttavat pienet tummat kivilajisulkeumat.

Biologisesti merkittävintä vuorella on alueen luonnontilaisuus. Niemen kärkipuoli on rakentamaton ja metsät ovat parhaimmillaan aarnimetsämäisiä. Kalliokasvillisuus ei ole aivan yhtä kiinnostavaa, vaan seinämillä, raoissa ja onkaloissa vallitsevat oligotrofiset, tavanomaiset kasviyhteisöt. Mesotrofisista lajeista seinämillä tavataan tummaurnasammalta sekä hyvin niukkana kujanneviuhkasammalta ja siloriippusammalta. Ylärinteillä on pieninä laikkuina poronjäkäläkasvustoja, mutta itse peitteinen laki on mustikkatyypin kangasta. Harvinaisin laji on valoisalla, jyrkän solan kaakkoisrinteellä kasvava kalliokohokki. Linnuista alueella on havaittu mm. pohjantikka (NT) ja huuhkaja (Kv.VI).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 4
BIOLOGINEN ARVO: 3
MAISEMA ARVO: 3

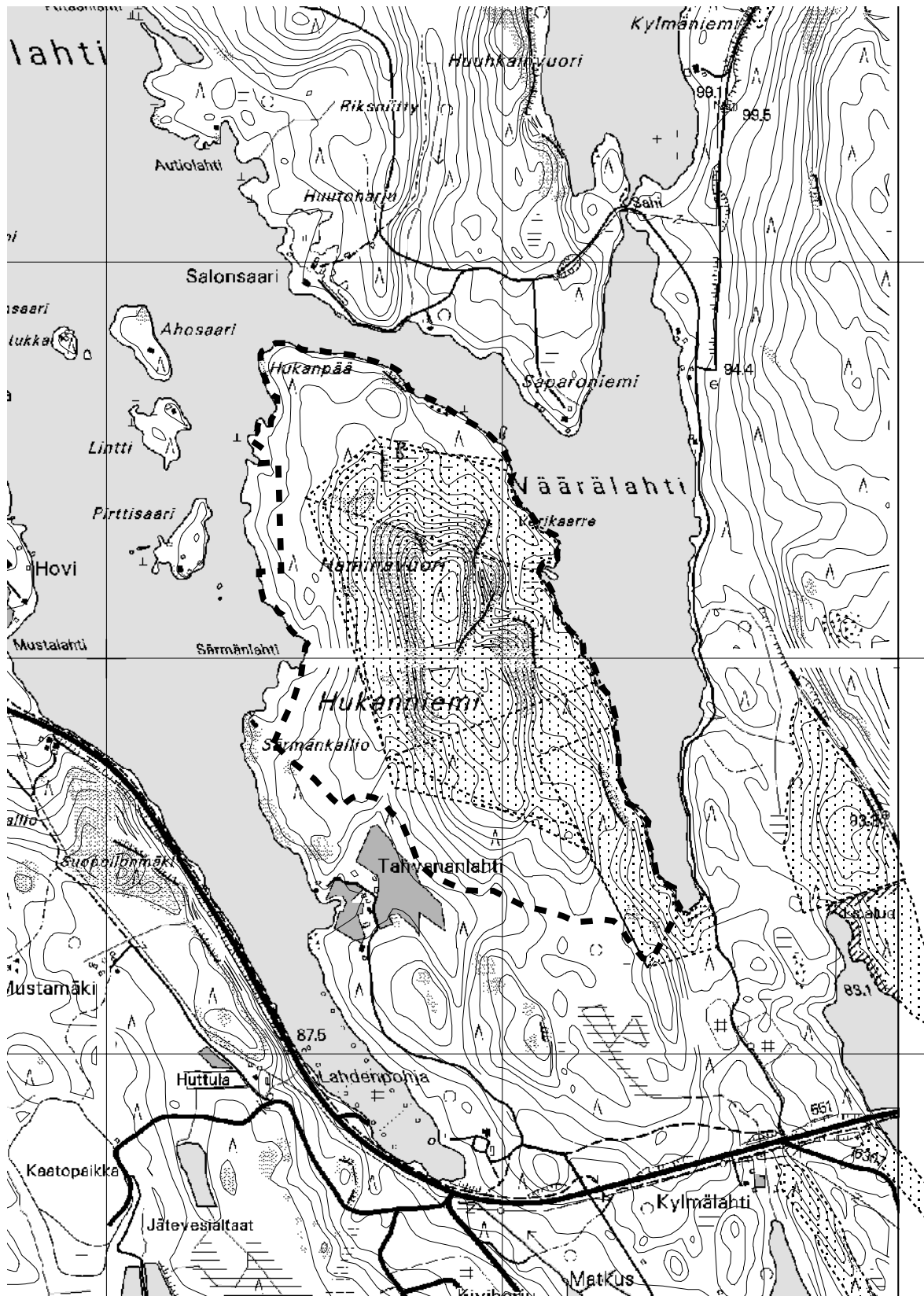
Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 4
Muuttuneisuus: 2
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

13 Haminavuori, KUOPIO

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3242 09,3242 12

Alueen pinta-ala: 383 ha   Korkeus: 200 mpy   Suht. korkeus: 118 m

Kallioalueen sijainti: Kuopiosta 5 km länteen, Kallaveden rannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen eteläosassa on lehtojensuojeluohjelman alue. Koko kallioalue on ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Neulaniemen kallioalue on biologisesti erittäin arvokas alue, jolla on myös hyvin merkittäviä maisemallisia ja merkittäviä geologisia sekä monikäyttöön liittyviä arvoja. Suuren Neulamäen laki kohoaa Kallaveden pinnasta 118 m ja sen jylhä profiili on olennainen osa Kuopion kaupungin länsipuolista maisemakuvaa. Niemen kallio pintoja näkyy ympäröivässä maisemassa lähinnä rannoilla sekä itäjyrkänteiden eteläosassa. Kallioalueen itäreuna rajautuu Neulamäen lähiöön. Kallioluonnoltaan vaikuttavinta aluetta on niemen tyvellä sijaitseva Suuren Neulamäen ja Vuorilammen seutu. Parhaita luontaisia näköalapaikkoja ovat Neulamäen länsi- ja lounaisjyrkänteet, joilta avautuu enimmäkseen länteen ja luoteeseen laajoja, osittain puuston rajoittamia upeita järvimaisemia. Neulaniemen maisemiin kuuluu monipuolisesti karuja, vanhan kalliomännikön hallitsemia kalliorinteitä, lehtoisia reheviä notkoja, lohkareikkoja sekä etenkin Vuorilammen ympäristössä todella jyhkeitä seinämiä. Niemi on kuopiolaisten ahkerasti käyttämää ulkoilua ja virkistysaluetta, jossa kulkee runsaasti kuntopolkuja, latu-uria sekä luontopolku.

Massiivisimmat jyrkänteet ovat Suuren Neulamäen lounaislaidalla, jonka kallioinen rinne on jopa 60 m korkea. Pohjoisosiltaan se on pääosin nousukelpoista kalliorinnettä, joka tyviosaltaan kuitenkin jyrkentyy lähes pystyksi kallioseinämäksi. Etelämpänä jylhät kallioseinämät putoavat pystysuorina jopa 15 m ja niiden edustoilla on louhikoita. Jyrkänteet ovat syntyneet todennäköisesti kivilajikontakteihin, jotka ovat ohjanneet ruhjeiden syntymistä. Kallioperä koostuu pääasiassa arkeista granitoideista. Arkeiset kivet esiintyvät Kuopion lounaispuolen kallioperässä laajoina sulkeumina, ja niitä ympäröivät nuoremmat proterotsooiset liuskeet ja syväkivet. Karjalaisiin muodostumiin kuuluvat nuoremmat liuskeet esiintyvät kallioalueella arkeisen gneissigraniitin tai graniittigneissin reunustana kapeahkona kiilamaisena vyöhykkeenä, joka ulottuu pohjoisesta Pieneltä Neulalahdelta etelään ja Suuren Neulamäen länsi- ja eteläpuolella. Kivilajirajat näkyvät myös selvästi maastossa pinnanmuotojen vaihteluna. Neulamäen yläköisen ja moreenipeitteisten selänteiden kallioilla vallitsee arkeinen, koostumukseltaan lähinnä graniittinen gneissi, jossa mineraalien suuntauksen voimakkuus vaihtelee melko paljon. Kalliomaastossa topografiassa alempana esiintyy kapeina horisontteina nuorempia karjalaisia metasedimenttejä. Metasedimenttien joukossa on vähäisiä karbonaattipitoisia horisontteja. Neulaniemen pohjoisosissa Pienen Neulalahden tuntumassa esiintyy myös amfiboliitteja, jotka ovat alkuperältään emäksisiä vulkaniitteja. Suuren Neulamäen eteläpäässä olevan kvartsiittiharjanteen juurella kulkee lampien välistä notkoa myöten luoteeseen kapea kalkkivyöhyke, jossa kivilaji on vihreän- tai kellertävänharmaata kalkkiliusketta. Hiukan puhtaampaa kalsiittipitoista serpentiinidolomiittia tavaataan rinteessä Vuorilammen kaakkoispuolella. Kivilajissa on paikoin karkeampia diopsidi- ja tremoliittirikkaita kerroksia (Wilkman 1938).

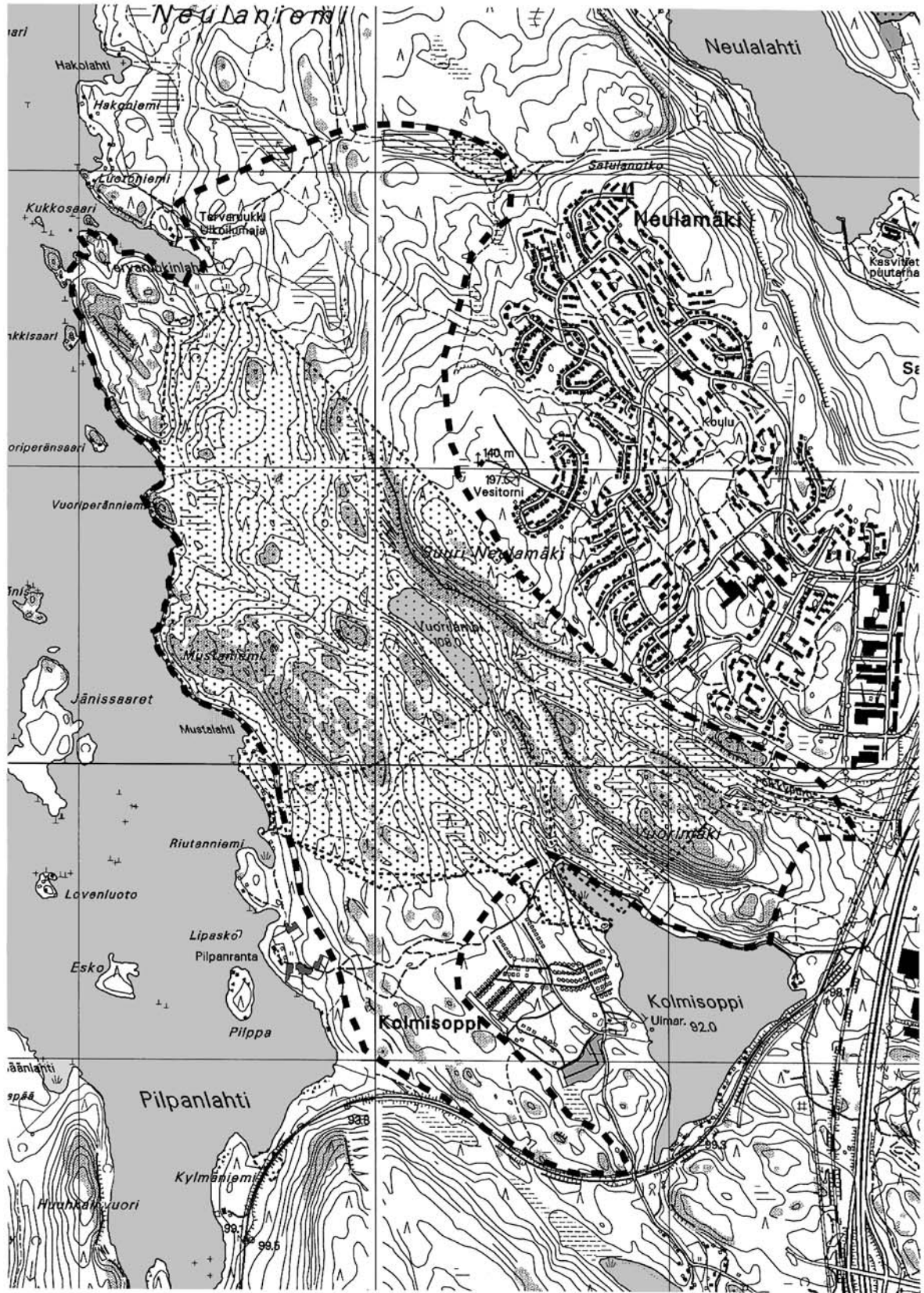
Neulaniemen kallioperän karbonaattipitoiset horisontit ovat mahdollistaneet meso-eutrofisen kasvillisuuden kehittymisen joillekin alueille. Kasvillisuudeltaan ja kasvilaajuukseltaan erittäin monipuolisen ja arvokkaan Neulaniemen ydinosat kuuluvat Vuorilammen luonnonhoitometsään, josta on tavattu peräti 335 putkilokasvi- sekä 167 sammal- ja 46 jäkälälajia (Tiainen 1976). Kalliokasvillisuudeltaan kiinnostavimmat osat sijaitsevat Pölkkypurolta Suuren Neulamäen jyrkänlehtelle jatkuvassa vyöhykkeessä sekä Vuorilammen ja Kolmisopen välistä notkoa reunustavilla selänlehtillä. Seinämien meso-eutrofisiin kasviyhteisöihin kuuluvat mm. limisiimasammal (+/RT), kalliovelhonsammal, suoni-nahkajäkälä (+/RT) ja tummaraanioinen. Seinämillä tavataan tavallisten oligotrofisten sammal- ja jäkäläyhteisöjen ohella paakku-uurnasammalta sekä runsaasti tummauurnasammalen hallitsemia rako- ja onkaloyhteisöjä, joissa esiintyy myös kalkkikiertosammalta. Kallioilla tavataan lisäksi mm. kalkkikarvasammalta ja oravisammalta. Alueelta on löydetty mm. korpipohtosammalta (VU/VU), kimmelsammalta (+/RT), pikkukellosammalta ja idänlehtisammalta (NT/+), joka on itäisten rehevien lehtojen laji. Suuren Neulamäen jyrkänlehtellä on lisäksi laajoja, kuivia viistorinteitä, joilla kasvaa kalliokohokkia ja kalliokieliä. Alueen kallio- ja louhikkokasveihin kuuluvat myös mm. kangasajuruoho, hietaorvokki ja mäkitervakko (Knuutinen 2001 suul.t.anto).

Monipuolista metsä- ja suokasvillisuutta edustaa mm. Kolmisopen lehtoalue. Alueen lehdot ovat pääosin käenkaali-oravanmarjatyyppisiä, mutta Vuorilammen ja Kolmisopen välisessä notkelmassa tavataan myös saniaisvaltaista lehtokorpea. Vaateliaista lehtolajeista mainittakoon tikankontti (VU/VU), hoikkarölli (VU/VU), kullero, kotkansii-pi, lehmus, lehto-orvokki, mustakonnanmarja, soikkokaksikko ja velhohlehti. Vuorilammen kalliopuolella, Pölkkypurolta on maakunnallisesti arvokkaita lehtoja (OMaT, FT).

Saniaislehdossa on mm. kulttuuriperäinen lehtoukonhatun (VU/VU) kasvusto. Luonnonhoitometsän ulkopuolella metsät ovat käsitellympiä ja keskimäärin karumpia, mutta lehtomaisia osia esiintyy kautta Neulaniemen selänlehtien alarinteillä ja purojen varsilla. Satulanotkon länsipuolisessa lehtokorvessa kasvaa tuoksumataraa (NT/+). Kallioalueen vaateliaita lehtolajeja ovat myös mm. hajuheinä (NT/+), myyränporras (Kv.VI), karjalanruusu, purolitukka, lehtopähkämö ja lähdetähtimö. Alueelta on myös havaintoja kirkiruohosta (VU/VU), ahosilmäruohosta (VU/VU), hoikkavillasta (+/RT), pohjanruttojuuresta (+/RT), korpisorsimosta (Kv.VI), lehtoneidonvaipasta, keltanokitkeröstä, lituruohosta, vesihierakasta ja vilukosta (Knuutinen 2001 suul.t.anto). Vuorilammen luonnonhoitometsän alueella puusto on paikoin hyvin järeää ja suhteellisen luonnontilaista. Luonnontilaisuutta heikentää kuitenkin runsas virkistyskäyttö, joka on kuluttanut maastoon tiiviin ja vahvan polkuverkoston. Neulaniemen pohjoisosassa on taimikoita, joitakin hakkuuaukkoja, taimikoita sekä nuorta kasvatusmetsää, mutta kokonaisuudessaan luonnontilaisuus on tälläkin alueella melko hyvä. Alueelta on löydetty myös harvinaisia sieniä kuten purorisakas (CR/CR), hakamaatuhkelo (VU/VU), hytymaljakas (NT) (Kosonen 1988) ja kermarisakas.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:		Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO:	3	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO:	1	Monikäyttöarvot:	2
MAISEMA-ARVO:	2	Muuttuneisuus:	3
		Lähiympäristön arvot:	1
KALLIOALUEEN ARVULUOKKA:	2		

14 Neulaniemen kallioalue, KUOPIO

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:20000

Karttalehti: 3242 11

Alueen pinta-ala: 111 ha   Korkeus: 212 mpy   Suht. korkeus: 131 m

Kallioalueen sijainti: Kuopiosta 9 km etelälounaaseen, Hiltulanlahden rannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueella on useita yksityisiä luonnonsuojelualueita ja lähes kallioalueen kokoinen vanhojenmetsiensuojeluohjelman kohde. Koko kallioalue on lisäksi ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Koiraveden kaarenmuotoisen Hiltulanlahden rannalla sijaitseva Vanuvuori on Kuopion eteläpuolisen lähialueen selkeimmin erottuvia mäkiä. Ukko- ja Akka-Vanun huiput ja niiden välinen sola näkyvät jylhänä länsipuolen entiselle valtatielle. Ukko-Vanun laki-alueen tuntumasta avautuu vaikuttavia näköaloja kapeina sektoreina pohjoiseen ja koilliseen, jossa näkyy Kuopion kaupunkia sekä Kallavettä. Vanuvuoren länsipuolen silokalliorinteiltä avautuu vain hieman puiden rajoittamia näköaloja Hiltulanlahteen ja sen maaseutumaisemaan, jossa sijaitsee edesmenneen G. Raninin kartanon rakennukset ja tilukset. Retkeilijöiden roskaamalla laella on nuotiopaikka ja vanhan kolmiomittaustorin jäänteet.

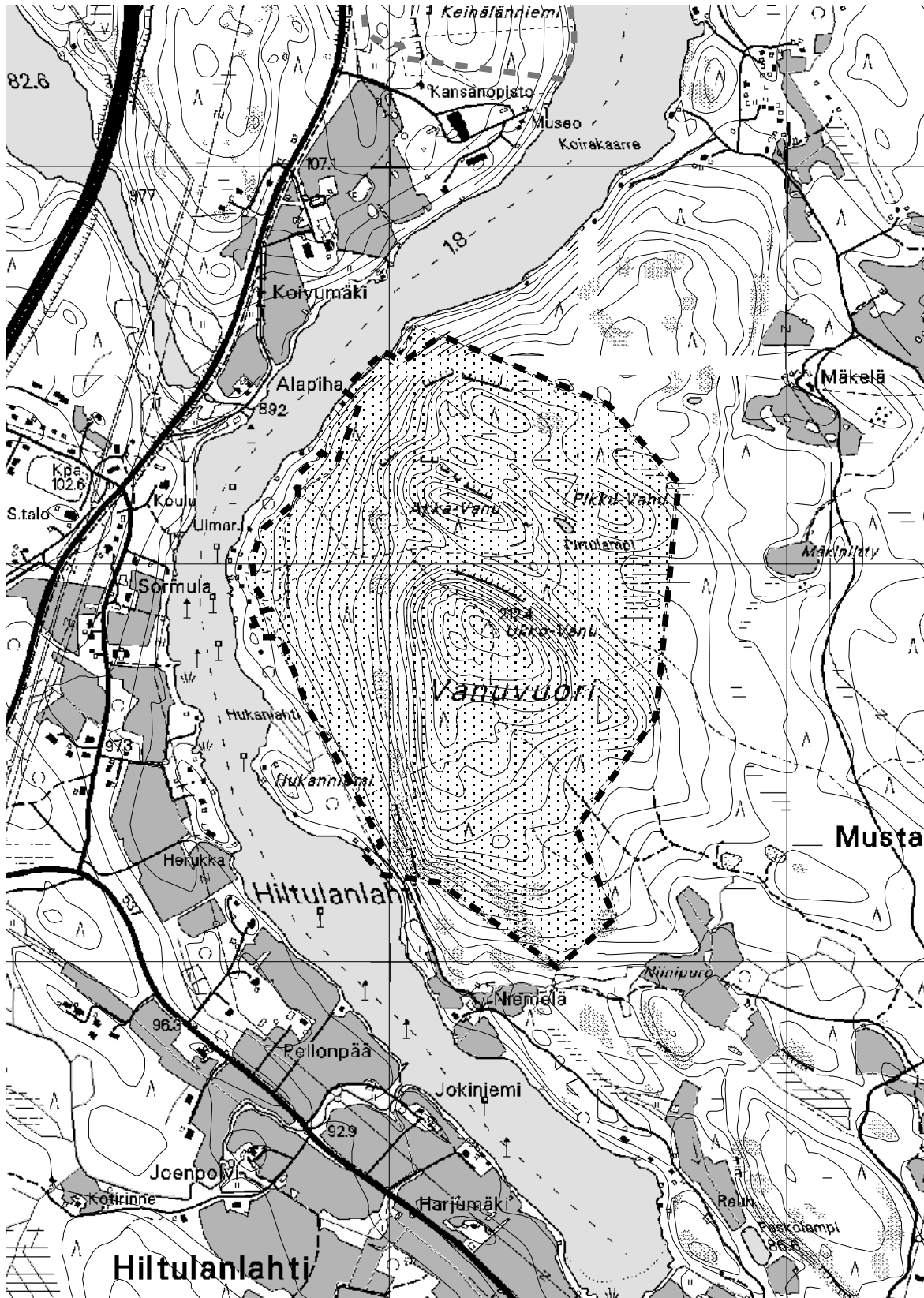
Vanuvuoren lakialueet ja rinteet ovat suurelta osin moreenipeitteisiä. Kalliopintoja on näkyvillä eniten Ukko- ja Akka-Vanun koillispuolten louhikoissa sekä Vanuvuoren länsipuolen jyrkissä silokalliorinteissä. Vanuvuori on pääosin punertavaa, raekooltaan vaihtelevaa graniittia, jossa vanhempaa arkeeista gneissia esiintyy vaihtelevan kokoisina kivilajisulkeumina.

Tärkeimmät biologiset arvot liittyvät vanhaan ja lahoavaan puustoon. Selänteen yläosassa sekä osalla rinteitä on vanhoja tuoreita ja lehtomaisia kuusikoita sekä havupuusekametsiä. Vanhoilla raidoilla ja pihlajilla esiintyy mm. raidankeuhkojäkälää ja kohतालaisen kookkailla haavoilla kasvaa kalliohyytelöjäkälää. Ylärinteiden kalliovöillä ja esimerkiksi Akka-Vanun laella metsä on vanhapuustoista kuivaa männikköä. Selänteen alarinteellä on keskiravinteisiä tuoreita lehtoja. Kalliokasvillisuus ja -lajisto on Ukko-Vanun laen eteläpuolen kalliokehokkia lukuun ottamatta tavallista ja oligotrofista. Matalla seinämäpinnoilla on valurahkoja ja yhteisöissä vallitsevat mm. kynsisammalet sekä kallio-omenasammal. Pieniä poronjäkäläköitä esiintyy lähinnä länsirinteen silokallioilla.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO: 4	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot:	3
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus:	3
	Lähiympäristön arvot:	1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

15 Vanuvuori, KUOPIO

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3242 11

Alueen pinta-ala: 42 ha

Korkeus: 115 mpy

Suht. korkeus: 33 m

Kallioalueen sijainti: Kuopiosta 8 km etelään, Koiraveden länsirannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen eteläosassa on yksityinen luonnonsuojelualue. Kallioalue on kokonaan ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Koiraveden länsirannalla sijaitseva Keinälänniemen alue on biologisesti hyvin arvokas kohde. Paljastumia on runsaimmin eteläpuolisen kansanopiston tuntumassa sekä alueen pohjoisosassa Koiraveden rannalla. Kartalle merkityt jyrkänteet ovat hyvin vaativattomia portaita, joissa on vain parin metrin pudotuksia. Alue nousee loivarinteisenä järven pinnasta vain 33 m. Aluetta monipuolistavat koillis-itärinteen järeät kuusikot ja lehdot. Alueen yleisimpänä kivilajina esiintyy svekokarjalainen hienohkorakeinen kiillegneissi, joka muuttuu paikoin amfiboliittiseksi. Alueen kiillegneissit ovat kompleksisesti poimuttuneita ja ne sisältävät usein sulfideja ja grafiittia. Gneissien joukossa esiintyy välikerroksina sekä kvartsi- että karbonaattirikkaita välikerroksia, joita voi löytää lähinnä alueen pohjoisosan vähäisistä paljastumista.

Suotuisan kallioperän ansiosta kallioalueella tavataan runsaasti vaatelialista kallio ja lehtolajistoa. Koiraveden rannassa alueen pohjoisosassa on matalia ravinteisia kallio-pintoja, joiden valtalajeina ovat eutrofiset kalkkikiertosammal ja kielikellosammal. Seinämillä esiintyy myös pallosammalta, sinilehväsamalta, iso- ja pikkuruostesammalta. Tyypillisten kalkinvaatijalajien lisäksi Koiraveden rannan kalliopinnoilta on löydetty kalkkilukinsammalta (+/RT), viherpahkurasammalta (+/RT), limisiimasammalta (+/RT). Myös alueen eteläosan jyrkänteillä on mesoeutrofisia sammalvaltaisia kasviyhteisöjä. Koiraveden rantaan laskevassa rinteessä on useita lähteikköisiä saniais- ja suurruohovaltaisia lehtjuotteja, joiden kasvillisuus on erittäin rehevää. Merkittävimpiä sammal-löytöjä ovat ruutusammal (VU/VU), pohjanhuurresammal (NT/RT), lenkosammal, tihkulehväsammal ja harvinainen pohjankerrossammal. Kenttäkerroksen vaatelialia lajeja ovat lehtopähkämö, lehtotähtimö, kevätlinnunsilmä, kaiheorvokki (Kv.VI) ja soikkokaksikko. Maininnan arvoisia lehtokasveja ovat lisäksi lehto-orvokki, mustakonnanmarja, lehtomatara sekä näsiä ja koiranheisi. Aiemmin kallioalueelta on tavattu myös lehtoneidonvaippa ja vilukko. Merkittäviä luonnonarvoja liittyy myös vanhaan ja lahoavaan puustoon, jota on alueella melko runsaasti.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 2
MAISEMA-ARVO: 4

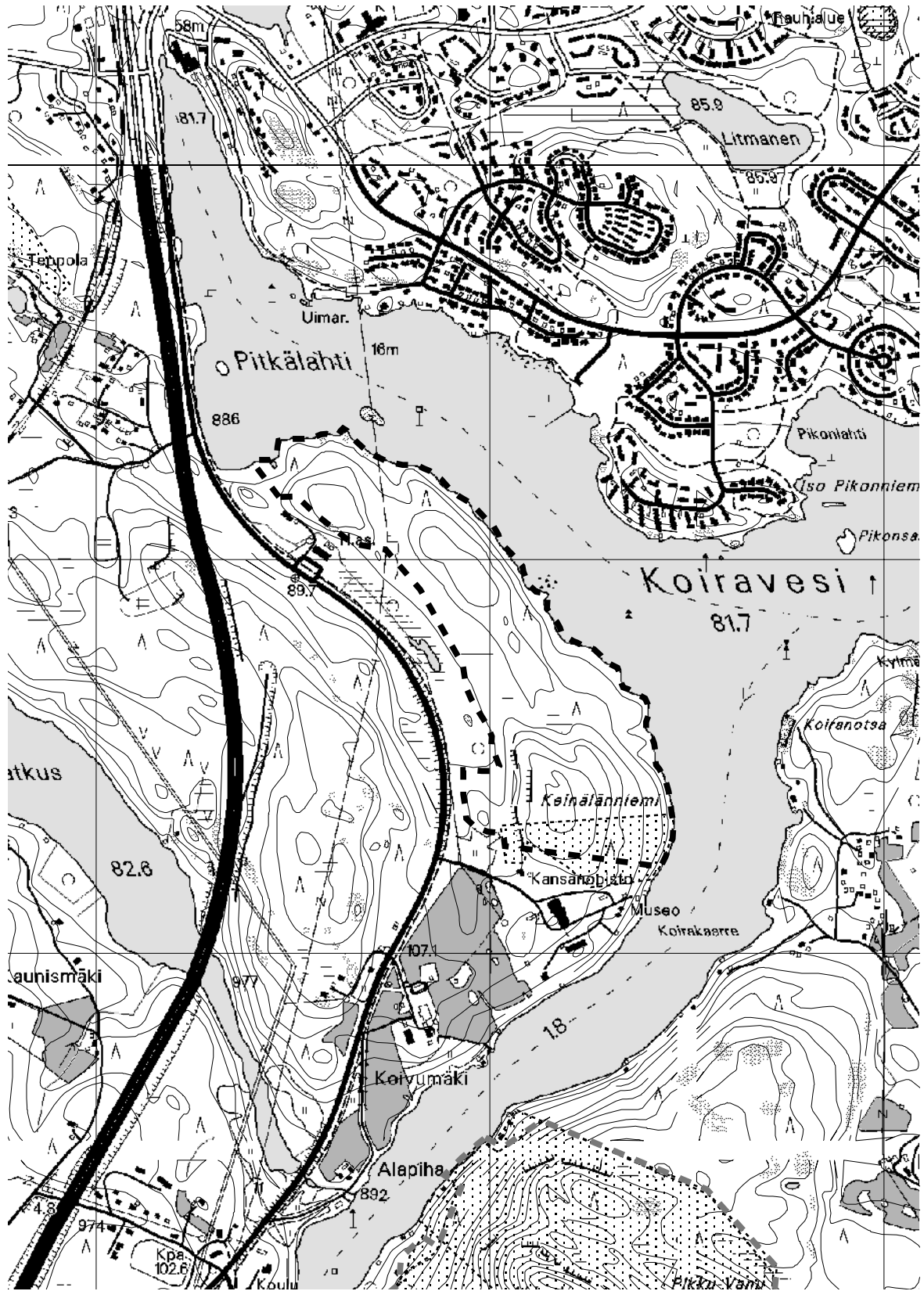
Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 4
Muuttuneisuus: 3
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

16 Keinälänniemen kallioalue, KUOPIO

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3244 03, 3244 06

Alueen pinta-ala: 25 ha

Korkeus: 200 mpy

Suht. korkeus: 95 m

Kallioalueen sijainti: Kuopiosta 15 km itään, Raiskion eteläpuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Pienen ja kapean Iso-Vierun pohjoisrannalla sijaitsevan Vierunmäen etelärinteen länsiosan jyrkänteen päältä avautuu lähes avoimet näkymät etelään. Iso-Vierun keskiosa peittyy rantapuuston taakse, mutta järven itä- ja länsipää näkyvät selvästi. Lännessä näkyy pilkkaus kaukomaisemaa, muuten horisontti sulkeutuu jo parin kilometrin etäisyydellä. Vastarannan mäkiä peittävät lähinnä varttuneet kuusikot. Hakkuuaukkoja on parissa kohtaa, yksi mm. vastarannalla, mutta ne ovat suhteellisen pienialaisia. Kallion tyvellä on myös koivutaimikkoa, mutta aivan rannassa on varttunutta puustoa. Ympäröivästä maisemasta katsottaessa Vierunmäki erottuu lähinnä metsäisenä mäkenä. Ylärinteen jyrkänteet erottuvat puuston välistä kohtalaisesti Vierunjärvelle. Muuten kalliopinnat ovat peitteisiä. Varttunutta puustoa on lähinnä jyrkänteillä ja kapealti niiden laella sekä tyvellä. Itäisin jyrkänteet on hakattu paljaaksi ja laella sekä itärinteessä on runsaasti taimikoita ja paikoin myös avohakkuuta.

Kallioperän murtumaa reunustava Vierunmäen massiivinen, noin 60 m korkea ja porrasmaisesti kohoava kalliorinne on laajoilta osiltaan ohuen moreenikerroksen peitossa. Kallio on paljastuneena ainoastaan rinteen jyrkänteisimmillä osilla. Yksittäiset pystyseinämäpinnat ovat rinteen keskiosassa vaatimattomia, 1–3 m korkeita. Porrasjyrkänteisten hyvin paljastuneiden harvan kalliomännikön peittämien kalliorinteiden korkeus on parhaimmillaan 20 m. Edustavimmat yksittäiset kallioseinämat esiintyvät Vierunmäen etelärinteen länsipäässä, jossa ne ovat enimmillään 12 m korkeita ja hieman viistoja. Silokalliot ovat alueella vaatimattomia. Kallioalue sijaitsee geologisesti karjalaisiin muodostumiin kuuluvan liuskealueen ja arkeisen gneissialueen vaihettumisvyöhykkeessä. Alueen kivilaji on keskirakeista, migmatiittista kiillegneissia, joka sisältää melko runsaasti biotiittia. Kiillegneissin neosomiaines on granodioriittia. Kiillegneissia leikkaavat kapeat graniittijuonet. Liuskeisuuden vallitseva suunta leikkaa vinosti jyrkänteisen kalliorinteen yleissuuntaa, noudatellen itäkoillis-länsilounaissyuntaa. Liuskeisuuden kaade on pystyasentoinen.

Alueen länsiosan alajyrkänteillä viihtyy vaateliaita sammalia. Kalkkikiertosammalta kasvaa runsaasti pystypinnoilla ja aivan jyrkänteen tyvillä on lettosiipisammalen sekä rantasiipisammalen muodostamia peitteitä. Eräästä kallioraosta löytyi kielikellosammalta. Jyrkänteeltä tavattiin myös ketopartasammalta ja paasisammalta. Vähemmän vaateliaista lajeista kalliopinnoilla kasvaa tummauurnasammalta, kivikutrisammalta, siloriippusammalta ja haurasloikkaa. Peruslajisto on tavanomaista. Kalliopinoilla kasvaa runsaasti mm. kallio-omenasammalta ja kalliopalmikkosammalta. Rinteen yläosan jyrkänteet ovat viistoja ja karuja. Puusto on harvaa varttunutta kalliomännikköä. Lakipaljastumilla on poronjäkääläikkuja ja viistopinnoilla kivisammalia. Paahteisilla paikoilla kasvaa kalliokohokkia, lituruohoa ja huopakeltanoa. Jyrkänteen tyvellä on kapealti kuusivaltaista lehtoa (OMaT) ja lehtomaista kangasta (OMT). Puusto on varttunutta. Eteläpuolelta lehto rajoittuu kuusi-koivutaimikkoon. Lehdossa ja kalliontyvellä kasvaa mm. lehtokuusamaa, mustaherukkaa, mustakonnanmarjaa ja lehtomataraa. Jälkimmäistä kasvaa myös jyrkänteen tyven kapeilla hyllyillä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 4

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

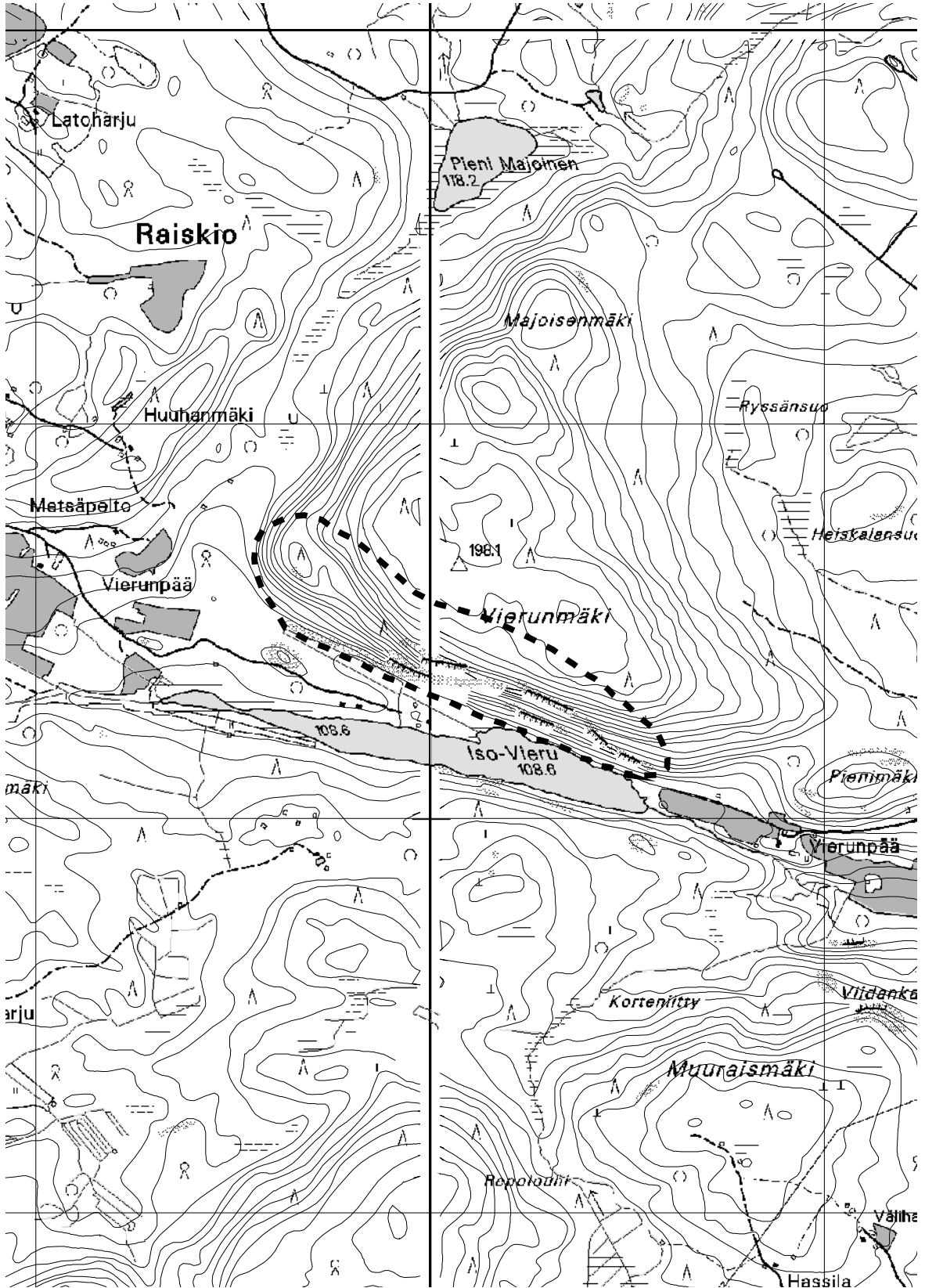
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 4

17 Vierunmäki, KUOPIO

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3341 10

Alueen pinta-ala: 92 ha

Korkeus: 175 mpy

Suht. korkeus: 47 m

Kallioalueen sijainti: Lapinlahdelta 21 km koilliseen, Lapinlahden, Sonkajärven ja Varpaisjärven kuntien rajalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Helvetinkattila on Varpaisjärven huomattavimpia luonnonnähtävyyksiä. Se on pohjois-eteläsuuntainen noin 600 m pitkä ruhjelaakso, jossa on runsaasti jyrkänteisiä moreeni-peitteisiä kallioseläniteitä. Ruhjelaakson eteläpäässä on varsinainen Helvetinkattila, joka on jylhä, pystyseinäinen noin 15 m syvä ja 20 m leveä rotko. Rotkon pohjalla on vaikeakulkuinen louhikko. Alue on suosittu paikallinen nähtävyys ja sinne johtaa opastettu polku. Helvetinkattilan ympärillä on topografisesti varsin loivapiirteisiä mäkiä, joten maisema-arvoja on lähinnä jylhän ruhjelaakson äärellä.

Helvetinkattilan kallioalueen topografiassa heijastuu selvästi arkeisen kallioperän siirrostien ja ruhjeiden aiheuttama lohkoutuminen. Helvetinkattilan murroslaakso on rakenteeltaan melko kompleksinen ja jonkin verran haarautuva. Kalliomaastoa halkoo eri suuntaiset ja toisiaan leikkaavat siirros- ja ruhjevyöhykkeet. Alueen kallioperässä on hyvin nähtävissä Iisalmen arkeiselle pohjagneissialueelle luonteenomainen siirrostien ja ruhjeiden synnyttämä kallioperän lohkoutuminen, joka on synnyttänyt huomattavia eroosiotason vaihteluita eri kallioperälohkojen välillä (Paavola 1991). Tämä näkyy hyvin Helvetinkattilan kallioperän alueella granitoidien ja migmatiittien rakenne ja koostumus vaihteluna ja heijastaa kallioperälohkoissa vallinneita erilaisia metamorfoosiolosuhteita. Helvetinkattilan murroslaakson pohjoisosissa vallitsevat happamat gneissit ovat pääosin punertavia granitoideja. Varsinaisen Helvetinkattilan kohdalla kivilajina on amfiboliraitainen tonaliittis-trondhjemittinen arkeinen migmatiitti, jonka tummimmat osat ovat amfiboliittisia. Paikoin migmatiitti sisältää ortopyrokseenia, mikä kuvastaa kallioperässä vallinneita korkean metamorfoosiasteen olosuhteita. Kallioalueen granitoideja ja migmatiitteja lävistää kallioperässä paikoin esiintyvät kapeat luodekaakkosuuntaiset ja osittain lähes itä-länsisuuntaiset diabaasijuonet.

Kalliokasvillisuus on suurelta osin oligotrofista, mutta kasvivyhteisöt ovat jokseenkin monipuolisesti edustettuina paahteisista pystypinnoista rakoihin, onkaloihin ja valuvetisiin pintoihin. Kalliosolan kylmän kosteilla seinämillä tavataan mm. melko harvinaista etelänhopeasammalta (Kv.VI). Kalliokielisammalen lisäksi runsaina esiintyviä lajeja ovat mm. kivikynsisammal, kallio-omenasammal, sekä varstasammalet. Valurakkoilla ja muilla sammalpeitteillä kasvaa runsaasti pohjankorvajäkälää. Solan ylärinteillä sekä Kattilamäen valoisilla kalliopinnoilla on kuivempia, jäkälävaltaisia yhteisöjä, joissa vallitsevat mm. karvejäkälät ja rupimaiset jäkälät. Pirttilampeen laskevassa notkossa on saniaislaikkuista, lehtomaista kuusikkoa ja sekametsää, joka muuttuu paikoin lehto- ja luhtakorveksi. Kallioalueella on laajoja taimikoita ja alueelle on rakennettu uutta metsäautotiestöä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 4

MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

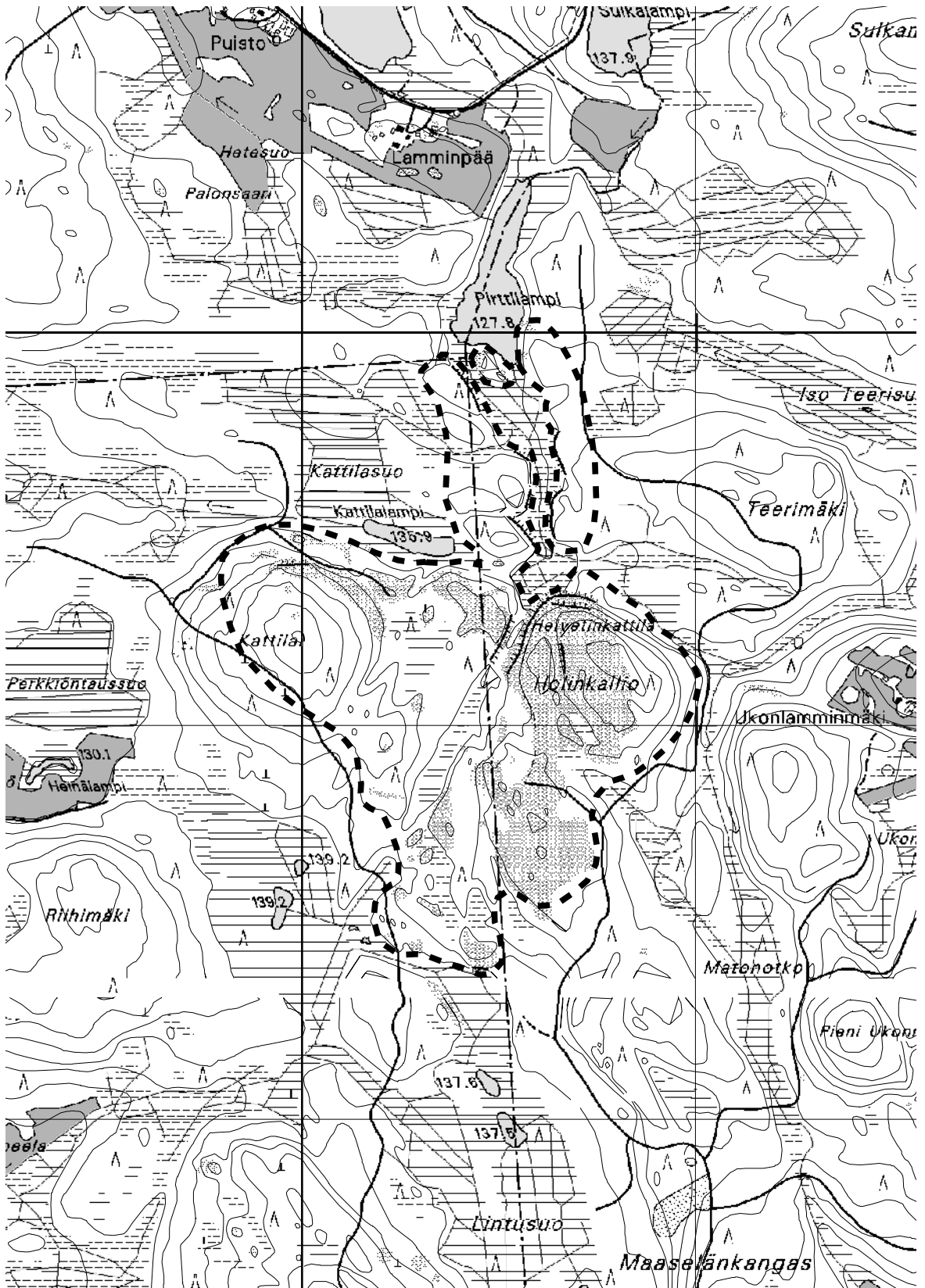
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 4

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

18 Helvetinkattila, LAPINLAHTI, VARPAISJÄRVI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3241 08, 3241 09

Alueen pinta-ala: 521 ha Korkeus: 210 mpy Suht. korkeus: 90 m

Kallioalueen sijainti: Leppävirralta 16 km luoteeseen, Laitilanniemen länsipuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen eteläosa kuuluu rantojensuojeluohjelmaan, joka on ehdolla myös Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Kotamäeltä Mustaniemelle ulottuva laaja kallioalue on Leppävirran jylhintä vuorimaata, jota luonnehtivat lukuisat murtumalinjojen erottamat jyrkkärinteiset ja jyrkänteiset luode-kaakkosuuntaiset selänteet (Rönkä 1995). Kallioalueen eteläosassa murroslaaksot ovat veden peittämiä ja pohjoisosassa suomaina tai kangasmetsäpainanteina. Korkeuserot kalliomaastossa vaihtelevat noin 25–50 m. Leppävirran ja alueen korkein kohta sijaitsee Kotamäen laella. Rantakallioiden veteen rajautuvat jyrkänteet erottuvat hyvin vastarannoille, mutta metsämaastossa olevat jyrkänteet eivät näy kovin kauaksi, koska ne jäävät suurelta osin rinnepuuston peittämiksi. Ympäristöön avautuvat maisemat ovat luontaisesti avaria lähinnä rantakallioilta, mutta paikoin mm. Kotamäen hakkuuaukoilta aukeaa laajoja metsä- ja järvinäköaloja. Iso-Vuorinen, Pieni-Vuorinen ja Löytölampi muodostavat maakunnallisesti arvokkaan pienvesikokonaisuuden (Rönkä 1995).

Kallioselänteiden rinteiden jyrkimmät osat ovat yleensä viistoisia silokalliorinteitä tai porrasjyrkänteitä, joissa yksittäisten pystyseiniämien korkeus on 3–7 m. Alueen kalliope-
rä koostuu lähes kokonaan porfyryrisestä granodioriitista. Vaaleiden maasälpähajarakeiden koko vaihtelee 2–4 cm. Paikoin porfyryrisessä granodioriitissa esiintyy tummia selvärajaisia kiillegneissisulkeumia. Matoniemen kalliolla ja Kanteleniemen pohjois- ja itärannassa esiintyy jonkin verran suonigneissimäistä kiillegneissisiä. Porfyryrinen granodioriitin rakotiheys kallioalueella vaihtelee harvarakoisesta runsarakoiseen. Kuutiorakoilun lisäksi seinämäpinnoina on paikoin nähtävissä vaakarakoilua ja sen seinämiin synnyttämiä pieniä onkaloit-
ta. Varsin laajoja laakeita ja avoimia kalliopintoja on nähtävissä mm. Silmukkasuonvuorilla.

Jyrkänteiden viistoja ja pystyjä kalliopintoja hallitsevat karujen pintojen sammalet ja jäkälät. Matalilla paistepinnoilla kasvaa mm. karvejäkäliä, rupimaisia jäkäliä ja kallio-
karstasammalta. Varjoisten kallioiden raoissa kasvaa runsaasti mm. korpikarhunsammalta ja tyvillä tavataan kallio-omenasammalta, kalliokielisammalta sekä kierrekivisammalta. Myös valurahkat ja valuvetisten pintojen kimpputierasammalkasvustot ovat runsaita. Kalliorinteillä on paikoin kohtalaisen laajoja avoimia jäkäläkallioita, joilla esiintyy patjamaisina kasvustoina myös mereistä kalliotierasammalta. Lievää mesotrofiaa ilmentävät eteläosassa niukkana tavattavat tummaurnasammal sekä kalliohiippasammal. Silmukkasuonvuorten matalilla lounaisseinämillä esiintyy niukkana joitakin mesotrofisia lajeja kuten vuoririippusammalta, härmäsammalta ja jauhemunuaisjäkälää. Lämpimillä kalliohyllillä kasvaa paikoin kieloja, sormisaraa sekä ahomansikkaa. Iso-Vuorisen kaakkoispään lounaisjyrkänteiden yläosassa kasvaa kalliokohokkia. Metsäkasvillisuus vaihtelee lähinnä pinnanmuotojen mukaan. Kallioisilla selänteillä on kuivia tai kuivahkoja männiköitä. Ne ovat taimikkoina etenkin alueen keski- ja pohjoisosassa. Vanhahkoa metsää on säästynyt lähinnä jyrkillä rinteillä sekä joissakin kapeissa notkoissa. Notkoissa on tuoreiden ja lehtomaisten kankaiden lisäksi usein pienialaisia saniaislehtoja tai -
korpia, lehtokorpia, ruoho- ja heinäkorpia sekä karumpia soita (mm. IR). Kuvajanniemellä metsät ovat lehtipuuvaltaisempia ja alueella kasvaa muutamia runkomaisia lehmuksia sekä myös niiden taimia. Kuvajanvuoren eteläpuolella on maakunnallisesti arvokas lehto (Rönkä 1995). Harajuurta kasvaa Mustalahden pohjukan lehtokorvessa.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

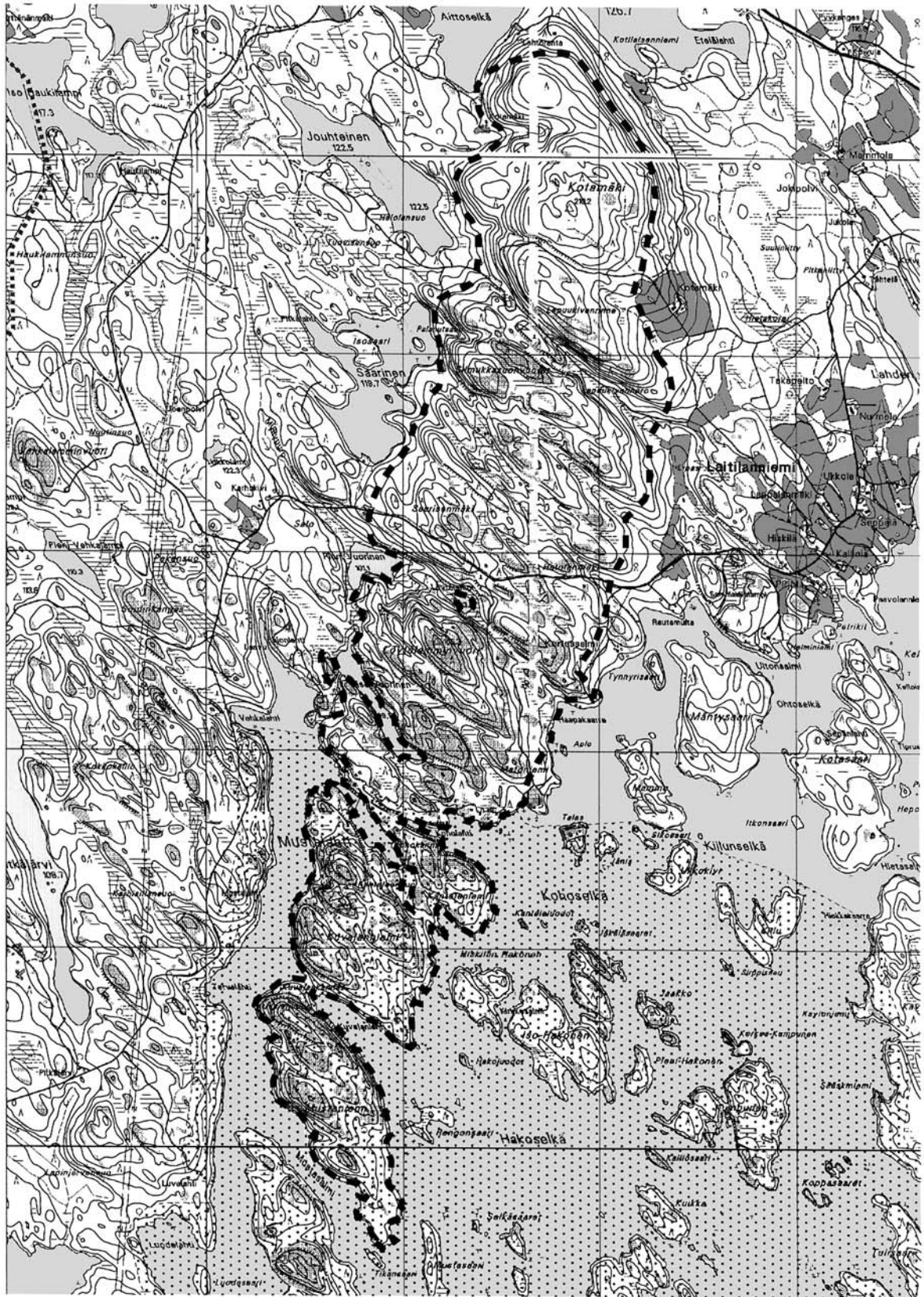
GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 3
MAISEMA-ARVO: 2

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 4
Muuttuneisuus: 3
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

19 Kotamäki-Mustaniemi, LEPPÄVIRTA

0 1 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:30000

Karttalehti: 3241 11

Alueen pinta-ala: 64 ha Korkeus: 154 mpy Suht. korkeus: 82 m

Kallioalueen sijainti: Leppävirralta 5 km luoteeseen, Rauvastenlahdessa.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Tynnörivuori sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla kapean Särkilahden ja Iso-Mustan välisellä kannaksella. Vuori kohoaa Särkilahdesta yli 80 m ja sen erottuu parhaiten pohjoissuunnasta katsottaessa. Tynnörivuoren hakatuilta rinteiltä avautuu maisemasektoreita sekä itä- että länsipuolella oleviin vesistöihin, mutta avaria luontaisia näköalapaikkoja ei rinteillä juuri esiinny. Laen ja kalliorinteiden maisemat ovat hakkuiden ja laajojen taimikoiden muuttamia. Itäyrkänteen noin kymmenmetriset pystypinnat sekä paikoin tyven aluslouhikko onkaloineen luovat miellyttäviä pienmaisemia.

Tynnörivuoren korkein laki on ohuen moreenin peittämää vedenkoskematonta aluetta. Korkein ranta on alueella sijainnut noin 130 m mpy, jollain Tynnörivuoren alarinteitä on huuhtonut vesi. Alueen karjalaisiin muodostumiin kuuluva kallioperä on kivilajistoltaan vaihtelevaa. Tynnörivuoren selänteen alue on porfyryrasta graniittia. Muina kivilajeina esiintyy paikoin tummaa suonigneissia tai kiillegneissia sekä vaaleaa hienoraakeista granodioriittia. Svekofennialaisen ja Karjalaisen kallioperän raja sijaitsee noin 1,5 km Tynnörivuorelta lounaaseen.

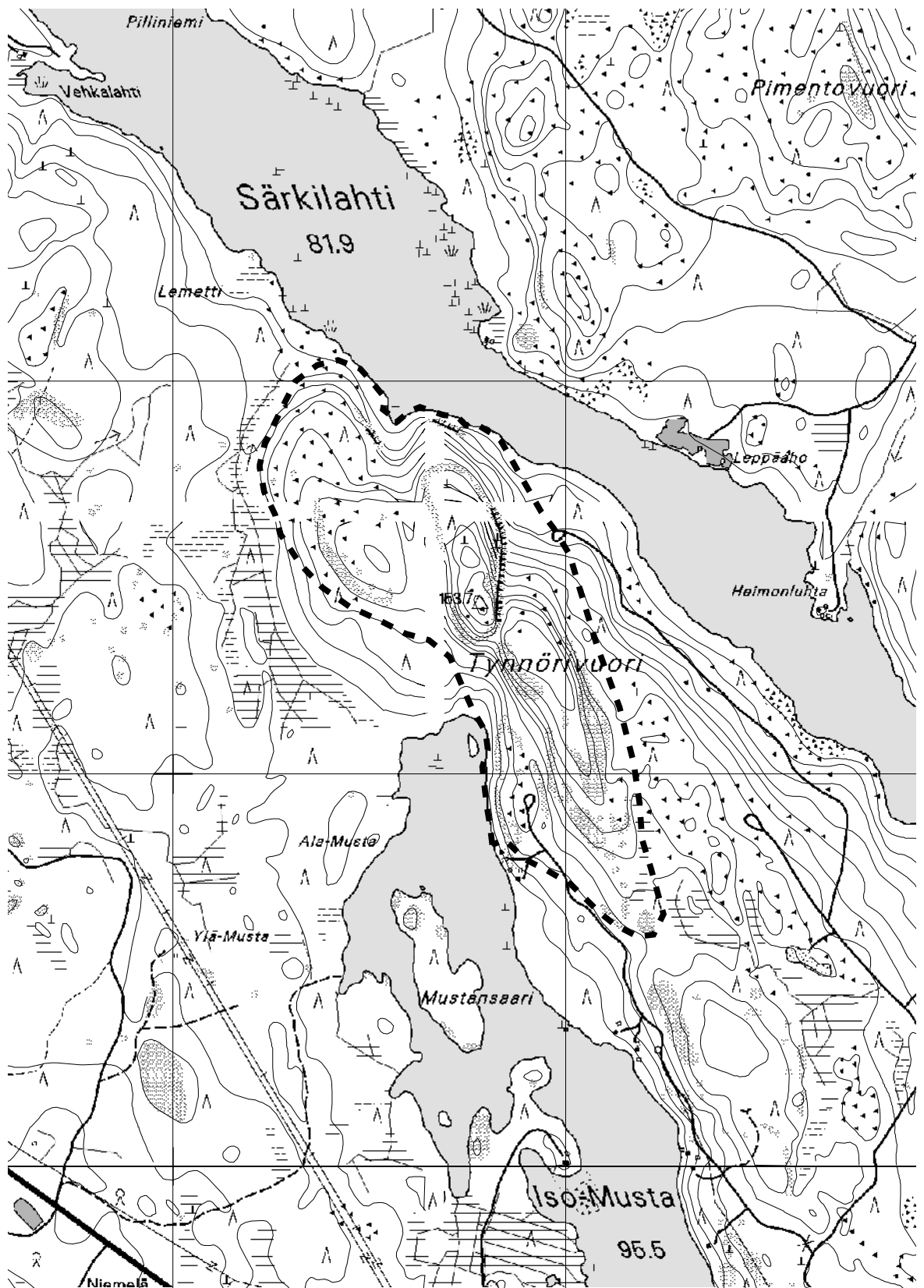
Tynnörivuoren selänteiden välisestä solasta alkavalla itäyrkäntheellä on oligotrofinen kalliokasvillisuus, johon kuuluvat pystypintojen, rakojen sekä tyvionkaloiden sammalistot. Jäkälävaltaiset pinnat ovat karvejäkälien ja jauhemaisten jäkälän peitossa. Seinämällä on paikoin valuvetisiä kohtia, joilla viihtyvät kimpputierasammal, rantasuikerosammal sekä harvinaisehko etelänhopeasammal (Kv.VI). Loivilla paljastumilla on poronjäkälän luonnehtimaa kasvillisuutta, mutta yhtenäiset jäkäläköt ovat pienialaisia. Yrkänteen tyvellä on kuusilehto, jonka lajistoon kuuluvat mm. lehtomatara, mustakonanmarja ja sudenmarja. Lehdon puusto on vanhaa ja myös lahoppuustoa on säästynyt. Tyvellä on myös pieni lehtipuuvaltainen metsikkö, jossa esiintyy lehmusta. Muualla valitsevat tuoreet ja kuivahkot kankaat.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot: 4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot: 4
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus: 3
	Lähiympäristön arvot: 2

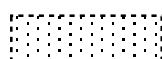
KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

20 Tynnörivuori, LEPPÄVIRTA

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3243 05

Alueen pinta-ala: 49 ha Korkeus: 175 mpy Suht. korkeus: 55 m

Kallioalueen sijainti: Leppävirralta 11 km itään, Hanhiahon kylän eteläpuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen eteläosassa on Orinnoron rotkon yksityinen luonnonsuojelualue.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Orinnoro-Heikinmäen kallioalue ei erotu metsämaastossa kauemmas ympäristöön. Kallioalue sulautuu hyvin ympäröivään mäkimaastoon ja kalliopinnat näkyvät korkeintaan läheisille lammille ja vastakkaisten mäkien rinteille. Alue rajautuu lännestä Heikkisen pieneen järveen ja ojitettuihin soihin. Parhaiten maisemat avautuvat Heikinmäen länsijyrkänteeseen päältä. Jyrkänteeltä näkee puuston estämättä parin kilometrin päähän länteen ja pohjoisessa näkyy Heikkisen -järven lounaisosa. Maisema on lähinnä metsäistä taimikkoa kasvavaa mäkimaastoa. Alueen edustavin nähtävyys on Orinnoron kapea rotkomuodostuma. Luonnonsuojelualan puusto on luonnontilaista ja rotkon pohjalle on rakennettu pitkospuinen retkeilyreitti. Muuten kallioalueen puusto on suurimmaksi osaksi mäntytaimikkoa.

Heikinmäen lakialue on suurelta osin moreenin peittämää maastoa, jossa kalliopaljastumat ovat pieninä, matalina jäätikön hiomina pintoina. Luoteissivulta pienen Heikkisen -järven reunalta etelään on kallio hyvin paljastuneena viistoijyrkänteisellä länsirinteellä. Kalliot ovat jäätikön hiomia ja viistoijyrkänteisen kalliorinteen korkeus on 15–20 m. Yksittäiset viistoseinämäpinnat ovat luoteis- ja länsisivulla matalia. Heikinmäen loivasti alasviettävä etelärinne on porrasmainen. Kallioalueen eteläpäässä sijaitseva Orinnoron rotko on alueen geomorfologisesti merkittävin osa. Heikinmäen ja eteläpuoleisen Orkomäen väliseen notkelmaan sijoittuva Orinnoron rotkon ydinosa on noin 200 m pitkä. Keskiosastaan 20 m leveää rotkoa reunustaa molemmin puolin olevat 5–8 m korkeat kallioseinämät. Edustavimmillaan rotko on länsipäässä, missä 2–5 m leveää kallioperän halkeamaa reunustaa 10–12 m korkeat kallioseinämät. Rotkon seinämäpinnoilla näkyy kiillegneissin pystyasentoinen laattarakoilu. Paikoin se muodostaa pohjoisseinämällä hieman pylväsmäisiä muotoja ja seinämässä on paikoin metrin seinämästä ulos työntyneitä kalliolippoja. Orinnoron rotko rajautuu pohjoisreunastaan laakeisiin ja ehjiin silokallioihin. Alueen kallioperä kuuluu Savon liuskeisiin. Kivilaji on hieno-keskirakeista, raitaista kiillegneissia, jossa graniittista neosomia esiintyy vähän.

Vaateliaimmat kalliolajit keskittyvät Orinnoron suojelualueelle. Ravinteikkaiden alustojen lajit tosin puuttuvat, mutta kurun kostea pienilmasto suosii etenkin maksamalla. Kurun kallioseinämiltä on löydetty pohjanpussisammalta (VU/VU), etelänpalmikkosammalta, isosahasammalta, etelänhopeasammalta (Kv.VI) ja suonikielisammalta. Uutena lajina kallioseinämältä löytyi kalliokärpänsammal (+/RT). Kallioseinämien tavanomaisia valtalajeja ovat mm. kallio-omenasammal, kiviturkkisammal sekä maksamalla. Kurun pohjalla on rahkasammallaikkuja. Luonnonsuojelualan puusto on luonnontilaista tuoreen kankaan kuusikkoa tai korpea (MK). Sekapuuna kasvaa muutama järeä haapa. Heikinmäen länsijyrkänteeseen kasvillisuus on karua.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

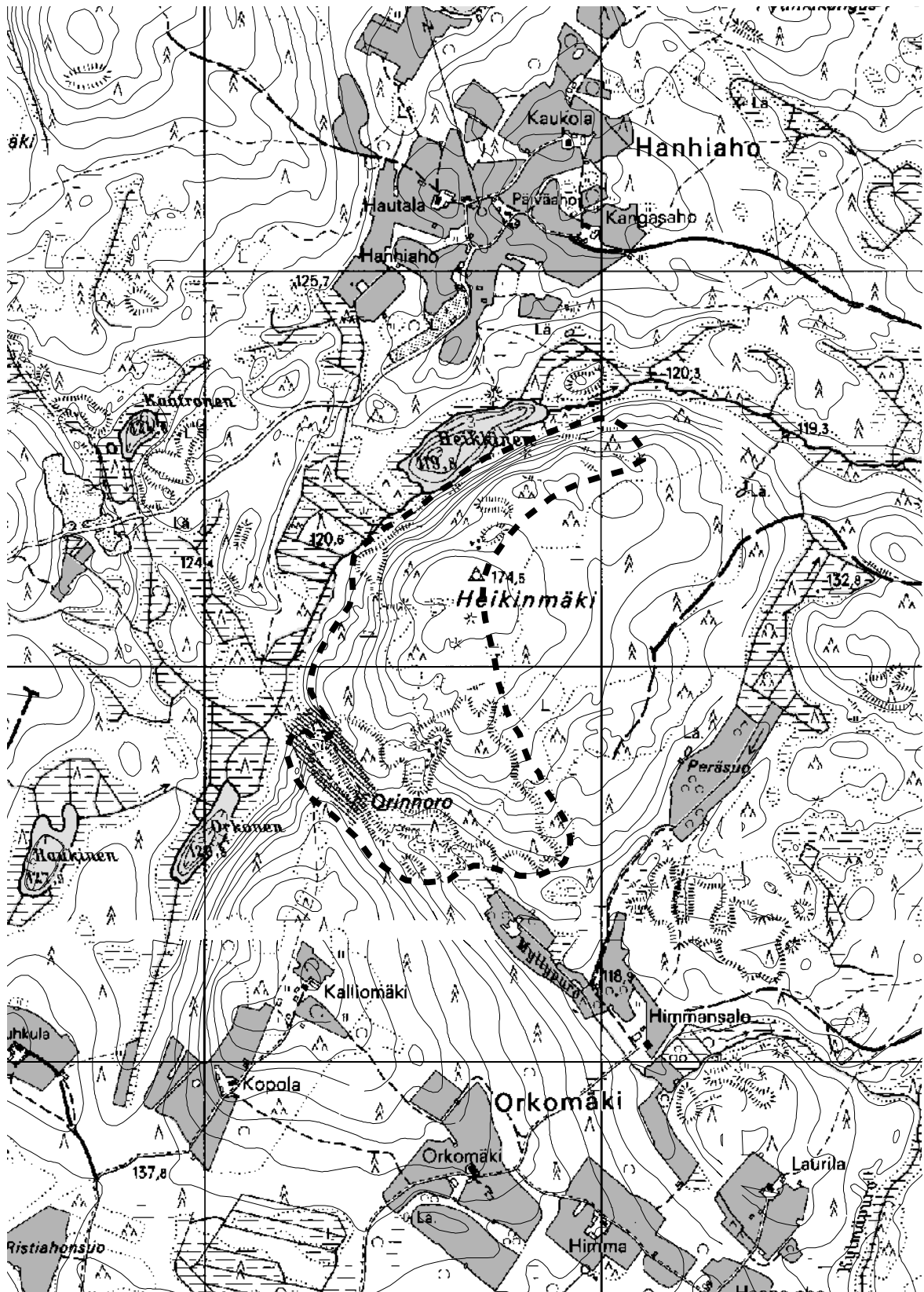
GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 2
MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 3
Muuttuneisuus: 3
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

21 Orinnoro-Heikinmäki, LEPPÄVIRTA

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3243 06

Alueen pinta-ala: 42 ha

Korkeus: 183 mpy

Suht. korkeus: 101 m

Kallioalueen sijainti: Leppävirralta 22 km koilliseen, Hiisimäen kylän lähistöllä, Suvasveden länsirannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen pohjoisosassa on rantojensuojeluohjelman alue ja yksityinen luonnonsuojelualue. Alueet ovat myös lähes kokonaan ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Hornanmäki on hyvin massiivinen, Suvasveden laajan Kukkarinselän länsirannalla sijaitseva maisemallisesti merkittävä moreenipeitteinen kalliomäki. Se on länsi- ja pohjoisosastaan jyrkkärinteinen ja hallitsee länsipuolisten alavampien alueiden itäistä näköalaa. Suvasvedelle Hornanmäki erottuu myös selvänä maamerkinä, sillä se kohoaa järven pinnasta yli 100 m. Pohjoisrinteen yläosasta avautuu luontaisesti tai lievästi puuston varjostamia hienoja ja vaikuttavia järvimaisemia useisiin ilmansuuntiin. Samanlaisia avaria maisemia avautuu myös rinteiden hakkuuaukoilta. Rinteen jyrkkyyden ja korkeuden vuoksi alapuolinen vesistömaisema on erityisen vaikuttava. Hornanmäen laen ja rinteiden maisemat ovat kokonaisuutena melko vaatimattomat.

Pohjoisrinteen yläosa on kalliainen ja jyrkänteinen, mutta varsinaiset seinämät ovat vain muutaman metrin korkuisia lyhyehköjä jaksoja. Pohjoisrinteessä luoteeseen kääntyvällä sivulla on ylimmän jyrkänteen tyvellä on melko massiivinen louhikko, jonka vieressä on lievästi porrasmainen 7 metrin korkuinen kallioseinä. Myös länsirinteen alaosassa on muutaman metrin korkuisia kallioseinämiä, jossa irtolohkareen ja seinämän väliin on muodostunut pieni käytävä. Sen lisäksi seinämässä on pari kalliokielekettä. Hornanmäen korkein lakialue ja ylimmät rinteet ovat vedenkoskematonta maastoa. Kallioalue sijaitsee geologisesti karjalaisen liuskealueen ja granitoidialueen rajalla. Kivilaji on suonigneissä, jonka raitaisuus näkyy hyvin jyrkänteissä. Alueen kivessä esiintyy paleosomia ja neosomia yhtä paljon.

Hornanmäen pohjoisosassa kalliokasvillisuus on jokseenkin yksipuolista. Matalilla kalliopinnoilla vallitsevat jauhemaiset jäkälät, rupimaiset jäkälät ja karvejäkälät sekä raoissa mm. kallio-omenasammal ja karhunsammalet. Luoteisseinämän lohkaraisella tyvellä on isosahasammalen esiintymä. Muuten harvamännikköinen rinne on kuntan, variksenmarjan, puolukan ja kanervan valtaama. Rinteessä on myös runsaita rahkasammallaikkuja ja kangasvarpujen seassa kasvaa suopursua, juolukkaa ja vaiveroa. Länsirinteellä olevan notkon suulla on myös kallioseinämiä, joiden kasvillisuus tuo hieman vaihtelua pohjoisrinteen yksitoikkoisiin kallioihin. Täällä kasvaa niukkana mm. lievää mesotrofiaa ilmentävät vuoririippusammal ja tummaurnasammal. Notkon rinteillä on kuivan lehtomaista metsää, jonka lajistoon kuuluvat mustakonnanmarja ja sudenmarja. Notkon pohjalla on kosteampaa, osittain saniaisvaltaista kuusikkoa. Juotissa kasvaa myös koiranheisi. Hornanmäen koillisrinteellä aivan Suvasveden rannassa, Kummunlahdelta luoteeseen on kapea, paikoin saniaisvaltainen lehtomainen kaistale, josta on tavattu mm. lehtomataraa, isoalvejuurta ja velholehteä. Rannassa kasvaa melko harvinaista suomyrttiä. Vuoren laella on monipuolinen hyönteislajisto, havaittu mm. kirjoverkkoperhonen (Rönkä 1995).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 4

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 2

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

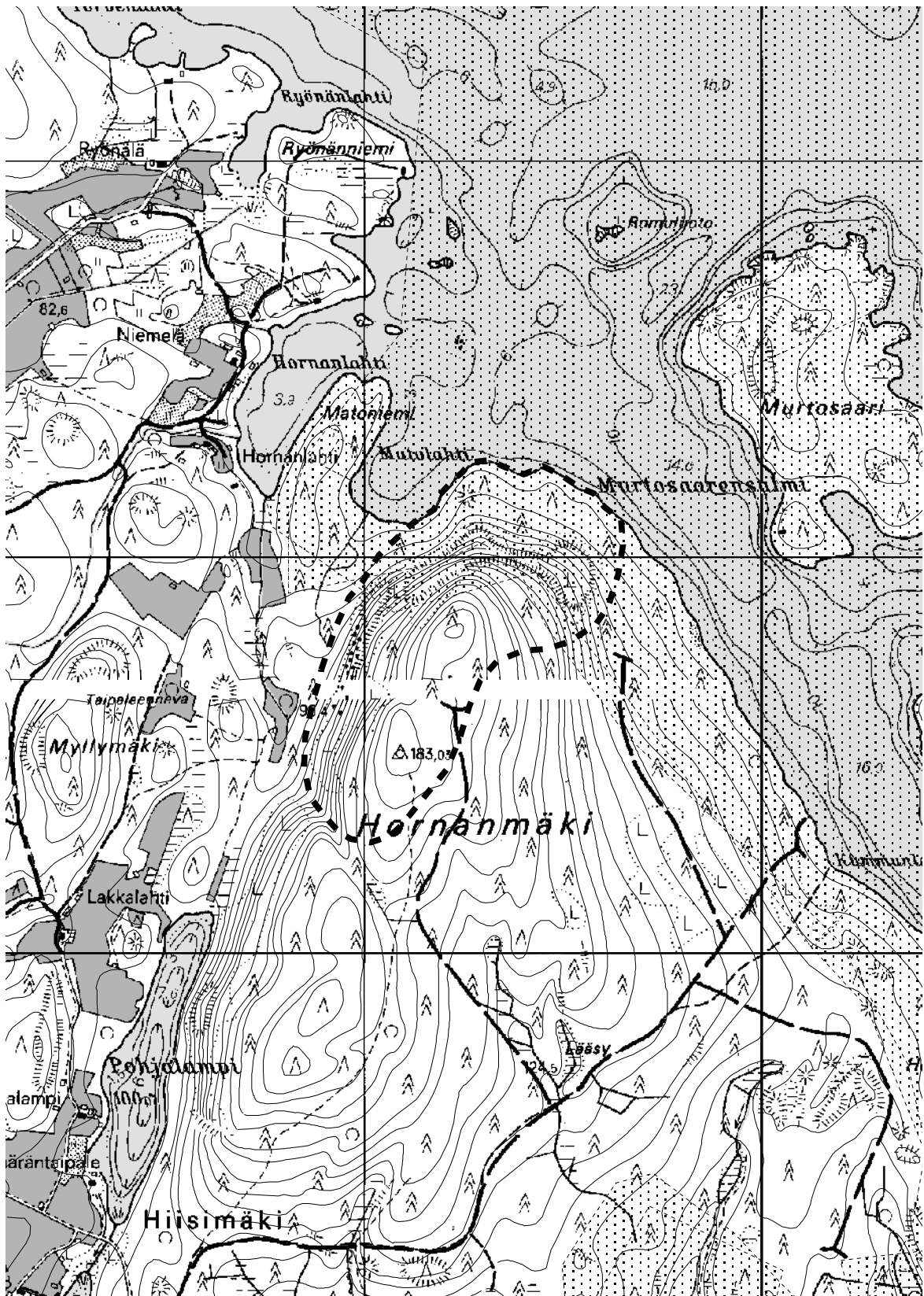
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 3

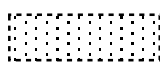
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

22 Hornanmäki, LEPPÄVIRTA

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3243 07

Alueen pinta-ala: 118 ha

Korkeus: 150 mpy

Suht. korkeus: 68 m

Kallioalueen sijainti: Leppävirralta 22 km itä-kaakkoon, Paljakkaveden kaakkoisrannalla.**Maankäytön suunnittelutilanne:****Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:**

Syvävuoren kallioalue on luonnon- ja maisema-arvoiltaan merkittävä kohde, jonka korkein kallioselänne Syvävuori nousee pohjoispuolisesta Paljakkaveden Syvälahdesta puolen kilometrin matkalla 68 m. Syvävuoren, kuten alueen muidenkin mäkien rinteet ovat suurimmaksi osaksi jyrkät ja osin jyrkänneiset. Jyrkänneiden yhtenäiset pudotukset ovat alle kymmenmetrisiä, eivätkä ne näkyisi ilman hakkuuta ympäristöön. Syvävuorelta aukeaa järvimaisema ja lähimaisemaa hallitsevat valtatie ja voimalinja. Muilta selänneiltä avautuvat maisemat ovat metsävaltaisia eikä niiltä näe muutamaa sataa metriä kauemmaksi. Jyrkänneillä, varsinkin Rajavuorella on runsaasti erikoisia kallio- muotoja, kuten tyvi- ja kivenalusonkaloita, kalliolippoja sekä jonkin verran ylikaltevia pintoja. Hyvin erikoisia pi- enmaisemia luovat myös notkelmien lähes puuttomat laajat lohkareikot. Selänneiden korkeimmat laet ovat osin ohuen moreenin peittämiä ja vedenkoskematon maastoa, kun taas rinteet ja notkelmat ovat veden huuhtelemaa maastoa.

Syvävuoren jyrkänneisellä pohjoisrinteellä on useita porrasmaisia pystyseiniä. Rinteen yläosassa portaiden korkeus on 2–6 m ja niiden väli on 2–10 m. Seinämissä on harva, mutta voimakas laattamainen vaakarakoilu, joka on saanut aikaan paikoin luolamaisia onkaloita ja kalliolokkeita. Osa seinämissä on ylikaltevia. Rinteen alaosassa on 10 m korkea pystyseinä. Syvävuoren kaakkoispäässä on 7 m korkea pystyseinä, jonka tyvellä on massiivista louhikkoa. Rajavuoren pystyasentoinen koillisjyrkäne on 5–10 metrin korkuinen ja ehjä. Sen juurella on usean kuutiometrin suuruisia lohkareita. Rajavuoren lounaispuolella on etelään antava 10 m korkea harvarakoinen, rakoi- lun jonkin verran lohkomaa miltei pystysuora seinämä. Kaakonvuoren itäjyrkänneessä on 6–7 m korkea rikkonainen seinämä ja sen edessä on massiivista louhikkoa. Kallioalueella on lisäksi Leppävirran komein luola (Rönkä 1995). Alueen karjalaisiin muodostumiin kuuluva kallio-perä vaihtelee kivilajistoltaan granodioriittisesta tai tonaliittisesta syväkivestä suonigneisiin. Syvävuoren ja Rajavuoren kallioissa esiintyy rapautumispinnaltaan vaaleaa tai heikosti punertavaa hieno-keskirakeista granodioriittista tai tonaliittista syväkiveä, jossa satunnaisesti on maasälpähajara- keita. Syvävuoren ja Kaakonvuoren välisen notkelman jyrkänneet ovat taas suonigneisiä, jossa on vaaleita ja tum- manharmaita raitoja.

Syvävuoren enimmäkseen karuilla jyrkänneillä tavataan harvinaista isoriippusammalta sekä niukasti muuta mesotrofista lajistoa. Koillisjyrkänneen edustalla olevasta lohkareikosta löytyi myös harvinaista isosahasammalta. Lajia tavattiin myös Rajavuoren koillisjyrkänneen tyvilohkareikosta sekä Syvävuoren ja Kaakonvuoren välissä ole- van jyrkänneen aluslohkareikosta. Rajavuorella kallioikasviyhteisöt ovat valtaosin oligotrofisia, mutta kallioikasvilli- suutta monipuolistavat erilaisten onkaloiden, rakojen ja luolien suomat kasvupaikat. Hieman vaateliaampaa, puo- livarjoisan rinteen kallioikasvillisuutta esiintyy Kaakonvuoren itäjyrkänneellä. Lievä ravinteisuus saattaa olla peräi- sin rinteessä vallitsevan lehtipuuston karikkeesta. Luonteenomaisia lajeja ovat nuorasammal, tummaurnasammal, kierrekivisammal sekä jauhenuvaisjäkälä. Seinämällä on myös kalliokeuhkojäkälän (NT/RT) esiintymä. Lajia on runsaasti matalalla seinämällä parin metrin matkalla, minkä lisäksi sekoversia tavattiin muilta seiniltä ainakin kym- menkunta. Jäkälää löytyi myös haavalta. Alueella on useita laajoja puuttomia tai lähes puuttomia pirunpeltoja, joissa kivipintojen valtalajeja ovat mm. kivitiera- ja kalliokarstasammal sekä tinajäkälät, napajäkälät ja karvejäkälät. Kallioalueen metsäkasvillisuus on tavanomaista. Ylärinteillä on yleensä kuivahkoja männiköitä ja alarinteillä sekä paikoin lakiosissakin tuoreita kuusikoita. Vanhan metsän piirteitä on nähtävissä vain kalliorinteillä, joissa on säily- nyt yksittäisiä keloja, käkkyrämäntyjä sekä maapuita. Notkelmissa on kuusivaltaisia mm. hiirenportaan luonnehti- mia lehtomaisia painanteita. Syvävuoren–Rajavuoren koillispuolisissa notkoissa kasvaa hajuheinää (NT/+) (Rönkä 1995). Alue on myös linnustollisesti edustava.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

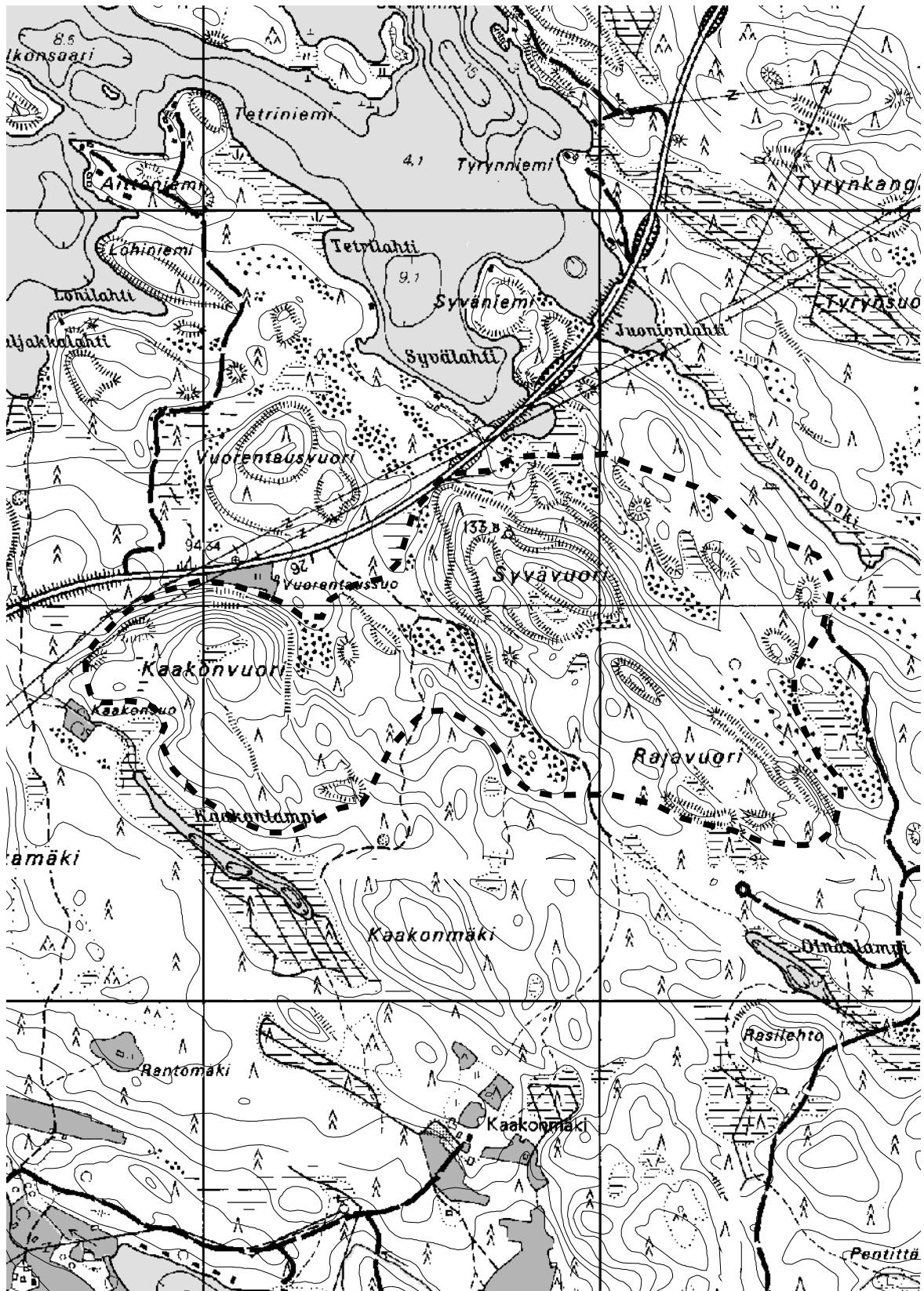
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 4

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 4

23 Syvävuoren kallioalue, LEPPÄVIRTA

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3331 02

Alueen pinta-ala: 45 ha Korkeus: 190 mpy Suht. korkeus: 70 m

Kallioalueen sijainti: Maaningalta 13 km lounaaseen, Liesjärven kaakkoispuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Kellarimäki on Maaningan kunnan eteläosassa sijaitseva valtaosin peitteinen mäki. Kalliopintaa on näkyvässä mäen jyrkänteisessä etelärinteessä. Mäki on lakiosaltaan varsin tasaista ja se kasvaa enimmäkseen melko luonnontilaista kuusivaltaista sekametsää. Kellarimäen merkittävin arvo liittyy eteläreunan jyrkänteessä olevaan Pirunhalssi -nimiseen luolaan. Tämä Kellarimäen suonigneissin vaakarakoiluvyöhykkeen rapautuman tuloksena syntynyt luola on toinen Pohjois-Savon preglasiaalisista rapautumisluolista (Kejonen 1992).

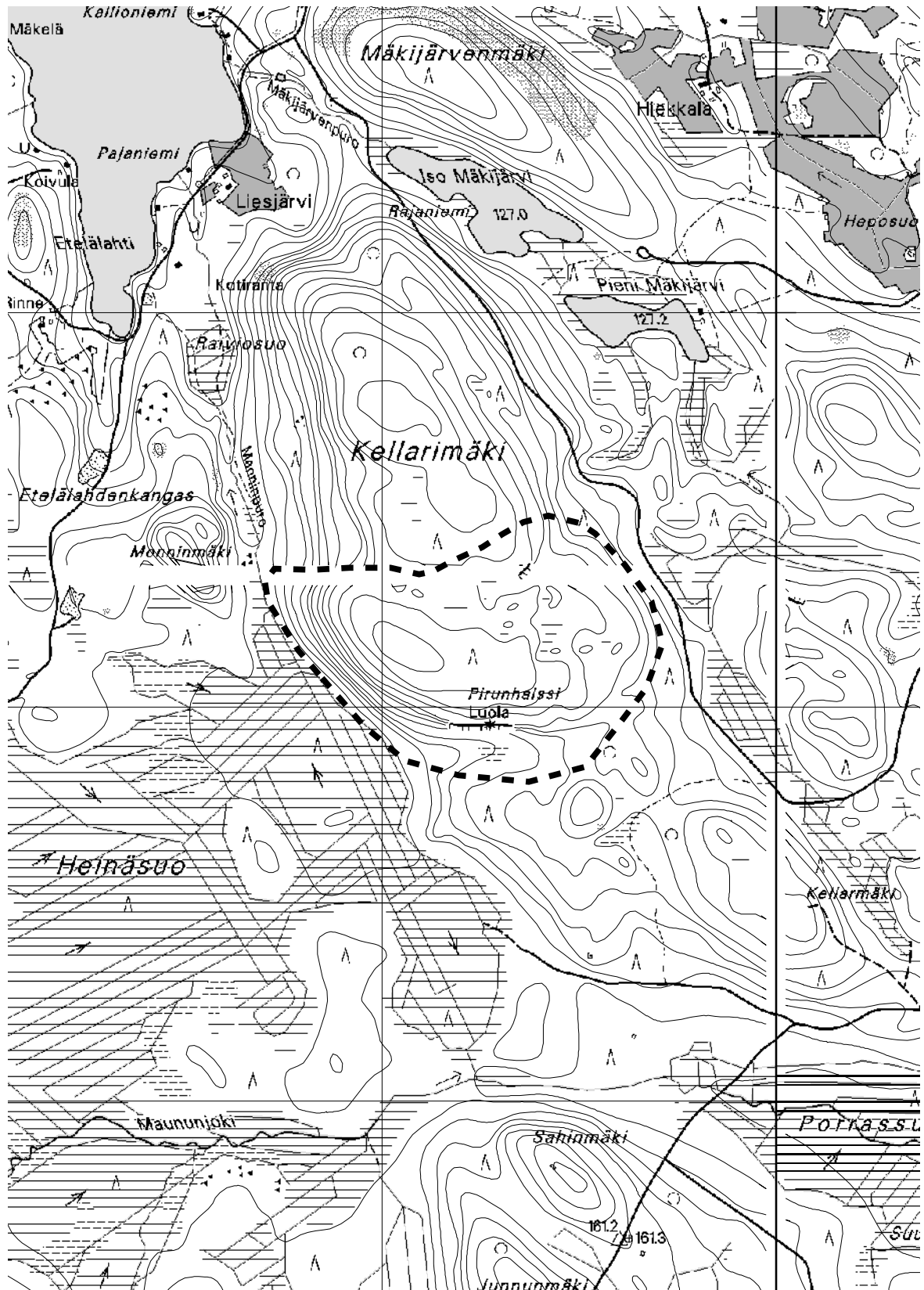
Etelärinteellä on lyhyehkö eteläseinämä, jonka kasvillisuus on oligo- ja mesotrofista. Luolan tienoilla kivilaji on ilmeisesti hieman edullisempaa, koska haurasloikkaa kasvaa raoissa runsaasti. Rako- ja tyvisammalistoissa tavataan mesotrofista tummauurnasammalta, kujanneviuhkasammalta, rauniopaasisammalta sekä niukasti kalkkikiertosammalta. Pirunhalssin ja muiden onkaloiden seinillä esiintyy niukkana vuoririippusammalta. Kostealla kallion tyvellä kasvaa lisäksi harvinaisehko säiläsammal. Kellarimäen laajan lakiosan painanteissa on muutamia pieniä korpipainanteita. Korven reunoilla olevilta vanhoilta lehtipuilta löydettiin harvinaisehkoja epifyyttejä, kuten raidankeuhkojäkälää sekä nukkamunuaisjäkälää. Kellarimäen eteläosassa vallitsevat tuoreet tai lehtomaiset kangasmetsät, mutta mäen keskivaiheilla on myös lehtorinteitä, joiden puusto on tosin suurelta osin hakattu. Lehtojen kenttäkerroksessa viihtyvät sudenmarja, mustakonanmarja, kivikkoalvejuuri, tesma, ahomansikka ja lehtomatara. Mäen länsipuolisessa notkossa virtaa Manninpuro, jota ympäröivät kosteat lehtomaiset ja korpimaiset metsiköt. Linnuista alueella elelee huuhkaja (Kv.VI).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot:	3
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus:	3
	Lähiympäristön arvot:	4

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

24 Kellarimäki, MAANINKA

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3332 01

Alueen pinta-ala: 43 ha

Korkeus: 112 mpy

Suht. korkeus: 20 m

Kallioalueen sijainti: Maaningalta 8 km luoteeseen, Maaninkajärven Tuovilanlahtea reunustavat rantakalliot.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueet kuuluvat kokonaan arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Tuovilanlahti on 5 km pitkä ja enimmillään vain 400 m leveä luode-kaakkosuuntainen Maaninkajärven lahti, joka on syntynyt hyvin jyrkkäprofiiliseen ruhjelaaksoon. Lahden rannoilla on alavien rantapeltojen lisäksi jylhiä, maisemassa kauaksi erottuvia kalliojyrkänteitä, jotka nivoutuvat harmonisesti maaseutu- ja vesistömaisemaan. Havukkasalmen länsirannalla on suoraan veteen putoavaa jyhkeää jyrkännettä, jossa pystyseinämä on korkeimmillaan noin kymmenmetristä. Geomorfologisesti ja maisemallisesti erityisen hieno kohta sijaitsee Tuovilanlahden pohjoisosassa, itärannan jyrkänteessä, jossa on Pirunpesän luolamuodostuma. Se on noin 8 m syvä, 0,5–1 m leveä ja 3–5 m korkea kalliolohkojen väliin syntynyt sileäseinäinen luola, joka on muinaisten maanjäristysten aikaansaama ja se on tästä luolatyyppistä paras esimerkki Pohjois-Savon alueelta. Pirunpesään liittyy uskomuksia ja tarinoita. Tarinan mukaan Tuovilanlahden piru muutti luolaan, kun se ajettiin pois erästä lähitalosta. Se on sittemmin houkutelut ihmisiä hirttäytymään. Tuovilanlahden Pirunpesä on eräs Pohjois-Savon kuuluisimmista jo varhain tunnetuista luonnonnähtävyyksistä. Sen vilkain turismin aika kesti viime vuosisadan lopulta 1950-luvulle saakka, jolloin vesitse tapahtuva turistiliikenne Korkeakoskelle päättyi (Kejonen 1992). Näköalapaikkana käytetyn Havukkavuoren rantajyrkänteiden päällä on myös maisemien ihailusta kuluneita kalliotöyräitä.

Luode-kaakkosuuntainen Tuovilanlahden siirrosruhje on suoraa jatketta suurelle Suvasveden siirrokselle, jota katkeamatta jatkuu yli 200 km aina Puruvedelle asti. Se jakaa kallioperän geologisesti kahteen toisistaan selvästi erilaiseen osaan. Tuovilanlahden länsipuolinen alue on kallioperältään arkeista pohjaa, kun taas itäpuolella ovat vallitsevana varhaisproterotsooiset Pielaveden karttalehtialueelle ulottuvat ns. Lampaanjärven liuskejakson kivet. Tuovilanlahden länsipuolinen arkeisen pohjan lohko on ilmeisesti oikeakätisen siirroksen kaakosta työntämä kieleke, jonka on tulkittu edustavan arkeisen kuoren Lapinlahden kartta-alueen itäosan arkeista pohjaa ylempää leikkausta (Paavola 1988). Ruhjevyöhykkeen aiheuttama kivilajien hiertyneisyys näkyy selkeästi etenkin lahden itäpuolisten rantakallioiden kivilajeissa. Hierron yhteydessä alkuperäisen arkeisen pohjakompleksin kivilajien rakenteet ovat muuttuneet tunnistamattomiksi ja nykyisellään lahden itärannan kivet ovat lähinnä myloniittisia gneissejä. Lahden länsirannalla kallioita on vähemmän. Länsirannan suurimman yhtenäisen rantakallioalueen, Havukkavuoren alueella, esiintyy voimakkaasti suuntautunutta, juovaista, osin migmatisoitunutta sarvivälkegneissejä.

Havukkavuoren rantakallioilla kasvipeite muodostuu tavallisista oligotrofisista sammalista ja jäkälistä, kun taas Arkkuvuorella on selkeästi mesotrofisia ja kulttuurivaiikutteisia pysty- ja viistopintoja. Kallioiden ehdottomat valtalajit ovat ketopartasammal ja ketohavusammal. Seinämillä tavataan myös laajoja kivikutrisammalkasvustoja. Myös metsäkasvillisuus vaihtelee alueella monivivahteisesti. Alueen tavallisten kangasmetsätyyppien lisäksi Arkkuvuoren rantarinteellä on lehtoista pellonlaitakoivikkoa tai tuomipensaikkaa, jossa kasvaa mm. lehtokuusamaa ja punaherukkaa. Loivemmalla rinteellä on lisäksi vanhaa lehtomaista kuusikkoa jonka raviiniuurteilla kasvaa mm. velhohlehtä. Havukkavuoren eteläosan metsässä näkyy vielä merkkejä entisestä metsälaitumesta.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 2

Muut arvot:

Historialliset arvot: 3

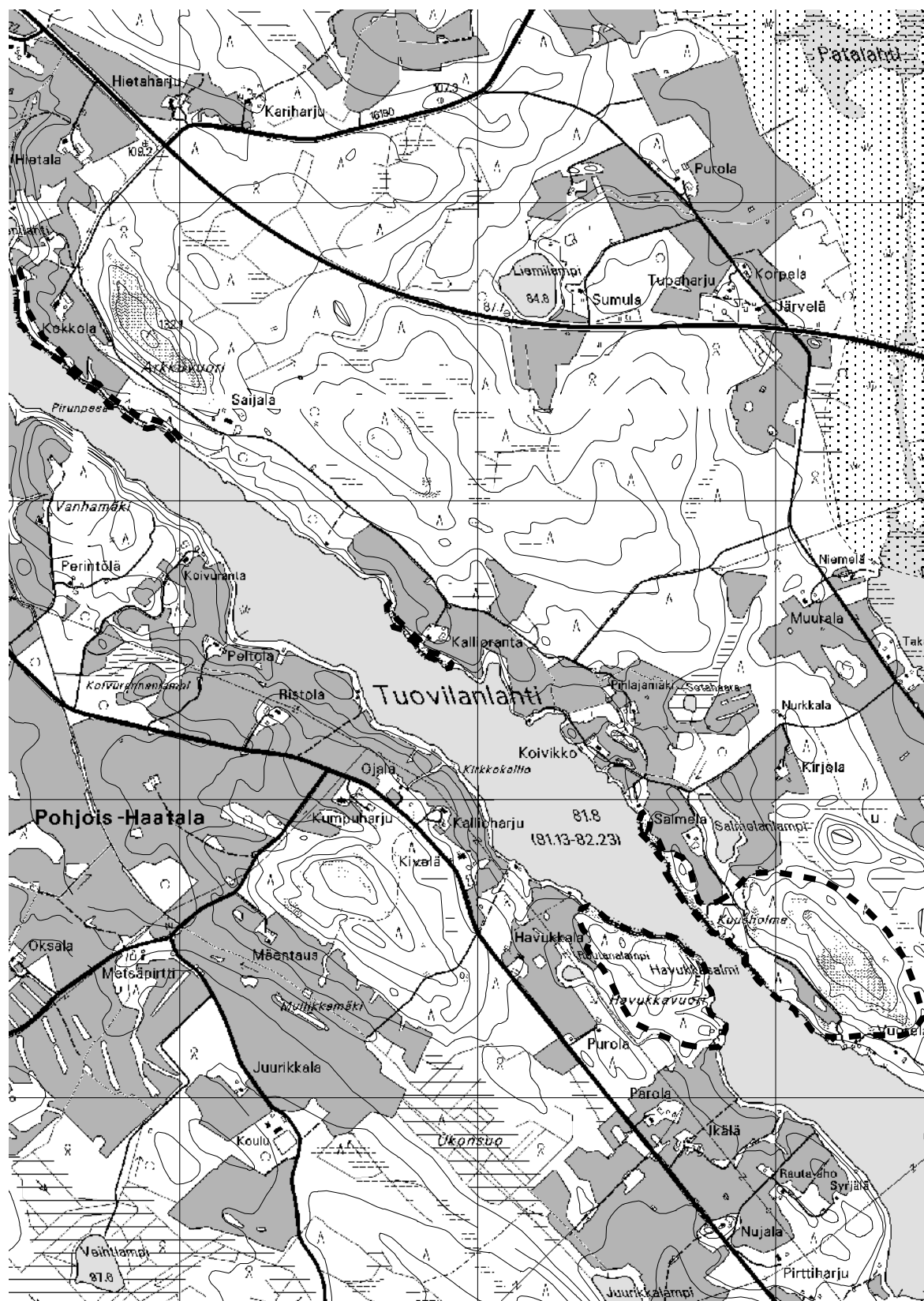
Monikäyttöarvot: 3

Muuttuneisuus: 3

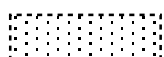
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

25 Tuovilanlahden kalliot, MAANINKA

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:20000

Karttalehti: 3334 04

Alueen pinta-ala: 80 ha

Korkeus: 200 mpy

Suht. korkeus: 62 m

Kallioalueen sijainti: Nilsiältä 4 km luoteeseen, Valkeiskylän länsipuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueiden väliin jäävät suot ja osa kallioalueesta kuuluvat lehtojensuojelu- tai soidensuojeluohjelmaan. Sama notkelma on myös ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

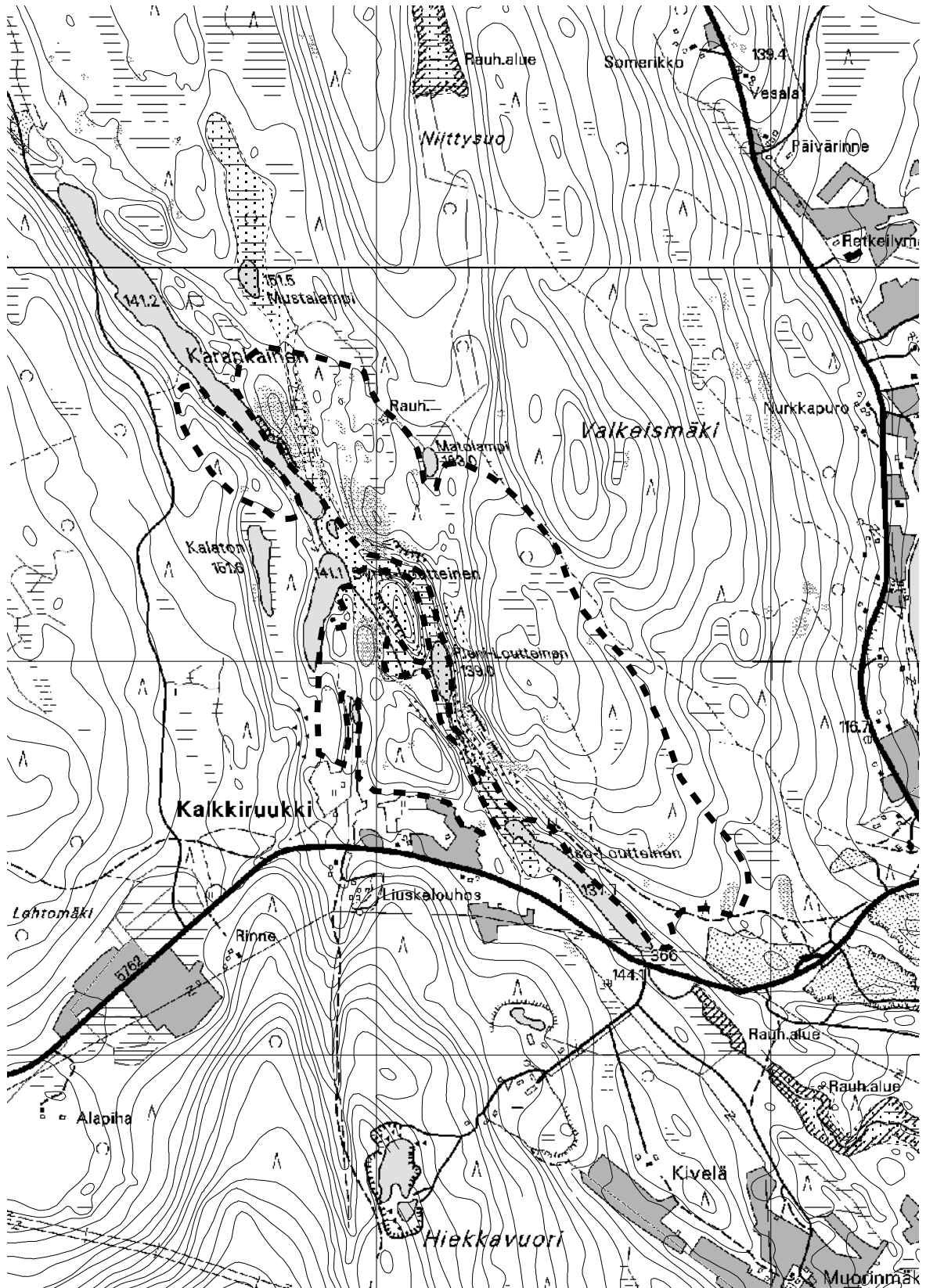
Valkeismäen länsireunalla oleva ja Syrjä-Loutteisen ruhjelaaksoa reunustava Loutteisen kallioalue sijaitsee korkeiden, loivapiirteisten mäkien välisessä pienten lampien ja suonotkelmien kirjomassa metsämaastossa. Kallioalue sulautuu hyvin kumpuilevaan mäkimäastoon eikä hahmotu ympäristöön. Notkoja reunustavat jyrkät metsäiset kalliorinteet tai -jyrkänteet. Hienoimmat kalliomaisemat löytää Karankaisen alle 10 m korkeilta ja jyrkänteisiltä rantakallioilta sekä Pieni-Loutteisen ja Iso-Loutteisen väliseltä noin 40 m korkealta kallioiselta lounaisrinteeltä, jossa rinteiden jyrkänteisestä yläosasta on aikojen kuluessa lohkeillut mittava louhikko. Jyrkän louhikkorinteen yläosassa on 5–6 metrin korkuisia viistoja kalliopintoja, joissa on teräviä kvartsiittikielekkeitä. Myös Karankaisen kallioiden reunustama rotkomainen notko on pystyseinäminen erikoinen nähtävyyks. Alueella olevilta näköalapaikoilta ei avaudu kaukomaisemia, mutta luonnontilaisten lampien rantamaisemat ovat sitäkin hienompia. Kallioalueella kiertää kaakkoispuolisilta hiekkakuopilta alkava opastekyltein varustettu luontopolku.

Loutteisen kallioalue sijaitsee geologisesti arkeisen gneissialueen ja karjalaisiin liuskeisiin kuuluvan Tahkomäen–Kinahmin kvartsiittijakson kontaktissa. Kallioalueen vanhemmat arkeiset gneissit ja nuoremmat varhaisproterotsooiset liuskejaksoon kuuluvat kivilajit ovat siirroksen erottamia. Loutteisen kallioalue on eräs Nilsiän karttalehtialueen tärkeistä geologisista avainkohteista, jossa on paljastuneena arkeisen gneissialueen kivilajeja, karjalaisten liuskeiden pohjamuodostumia ja niiden päälle kerrostuneita erilaisia liuskeita. Kallioalueen luoteisosassa Karankaisen koillisrannalla on paljastuneena hienorakeista arkeista pohjagneissia. Sen yhteydessä esiintyy paikoin tummaa amfiboliittia. Tahkomäen–Kinahmin kvartsiittiselänteeseen välittömästi liittyviä pohjakonglomeraatteja on paljastuneena muutamissa paikoissa harjanteen länsilaidalla kallioaluetta halkovan Syrjä-Loutteisen ruhjelaakson kohdalla. Ruhjeessa olevan Karankaisen lammen etelärannalla voidaan nähdä pohjakonglomeraatin vaihettuvan arkoosiksi ja sitten serisiittikvartsiitiksi, jossa erittäin voimakas tektonisoituminen on osittain tuhonnut tämän alueen kivien rakenteita. Liuskeisessa konglomeraatissa on nähtävissä harvassa pieniä granitoidi- ja juonikvartsiipalloja. Konglomeraatin arkoosinen aines on vahvasti hiertynyttä ja uudelleen kiteytynyttä. Alueen kvartsiitti on tyypillistä vaaleaa jatulikvartsiittia, jossa muodostuman alimmat kerrokset sisältävät yleensä runsaasti serisiittia. Paikoin ne ovat myös maasälpä- ja karbonaattiipitoisia. Tahkomäen–Kinahmin jakson ainoa merkittävä karsikarbonaattikiviesiintymä on tiukasti poimuttuneena pystyasentoisen kvartsiittiliuskeen sisällä. Pystyliuskeista karsikarbonaattikiveä on paljastuneena kallioalueella Syrjä-Loutteisen etelärannan kallioissa (Paavola 1984). Kallioalueen kaakkoisosassa liuskejakson itäreunalla muuttuu kivilaji jälleen arkeiseksi pohjagneissiksi. Kallioalueen korkein lakialue ja ylimmät rinteet ovat ohuen moreenin peittämää vedenkoskematonta maastoa.

Loutteisen maasto on rehevän kallio-, metsä- ja suokasvillisuutensa vuoksi hyvin arvokas kallioalue. Kalkkivaikutteista kalliokasvillisuutta on jokaisella selänneellä. Iso-Loutteisen ja Pieni-Loutteisen välillä oleva rakkakivikkorinne ja länsijyrkäne ovat karuja, mutta niiden pohjoispuolella olevassa jyrkässä lehtorinteessä on pieniä ravinteikkaita kalliojaljastumia. Niiden vaateliasta lajistoa edustavat kalkkikiertosammal, kieli-kellosammal, pikkuruostesammal, kalkkikahtaissammal ja kalkkikarvasammal. Lisäksi paljastumilla esiintyy runsaana kalkkipalmikkosammalta (+/RT). Tämä lajisto toistuu muillakin selänneillä. Pieni-Loutteisen luoteispuolisen, pääosin karun mäen seinämällä kasvaa kalkkikiertosammalta merkinä kallioperän edullisuudesta. Syrjä-Loutteisen eteläpään eteläpuoliselta matalahkolta mäeltä on löydetty aiemmissa tutkimuksissa kolme pientä kalkkilouhosta ja luonnonkallio, joiden tärkeimmästä lajistosta mainittakoon kalkkiväkäsammal, suippuväkäsammal, kalkkilukinsammal (+/RT) ja turrisammal. Alueen pohjoispäässä olevan Karankaisen kanjonin sammallajisto on myös hyvin edustava: mm. pikkuruostesammal, pikkukellosammal, uurrekellosammal (+/RT), limisiimasammal (+/RT), isoriippusammal, kalkkilukinsammal (+/RT) sekä kimmelsammal (+/RT). Kanjonin pohjalla on rehevää korpea (RhK) sekä kosteahkoa lehtomaista metsää. Kalliotöyräältä löytyi yllättäen harvinaistunutta ketonoidanlukkoa (NT/RT). Metsät ovat rinteillä usein lehtomaisia ja edustavin osa lienee Pikku-Loutteisen itäpuolisella jyrkällä rinteellä. Runsaita lehtokasveja ovat mustakonnanmarja, lehto-orvokki ja lehtokuusama. Alueelta on havaittu myös soikkokaksikko. Mäkien välissä on hyvin reheviä notkosoita (mm. LhK, LK, LN). Suojuoteissa ja puronotkoissa on löydetty kaitakämmekkää (VU/VU), hoikkavillaa (+/RT), röyhysaraa (VU/VU) ja nevimarretta. Nykyään suuri osa letoista ja rehevistä korvista on peittyneet alueella asustelevan majavan patoaltaiden alle, joten arvokkaan lajiston säilyminen on epävarmaa. Harvinaista ja vaateliasta suolajistoa on vielä ainakin notkojen reunoilla, mm. keltasaraa kasvaa paikka paikoin runsaanakin. Alueelta on tavattu myös myyränporrasta (Kv.VI), ketokäenminttua sekä tunturikiviyrättiä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:		Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO:	2	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO:	1	Monikäyttöarvot:	2
MAISEMA-ARVO:	3	Muuttuneisuus:	3
		Lähiympäristön arvot:	1
KALLIOALUEEN ARVULUOKKA:	2		

26 Loutteisen kallioalue, NILSIÄ

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3334 07

Alueen pinta-ala: 29 ha

Korkeus: 140 mpy

Suht. korkeus: 44 m

Kallioalueen sijainti: Nilsiältä 13 km itäkoilliseen, Ylä-Siikajärven rannalla.**Maankäytön suunnittelutilanne:**

Kallioalueen eteläosa kuuluu arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Ylä-Siikajärven ja Valkeisen rantaan rajautuva Rahkomäki sijaitsee hyvin arvokkaassa ympäristössä, jonka maisemaa hallitsevat etelämpänä jyhkeä Pisa ja Kypäräinen. Rahkomäki on geologisesti ja maisemallisesti merkittävä alue, mutta kasvillisuudeltaan melko tavanomainen ja karu. Kallioalue sulautuu melko huomaamattomana selänteenä Pisan mäkiseen ja jyrkkäprofiiliseen maisemaan. Rahkomäen pohjoisreunan avoimilta kvartsiittikallioilta avautuu kaunis viljelysmaisema ja järvinäköala Ylä-Siikajärvelle luoteeseen. Idässä on metsiä ja peltokuvioita ja noin puolen kilometrin päässä Pisan paikallistie. Ainoa maisemaa jonkin verran häiritsevää tekijä on järven ylittävä voimalinja. Rahkomäen pohjois- ja länsirinteen harvapuustoiset kalliot näkyvät yllättävän hyvin Ylä-Siikajärven taa maantielle. Alueen metsät ovat enimmäkseen harvennettuja, osin avohakattuja mäntymetsiä. Lehtoniemessä on luonnontilaisempaa kuusimetsää. Lehtoniemessä on yksi ja Rahkomäen luoteisreunalla kolme kesämökkiä.

Rahkomäen selänteen ja sen länsipuolella olevan matalamman Lehtoniemen välisessä notkelmassa on arkeisen pohjakompleksin ja svekokarjalaisten kivien välinen kontakti. Rahkomäen kallioperä koostuu tummansiniharmaasta kvartsiitista, joka stratigrafisesti kuuluu samaan kvartsiittimuodostumaan kuin kolme kilometriä etelämpänä sijaitseva Mustikkamäen-Kakkomäen tummansiniharmaa kvartsiitti. Tämä kvartsiitti on yleensä tasalaatuista ja helposti tunnistettavissa, mutta muuttuu pohjoisempaan Valkeis- ja Ala-Siikajärven välisellä kannaksella sekavaksi ja rikkonaiseksi (Paavola 1984). Kallioalueen länsiosassa Lehtoniemen rantakallioissa on paljastuneena iältään vanhempaa tektonisoitunutta arkeista gneissia. Kivilaji on kaunista silmägneissia, joka koostuu 2–3 cm:n graniittisista linsseistä ja hienorakeisemmasta myloniittisesta perusmassasta.

Rahkomäki on kalliokasvillisuudeltaan kohtalaisen tavanomainen mäki. Seinämäpinnat ovat suurelta osin viistoja ja kvartsiitin sileyden vuoksi melko paljaita. Kalliopinnoilla vallitsevat mm. napajäkälät, rupimaiset jäkälät sekä karvejäkälät kuten kaarrekarve ja paasisuolikarve. Kalliopintojen sammalet ovat niukempia ja lajisto on tavanomaista. Koillisrinteessä rinne on paksusammalinen, hieman valurahkainen ja tavanomaisen metsälajiston lisäksi rinteessä kasvaa suopursua ja juolukkaa. Kalliometsät ovat matalahkoja ja harvennettuja kuivia männiköitä, jotka vaihettuvat rinteillä tuoreiksi kankaiksi. Lehtomaista sekametsää on selänteen eteläkärjessä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 4

MAISEMA ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

Monikäyttöarvot: 4

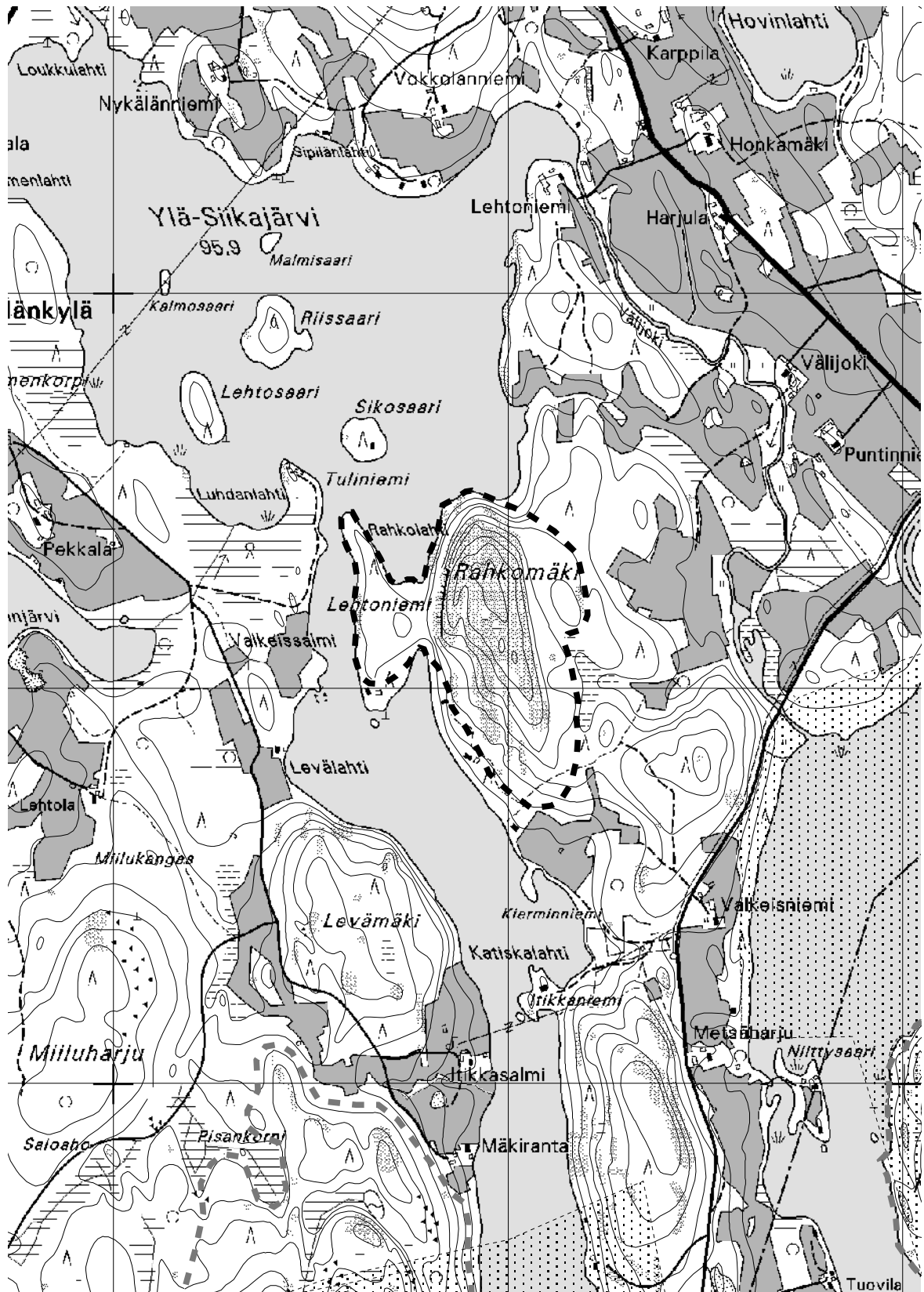
Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOKUOKKA: 4

27 Rahkomäki, NILSIÄ

Karttalehti: 3314 08, 3314 09

Alueen pinta-ala: 66 ha Korkeus: 217 mpy Suht. korkeus: 92 m

Kallioalueen sijainti: Pielavedeltä 15 km pohjoiseen, Vaaraslahden kylän lähistöllä.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Hirvivuoren ja Pirttilänvuoren kallioalue on maisemallisesti merkittävä selännealue Hirvijärven itäpuolella. Kallioalueen pohjoispäässä sijaitseva Hirvivuori on Pielaveden korkeimpia mäkiä ja sen jylhä profiili sekä länsirinteen jyrkkä avokalliorinne erottuvat kauaksi länteen. Kallioiden päältä avautuu vesistöjen rikkoma, monivivahteinen ja kauris maaseutu- ja metsämaisema. Vuoren itärinte on profiililtaan loiva ja peitteinen. Länsirinteessä on pyöreämuotoinen, juuri ja juuri noustavissa oleva jyrkkä kalliorinne, jossa lähes avointa kalliopintaa on paikoin yli 30 m leveänä vyönä. Kalliorinteen pyöreät tavanomaista laaja-alaisemmat ja edustavammat silokalliomuodot ovat graniittialueelle tyypilliset. Hirvivuoren korkein lakialue ja ylärinteet ovat vedenkoskematonta maastoa.

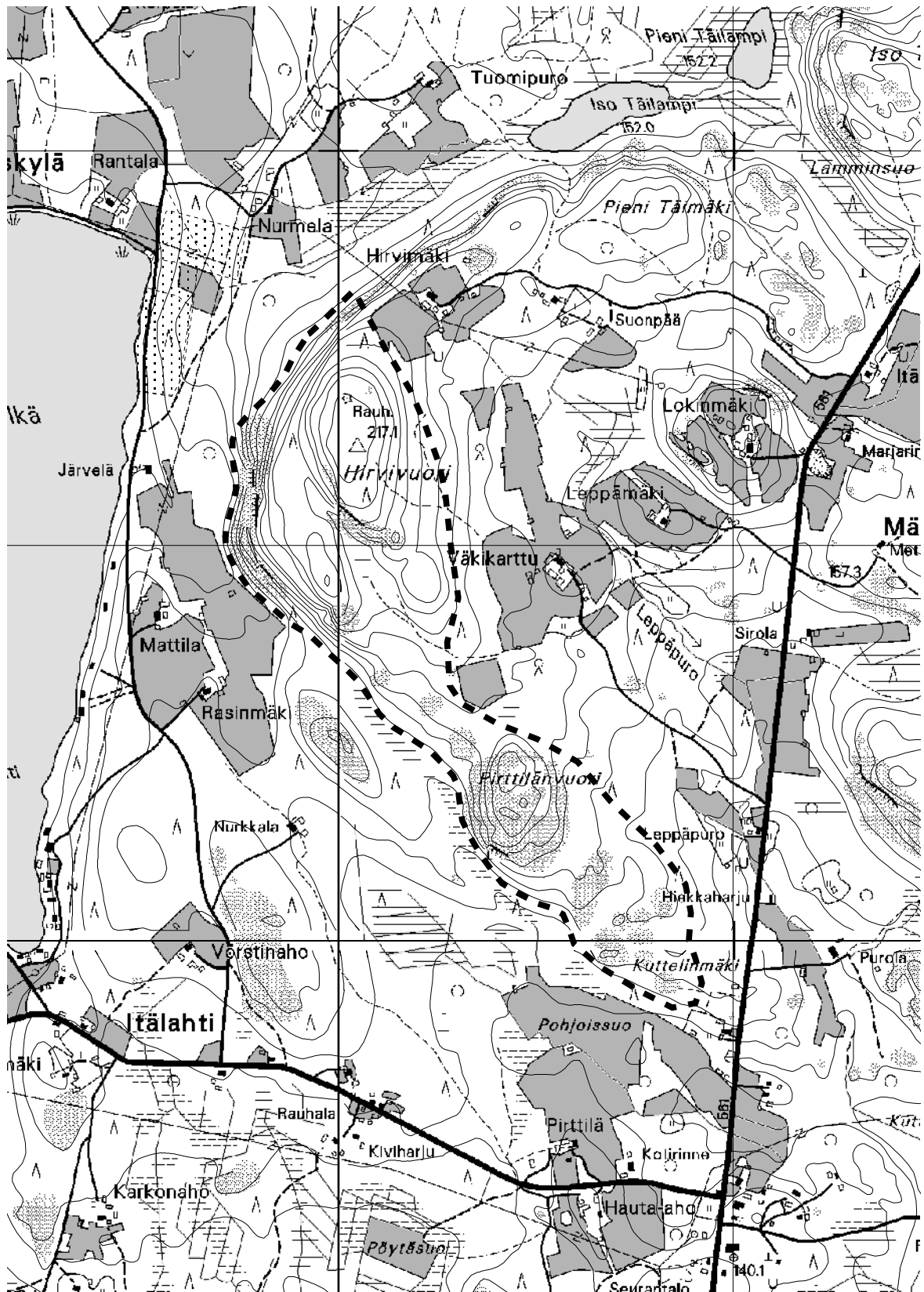
Hirvivuoren kallioalue sijaitsee geologisesti Savon liuskealueeseen kuuluvan pienen pyöreämuotoisen pyrokseenigranitoidialueen reunalla. Alueen kivilaji on homogeenista hypersteenipitoista porfyryrigraniittia, jossa kalimaasälpä esiintyy 1–2 cm läpimitaisina hajarakeina. Suurimmaksi osaksi kivi koostuu kvartsista, kalimaasälvästä ja plagioklaasista. Tummina mineraaleina hypeteenin lisäksi esiintyy biotiittia ja opaakkia. Vaaraslahden hypersteenigraniitin zirkonifraktioista antama radiometrinen ikä on noin 1884 Ma (Salli 1983).

Mäen länsirinne on jyrkkäprofiilinen ja kallioinen. Kalliokasvillisuus on loivilla tai viistoilla kalliorinteillä yksipuolista ja karua. Pystypinnat ovat hyvin niukkoja ja niillä tavataan niukkalajisia, tavanomaisia kalliokasvivyhteisöjä. Suuri osa Hirvivuoren kallioisesta länsirinteestä on taimikkona. Alarinteillä ja laen pohjoisosassa on myös varttunutta tuoretta ja lehtomaista kuusikkoa. Hirvivuoren laen pohjoisosassa on rauhoitettu suuri kuusi, jonka vierellä kasvaa lähes yhtä jyrävä koivu. Hirvivuoren laen eteläpuolella, selänteiden välissä on pieni korpinotkelma.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot: 4
BIOLOGINEN ARVO: 4	Monikäyttöarvot: 4
MAISEMA-ARVO: 2	Muuttuneisuus: 3
	Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

28 Hirvivuori-Pirttilänvuori, PIELAVESI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3223 08

Alueen pinta-ala: 247 ha Korkeus: 211 mpy Suht. korkeus: 114 m

Kallioalueen sijainti: Rautalammita 12 km lounaaseen, Hanhitaipaleen eteläpuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen länsiosaa on ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

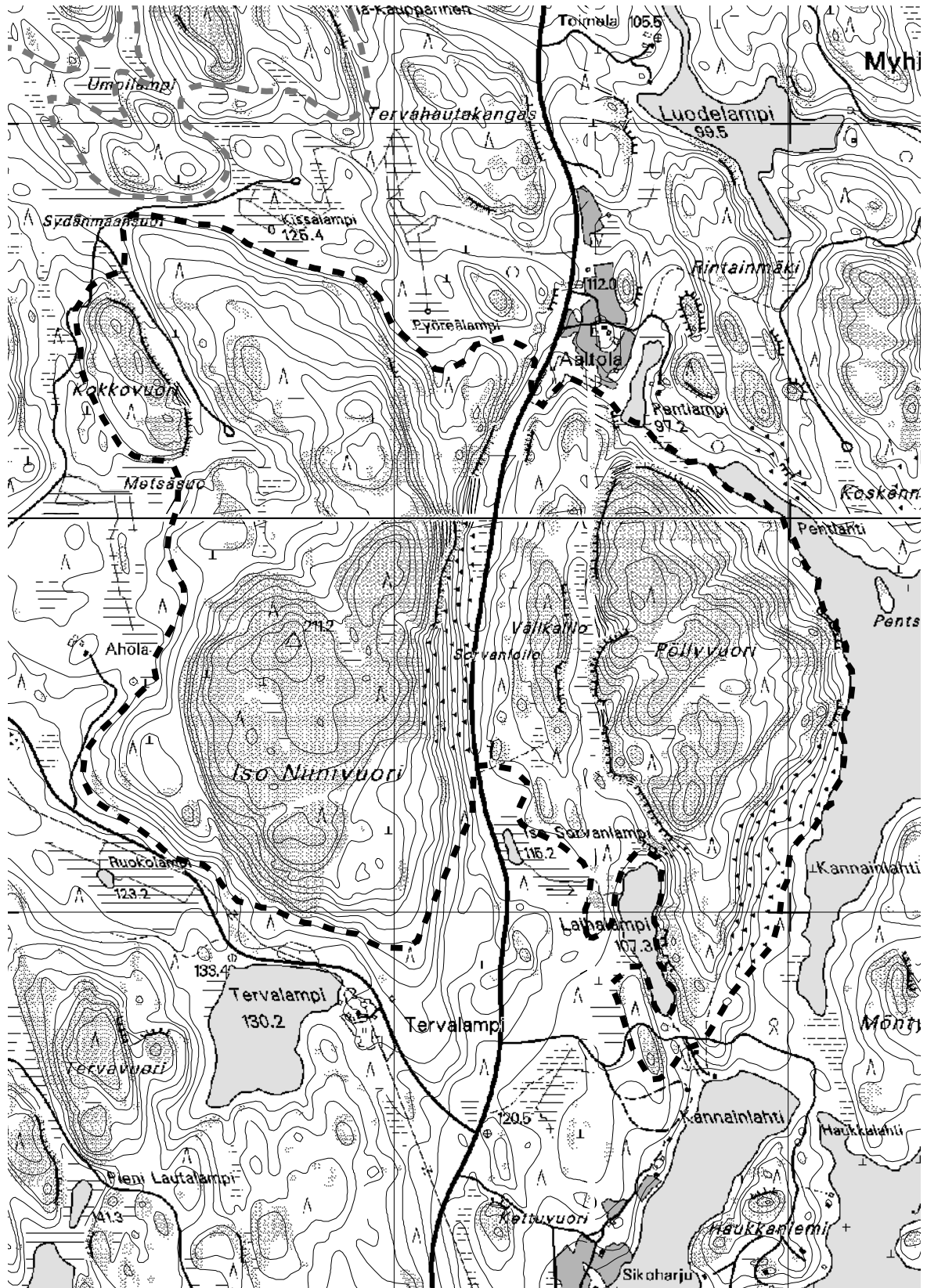
Iso Niinivuori on Rautalammin korkein kalliomäki, joka kohoa kaakkoispuolisesta Myhijärvestä 114 m. Se muodostaa yhtenäisen ja jylhän vuorimaan yhdessä itäpuolella olevan hieman matalamman Pöllyvuoren kanssa, joka rajautuu itäreunastaan suoraan Myhijärven kapeiden lahtien rantaan. Suhteelliset korkeuserot mäkien lakiosien ja notkelmien välillä ovat suuret, yli sadan metrin luokkaa. Pöllyvuoren ja Iso Niinivuoren lakialueet ja ylärinteet ovat melko hyvin paljastunutta, osittain on ohuen moreenin peittämää vedenkoskematonta maastoa. Jääkauden jälkeisenä aikana on korkein ranta sijainnut noin 140 m mpy, jolloin mäkien rinteiden alimpia osia on huuhdellut vesi. Iso Niinivuori on enimmäkseen jyrkkärinteinen ja näyttää erityisen jyhkeältä vuorten välissä olevasta Sorvanloilosta katseltuna. Iso Niinivuoren itärinteellä on männikköistä lohkarikkoa, joka ulottuu myös massiivisen itäjyrkänteen tyvelle. Sorvanloilon notkelmassa, yhtenäinen jyrkän rinteiden lohkarikkoa ylittää nähtävyytenä solassa kulkevalle tielle saakka ja jäi tien rakennuksen yhteydessä osittain sen alle. Pöllyvuorelta avautuu luontaisia puuston rajoittamia lampi- ja metsämaisemia pohjoiseen sekä komeita kalliomaisemia länsipuoliselle Isolle Niinivuorelle. Kallioalueella viereisten mäkien harvammannikköiset kalliorinteet näkyvät selvästi maisemassa. Pöllyvuoren etelä- ja kaakkoisosa on lähes yhtenäistä hakkuualueutta, jolta aukeaa laajempia vesistö- ja metsämaisemia koilliseen ja itään. Ison Niinivuoren jyrkänteen päältä näkyvät vastaavasti Pöllyvuoren korkeimmat kallioseinämät.

Kalliomäkien massiivisilla jyrkänteisillä rinteillä olevia seinämäpintoja luonnehtii runsaan rakoilun muovaamat monipuoliset, joskin melko tavanomaiset jyrkännemuodot. Pöllyvuoren eteläjyrkänteellä on useita 6 m korkuisia runsasrakoisia seinämiä ja lohkoutuneita kallionkielekkeitä. Korkein pystyseinämä on 10–11 metrin korkuinen. Pöllyvuoren länsijyrkänteessä on paikoin jäätikön hiomia viistoja selvästi yli 10 m korkeita seinämäpintoja. Jyrkänteen pohjoisosassa on melko massiivista louhikkoa, jossa isoimmat lohkarieet ovat kuutiometrin kokoisia. Laihalammen pohjoispuolella sijaitseva Pöllyvuoren eteläpäässä on viisto ja runsasrakoinen jyrkänne, jonka hyllyillä kasvaa isoja mäntyjä. Korkein pystyseinä on 7 metrinen. Laihalammen itärannan jyrkänne on viisto, yhteensä 10–12 m korkea. Jyrkänteisen rinteiden yläosassa on 7 metrin korkuisen ylikaltevan seinämän yläosassa kalliokieleke. Ison Niinivuoren pohjoispään 15 m korkea itäjyrkänne on runsasrakoinen, lohkoutunut ja sisältää särmiä ja ulokkeita. Jyrkännepinnoilla näkyy paikoin voimakas vaakarakoilu. Silokalliot ovat alueella tavanomaisia. Geologisesti kallioalue sijaitsee svekofennialaisiin kivilajeihin kuuluvan kiillegneissialueen ja granitoidialueen rajalla. Alueen kallioperä on kivilajistoltaan melko heterogeenista ja vaihtelevaa. Kallioalueen vallitseva kivilaji on graniittia ja granodioriittia. Paikoin Pöllyvuoren eteläosassa esiintyy myös kohtalaisen runsaasti migmatiittista kiillegneissia sulkeumana. Iso Niinivuori on kokonaan punaruskeaa, keskirakeista graniittia.

Pöllyvuori ja Iso Niinivuori muodostavat lajistoltaan ja kasvillisuudeltaan hyvin arvokkaan ja monipuolisen kallioaluekokonaisuuden (Knuutinen 1989). Pöllyvuoren länsirinteellä on jyrkänketju, jonka eteläosassa esiintyy mesotrofista tai paikoin jopa eutrofiaan viittaavaa lajistoa. Tavanomaisten karun alustan lajiston lisäksi seinämien tyvillä kasvaa pallosammalta, kalkkikiertosammalta, riippusammalia, rantasiipisammalta sekä paksuja ja runsaita paakku-uurnasammaltyyntyjä. Iso Niinivuorella mesotrofista lajistoa tavataan niukemmin, mutta itärinteen pieneltä kallioseinämältä löydettiin isotuppisammalta. Vuoren länsijyrkänteen edustalla olevan lohkareikon eteläosassa on isosahasammalten esiintymä. Iso Niinivuoren lakiosan poronjäkälikössä kasvaa myös kalliokohokkia (Knuutinen 2001, suul.t.anto) ja luoteisosan siirtolohkarella kalliokieliä (Knuutinen 1995). Pöllyvuoren jyrkänteeltä löytyi tummaraunioinen, jota on aiemmin löydetty myös Niinivuorelta (Knuutinen 1995). Kalliohalkeamissa kasvaa myös haurasloikkaa, karvakiviyrttiä ja metsäimarretta. Lisäksi vuoren lakijäkälikössä on maakunnan ainoa kalliohatikan esiintymä (Knuutinen 1989). Alueelta on löydetty myös serpentiinipikutervakkoa (VU/VU) (uhex-rekisteri). Metsäkasvillisuus on alueella vaihtelevaa ja paikoin lehtomaista. Alueen eteläkärjessä oleva Laihalammen puronvarsilehdossa tavataan mm. kaiheorvokkia (Kv.VI), lehmusta, lehto-orvokkia, näsiää ja velholehteä (Knuutinen 1989). Sorvanloilon notkossa Välikallion luoteispuolella on kapealti saniaisvaltaista lehtoa, jonka kasvillisuuteen kuuluvat mm. kotkansiipi ja lehtomatara. Ison Niinivuoren jyrkän itärinteen eteläosassa on haavikkoista kuivaa lehtoa, jossa kasvaa mm. kevätlinnunhernetä ja mustakonnanmarjaa. Lehtokasvillisuutta on myös Kokkovuoren pystysuoran koillisjyrkänteen tyvellä. Lajistoon kuuluu mm. lehto-orvokki. Ylärinteillä vallitsevat tavalliset kuivahkot kankaat ja lakialueilla kanervavaltaiset männiköt. Rinnemetsiköissä on paikka paikoin koloisia keloja tai lehtipuita sekä yksittäisiä lahopuita. Muutamalta raidalta tavattiin harvinaisehkoa raidankeuhkojäkälää. Vuorten lakialueilla on varsin laajoja poronjäkäliköitä. Alueelta on tavattu myös idänuunilintu (Knuutinen 1989).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:		Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO:	3	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO:	3	Monikäyttöarvot:	4
MAISEMA ARVO:	2	Muuttuneisuus:	3
		Lähiympäristön arvot:	1
KALLIOALUEEN ARVULUOKKA:	3		

29 Pölyvuori-Iso Niinivuori, RAUTALAMPI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3223 08

Alueen pinta-ala: 160 ha Korkeus: 195 mpy Suht. korkeus: 100 m

Kallioalueen sijainti: Rautalammita 11 km lounaaseen, Konneveden rannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalue rajautuu lännestä rantojensuojeluohjelman alueeseen ja kallioalueen keski- ja eteläosa ovat ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Mustikkavuoresta, Palovuoresta, Ristilamminvuoresta ja Kaupparisenvuoresta muodostuva kallioalue on osa itäisen Konneveden rantamaisemaa ja edustava osa Rautalammin jylhää vuorimaata. Alueelle on tyypillistä suuret suhteelliset korkeuserot, jossa kalliope-
rän syvimmit murrokset ja ruhjeet ovat täyttyneet vedellä muodostaen kallioisten mäki-
en väliin pieniä lampia ja järviä. Mahtavista pystyistä ja osittain viistoista kallioseinä-
mistä muodostuvat jyrkänteet nousevat tyveltä parhaimmillaan yli 40 m. Mustikkavuoren
itä sivun yhtenäiset ja korkeat pystyseinämät näkyvät vaikuttavina itäpuolisille se-
länteille. Selänteiden lakiosista ja ylärinteiltä näkee luontaisesti ja myös hakkuuaukoilta
pohjoisessa avautuvan Konneveden vesistön ja idässä kumpuilevan metsämaiseman.
Kallioalueella on erittäin jyhkeitä jyrkännemaisemia ja rinteiden avaria kalliomänniköi-
tä. Keskiosassa sijaitseva Ristilampi on myös erikoinen nähtävyys kalliorantoihin.
Mustikkavuoren luoteisrinteen koelouhinnan jäljet on peitetty maamassoilla ja alue
muistuttaa tavallista avohakkuualueetta. Jälkiä näkyy vain muutamissa pystypinnoissa.

Topografialtaan kallioalue on hyvin vaihteleva. Korkeuserot selänteiden lakiosien
ja metsäisten notkelmien välillä ovat 30–70 m. Mannerjäätikön kuluttava toiminta näkyy
edustavasti kallioalueen suurmuodoissa. Kallioselänteiden lännen- ja pohjoisen puolei-
set rinteet ovat jäätikön tasaiseksi hiomia kun taas etelä- ja itä sivuja hallitsevat osin mas-
siiviset kalliojyrkänteet. Jäätikön hiova toiminta näkyy etenkin Ristilammenvuoren luo-
teissivun silokalliorinteen viistojyrkkänä, kupumaisena profiilina. Massiivisimmat jyr-
känteet sijaitsevat Mustikkavuoren ja Ristilamminvuoren itä sivuilla. Ristilamminvuoren
noin 25 m korkea, itäseinämä on runsaan seka- tai kiilarakoilun lohkomaa ja siinä
esiintyy pystyjä ja hieman ylikaltevia seinämäpintoja. Mustikkavuoren itä sivun noin 30
m korkea, heikosti porrasmainen kallioseinä on hyvin harvan kuutiorakoilun lohkomaa.
Eteläosassa on jyrkänteiden alle muodostunut massiivista louhikkoa, jossa suurimmat
lohkareet ovat läpimitaltaan useita metrejä. Yksittäisten pystyseinämäpintojen korkeus
Mustikkavuoren itä jyrkänteessä vaihtelee 10–15 m. Tavanomaista ehjemmän kivilaadun
takia esiintyy Palovuoren länsirinteellä ja Mustikkavuoren laella ja sen länsi- ja pohjois-
rinteellä melko laajoja ja edustavia osittain kasvillisuuden peittämiä silokallioita.

Kallioalue sijaitsee geologisesti svekofennialaisen liuskevöhykkeen ja syväkivi-
alueen rajalla. Metasedimenttisten liuskeiden ja syväkiven kontakti sijaitsee luoteis-kaak-
koissuuntaisena Ristilammen kohdalla ja näkyy maisemassa syvänä metsäisenä notkel-
mana. Ristilamminvuoren alueella on vallitsevana kivilajina hieno-keskirakeinen, mig-
matiittinen kiillegneissi, kun taas Palo- ja Mustikkavuoren alueen kalliope-
rällä on keski-
karkearakeista kvartsimontsoniittia ja kalimaasälpäporfyryista graniittia. Alueen syvä-
kivien rakenne vaihtelee tasarakeista muunnoksesta hajarakeiseen muunnokseen. Haja-
rakeista, väriltään vihertävää ja pyrokseenia sisältävää kvartsimontsoniittia esiintyy ai-
nakin Mustikkavuoren pohjoisrinteellä ja laella, jossa se muuttuu tasa-keskirakeiseksi
muunnokseksi. Paikoin voimakkaasti rapautuneessa hajarakeisessa kvartsimontsonii-
tissa ovat yksittäiset maasälpähajarakeet yleensä 2–4 cm:n läpimittaisia, mutta siellä täällä
esiintyy yksittäisiä vieläkin kookkaampia hajarakeita. Hajarakeinen kvartsimontsoniitti
on väriltään ja rakenteeltaan erikoinen, hyvin harvarakoinen kivilaji, jota paikoin leik-
kaa kapeat, hieno-keskirakeiset graniittijuonet.

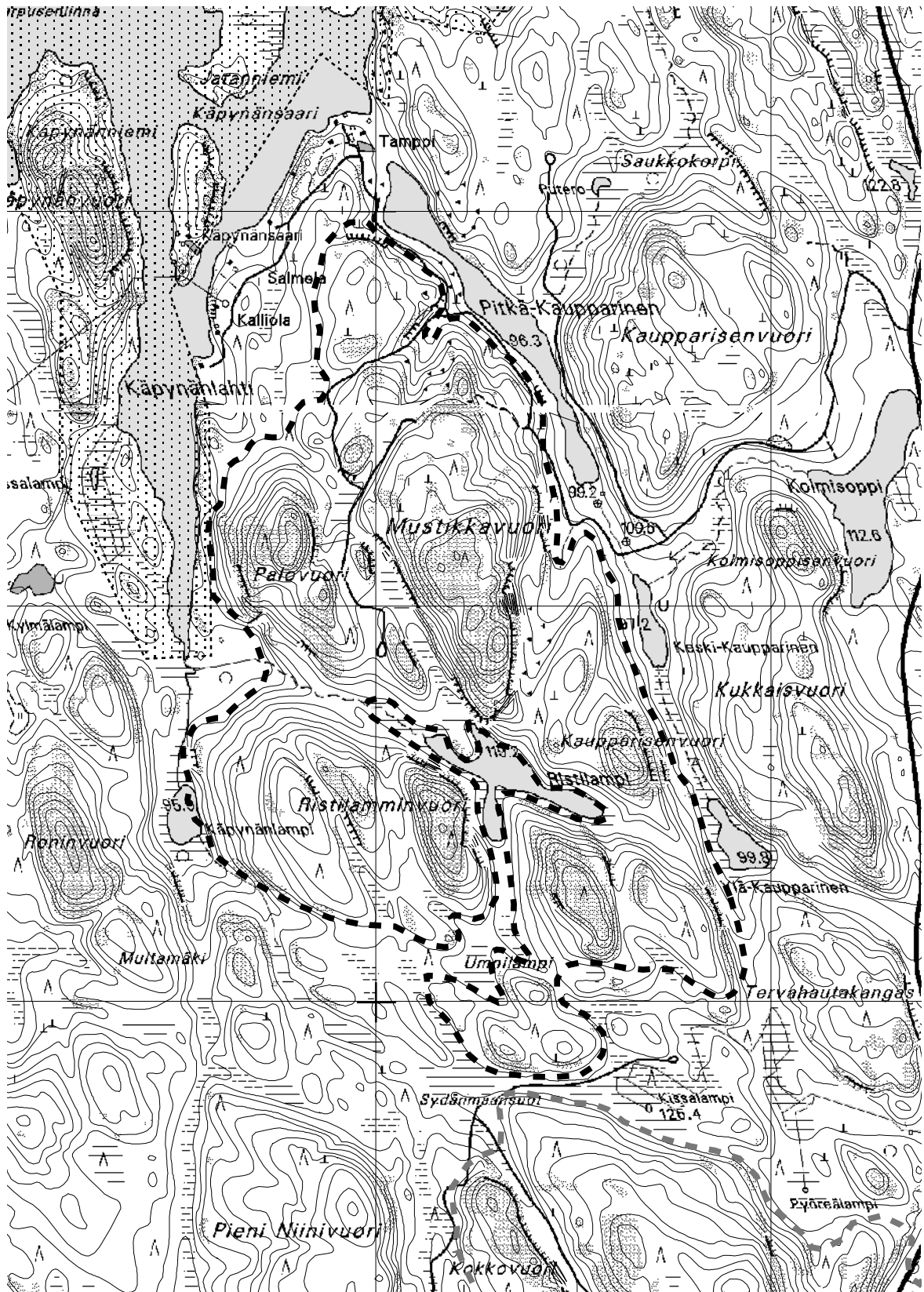

Kallioalue on biologisesti hyvin arvokas. Mustikkavuorella on harvinaista ja monipuolista vaateliasta kalliokasvillisuutta sekä rehevää rinnelehtoa. Vuoren itärinteen jyrkänteillä on karun alustan kasviyhteisöjen lisäksi runsaasti mesoeutrofisia seinämien tyvien, rakojen sekä onkaloiden sammalkasvustoja. Vaateliaimpaan lajistoon kuuluvat kalkkikiertosammal, pallosammal, pikkuruostesammal sekä isotuppisammal. Mesotrofisiin kasviyhteisöihin kuuluvat mm. harvinaiset pikkukellosammal ja oravisammal. Kallioseinämien raoissa kasvaa tummaraunioista. Raunioista esiintyy myös Mustikkavuoren lounaisjyrkänteellä sekä Kaupparisenvuoren ja Ristilamminvuoren itäjyrkänteillä (Knuutinen 1995). Jäkälälajistoon kuuluvat mm. kalliokeuhkojäkäle (NT/RT). Mustikkavuoren lounaisrinne on kokonaisuudessaan karumpi, mutta notkon vastapuolen pohjoisemmalla pikkuselänteellä kasvaa vaateliasta isotuppisammalta. Palovuoren itäjyrkänteen kalliokasvillisuus osoittaa myös kallioperän edullisuutta, sillä lajistoon kuuluu koko joukko mesotrofisia lajeja. Seinämän putkilokasvilajistosta mainittakoon kalliokohokki. Ristilamminvuoren erikoisuus on pahtarikko (+/RT) (Knuutinen ym. 1985)

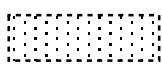
Mustikkavuoren jyrkässä rinteessä on kapealti hienoa kuivahkoa lehtoa, jossa kasvavat lehtokuusama, kevätlinnunherne, mustakonnanmarja sekä mäkitervakko. Kalliohyllyllä ja edustan valtavilla lohkarilla kasvaa myös kalliokielloa. Rinteen alaosan lehtoisuus jatkuu Pitkän Kaupparisen pohjukan lounaispuolisella rinteellä. Lounaisrinteen tyvellä kasvaa mm. korpisorsimoa (Kv.VI). Pohjukan eteläpuolisessa nuoren lehtipuuston hallitsemassa notkossa viihtyvät metsälehmukset. Niitä kasvaa niukasti myös Ristilamminvuoren itäsivun jyrkänteen tyvellä. Palovuoren tyvellä on lisäksi pieni lehtokuvio. Sen itäjyrkänteellä tavataan myös jo aikaisemmin mainittua kalliokielloa. Mäkien välisissä painanteissa on paikoin tervaleppämetsiköitä. Varttunutta kuivahkoa kangasmetsää ja kalliometsää on jäljellä Mustikkavuoren eteläpuoliskossa sekä Kaupparisenvuoren, Ristilamminvuoren ja Palovuoren huipuilla ja ylärinteillä. Mustikkavuoren pohjoisosassa on kuivan kankaan mäntytaimikkoa sekä avohakkuita. Myös muualla on vanhojen hakkuiden jäljiltä laajoja hakkuualueita. Alueen pesimäaikaiseen lajistoon kuuluvat huuhkaja (Kv.VI) ja kehrääjä (NT).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:		Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO:	3	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO:	2	Monikäyttöarvot:	3
MAISEMA-ARVO:	2	Muuttuneisuus:	4
		Lähiympäristön arvot:	1
KALLIOALUEEN ARVULUOKKA:	2		

30 Mustikkavuori-Ristilamminvuori, RAUTALAMPI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3223 08

Alueen pinta-ala: 209 ha Korkeus: 200 mpy Suht. korkeus: 100 m

Kallioalueen sijainti: Rautalammita 8 km lounaaseen, Myhinkosken pohjoispuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne: Toussunlinnan alue on ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Olkivuori-Ahvenlamminvuori on edustava näyte Rautalammin vuorimaata. Olkivuorelta näkyy etelään Kauravuorelle ja koillisessa on tasalakisia vaaroja. Kalliojyrkänteet peittyvät rinne- ja tyvipuuston taakse. Toussunlinnan rantakallio näkyy kuitenkin kauas Hankaveden Myhinlahdelle. Alueen silmiinpistävin piirre on korkeat pysty- ja paikoin ylikaltevat jyrkänteet, jotka ovat paikoin muodoltaan erikoisia ja maisemallisesti edustavia. Erityisen jylhä jyrkänne on Ahvenlamminvuoren pohjoispäässä, jonka kapeilla hyllyillä kasvaa vain muutama kitukasvuinen mänty. Toussunlinnan kohdalla on rantaa tippuvia jyrkänteitä. Alueen pohjoispuolella sijaitsee Roninvuoren-Romuvuoren kallioalue.

Ahvenlamminvuoren pohjoispään seinämien kokonaiskorkeus on 15 m. Samalla pohjoisrinteellä on loivempi tasanne, jossa ison lohokareen alla on 2–3 kuutiometrin suuruinen luola. Länsireunalla on 10 metrin korkuinen kuutiiorakoillut viistojyrkänne. Sen tyvellä on massiivinen louhikko. Vuoren itäreunalla Ahvenlammin pohjoispään kohdalla on 8–9 metrin korkuinen lähes pysty silokallioseinä. Sen vieressä on rosoisempi seinämä. Kalliiossa on itä-länsisuuntaisia ruhjeita, jotka ovat tehneet seinämään syvennyksiä. Korkeimmat kymmenmetriset kohdat ovat lohokoutuneita. Tyvellä on paikoin massiivista louhikkoa, tai harvakseltaan suuria lohokareita. Ahvenlamminvuoren laella on luode-kaakkosuuntainen ruhje, jota reunustavat parin metrin korkuiset kalliot. Rantakallioista korkein, Toussunlinnan kallioseinä kohoo vedestä kymmenmetrisenä ja osin ylikaltevana. Kauravuoren koillisjyrkänne on lähes 15 m korkea, josta sileää pystyseinää on 6 m. Paikoin hyvin harvarakoinen kallioseinä on lohkeillut voimakkaasti. Särkivuoren 25 m korkean itärinteen jylhin seinämä on 10 m korkea pystyjyrkänne, jonka yläpuolella on vielä viistompaa ja lohokoutunutta kalliota. Itäseinämä on lohokoutunut suuriksi lohkoiksi, jossa voimakas vaakarakoilu on synnyttänyt lippoja ja pieniä onkaloita tyvelle ja seinälle. Sen tyvellä on suuria sammalpeitteisiä lohokareita. Särkivuoresta lounaaseen olevan Metelinvuoren kaakkoissivustalla on massiivinen 20 m korkea pystyseinä. Paskolammen itäpuolisessa rinteessä on taas laajoja viistosilokallioita. Paskolammesta 200 m pohjoiseen on vähärakoinen 11 m korkea pystyseinä.

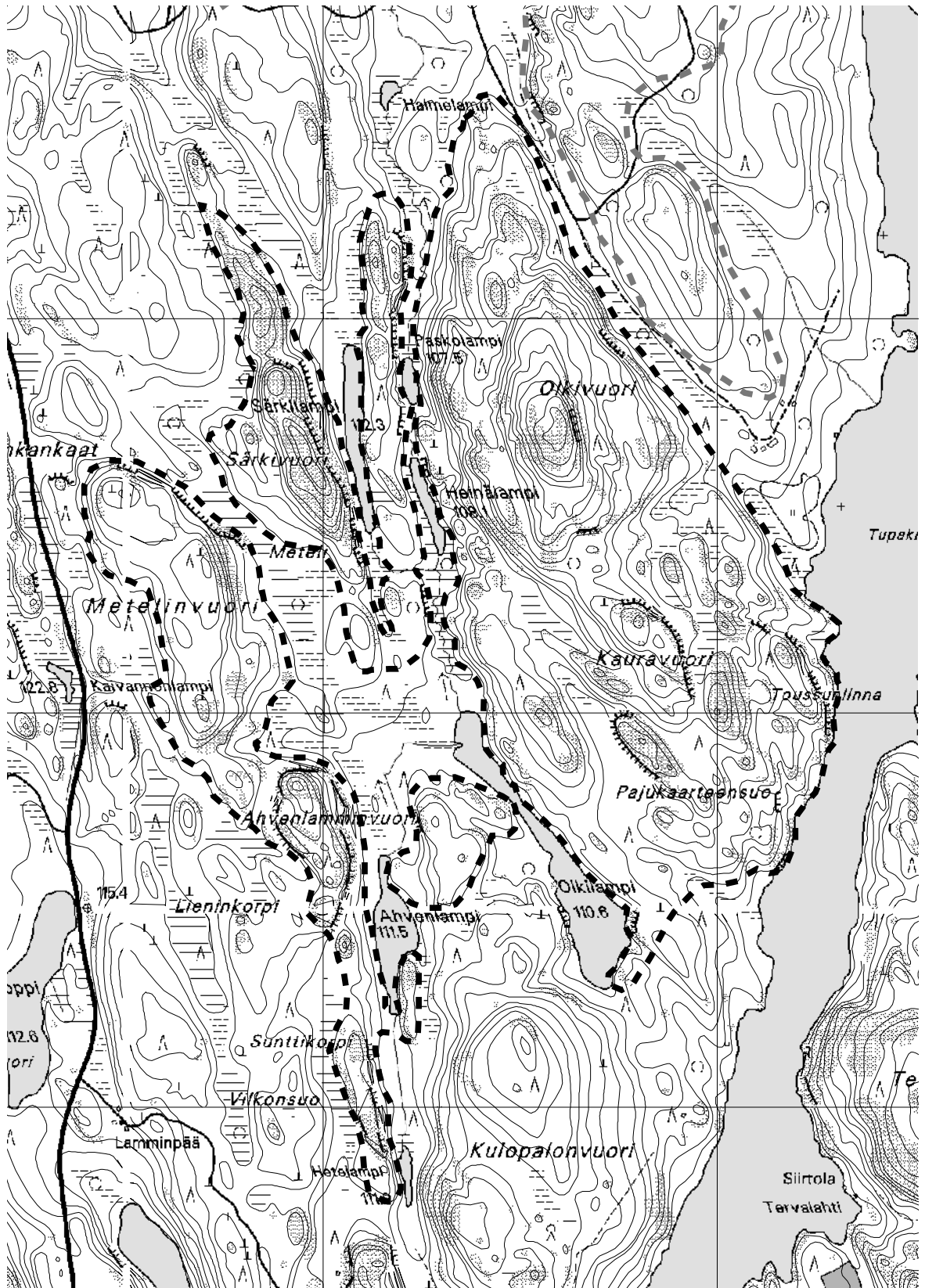
Alueen kallioperä on kivilajiltaan kvartsimontsodioriittia, jota esiintyy Rautalammin karttalehtialueen kallioperän pohjoisosassa leveänä vyöhykkeenä (Pääjärvi 2000). Kallioalueella kalimaasälpäporfyryristä kvartsimontsoniittia leikkaavat paikoin laaja-alaiset graniittiset juonet. Pääkivilaji on karkeaporfyryrinen kvartsimontsoniitti, jossa on 1–3 cm mittaisia kalimaasälpähajarakeita. Paikoin kivilajin rapautuminen on alueella melko voimakasta.

Kallioalueen useilla jyrkänteillä tavataan karujen pintojen lajien ohella puolivaateliasta kalliokasvillisuutta. Ahvenlamminvuoren pohjoisrinteen pystyjyrkänteillä kasvaa mm. kalkkikiertosammalta, kivikutrisammalta ja raidankehukojäkälää. Kallion itärinteeltä on tavattu kalliokioloa (Knuutinen 1995). Särkivuoren itäjyrkänteellä löytyi mm. tummaurnasammalta, kivikutrisammalta ja taljaruostesammalta. Jyrkänteen tyven lehtomaisessa louhikossa viihtyvät mm. kevätlinnunherne, lehtoarho, mustakonnamarja ja velholehti. Heinälampeen laskevan puron varjoisilla itäjyrkänteiltä löytyi mm. kalkkikiertosammalta ja tummaurnasammalta. Pohjoisemmalla niistä kasvaa lisäksi raidankehukojäkälää. Vuorten lakien puusto on lähinnä varttunutta eikä yhtä luonnontilaista kuin laaksoissa ja notkelmissa. Ylävämmät maat ovat myös hieman alavampia maita karumpia. Osa notkelmista ja myös lakiosista on avohakattu tai taimikkoina. Paikoin notkelmissa on myös järeitä maapuita ja pystypuusto on melko iäkstä. Kuusi-valtaiset notkelmat vaihtelevat tuoreista kankaista lehtoihin (MT, OMT, OMaT, FT). Alueella on useita Rautalammin arvokkaita luontokohteita kuten Olkivuori-Ahvenlamminvuori ja Toussunlinnan lehdot (Knuutinen 1989). Ahvenlammin rinteiden tyvellä on lehtomaista kangasta (OMT) ja itärinteen pohjoisosan sekä länsirinteen tyvellä on lehtoa (OMaT). Toussunlinna on Rautalammin laajimpia ja merkittävämpiä lehtoja. Lehtokasvillisuutta kasvaa kallioiden lomassa ja rinteillä. Olkivuoren itärinteellä tavataan myös lehtomaista kasvillisuutta. Edellä mainituista lehdoista on löydetty mm. pussikämmekkä (+/RT), kaiheorvokkia (Kv.VI), kevätlinnunhernettä, kotkansiipeä, lehtokuusamaa, lehtomataraa, lehto-orvokkia, mustakonnamarjaa, näsiää ja velholehteä. Toussunlinnan lehdossa kasvaa myös puumaisia lehmuksia ja alueella asustaa myös liito-orava (VU/VU). Alueiden väliin jää myös valtakunnallisesti arvokkaita pienvesiä kuten Heinälampi ja Paskolammesta pohjoiseen laskeva puro (Huttinen & Laitinen 1993).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO: 2	Monikäyttöarvot:	4
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus:	3
	Lähiympäristön arvot:	3

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

31 Olkivuori-Ahvenlamminvuori, RAUTALAMPI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3223 08, 3223 11

Alueen pinta-ala: 99 ha Korkeus: 192 mpy Suht. korkeus: 72 m

Kallioalueen sijainti: Rautalammilta 11 km etelään, Hankamäen länsipuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Aivan alueen itäosa kuuluu arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Kallioalueen itäosasta Niinimäeltä avautuu edustavimmat näköalat pohjoiseen. Näköalaa elävöittää muutama ylärinteellä oleva kalliomänty ja maisema on erämainen lukuun ottamatta lähimaisemassa näkyviä pienialaisia taimikoita. Kaukomaisema on kumpuilevaa metsämaata ja horisontti jää alle 5 km säteelle Niinimäestä. Ruunavuoren laelta avautuu kohtalaisen edustavia vesimaisemia järven suuntaan. Lounaisosassa olevan Ruunavuoren ja Tikkaavuoren kalliojyrkänteet piiloutuvat suurelta osin alarinteen puuston taakse ja erottuvat korkeintaan lähimaisemassa. Kalliovaltainen maasto on suurelta osin pienialaisten hakkuuaukkojen kirjomaa mosaiikkia. Varttunutta rinnettä ja lakipuustoa on jonkin verran myös harvennettu. Osin selänteiden rinteillä ja laella on paikoin avarampia kohtalaisen luonnontilaisia kalliomännikköitä.

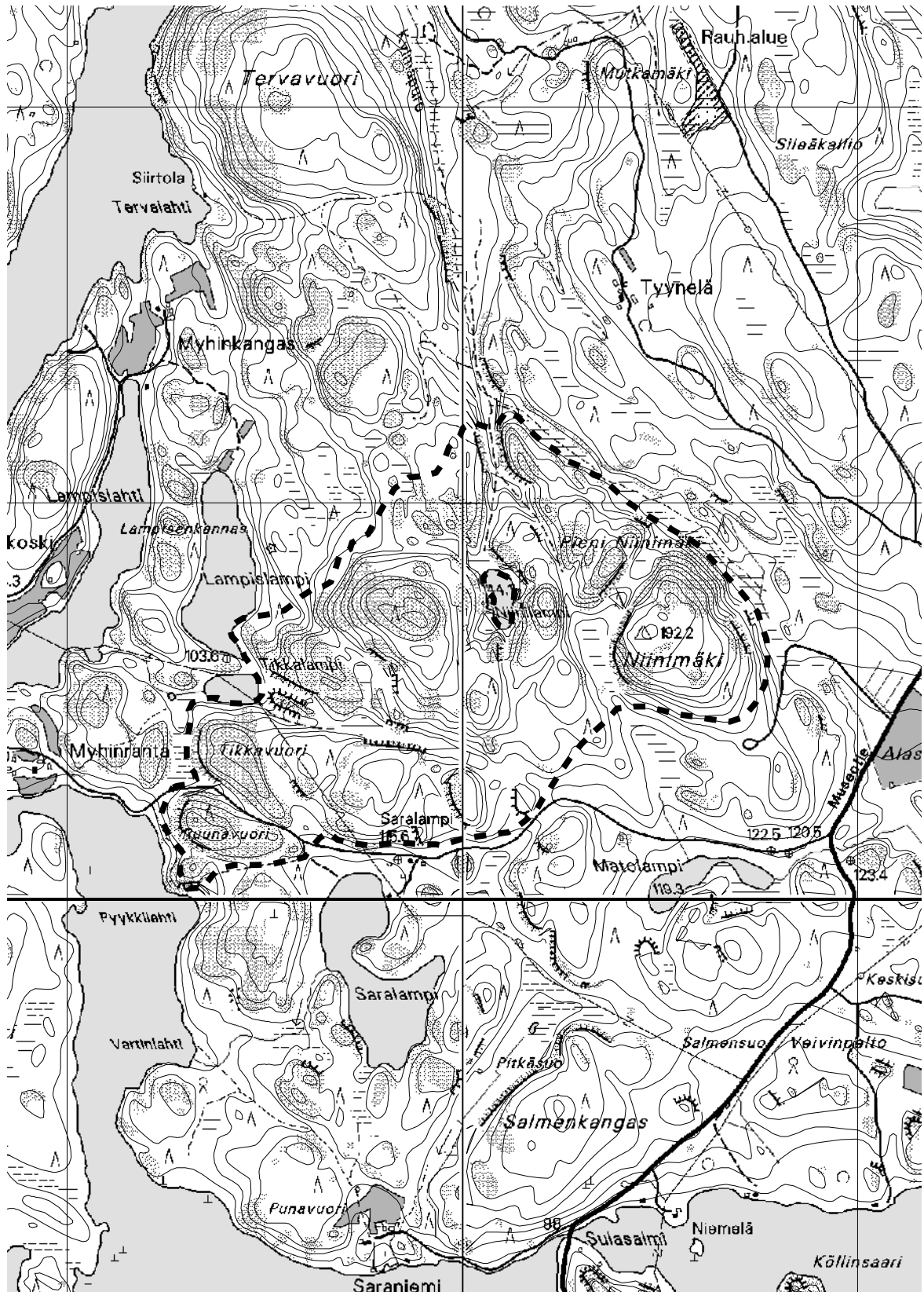
Kallioalue muodostuu vierekkäisistä rinteiltään osin jyrkänteisistä silokallioselänneistä ja niiden välisistä kohtalaisen syvistä moreenipohjaisista notkelmista. Silokalliot selänteiden rinteillä ovat paikoin hieman tavanomaista laaja-alaisempia hyvin kehittyneitä pintoja. Ruunavuoren eteläsvuonella on 15 m korkea, melko voimakkaan laattasekarakoilun lohkoma lähes pystyasentoinen kallioseinä, jonka tyvellä on vaakarakoilon synnyttämiä pieniä onkaloita lippamaisen kalliokielekkeen alla. Tikkaavuoren eteläsvuonella on 10–15 m korkea jyrkänteinen kallioseinä, jossa yhtenäinen pystyseinä on 10 metrin luokkaa. Kallioalue sijaitsee geologisesti svekofennialaisen liuskealueen ja niihin liittyvien pyrokseenipitoisten granitoidien vaihtumisaikavälillä. Luode-kaakkoisuuntaiset murros- ja ruhjevöhykkeet ovat alueen kalliooperässä vallitsevia. Kivilaji on migmatiittista, poimuttunutta kiillegneissia, missä neosomin koostumus vaihtelee punertavasta pyrokseeni- ja granaattipitoista graniittia tai granodioriittia tummempaan pyrokseenipitoiseen gabroluokan syväkiveen. Migmatiitti on koostumukseltaan ja rakenteeltaan hyvin heterogeenista kiveä. Neosomin määrä vaihtelee kivessä voimakkaasti, mutta yleisesti sitä on kuitenkin alle puolet kivistä. Paikoin paleosomia edustavat liuskefragmentit esiintyvät neosomin seassa pyörityneinä kappaleina.

Ruunavuoren etelä- ja lounaisjyrkänteet ovat ravinteikkaita ja jyrkänteen tyvellä on kuusivaltaista harvennettua kallionaluslehtoa. Rinteen päältä lakaista on poronjäkäälävaltaista kalliomännikköä. Jyrkänteellä kasvaa mm. taljaruostesammalta, ketohavusammalta, pikkuruostesammalta, isoruostesammalta, pahtaomenasammalta, punatyvisammalta, kalkkikahtaissammalta, ripsikellosammalta, kivikutrisammalta, vemmelsammalta, oravisammalta, pallosammalta, kalkkikiertosammalta ja ketopartasammalta. Sanikkaista runsaina kasvavat tummaraunioinen ja haurasloikko. Kallionaluslehdon vaateliaita lajeja ovat mm. kevätlinnunherne, kaiheorvokki (Kv.VI), lehtoarho, lehtokuusama, lehtomatara, mustaherukka, mustakonnanmarja ja näsiä (Knuutinen 1989). Tikkaavuoren lounais- ja länsirinne ovat myös ravinteikkaita. Kallionraoissa, pystypinnalla ja jyrkänteen tyvionkaloissa kasvaa runsaasti kalkkikiertosammalta. Tyvionkalon hiekalta löytyi kalliovelhonsammalta. Rinteen tyveltä puusto on hakattu ja lajisto kärsii paahteisuudesta. Tyvellä sinnittelee silti lehtomatara, näsiä ja mustakonnanmarja. Kalkkikiertosammalta kasvaa lisäksi Tikkalammen jyrkänteiden tyvionkaloissa. Jyrkänteiden välissä on kuusivaltaista lehtomaista kangaskorpea ja notkelman keskellä on piilopuro. Notkelmassa kasvaa mm. kevätlinnunhernettä, lehtomataraa ja mustakonnanmarjaa. Läheiset kalliomäet ovat samaa kivilajia ja vaateliaita sammalia voi esiintyä myös muilla rinteillä. Niinimäen jyrkäntepinnat ovat matalia sekä karuja.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot: 4
BIOLOGINEN ARVO: 2	Monikäyttöarvot: 4
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus: 4
	Lähiympäristön arvot: 2

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

32 Niinimäki-Ruunavuori, RAUTALAMPI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3223 08, 3223 12

Alueen pinta-ala: 178 ha Korkeus: 170 mpy Suht. korkeus: 74 m

Kallioalueen sijainti: Rautalammilta 7 km lounaaseen, Hanhitaipaleen itäpuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Kapeaan ja pitkään Hanhilahteen rajautuva Roninvuoren ja Romuvuoren muodostama vuorimaa-alue on maisema- ja luonnonarvoiltaan merkittävä. Rinteillä olevat osin avoimet kalliojyrkänteet jäävät suurelta osin rinnepuuston taakse lukuun ottamatta Halmevuoren länsireunan jyrkänteitä ja pohjoiseen Hanhilahdelle erottuvia jyrkänteisiä rantakalliopintoja. Halmevuoren länsijyrkänten edessä on kaistalemainen laaja hakkuualue, jonka yli jyrkänteiset kalliot näkyvät rinnepuuston seasta. Pohjoisesta alueet rajautuvat Hankaveden lahtiin ja muilta suunnilta lähinnä suonotkelmiin ja moreenimaihin. Etelästä alue liittyy lähes saumattomasti Olkivuoren ja Ahvenlamminvuoren muodostamaan arvokkaaseen kalliomaastoon.

Alue on suurelta osin ohuen moreenin peittämää kallioista aluetta, jossa korkeuserot ovat suurimmillaan lähes 60 metrin luokkaa. Kalliomaaston korkein pystyjyrkänne on Romuvuoren lounaiskulmassa oleva Romu- ja Halmevuoren välistä solamaista notkelmaa reunustava 10–15 m korkea ja sileä pystyseinä. Romuvuoren itäosalla puronotkelmaa reunustavassa noin 8 metrin korkuisessa pystyseinäessä on runsaan vaakarakoilun synnyttämiä kalliopintoja. Roninvuorella korkein pystyjyrkänne on pohjoisrinteellä on 6 m korkea kallioseinä, jossa on voimakas vaakarakoilu. Halmevuoren 20–55 m korkealla viistojyrkänteisellä länsirinteellä vaihtelee yksittäisten pystyseiniä korkeus 4–7 m. Halmevuoren harvaan rakoilleilla länsirinteen kalliolla on myös 8–15 metrin korkuisia viistopintaisia silokalliopintoja.

Alueen kallioperä on kivilajiltaan kvartsimontsodioriittia, jota kalliialueella leikkaavat paikoin esiintyvät graniittiset juonet. Halmevuoren ja Romuvuoren länsijyrkänteissä sekä Roninvuoren kallioiden on sekaisin porfyristä punaista kvartsimontsoniittia ja hieno-keskirakeista graniittia. Halmelahden länsipuolella on suurirakeista porfyristä kvartsimontsoniittia. Roninvuoren pohjoisreunalla on keskirakeista graniittia. Selvää raitaista suonigneissia esiintyy alueen koillisosassa Romuvuoren itäreunassa. Alueen kallioperän syväkivilajit kuuluvat svekofennialaisiin pyrokseenigranitoideihin.

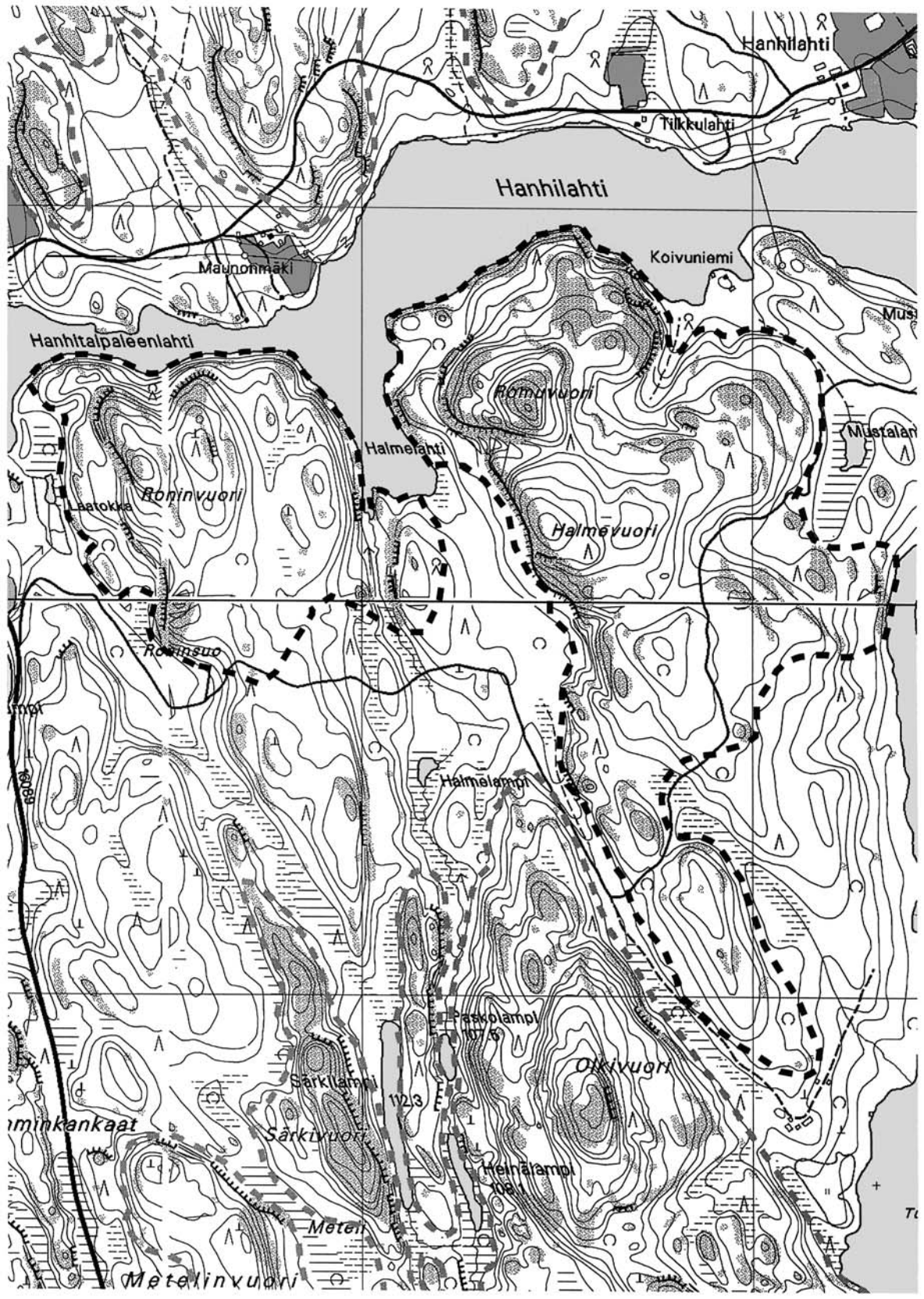
Kalliialueen useilla jyrkänteillä tavataan karujen pintojen lajien ohella puolivaateliasta kalliokasvillisuutta. Halmevuoren pystyjyrkänteillä, kallionraoissa tai tyvionkaloissa kasvaa mm. kalkkikiertosammalta, tummaurnasammalta ja kivikutrisammalta. Romuvuoren länsirinteen tyvijyrkänteeltä löytyi myös kalkkikiertosammalta ja tummaurnasammalta sekä pallosammalta. Jyrkänteiden päällä ja terasseilla on karua poronjäkäläistä kalliomännikköä (CT, VT). Paikoin rinteitä laikuuttaa variksenmarja- ja poronjäkäläkasvustot. Halmevuoren länsijyrkänten edustalla on kaistalemainen hakkuuaukko. Osa jyrkänteistä rajoittuu suoraan aukkoon, muuta suurinta osaa suojaaa kapea alusmetsä (OMT, MT). Jyrkänten tyvellä viihtyvät mm. lehtokuusama ja mustakonnanmarja. Halmevuoren jyrkänten takana, mäen laella, on varttunutta havusekametsää (MT, VT). Romuvuoren itärinteen kalliojyrkänten tyvellä on paikoin saniaislehtoa (FT), jossa kasvaa mm. mustakonnanmarjaa ja velholehteä. Rautalammin arvokkaista luontokohteista alueella ovat Romuvuoren saniaislehto ja Halmevuoren lehto (Knuutinen 1989). Lehdot ovat kallioiden tyvillä. Lehdoissa (OMaT, FT) tavataan edellä mainittujen lajien lisäksi mm. kaiheorvokkia (Kv.VI), kivikkoalvejuurta ja lehtomataraa. Lehtojen puusto on myös paikoin järeää. Järeimmät kuuset ovat 40, raidat 20 ja haavat 60 cm:n paksuisia. Eräällä haavalla kasvoi raidankehkojäkälää. Maapuut lehdoista puuttuvat. Luonnontilaisinta vanhaa metsää on Romuvuoren itäjyrkänten tyvellä puron varressa. Alueella on myös useita hakkuuaukkoja mm. Romuvuoren itäosassa ja Roninvuorella. Suot ovat keskittyneet lähinnä Halmelammin puron varrelle. Halmelahden etelärannan niemessä on soikkokaksikon kasvupaikka (Knuutinen 1989,1995).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot:	4
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus:	3
	Lähiympäristön arvot:	3

KALLIOALUEEN ARVOKUOKKA: 4

33 Roninvuori-Romuvuori, RAUTALAMPI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3223 09

Alueen pinta-ala: 306 ha

Korkeus: 200 mpy

Suht. korkeus: 104 m

Kallioalueen sijainti: Rautalammita 5 km lounaaseen, Hanhiniemessä.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Laajan, kallioperältään rikkonaisen ja useista jyrkänteisistä selännteistä muodostuvan kallioalueen korkein kohta on Kuikkavuorella, joka nousee pohjoispuolella olevaa Hankaveden pintaa 104 m korkeammalle. Vaikka kalliopinnat ovat parhaimmillaan yli kymmenmetrisiä yhtenäisiä pystyseinämiä, ne eivät useimmiten näy kauemmas ympäristöön. Talasniemessä on tosin yksi Hankaveden komeimmista pystyjyrkänteisistä rantakallioista. Parhaat näköalapaikat ovat Hankaveden rantakallioilla ja etenkin länsiosan kallioilla. Luoteeseen pistävä kapea pystyseinämainen kallioniemi näkyy ehkä parhaiten Hankavedeltä katsottaessa. Sisäosien korkeimmilta paikoilta ei avaudu juuri luontaisia maisemia ympäristöön. Alueen edustavia maisemia on mm. Kuikkavuoren rinteillä sekä Kuikkalahteen viettävässä luoteispuolisessa solassa. Kuikkavuoren pientä selännettä ympäröivä kalliomaasto on pientopografialtaan hyvin vaihtelevaa ja paikoin hyvin jylhää aluetta, jossa suhteelliset korkeuserot selännteiden lakiosien ja notkelmien välillä ovat parhaimmillaan 60–90 metrin luokkaa. Kalliomaasto on kohtalaisen hyvin paljastunutta aluetta, jossa

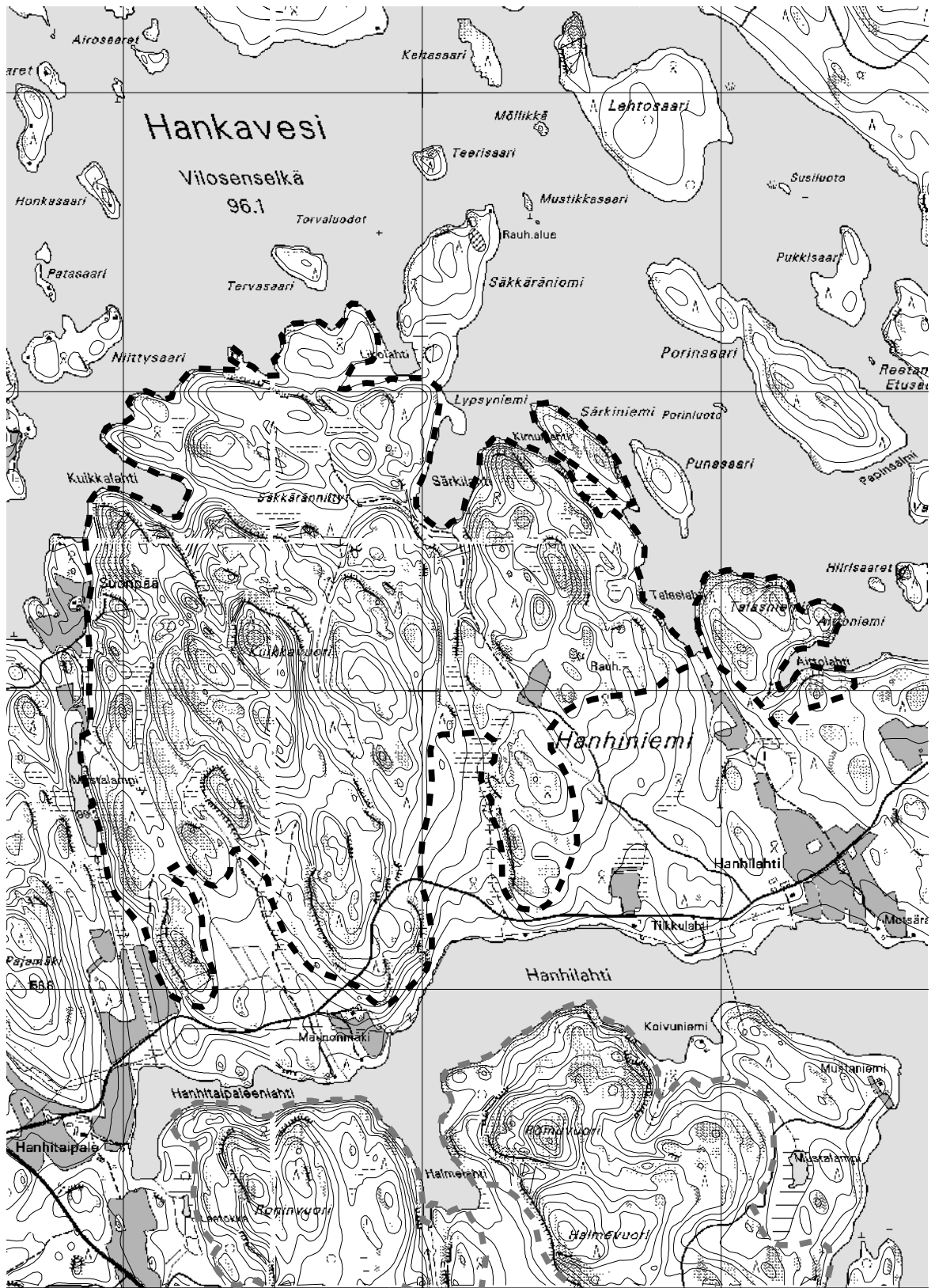
korkeimpien selännteiden lakialueet ja ylärinteet ovat osittain ohuen moreenin peitossa. Korkein ranta on ollut alueella hieman yli 140 m mpy, jolloin matalampien mäkien lakia ja rinteitä on huuhtonut vesi. Geomorfologisesti arvokkainta ovat Kuikkavuoren korkeat pohjois- ja koillissivun kallionseinämät sekä viistot silokallioseinämät Maunonmäen talon pohjoispuoleisella kalliolla. Kuikkavuoren pohjoispäässä on 14 m korkea pystyseinämiä, joka yläosastaan kohoaa viistona korkeimmalle laelle. Kuikkavuoren massiivisen koillissivun ylemmässä kalliojyrkänteessä on pystyjä kymmenmetrisiä pintoja. Säkäränniittyjen eteläreunalla on pohjoiseen antava jyrkänne, jossa seinämän korkeus on 20–25 m. Yhtenäinen pystyseinämiä on tässä kohdassa 15 m korkea. Kuikkalahden eteläpohjukasta etelään oleva itään antavan jyrkänteen alaosa on kymmenmetrin pystyseinämiä. Kallioalueen eteläosassa Maunonmäen pohjoispuolella on länsijyrkänne, jonka keskiosassa on viistoja ja edustavia silokallioseinämiä. Saman länsijyrkänteen pohjoispäässä on 8 metrin korkuinen pystyseinämiä, joka on rakoillut kuutiollisesti. Graniitin rakoilu kallioalueella vaihtelee yleisesti harvarakoisesta runsasrakoiseen. Alueen kivilajit vaihtelevat kvartsimotsodioriittisesta kivistä granodioriittiin ja graniittiin. Suurin osa alueen kallioperästä on hieno-keskirakeista, punertavaa graniittia, joka leikkaa leveinä juonimaisina esiintyminä alueen muita syväkiviä. Alueen syväkivissä esiintyy paikoin liuskesulkeumia. Kallioalueen pohjoisosassa, Kuikkalahti-Särkilahti-linjan pohjoispuolella on vallitsevana kivilajina svekofennialainen kiillegneissi, joka on asultaan suonigneissisiä. Alueen kiillegneississä esiintyy kalkkipitoisia välikerroksia. Alueen graniitti kuuluu Keski-Suomen granitoidikompleksin itäosassa sijaitsevaan laajaan pyrokseenipitoiseen granitoidimuodostumaan.

Kuikkavuoren kallioalueella on vaateliasta kalliokalliokasvillisuutta ja kallioperän ravinteisuus näkyy myös metsäkasvillisuudessa. Särkilahden eteläpuolisella koillisjyrkänteellä tavataan mesoeutrofisia kasviyhteisöjä, jotka ovat tosin hieman kärsineet tyvi- puuston hakuista. Kosteissa, suojaisina säilyneissä halkeamissa ja tyvionkaloissa kasvaa mm. kalkkikiertosammalta, pallosammalta, härmäsammalta, kalkkikahtaissammalta, ripsikkelosammalta ja pahtaomenasammalta (Kv.VI). Jälkimmäistä esiintyy myös melko runsaana alueen muillakin kallioilla. Harvinaista isoriippusammalta kasvaa pystypintojen lisäksi erikoisen runsaasti myös seinämän tyvellä olevalla vaakapinnalla. Särkilahden länsipuolisilla jyrkänteillä tavataan oligotrofisten kasviyhteisöjen lisäksi kalkkikiertosammalten luonnehtimia sammalkasvustoja. Kallioilla kasvaa myös kalliokeuhkojäkälää (NT/RT). Likolahden lounaispuolisten kallioiden lajeista mainittakoon vaateliasta kalkkikiertosammal, pallosammal ja paakku-uurnasammal. Tervasaaren lounaispuolinen dolomiittipitoinen pieni kallioniemi on erittäin arvokas, sillä selvästi kalkkipitoiset rantakalliot ovat Suomessa hyvin harvinaisia. Kallioniemen kuivilla pystykallioilla esiintyy luppurustojäkälää (NT/RT) sekä harvinaista loistokeltajakälää. Luppurustojäkälän seuralaislajeina on ilmoitettu kasvavan puistoripsijäkälää (+/RT) sekä limilaakajakälää (Uhex-rekisteri). Ravinteisella kalliopinnalla esiintyy myös ryynihyytelöjäkälää (+/RT). Kallion sammalvaltaisiin yhteisöihin kuuluvat kalkkikiertosammal, kalkkikahtaissammal, oravisammal sekä uurrekellosammal (+/RT). Kallioniemen kaakkoispuoleisen jyrkänteen tyveltä on löydetty harvinaista idänlelväsammalta (NT/+). Se on Pohjois-Hämeen eliömaakunnalle uusi laji ja se kasvaa täällä Fennoskandian läntisimmällä paikalla. Kuikkalahden pohjukasta etelään jatkuvan kalliojyrkänteen lajistossa kalkkivaikutus näkyy edelleen mm. isotuppi- ja kalkkikiertosammalten esiintymisenä. Itäjyrkänteellä on korkeita, hieman viistoja ja melko sileitä seinämiä, joilla on runsaita kasvustoja harvinaisehkoa etelänhopeasammalta (Kv.VI). Sitä esiintyy vastaavalla paikalla myös Kuikkavuoren koillisjyrkänteellä. Kuikkavuoren oligo-, meso- ja osin eutrofisesta lajistosta mainittakoon isoriippusammal, valuvesipinnalla viihtyvä säiläsammal sekä tummarau- niainen. Kuikkavuoren luoteisrinteeltä on löydetty myös kalliokohokkia (Knuutinen 1989). Sitä kasvaa myös Talas- ja Aittoniemen kallioilla. Kuikkavuoren eteläpuoliset kal- liot ovat hieman karumpia, mutta niukkoja mesotrofisia yhteisöjä tavataan niilläkin.

Kosteita lehtoja on useissa notkelmissa, mm. Särkilahdelta etelään jatkuvassa mur- roslaaksossa on enimmäkseen hiirenportaan ja vähemmässä määrin kotkansiiven luon- nehtimaa saniaislehtoa. Kallioiden tyvillä ja rinnemetsissä on laajalti tuoreita lehtoja, joissa kasvaa kohtalaisen runsaana mm. lehtokuusamaa ja paikoin mustakonnanmarjaa. Monilla selännteillä on myös kuivia lehtoja (lähinnä MeLaT). Karumpia metsiä on oikeas- taan vain selännteiden kallioisilla rinteillä. Vaikka alue on enimmäkseen hakkuutoimin- nan piirissä, vaikeakulkuisista notkelmista löytyy vanhan metsän piirteitä kuten järeitä kuusia ja kohtalaisesti lahoppuita. Kurumaisista notkelmista on löydetty myös lehmusta (Knuutinen 1989). Alueella on useita pussikämmekän kasvupaikkoja kuten Talaslahdel- la, Särkilahdella, Likolahdella ja Kuikkalahdella, ja Suonpään sekä Särkipään lehdossa viihtyy kaiheorvokki (Kv.VI) (Knuutinen 2001 suul.t.anto). Raidankeuhkojäkälää kasvaa raitojen lisäksi muutamalla haavalla ja koivulla. Vanhoilta lehtipuilta löytyi myös jauhe- munuais- ja nukkamunuaisjäkälää.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:		Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO:	3	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO:	2	Monikäyttöarvot:	4
MAISEMA-ARVO:	3	Muuttuneisuus:	3
		Lähiympäristön arvot:	2
KALLIOALUEEN ARVULUOKKA:	2		

34 Kuikkavuoren kallioalue, RAUTALAMPI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:20000

Karttalehti: 3223 09

Alueen pinta-ala: 487 ha   Korkeus: 211 mpy   Suht. korkeus: 115 m

Kallioalueen sijainti: Rautalammita 8 km länsilounaaseen, Enonniemessä.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueella on yksityinen luonnonsuojelualue ja rantojen- sekä vanhojenmetsiensuojeluohjelman alueita. Yli puolet alueesta on myös ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Kallioalue on hyvin vaihtelevaa ja jylhää vuorimaata, joka erottuu myös kaukaa Konnevedeltä katsottaessa. Kalliomaan on kohtalaisen hyvin paljastunutta ja vain korkeimpien selänteiden laet sekä ylärinteet ovat paikoin ohuen moreenin peitossa. Suurimmat mäet ovat länsiosan Loukkuvuori, itäosan Kituvuori ja alueen korkein mäki Kalajanvuori. Se kohoo Kalajanjärvestä peräti 115 m ja viereisestä Vuori-Kalajan lammesta 77 m. Kallioalueella on huomattava merkitys Etelä-Konneveden rantamaisemassa ja mäkitietjun lisäksi varsinkin Louhulahden jyrkänteiset rantakalliot erottuvat kaukaa. Kalajanvuori on Rautalammin tunnetuin näköalapaikka ja sille on tehty jo retkiä Törmälän entisestä pappilasta 1800–1900 luvun vaihteesta lähtien. Vuorten harvamännikköiset kalliorinteet erottuvat hyvin laelta toiselle katsottaessa. Korkeilta mäiltä avautuvat maisemat ovat poikkeuksellisen vaikuttavia. Avarimmat näköalat avautuvat Kalajanvuoren pohjoiskärjestä. Tosin nuoren puuston varttuessa maisemat sulkeutuvat jonkin verran. Kalliolta avautuu maisemia sekä länsipuoliselle Konnevedelle että koillispuoliselle Hankavedelle. Edustavuutta alueelle tuovat lisäksi luonnontilaiset rannat, aarnimetsät sekä kalliorinteiden harvat männiköt keloineen.

Näyttävimmät kalliomuodot ovat korkeimmilla mäillä. Kalajanvuorella on 40 m korkea massiivinen itäjyrkäne, jonka yhtenäiset pudotukset ovat enimmillään parikymmenmetrisiä. Jyrkänten tyveä reunustaa lohkareikko. Loukkuvuoren länsirinteessä on korkea Loukkulampeen viettävä viistojyrkänteinen silokallioseinä ja samanlainen erityisen näyttävä seinämä on Loukkuvuoren eteläpuolisen kumpareen länsirinteellä. Loukkuvuoren koillispuolisen metsäautotien vieressä on taas 10 m korkea vaakarakoinen lohkoma pystyseinä, jossa on isoja kalliolohkoja ja niiden alla onkaloita. Kituvuoren luoteisrinteessä on lisäksi 20 m korkea pystyjyrkänteinen silokallioseinä, ja Louhulahden rannalla on pienialainen veteen ulottuva lohkareikko. Alueen läntisimmät ja eteläisimmät osa ovat hieman loivemmin kumpuilevaa kalliomaastoa ja niiden jyrkänteiden yhtenäinen korkeus on jo tavanomaisempaa luokkaa. Alueen kivilajit vaihtelevat kvartsimotsodioriittisesta kivistä granodioriittiin ja graniittiin. Alueen pääkivilaji on punainen graniitti, jossa esiintyy paikoin kiillegneissisulkeumia. Kalajanvuoren länsi- ja lounaisrinteellä on keski- ja tasarakeista pyrokseenigraniittia. Kalajanvuoren pohjoispäässä on suonigneissisiä. Loukkuvuoren eteläpuolella on hieno-keskirakeista punaista graniittia, joka on heikosti suuntautunutta. Loukkuvuoren pohjoispuolen kallioissa on pienellä alueella nähtävissä granaattipitoista kvartsi-maasälpagneissisiä. Alueen graniitti kuuluu geologisesti Keski-Suomen granitoidikompleksin itäosassa sijaitsevaan laajaan pyrokseenipitoiseen granitoidiesiintymään. Muodostumaan kuuluvat pyrokseenipitoiset graniitit ovat kiteytyneet melko kuivasta graniittisesta sulasta.

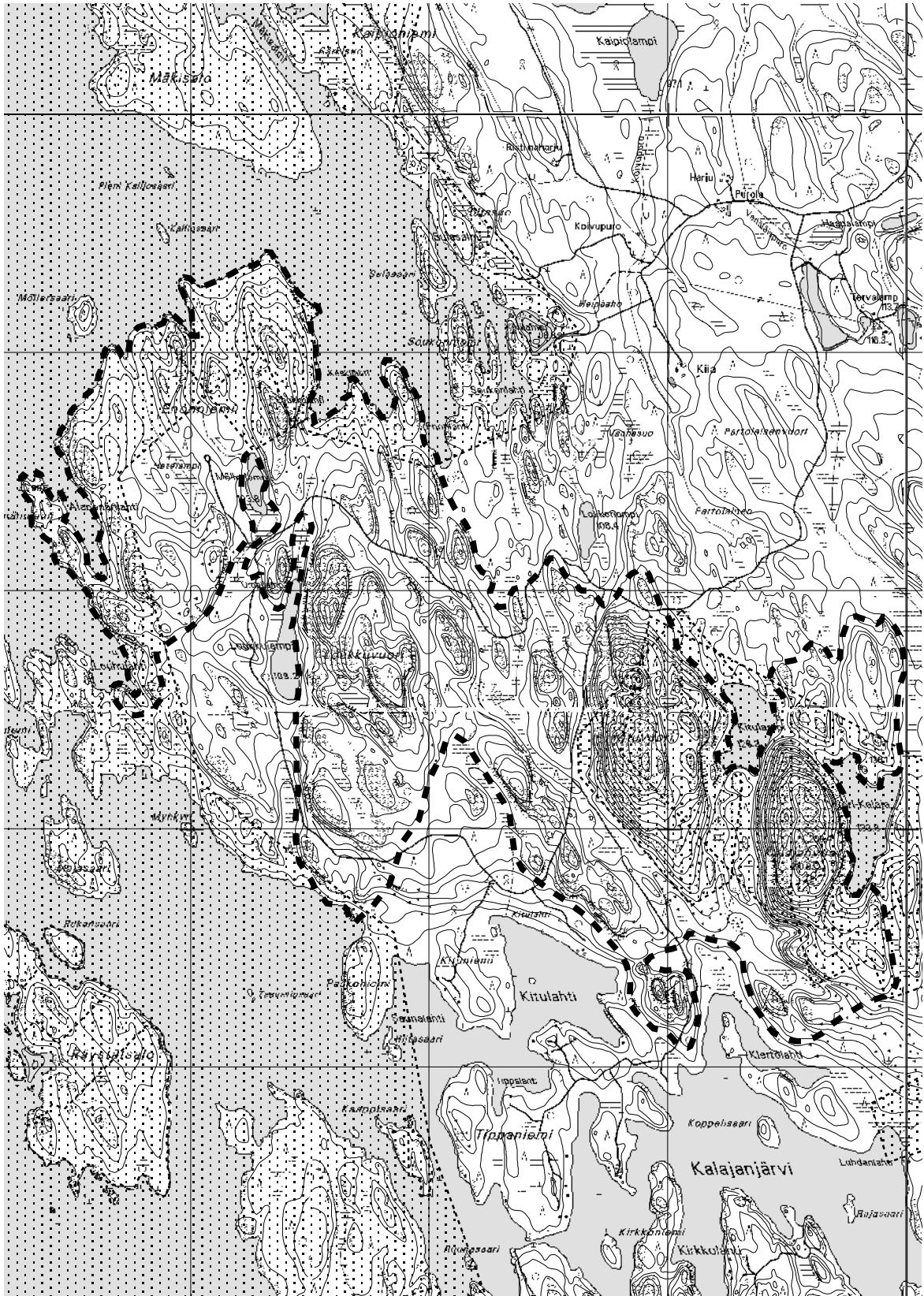
Enonniemeltä Kalajanvuorelle ulottuva laaja kallioalue on biologisesti hyvin arvokas etenkin vanhojen metsien, mutta myös kallioluonnon suojelun kannalta. Vaateliainta kalliokasvillisuutta on Kalajanvuoren itäyrkännteellä. Sen ylemmällä yrkännteellä esiintyy runsaasti mesoeutrofista isotuppisammalta ja kalkkikahtaissammalta. Hieman niukemmin kasvaa kalkkikiertosammalta. Yrkännteeltä on löydetty myös ripsi- ja kielikello-sammalta. Mesotrofisia lajeja tavataan myös muilta kallioilta. Vuoren arvokasta kasvijaistoa edustavat pahtarikko (+/RT) (Välivaara 1995), tummaraunioinen ja kalliokieli (Knuutinen 1995). Vuoren massiivisia pystypintoja hallitsevat karujen pintojen jäkälät. Lakikallio on osittain kulunut. Kulutukselta säästyneissä kohdissa poronjäkälikön seassa kasvaa mm. rannikkoseuduille tyypillistä kalliotierasammalta. Kituvuori on hieman karumpi, mutta silläkin tavataan lievistä mesotrofisia lajeja, kuten tummaurnasammalta, haurasloikkaa sekä tummaraunioista. Pystyillä ja ylikaltevilla pinnoilla vallitsevat yleiset karun alustan sammalet ja jäkälät. Harvinaisemmasta lajistosta mainittakoon kalliokeuhkojäkäliä (NT/RT) sekä raidankeuhkojäkäliä, jota löytyi myös kiveltä. Lakiosissa ja itärinteellä kasvaa lisäksi kalliokieliä. Myös Loukkuvuoren itäyrkännteillä kalliokasvillisuus on melko monipuolista ja seinämien tyvillä kasvaa vaateliaampaa lajistoa. Loukkuvuoren luoteisosan massiivisen ylikaltevan seinämän alaosassa viihtyvät kalkkikierto- ja kalkkikahtaissammal sekä sinilehväsammat. Loukkulahden lounaispuoliset kalliot ovat samaan tapaan oligomesotrofisia. Tummaraunioisen lisäksi hieman vaateliaampaan lajistoon kuuluvat kalkkikiertosammal sekä rantasiipisammal. Loukkulahden pohjukan (Knuutinen 1995) ja Louhulahden rantakallioilta (Lyytikäinen ja Välivaara 1991) on löydetty myös pahtanurmikkaa (+/RT). Kallioalueelta tunnetaan myös useita kallio-kohokin kasvupaikkoja.

Kallioselänteiden hyvin paljastuneet rinteet ovat harvan männikön (CT) peitossa. Puustoisemmat rinteet ovat mustikkaisempia (MT) ja paikoin myös puolukkaisia (VT). Rehevämpiä lehtoja löytyy selänteiden välisistä notkelmista. Loukkulahden yrkännteen tyvellä on tuoretta lehtoa, jonka lajistosta mainittakoon lehmus, lehtomatara, sudenmarja, mustakonnanmarja sekä kevätlinnunherne. Pienialaisempia lehtoja löytyy Loukkuvuorelta sekä Kituvuorelta. Kituvuoren puronvarsilouhikossa viihtyvä haisukurjenpolvi on levinneisyytensä pohjoisilla ääri rajoilla (Knuutinen 1995). Ainakin Umpilammen ja Loukkulammen rannoilla kasvaa tervaleppää. Möllerlammesta Etelä-Konneveteen laskevan puron varrella on tervaleppäkorpea, lehtokorpea ja lehtoa. Vaateliaaseen lehtolajistoon kuuluvat kevätlinnunherne, koiranheisi, kotkansiipi, lehtomatara, mustakonnanmarja ja näsiä. Alueen erikoisuus on varstasara huomattavan pohjoisella kasvupaikalla (Knuutinen 2001 suul.t.anto). Alueella on jäljellä useita aarnimetsäpirstaleita, vaikkakin maisemaa hallitsevat suurelta osin nuoret metsät tai hakkuualueet. Kalajanvuoren kaakkoisrinteen aarnimetsässä kasvaa runsaasti suuria haapoja, joilla kasvaa mm. raidankeuhkojäkäliä ja eräältä niistä löytyi haapariippusammalta (VU/VU). Kalajanvuorelta on löydetty myös hytymaljakan (NT) kasvupaikka. Loukkuvuoren laella on valoisaa melko vanhaa kalliomännikköä. Osa puista on kilpikaarnaisia tai keloutuneina. Rinteillä on myös maapuita. Kituvuorella puusto on järeää ja rinteillä on keloja sekä palokoroisia vanhoja mäntyjä. Kallioalueella elelee myös mm. liito-orava (VU/VU), kehrääjä (NT), pohjantikka (NT), harmaapäätikka (NT), huuhkaja (Kv.VI) ja varpuspöllö (Kv.VI).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:		Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO:	3	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO:	2	Monikäyttöarvot:	2
MAISEMA-ARVO:	2	Muuttuneisuus:	2
		Lähiympäristön arvot:	1
KALLIOALUEEN ARVULUOKKA:	2		

35 Enonniemi-Kalajanvuori, RAUTALAMPI

0 1 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:25000

Karttalehti: 3223 09, 3223 12

Alueen pinta-ala: 74 ha

Korkeus: 170 mpy

Suht. korkeus: 67 m

Kallioalueen sijainti: Rautalammin kilometri lounaaseen, kirkonkylän kupeessa.**Maankäytön suunnittelutilanne:****Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:**

Maukosvuori rajautuu pohjoisreunasta Syväjärveen ja erottuu parhaiten ympäristöön järven pohjoispuolelta katsottaessa. Jyrkkäpiirteisenä kohoava kalliomäki näkyy järveltä ja idästä, Maukolantieltä metsäisenä kumpareena. Itärinteen kalliot eivät erotu lähimaisemassa tiheän puuston seasta kuin 50 metrin päähän. Koillispuolella kymmenmetrinen seinämä näkyy päinvastoin hyvin järvelle. Länsijyrkänten päältä näkee puuston estämättä yli 5 km päähän länteen. Länsipuolella, vaarojen takaa erottuu hyvin Hankavesi ja sen rantapelot. Luoteessa näkyy Kilpimäki ja horisontissa siintää kaukaiset vaaranrinteet. Tervalammen viettävässä rinteessä on muutamia kilpikaarnapetäjiä, mutta Maukosvuoren laki ja sen eteläinen rinne ovat taimikkoa tai avohakkuualueita. Koillisjyrkänten päältä näkee Rautalammin kirkonkylälle ja kalliolle kantautuu kylän ääniä.

Maukosvuoren lakiosa on moreenipeitteistä, loivasti kumpuilevaa maastoa, jossa kalliopaljastumia on vähän. Maukosvuoren geomorfologisesti ja maisemallisesti edustavin osa-alue sijaitsee mäen länsireunalla Tervalammen eteläpuolella olevan noin 15 m korkean jyrkänteisen kallioseinämän alueella, jossa näkyy mannerjäätikön kuluttava vaikutus edustavasti. Kvartsimontsoniitin voimakkaan vaakarakoilun ja mannerjäätikön synnyttämät jyrkännemuodot muistuttavat päälle kasattuja patjoja, jonka reunat pullistuvat kaarevasti ulospäin. Osa kallionlohkoista on ulkonevia, osa syvennyksiä. Laattamaisten lohkojen reunat ovat pyöristyneet ja silokalliopinnoilla on jäätikön uuresuunnat selvästi näkyvissä. Jyrkänteisen länsirinteen yläosassa lähellä lakea on viistojyrkkiä tavanomaista laajempia, harvamännikköisiä silokallioita. Tervalammen pohjoispuolella on 8 metrin korkea ylikalteva ja runsasrakoinen seinämä. Siinä jyrkänteisen kalliorinteen kokonaiskorkeus on noin 35 m. Maukosvuoren koillispuolella on 12 m korkea sileä ja harvaan kuutiorakoillut pystyseinä. Tämän kaakkoispuolella seinämä on mutkitteleva ja lohkoutunut vaakarakoja pitkin isoiksi lohkariksi. Itärinte on 30 m korkea ja kohoaa porrasmaisesti laelle. Siinä yksittäiset seinämäpinnat ovat parhaimmillaan 5 m korkeita.

Alueen kallioperä kuuluu svekofennialaisiin pyrokseenigranitoideihin. Kivilaji on keski- ja tasarakeista kvartsimontsoniittia, jossa on tasaisesti tummanvihreitä pyrokseenirakeita. Paikoin kivessä esiintyy hieman kookkaampia kalimaasälpähajarakeita. Tervalammen pohjoispuolella on kalliolla puolen metrin paksuinen karkearakeinen pegmatiittijuoni. Alueen kvartsimontsoniitille on yleistä selvä kuutiorakoilu ja etenkin jyrkänteiden alueella näkyvä voimakas vaakarakoilu.

Maukosvuoren itärinteen kallionraoista löytyi lievästi ravinteisella kasvualustalla viihtyvää tummauurnasammalta ja keskimmaiselta hieman koillispuolelta kääntyvältä tyvijyrkänteeltä löytyi runsaasti raidankeuhkojäkälää. Muuten kalliolajisto on tavanomaista. Ylärinne on varttunutta kuivahkon kankaan (VT) männikköä. Painanteissa on runsaasti patjamaisia rahkasammallaikkuja. Poronjäkälikköä on aivan jyrkänteiden päällä. Lehtopalsamia kasvaa jyrkänteiden tyvilouhikossa. Itärinteen tyven eteläosaa myötäilee nuorta lehtimetsää kasvava lehto (FT, OMaT). Lehdossa kasvaa pussikämmekkää (+/RT), lehto-orvokkia, lehtokuusamaa, koiranvehnää, mustakannonmarjaa, kevätlinnunhernettä ja taikinamarjaa (Knuutinen 1989) sekä kaiheorvokkia (Kv.VI). Itärinteen tyven pohjoisosassa on myös lehtomaisia piirteitä. Syväjärven rantajyrkänte on karu. Valuvesijyrkänteiden sileä kalliopinta on miltei sammaleeton. Länsijyrkänteiden lajisto on karua ja lajisto on samantapaista kuin itärinteellä. Joissakin kallionraoissa kasvaa tummauurnasammalta. Kalliokeuhkojäkälää (NT/RT) löytyi rinteiden pohjoisosan tyvijyrkänteeltä. Kalliokohokkia kasvaa länsijyrkänteiden patjamaisen jyrkänteiden tyvellä ja päällä. Jyrkänteiden tyvellä on Tervalampi, jonka rantaa kiertää paikoin neva-reunus. Tervalammen ja Syväjärven rannalla kasvaa tervaleppää. Maukosvuoren itärinteen tyvellä on paikallisesti arvokas lehto ja Tervalampi on valtakunnallisesti arvokas pienvesi (Huttunen & Laitinen 1993). Maukosvuoren länsirinne kuuluu Rautalammin arvokkaisiin luontokohteisiin (Knuutinen 1989). Maukosvuoren laen itäosa ja rantapuusto ovat noin 100 m leveydeltä säästyneet hakkaamattomina lukuun ottamatta alueen luoteiskulmaa Syväjärven rannassa. Länsirinteen kalliomännikkö ja Tervalammien alue ovat myös lähes hakkaamattomia. Laen itäosan kuusikossa (MT) on jäljellä lieviä aarniometsän piirteitä. Länsirinteen tyvi on hakattu, mutta lehtomaiset piirteet ovat jäljellä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

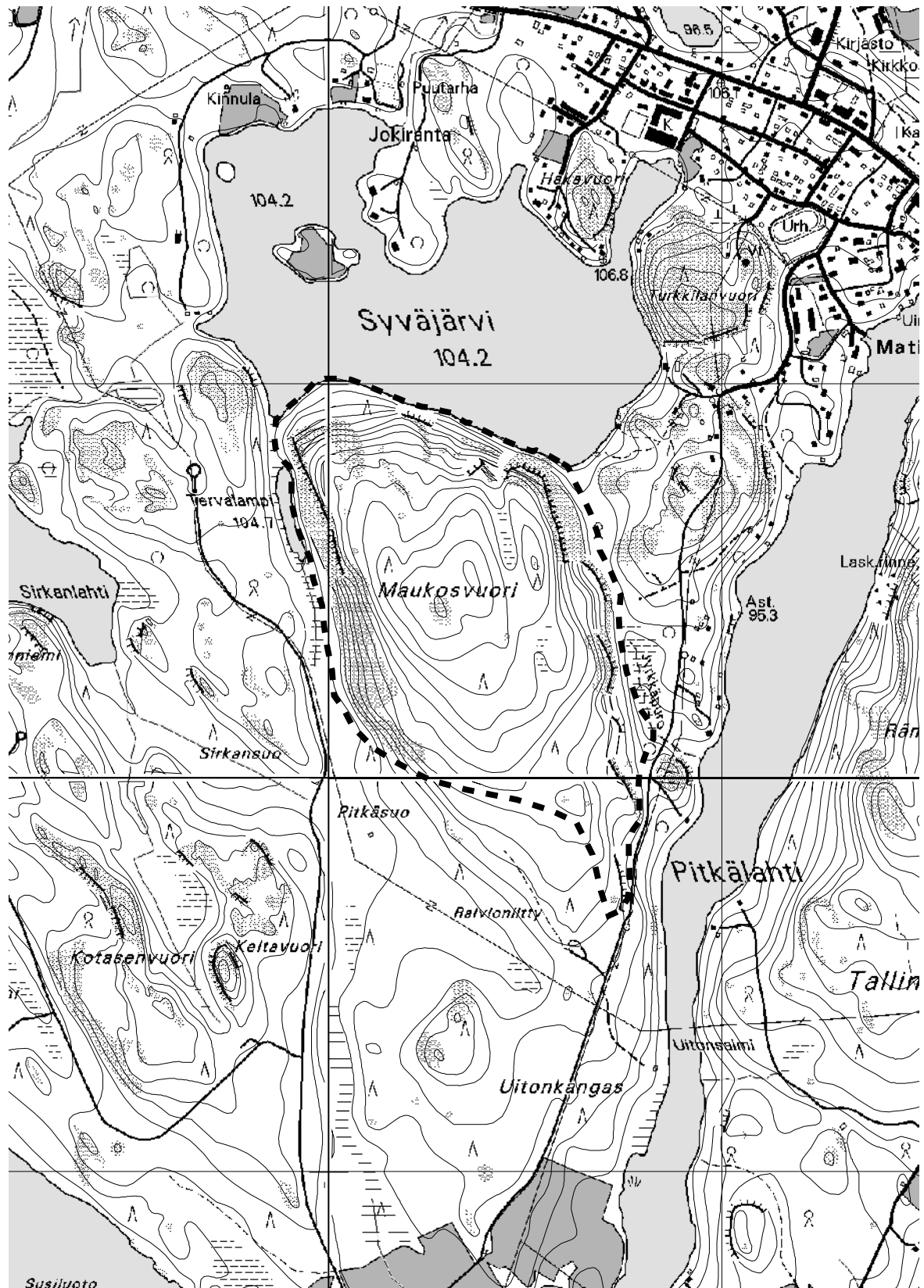
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 4

Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 3

36 Maukosvuori, RAUTALAMPI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3334 09

Alueen pinta-ala: 172 ha

Korkeus: 265 mpy

Suht. korkeus: 145 m

Kallioalueen sijainti: Rautavaaralta 7 km etelään, Keyrittö-järven länsirannalla.**Maankäytön suunnittelutilanne:****Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:**

Paljakka kuuluu samaan noin 14 km pitkään ja 1,5 km leveään vaarajaksoon kuin siitä 5 km luoteeseen sijaitseva Keyritynmäki. Vaarajakson itäpuolella on Keyritynjärvi. Paljakan länsipuoliset alueet ovat kohtalaisen harvaan asuttua kumpuilevaa metsämaastoa. Paljakan lakialue on laajalti paljastunut ja kallioinen ja sieltä avautuu jylhiä näköaloja useimpiin ilmansuuntiin. Paljakan pohjois- ja itärinteillä on melko runsaasti erikokoisia metsänhakkuita. Mäen länsi- ja lounaisrinteet ovat luonnontilaisempia. Paljakan laki-alueelta laskeutuu itäpuolelle suosittu, Suomen ainoa luonnonkelkarata.

Koko vaarajonon kvartsiitit kuuluvat Pohjois-Karjalan liuskealueen Pisan – Keyrityn tektonisoituneeseen kivilajivyöhykkeeseen. Ylityöntöjen seurauksena Keyrityn kvartsiittijakso muodostaa kapean tektonisoituneen kiilan hiertyneiden arkeisten gneissien keskellä. Väyrynen (1939) pitää Keyrityn kvartsiittijaksoa Pisan kvartsiittijakson pohjoisena jatkeena, joka kuuluu samaan alloktioniseen länneistä työntyneeseen sarjaan. Paljakan korkeimman selänteen luoteispuolella kvartsiittimuodostuman länsireunalla esiintyy kallioperässä pohjakonglomeraattia (Paavola 1984). Paljakan kvartsiitti on pääosin vaaleaa, paikoin hieman punertavaa massiivista, ortokvartsiittia, jossa satunnaisesti voi tavata primaarirakenteina kerroksellisuutta ja ristikerroksellisuutta. Ortokvartsiittia leikkaa Paljakan lakialueen tuntumassa useat emäksiset metadiabaasijuonet.

Paljakan ja Kiparinmäen hyvin paljastuneissa lakiosissa on harvojen käkkyrämänniköiden luonnehtimia kallioselännteitä, joilla kanerva- ja variksenmarjavaltaisen kasvilisuus vuorottelee poronjäkäliköiden ja paljaampien pintojen kanssa. Loivilla kalliopinnoilla kasvavat runsaimpina rupi- ja napajäkälät sekä karvejäkälät. Erityisen runsas laji on kvartsiittiselännteille tyypillinen paasisuolikarve. Paljakan länsipuolella olevan kalliosolan lajisto on oligo-mesotrofista. Vaateliaampia lajeja edustavat onkaloissa viihtyvät riippusammalet, mm. harvinainen isoriippusammalet. Laen itäpuolisella jyrkännteellä on myös jonkin verran mesotrofisia kasviyhteisöjä, kuten haurasloikkokasvustoja. Parin seinämän tyven rapautumamaalla esiintyy myös mesotrofista härmäsammalta. Seinämän tyvipuusto on hakattu, mutta metsän lehtoisuudesta muistuttavat mustakonnanmarja ja kaiheorvokki (Kv.VI). Metsä on lehtomaista myös alueen pohjoisreunan itärinteellä, jonka kuusivaltaisessa metsässä kasvaa sekapuuna mm. suuria haapoja. Notkelmakohdissa on kosteampia saniaisvaltaisia lehtomaisia kuvioita. Paljakan länsirinteen tuore kangas viettää saniais-suurruohovaltaiseen puronotkoon. Notkon rinteillä on kapealti myös tuoretta lehtokuusikkoo. Hakkuilta säästyneissä metsissä on jonkin verran lahoavia lehti- ja havumaapuita. Parilta vanhalta pihlajalta tavattiin harvinaisehkoa raidankeuhkojäkälää.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 2

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

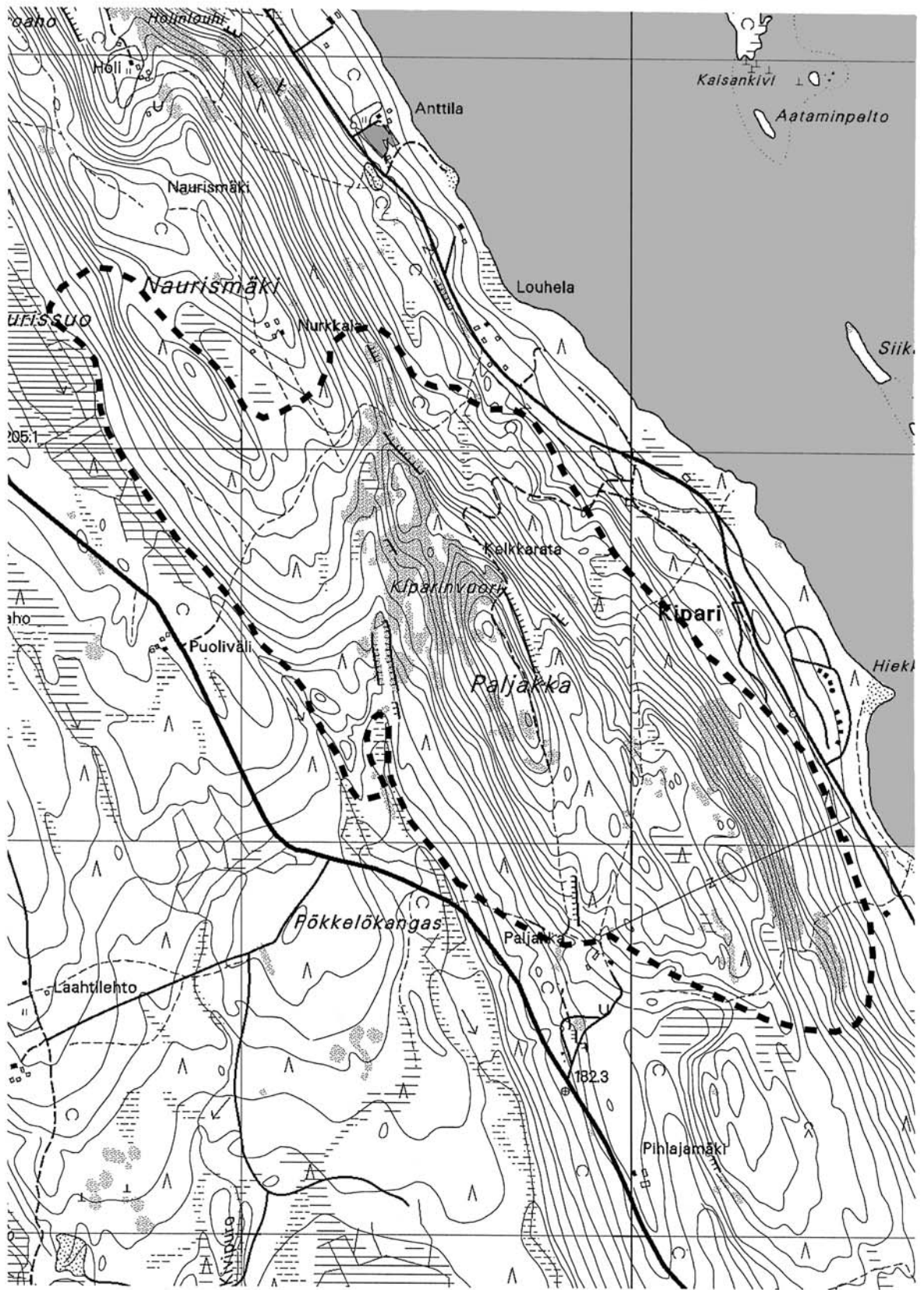
Monikäyttöarvot: 2

Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 4

37 Paljakka, RAUTAVAARA

Karttalehti: 3343 07

Alueen pinta-ala: 70 ha

Korkeus: 272 mpy

Suht. korkeus: 140 m

Kallioalueen sijainti: Rautavaaralta 4 km lounaaseen, Keyrity-järven länsirannalla.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Keyritynmäki on osa jylhää, luode-kaakkosuuntaista noin 14 kilometrin pituista kvartsiittivaarajonoa. Vaarajono on yhdessä sen itäpuolella olevan Keyrityjärven kanssa olenainen osa Rautavaaran maisemakuva. Keyritymäen alue on enimmäkseen ohuen moreenin peittämää maastoa. Sen jyrkässä itärinteessä on jonkin verran vähäisiä kalliopaljastumia. Peitteinen länsirinne laskeutuu loivemmin Alanen -järven rantaan. Keyritymäen lakialueella ja sen tuntumassa tehdyt laajat avohakkuut heikentävät merkittävästi alueen luonnontilaisuutta. Mäen itärinteessä on kuitenkin paikoin hyvinkin luonnontilaista ja arvokasta kuusivaltaista rinteeseen karmetta.

Keyritymäen, kuten koko Keyrityn vaarajonon kivilajina on pääasiassa ortokvartsiitti. Vaarajonon kvartsiitit kuuluvat Pohjois-Karjalan liuskealueeseen. Ylityöntöjen seurauksena Pisan ja Keyrityn kvartsiittijaksot muodostavat kapeat tektonisoituneet kiilat hiertyneiden arkeisten gneissien keskellä. Väyrynen (1939) pitää Keyrityn kvartsiittijaksoa Pisan kvartsiittijakson pohjoisena jatkeena, joka kuuluu samaan alloktioniseen länneistä työntyneeseen sarjaan. Keyritymäen lakialueen tuntumassa kvartsiitti on punertavaa, melko massiivista ortokvartsiittia, jossa on paikoin nähtävissä primääristä kerroksellisuutta. Mäen itärinteen paljastumissa kvartsiitti on voimakkaammin suuntautunut ja siinä on nähtävissä litistyneitä, pääosin puhtaasta juonikvartsista koostuvaa kvartsipalloista konglomeraattia. Porrasmaisilla rinteillä olevat paljastumat ovat yleensä kapeita ja pienialaisia. Koillisrinteellä Tillonkalliolla on kohtalaisen edustava viistojyrkänteinen, kourumainen silokalliopinta.

Keyritymäen niukkojen kalliopaljastumien kalliokasvillisuus on yksipuolista ja oligotrofista. Kalliokasviyhteisöjen lajisto muodostuu yleisimmistä sammalista ja jäkälästä. Mäellä on kuitenkin biologista arvoa metsäkasvillisuutensa vuoksi. Pohjois- ja koillisrinteellä on useita rehevistä korpinotkelmista alkunsa saavia puronotkoja. Puronvarsilehdot ovat useimmiten saniaistyyppejä (Ath-FT). Lehtojen vaateliaita lajeja ovat mm. kotkansiipi, lehtomatara ja velholehti. Vaaran pohjoisreunalla Töriseväänpuuroon virtaavan puron laidoilla on melko laajalti viettävää heinäistä korpea (RhK). Koillisrinteen eteläosassa, sähkölinjan eteläpuolella on erikoinen, viettävä, harvapuustoinen korpilaikku (RhK). Tiilonkallion itäpuolella on myös hieno purolehto, jonka puron ääreltä löytyi uusi purolaakasammalen (VU/VU) esiintymä. Keyritymäen koillisrinteellä on selviä vanhan metsän piirteitä. Rinteessä on varttunutta lehtomaista sekametsää ja kuusikkoa, jossa lahoppua on suhteellisen runsaasti. Koivikkoinen metsikkö muistuttaa jo kuivahkoa lehtoa. Sekapuuna kasvaa runsaasti haapaa, joista osa on iäkkäitä ja suurikokoisia. Lehtipuulta löydettiin mm. raidankehkojäkälää, nukkamunuaisjäkälää ja samettikesijäkälää. Mäen pohjoiskärjessä ja myös läntisellä rinteellä, tien varressa on entisten kaskiviljelmien muistona koivikoita ja sekametsiä, joiden kenttäkerroksessa kasvaa edelleen huomattavan runsaasti niittyajistoa.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

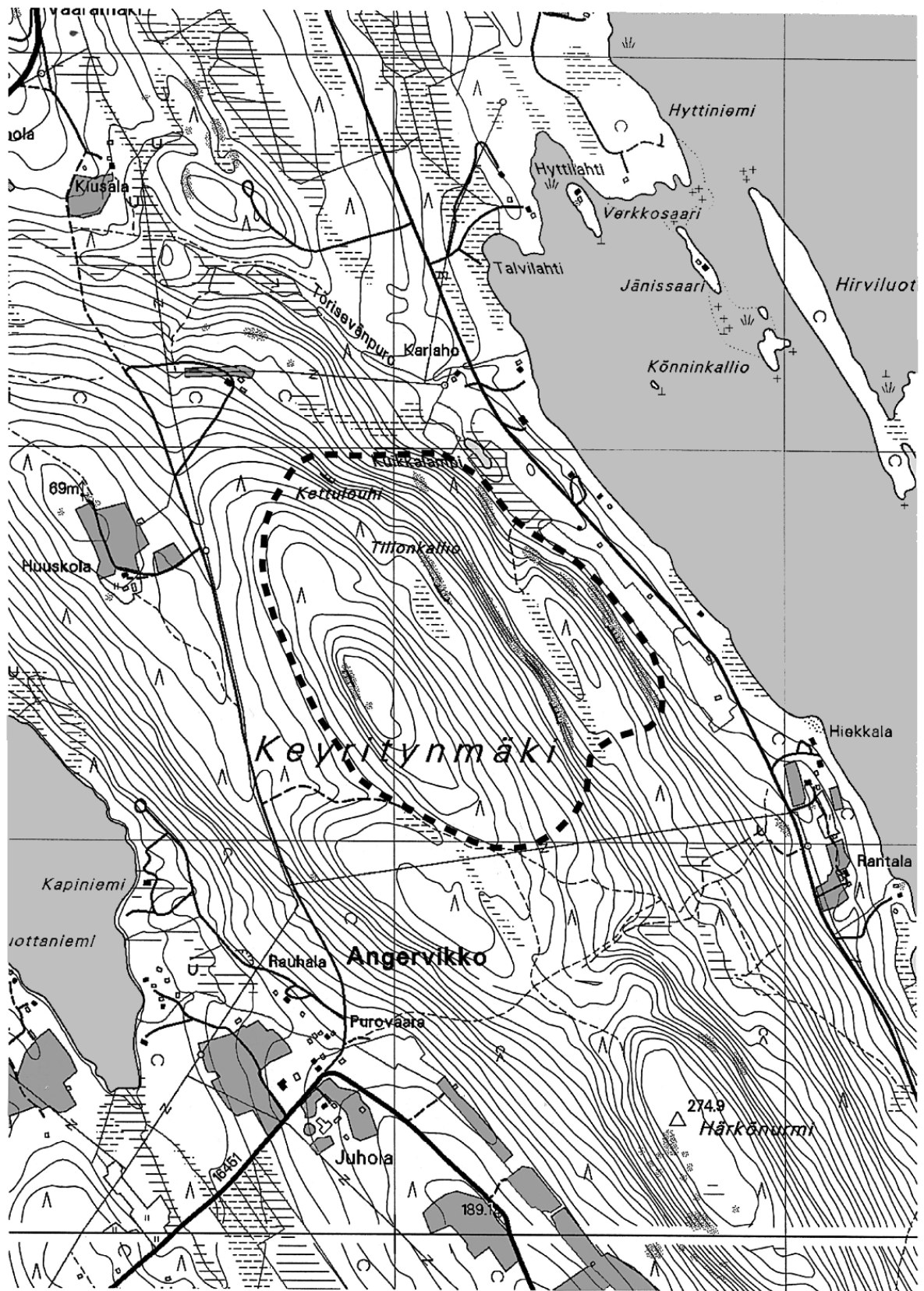
GEOLOGINEN ARVO: 3
 BIOLOGINEN ARVO: 3
 MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
 Monikäyttöarvot: 4
 Muuttuneisuus: 3
 Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

38 Keyritynmäki, RAUTAVAARA

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3343 11+4321 02

Alueen pinta-ala: 47 ha Korkeus: 245 mpy Suht. korkeus: 27 m

Kallioalueen sijainti: Rautavaaralta 18 km koilliseen, Moisionmäen itäpuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne: Kallioalue kuuluu kokonaan Pumpulikirkon vanhojenmetsien suojelualueeseen ja on ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Pumpulikirkko-Konttimäen kallioalue on matalapiirteistä. Korkeat mäet puuttuvat ja paljastumat sekä maisemat ovat puuston peittämät. Alueen maisema-arvot perustuvat paikallisena nähtävyytenä tunnettuun Pumpulikirkon luonnonmuodostumaan ja runsaan kilometrin pituiseen luode-kaakkosuuntaiseen ruhjelaaksoon sekä luonnontilaiseen metsään. Etenkin Pumpulikirkon soliseva puronotkelma on erityisen luonnontilainen ja kaunis. Pumpulikirkon eteläpuolella polunvarressa on jyhkeitä haapoja. Konttimäen murroslaakso on erämainen ja alueen eteläräjällä on edustava lounaaseen avautuva punagraniittinen pystyseinä. Pumpulikirkko on paikallisesti suosittu luonnontilaisuus ja sinne johtaa opastettu, melko runsaasti kuljettu polku. Alueen halki kulkee myös Rautavaaran eräkeskukselle vievä vaellusreitti. Sammakkolammen itärannalla on laavu ja tulentekopaikka.

Geologisesti merkittävin kohde alueella on kalliomaaston pohjoispäähän sijoittuva Pumpulikirkko, joka on jääkauden sulamisvesien uurtama, muodoltaan hieman pallomainen hiidenkirnu. Sillä on syvyyttä noin 5 m ja sen halkaisija on 4,5 m. Ylhäältäpäin kirnuun tulee noin 1,5 m leveä syöttökanava. Hiidenkirnun itäseinä on sulamisvesien vaikutuksesta kulunut puhki, joten kirnuun voi astua sivustapäin S-muotosesta aukosta sisään. Tällöin hiidenkirnusta jää katsojalle pyöreiden, yläpuolille kaartuvien seinien ansiosta holvimainen, 'kirkkomainen' vaikutelma. Itäpuolen kalliöseinämän korkeus on parhaimmillaan noin 7–8 m. Pumpulikirkosta noin kilometrin verran kaakkoon alkaa Konttimäen kohdalla noin kilometrin pituinen, epäyhtenäinen luode-kaakkosuuntainen ruhjelaakso. Pohjoispäästään se on lähinnä varjoisa puronotko, jota reunustaa matalat kalliöseinät. Aivan eteläpäästään ruhjelaakso muuttuu avoimeksi, mutta pohjaltaan vaikeakulkuisiksi louheksi, jota reunustaa itäpuolella enimmillään lähes 10 m korkea pystyseinä. Pumpulikirkon-Konttimäen alueen liuskeet ovat iältään varhaisproterotrooisia, svekokarjalaisia, runsas 1900 miljoonaa vuotta vanhoja kiviä. Ne sijaitsevat geologisesti vanhemmalla Rautavaaran arkeisella kallioperäalueella, joka lännessä rajoittuu Iisalmen arkeiseen ja kaakossa Itä-Suomen arkeiseen alueeseen. Varsinaisen Pumpulikirkon alueella kivilajina esiintyy melko tiheäraitainen, hienorakeinen, kiillerikas ja vähän graniittista neosomia sisältävä kiillegneissi. Voimakkaasti liuskeisen kiillegneissin liuskeisuus on pystyasentoinen ja kulku lähes etelä-pohjoissuuntainen. Kiillegneissillä on selvä rakoilu pystyasentoinen liuskeisuustason suunnassa. Pumpulikirkosta kaakkoon ruhjelaakson alueella kivilaji vaihtuu neosomirikkaammaksi migmatiitiksi, joka on rakenteeltaan suonigneissii-raitamigmatiittia. Ruhjelaakson kaakkoispäässä kivilajina on punainen, melko suuntautunut graniitti. Alueen läpi kulkeva kallioperän murtumalinja kuuluu osana laajempaa Nunnalahti-Holinmäki hirtovyöhykettä. Noin 10 km kaakossa oleva Uuranholin rotkolaakso kuuluu samaan ruhjevöyhykkeeseen. Ylityöntöjen seurauksena varhaisproterotrooiset kivet esiintyvät Rautavaaran arkeisen alueen kivilajien väliin rutistuneina nauhamaisina jaksoina (Luukkonen ja Sorjonen-Ward 1998).

Pumpulikirkon hiidenkirnussa kasvaa vaateliaita sammalia. Ilmeisesti kostea pienilmasto ja lievä ravinteisuus yhtyvät kirnussa. Kirnun itäinen seinämä on kasvillisuudesta avoin. Vaateliain lajisto on keskittynyt kirnun yläosaan kuten kalkkikiertosammal, kielikellosammal ja paasisammal. Aivan kirnun alaosa on säilynyt ehjänä ja kirnun pohja on osittain soistunut. Pohjalla kasvaa haprarahkasammalta, kiilltolehväsammalta ja lettokilpisammalta. Hiidenkirnussa kasvaa myös haurasloikkaa sekä lievää ravinteisuutta vaativa tummaurnasammalta. Sitä kasvaa myös Pumpulikirkon muilla seinämillä ja Konttimäen murroksen jyrkänteen raoissa. Pumpulikirkon muut seinämät ovat hiidenkirnua matalampia ja lajistoltaan ne ovat vaatimattomampia. Lievää ravinteisuutta edustavista lajeista lähellä kirnua kasvaa rantasiipisammalta ja kivikutrisammalta (+/RT). Konttimäen jyrkänteen ovat karuja. Jyrkänneillä kasvaa runsaasti kalliomenasammalta. Pumpulikirkon ja Konttimäen murrosten kautta virtaa Konttipuro. Alueen suot ovat keskittyneet puron varteen. Pumpulikirkon eteläpuolella on lehtomaista kasvillisuutta (FT) tai lehtokorpea. Lehtokorvessa kasvaa pienialaisesti mm. kotkansippeä. Muuten metsät ovat lähinnä tuoretta tai lehtomaista kangasta ja puronvarret saniais- (Dry-SaK) tai ruohokorpia (RhK). Puusto on suhteellisen luonnontilaista. Hienoimmat metsiköt ovat Pumpulikirkon seutuvilla. Kuusivaltaisessa metsässä on runsaasti järeitä haapoja ja raitoja. Joillakin raidoilla kasvoi raidankeuhkojäkäliä. Paikoin maassa makaa järeitä kuusia ja koivuja. Myös Konttimäen murroksessa on runsaasti lahoppuita. Maapuista löytyi pikaisella etsinnällä pikireunakääpää ja pohjanrypykkää (VU/VU). Vanhan metsän linnuista alueella viihtyvät mm. pikkusieppo (NT), idänuunilintu, pohjantikka (NT), kuukkeli (NT) ja eläimistä liito-orava (VU/VU).

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 2
MAISEMA-ARVO: 3

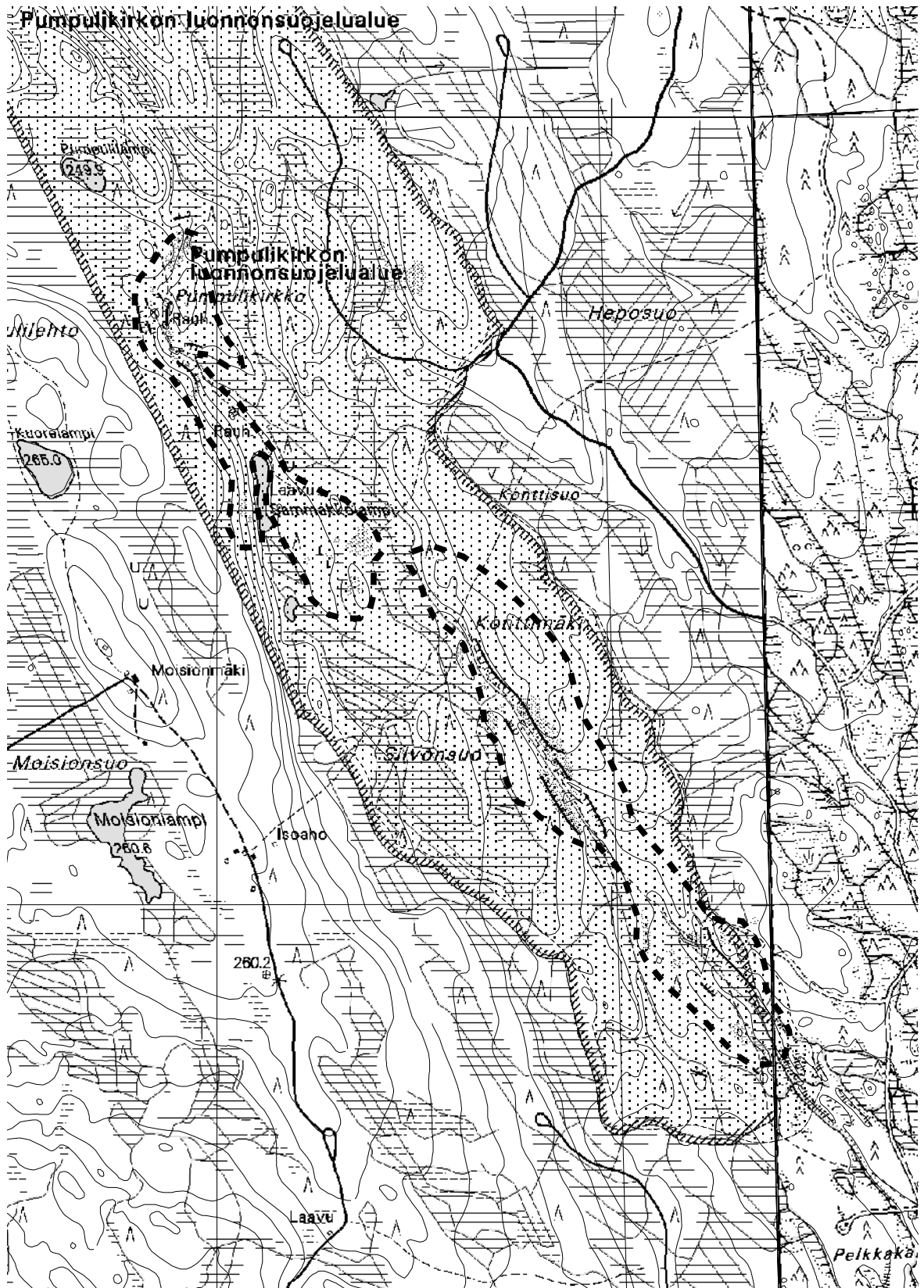
Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 2
Muuttuneisuus: 1
Lähiympäristön arvot: 1

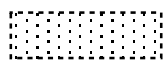
KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

39 Pumpulikirkko-Konttimäki, RAUTAVAARA

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3343 03, 3343 06

Alueen pinta-ala: 103 ha Korkeus: 215 mpy Suht. korkeus: 69 m

Kallioalueen sijainti: Sonkajärveltä 24 km itään, kunnan itäosassa.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalue on kokonaan ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

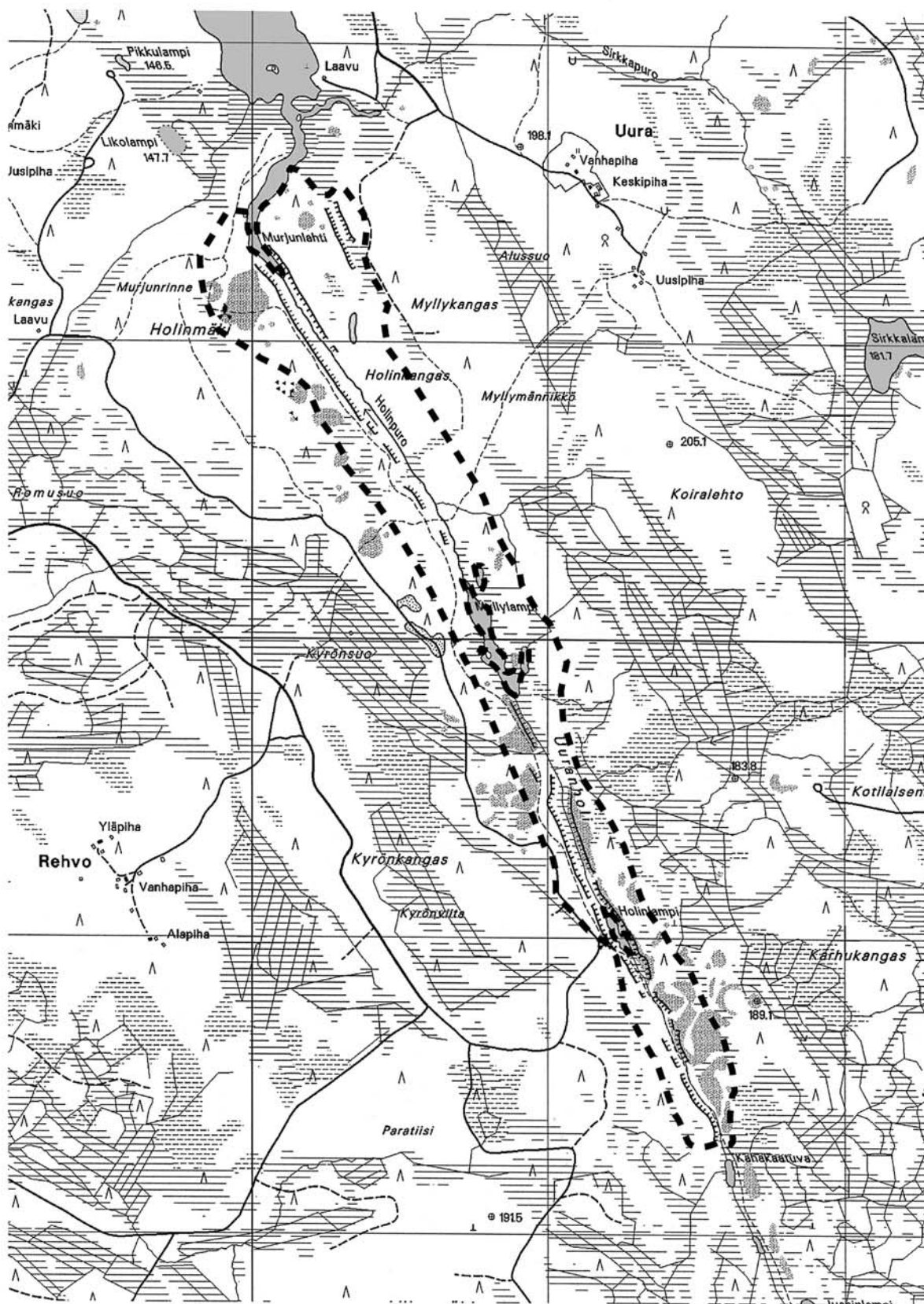
Uuranholin rotkolaakso on luonnonmuodostumana vaikuttava, yli 3 km pitkä luodekaakkosuuntainen ruhjelaakso, jonka pohjalla virtaava Holinpuro levenee paikoin pieniksi lammiksi. Ainoa alueen kauemmas ympäristöön näkyvä osa on luoteiskärjen Holinmäki, joka nousee lähes 70 m Haajaistenjärven Uuranlahdelta. Näköalat ympäristöön avautuvat lähinnä Murjunlahden rantarinteiltä. Uuranholin maisema-arvot liittyvät lähinnä rotkolaakson maisemiin, joissa yhdistyvät erämaahenkiset tummat lammet, rehevät korvet ja jylhät pystykalliot. Uuranholi on Sonkajärven merkittävimpiä luontonähtävyyksiä ja alueelle on äskettäin rakennettu pitkospuita ja kulkemista helpottavia portaita. Rotkon jyrkänteiset kohdat ovat enimmäkseen rikkonaisia, lohkoutuneita louhia, joissa on 6–8 metrin pystypudotuksia. Holinlammen luoteispuolisessa voimakkaasti lohkoutuneessa rinteessä on myös yli kymmenmetrinen pystypinta. Kivilajeina alueella vallitsevat arkeeseen pohjakompleksin happamat ortogneissit, jotka kuuluvat Iisalmen arkeeseen lohkokon.

Uuranholin kalliopintojen kasvillisuus on tummaurnasammalen hallitsemia rakkokasvustoja lukuun ottamatta oligotrofista. Kosteilla rinteillä on runsaasti valurahkoja sekä mm. pohjankorvajäkälää. Erään kalliohalkeaman perältä löytyi myös pohjoinen pahtaomenasammal (Kv.VI). Rotkon lounaisilla paistepinnoilla on kuivempia jäkälien hallitsemia kallioita. Rotkon vaikeapääsyisessä rinne- ja notkokuusikossa on runsaasti kääpäistä lahopuustoa ja kuusten oksilla roikkuu naava- ja luppotupsuja. Puron varsi on etenkin luoteispäässä hyvin luonnontilaista tuoretta ja lehtomaista kangasta, niukalti lehtoa (Dry-FT) sekä korpea (Mkk, RhK) ja pienialaista nevaa. Varsinaisen rotkon ympärillä kuivat ja osittain kallioiset kankaat ovat useimmiten mäntytaimikkoina.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot: 4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot: 2
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus: 3
	Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

40 Uuranholin rotkolaakso, SONKAJÄRVI

0 1 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:20000

Karttalehti: 3241 02, 3241 03

Alueen pinta-ala: 269 ha

Korkeus: 200 mpy

Suht. korkeus: 83 m

Kallioalueen sijainti: Suonenjoelta 7 km lounaaseen, Jyväskylän ja Kuopion valtatie eteläpuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen pohjoisosassa on yksityinen luonnonsuojelualue ja vanhojenmetsiensuojeluohjelman alue. Pohjoisosa on myös ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Kurkivuoren-Kuolemanvuoren kallioalue muodostuu useista jyrkänteisistä selänneistä, joita erottavat korpinotkot tai soiden ympäröimät pienet lammet. Maisemallisesti hyvin merkittävä kallioalue rajautuu lännessä Kourujärveen, Kallio-Kourujärveen ja Kylkiäiseen sekä pienvetenä arvokkaaseen Kourujokeen (Laitinen 1994). Luoteisreunalla oleva jyrkkärinteinen Kurkivuoren selänne erottuu läheiselle Jyväskylä–Kuopio -valtatielle korkeana metsäisenä mäkenä. Vaikka Kurkivuoren osin avoimet kalliorinteet ovat parhaimmillaan liki 20 m korkeita, niiden tyvipuusto estää kallioiden erottumisen kauemmas ympäristöön. Alueen eteläpäässä Kallio-Kourujärven jyhkeä lounaisjyrkänte rajautuu osittain suoraan rantaan ja sen tyvilohkareikko on olennainen osa järven rantamaisemaa. Alueen selänneiden lakiosista ja rinteiltä avautuvat maisemat ovat Kallio-Kourujärven rantajyrkäntettä lukuun ottamatta luontaisesti puuston rajoittamia ja metsävaltaisia. Kalliomaaisemat ovat etenkin alueen pohjoisosassa, Kurkivuoren ja Halosenvuoren alueella hyvin luonnontilaisia.

Geomorfologisesti merkittäviä yli kymmenmetrisiä ja maisemallisesti komeita pystyseinämiä löytyy Kallio-Kourujärven rannan lounaisjyrkänteeltä sekä Kuolemanvuoren eteläseläältä, jossa kohoaa alueen korkein lähes 15 metrin pystyjyrkänte. Alueen muut jyrkänteet ovat 3–9 metrin korkuisia. Kalliomaasto on suurelta osin korkeimman rannan yläpuolista vedenkoskemattomaa maastoa, jossa selänneiden laet ja rinteet sekä notkelmat ovat osittain moreenipeitteisiä. Kallioalueen svekofennialainen kallioperä on kivilajistoltaan vaihtelevaa. Vallitsevina kivilajeina alueella ovat pyrokseenidioriitti, graniitti ja suonigneissi (Wilkman 1938). Alueen pohjoisosassa Kurkivuoren alueella on nähtävissä tummanvihreää keskirakeista pyrokseenidioriittia ja punaista graniittia, joka esiintyy sekaisin pyrokseenidioriitin kanssa. Vaihtelevasti granaatteja sisältävä suonigneissi on raidallista kiveä ja sitä esiintyy runsaammin kallioalueen etelä- ja keskiosan kalloissa. Alueen eteläosassa Korkeaniemen kallioissa on myös sekaisin pyrokseenidioriittia, punaista graniittia ja ohutraitista suonigneissiä. Alueen pyrokseenidioriittia esiintyy graniitissa raitoina ja sulkeumina.

Alue on sekä kallio- että metsäkasvillisuudeltaan hyvin arvokas. Alueella esiintyy runsaasti mesotrofisia, jopa eutrofisia kalliokasvivyhteisöjä. Halosenvuorten itäjyrkänteellä kasvaa mm. vaateliaat sinilehväsammal, kujanneviuhkasammal sekä harvinainen ketjusammal. Vuoren länsijyrkänteiden tyvellä tavataan myös sinilehväsammalen, kalkkikiertosammal, riippusammalten, tummaurnasammal sekä haurasloikon luonnehtimia mesotrofisia kasvivyhteisöjä. Kuivilla kalliorinteillä viihtyy kalliokohokki. Myös Kurkivuoren länsiosassa esiintyy vaateliasta lajistoa, kuten kalkkikiertosammalta sekä rantasiipisammalta. Kalkkikiertosammalta löytyy myös Mäkrävuoren itäselän tyviraoista ja Kuolemanvuorella vaateliaaseen lajistoon kuuluvat isoruostesammal sekä harvinainen suoninahkajäkälä (+/RT), mesotrofeja edustaa ripsikkelosammal. Kalliokourujärven lounaisjyrkänteellä on erikoista paisteista kalliorinnettä, jossa viihtyvät kalliokohokki, karvakiviyrtti, sormisara, kissankäpälä sekä kieli. Sammallajisto on myös kiintoisa, sillä kalliolla on tiettävästi Pohjois-Savon ainoa norkkusammal kasvupaikka (+/RT). Jyrkänteiden tyvellä kasvaa myös oravisammalta, kalkkikiertosammalta ja rauniopaasisammalta sekä runsaasti silo-riippusammalta. Metsät vaihtelevat kalliorinteiden kuivahkoista kankaista rinteiden tyvillä oleviin tuoreisiin lehtoihin. Alueella on varttuneita kuusikoita ja havusekametsiä. Sekapuina kasvaa suuria haapoja ja koivuja ja lahopuita on runsaasti. Raidankehkojäkälää on myös metsissä runsaasti. Kurkivuoren länsirinteiden maapuumännyltä löytyi harvinaista kantoraippasammalta (+/RT). Lehtolajistoa edustavat lehto-orvokki, lehtomatara, sudenmarja, mustakonnanmarja, näsiä ja lehtokuusama. Mäkrävuoren edustalla on ollut myös lehtoa, mutta notko on hakattu. Ylempänä rinteessä kasvaa lehmusta. Kylkiäiseen laskevan puron varressa on suurruoho- ja saniaislehtoa, jossa kasvaa mm. kotkansiipeä. Selänneiden välisissä notkelmissa on runsaasti soita, lähinnä korpia (mm. MK). Lampien rannoilla on myös rämeitä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 2

MAISEMA-ARVO: 2

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

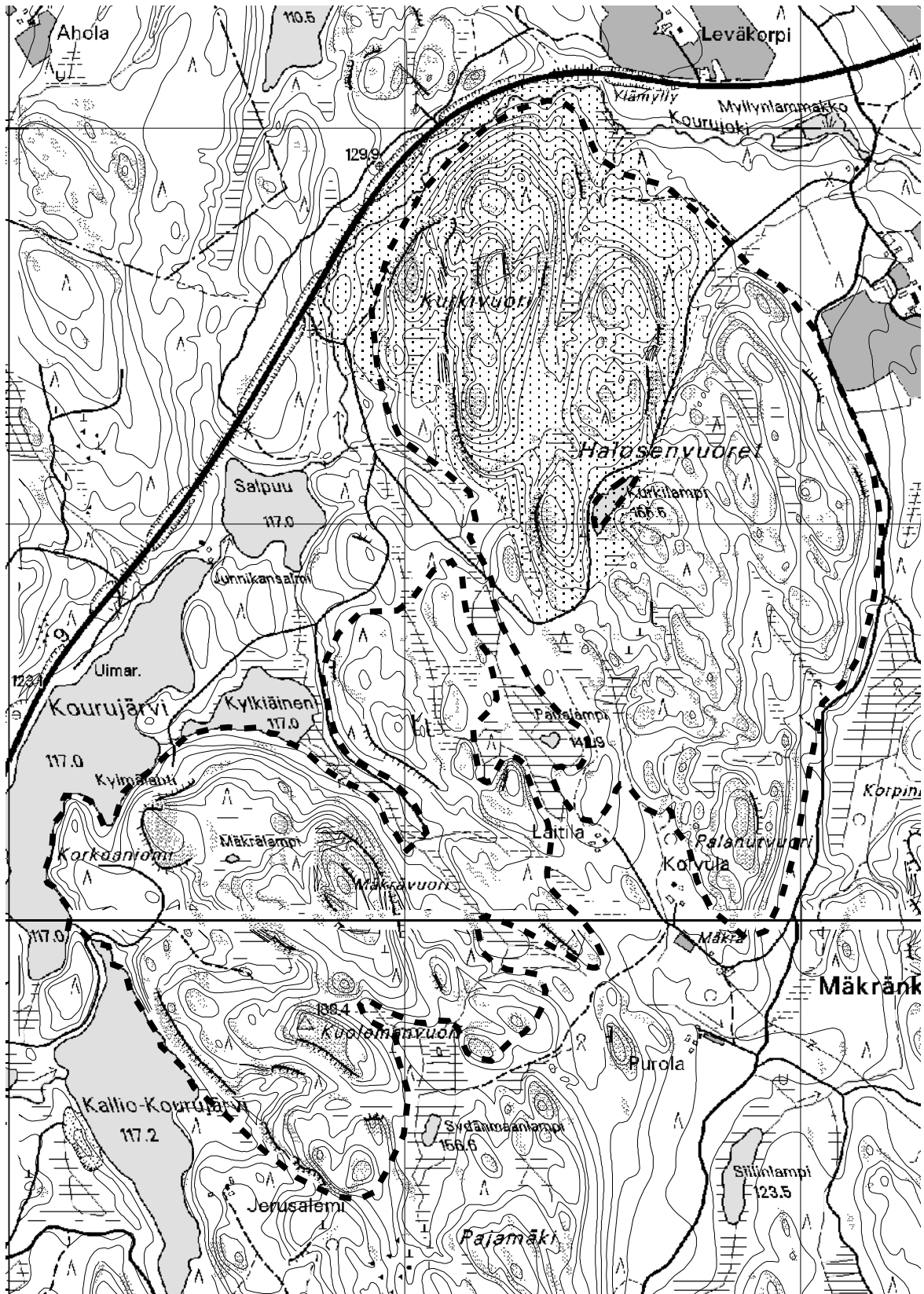
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 3

Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

41 Kurkivuori-Kuolemanvuori, SUONENJOKI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3244 09

Alueen pinta-ala: 41 ha

Korkeus: 147 mpy

Suht. korkeus: 63 m

Kallioalueen sijainti: Tuusniemestä 13 km kaakkoon, Hiidenlahden itäpuolella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Hiidenmäen länsirinteessä on kaksiosainen yksityinen luonnonsuojelualue ja lehtojen-suojeluohjelman alue. Rinne on myös ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Puikkoniemessä Koivulahden rannalla sijaitsevan Konkavuoren laelta aukeaa kaunis ja monipuolinen pohjoissavolainen kulttuurimaisema, jota pohjoisessa hallitsee Viianvesi. Sen rantoja reunustavat rantapellot ja maalaisasutus. Peltojen takaa kohoaa loivasti kumpuileva metsämaisema. Lähimaisemassa näkyy Puikkoniemen maatila laitumineen. Konkavuoren itäyrkänteen päältä aukeaa myös komeat luoteesta kaakkoon avutuvat maisemat. Puusto ei haittaa näkymiä alla avautuvalle kapealle ja pitkälle Koivulahdelle. Itärannalla on peltoja ja kaukaa siintää metsäiset vaarat. Itärinteeseen puustoa ei ole hakattu. Alueen eteläosassa sijaitseva Hiidenmäen alue sulautuu Konkavuorta paremmin puuston taakse eikä erotu kovin selvästi ympäristöön. Hiidenmäen lounaisyrkänteen päältä avautuu metsävaltaisia maisemia lännen ja etelän suuntiin. Laen itäreunalta näkyy hyvin kauas itäpuolelle rinteiden avohakkuiden takia. Kallioselännejakso erottuu kokonaisuutena aika selväpiirteisesti ympäristöstään.

Kahdesta erillisestä kallioselänteiden alueesta muodostunut kokonaisuus on lakiosistaan ja rinteiltään ohuen moreenin peitossa. Kallioalueen maisemallisesti ja geomorfologisesti merkittävien jyrkänteiden kohoaa Konkavuoren korkeimman selänteiden koillisivulla. Massiivinen 25 m korkea kallioseinä on yläosastaan porrasmainen ja viisto-yrkänne ja sen alaosassa on 5–7 m korkuisia pystyseinäisiä tai ylikaltevia kalliopintoja. Hiidenmäen jyrkänne etelärinteeseen länsipäässä kohoaa parhaimmillaan noin 15 m korkea hieman vinokaateinen amfiboliittiseinä. Konkavuoren alueella Puikkoniemeen vievän traktoritien varressa on pienimuotoisia laattarakoilun lohkomia 3 m korkeita, ylikaltevia seinämäpintoja ja Konkavuoren pohjoispäässä on noin 10 m korkea laattarakoilun lohkomia viisto-yrkänne, jonka tyvellä on kohtalaisen runsaasti louhikkoa. Silokalliot ovat alueella kooltaan ja muodoltaan tavanomaisia. Alueen kallioperän kivilajit vaihtelevat keskirakeista, voimakkaasti suuntautuneesta graniittigneissistä, hienorakeiseen diopsidipitoiseen amfiboliittiin, joita leikkaa nuoremmat graniittijuonet. Kallioalue sijaitsee geologisesti karjalaisten liuskeiden ja arkeisten gneissien vaihtumisvyöhykkeessä, jossa esiintyy runsaasti ylityöntösiirroksia.

Hiidenmäen eteläyrkänteen länsireunalla on ravinteinen kalliocyrkänne. Kalliopinalla kasvaa vaateliaita sammalia kuten taljaruostesammalta, kielikkelosammalta, oravisammalta, kalkkikiertosammalta ja ketopartasammalta. Eteläyrkänne on itäosasta karu. Kalliopinnoilla tavattiin silti lievää ravinteisuutta vaativat kivikutrisammal ja tummaurnasammal. Jyrkänne ylikaltevilla seinämillä kasvaa riippusammalia. Kallionraoissa kasvoi lisäksi haurasloikkaa. Jyrkänne tyvellä on lohkarokkoa, nuorta lepikkoa ja paikoin tiheää varttunutta kuusikkoa. Lehtomaisessa lohkarokossa kasvaa harvakseltaan mm. mustakannonmarjaa, lehtokuusamaa, kaiheorvokkia (Kv.VI), lehto-orvokkia ja mustaherukkaa. Matinlammen puron varsi on ollut ilmeisesti niittynä. Nykyinen kasvillisuus muistuttaa koivikkoista suurruoholehtoa (OFiT). Kenttäkerrosta vallitsee mesiangervo. Lehdossa kasvaa mm. soikkokaksikkoa, näsiää, lehto-orvokkia ja nokkosta. Puronvarren Hiidenjärven suulta on löytynyt myös sirohavusammalta. Kallioalueen muut jyrkännepinnat ovat karuja.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

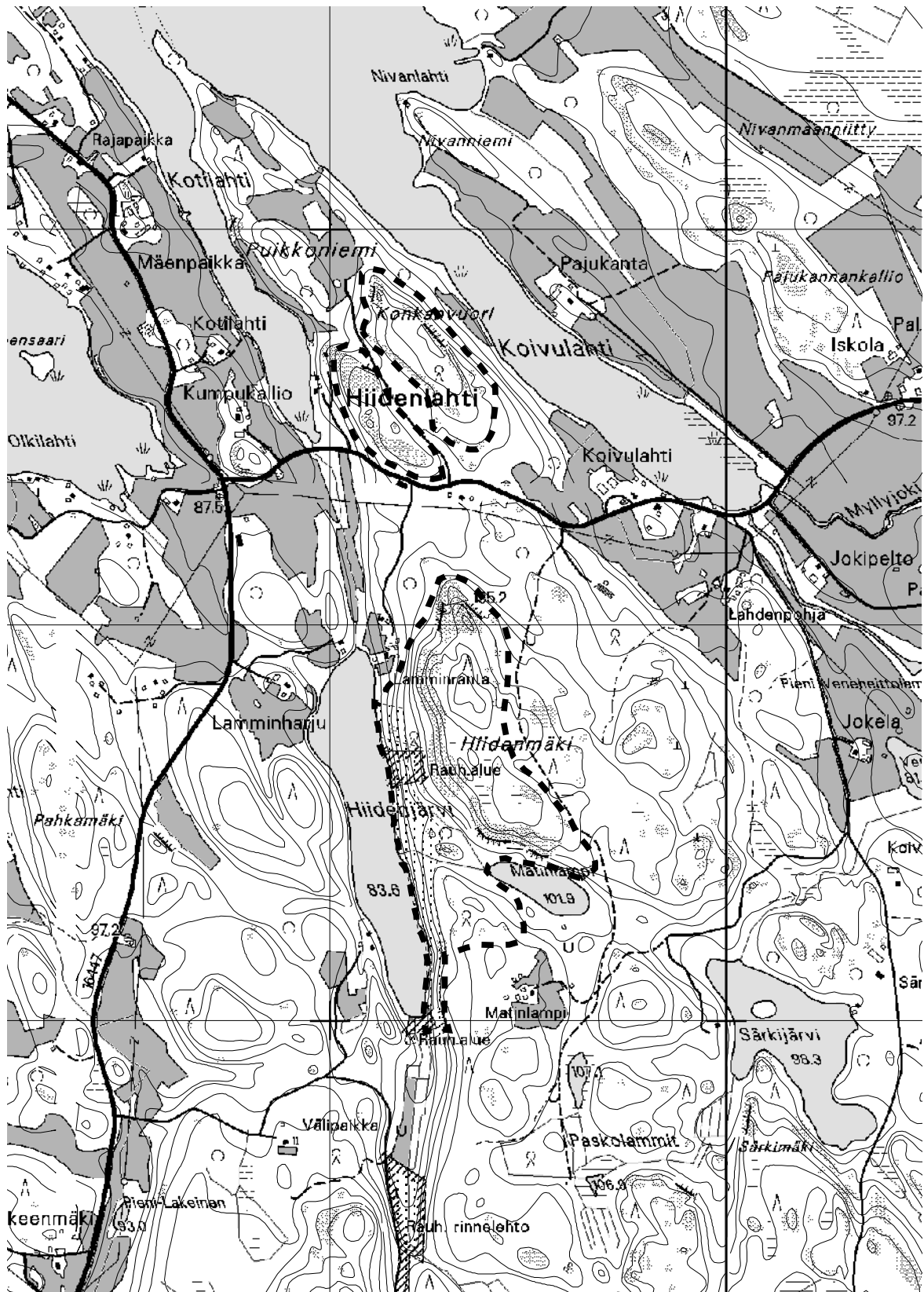
GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 3
MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 4
Muuttuneisuus: 4
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

42 Hiidenmäki-Konkanvuori, TUUSNIEMI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 4222 01

Alueen pinta-ala: 127 ha Korkeus: 192 mpy Suht. korkeus: 84 m

Kallioalueen sijainti: Tuusniemeltä 17 km etelään, Kosulan kylän lähistöllä.**Maankäytön suunnittelutilanne:****Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:**

Pönkämäen moreeni-peitteinen mäki-alue on etelästä luoteeseen katsottaessa laakea mäki, jonka loivapiirteinen profiili ei juuri erotu maisemassa. Idästä Syväjärven suunnasta taas katsottaessa mäessä on jylhyttä. Kallioinen itärinte on noin 60 m korkea ja jyrkkä. Sen juurella on pienehkö kirkasvetinen Syväjärvi. Itärinteen jyrkänteiset osat ovat pääosin porrasmaista, lohkareista ja varsin reheväkasvuista louhikkorinnettä. Kuitenkin itärinteen pohjoisosassa on laajempia pystyjä kalliopintoja, joiden korkeus on 6–8 m. Pönkämäen alueella vallitsevat kuusimetsät, joita on melko runsaasti hakattu. Pönkämäeltä ei tiheiden kuusimetsien vuoksi juuri avaudu luontaisia näköaloja ympäristöön. Rinteiden hakkuilta itään avautuvat näköalat rajoittuvat kauniin Syväjärven takana oleviin mäkiin. Mäen itärinteessä on maakunnallisesti arvokas lehto. Pönkämäki on geologisesti hyvin merkittävä ja biologinen arvo perustuu lähinnä edustavaan lehtokasvillisuuteen.

Pönkämäen kallioperässä on paljastuneena stratigrafisen tutkimuksen kannalta eräs Heinäveden ja Outokummun karttalehtialueiden tärkeimmistä avainkohteista. Tähän ns. Juojärven kupolien alueella olevaan Kosulan pohjagneissiesiintymään liittyy nuorempia proterotsooisista epikontinentaalisia kivilajeja, jotka edustavat alueen svekkojarjalaisessa stratigrafiassa alinta, pohjagneissia nuorempaa kivilajimuodostumaa. Alueen kallioperässä epikontinentaalimuodostuma on säilynyt hyvin, ehkä edustavimmin kuin missään muualla lähiseudulla. Epikontinentaalimuodostuman tai sen osien täsmällinen korrelointi muualla Itä-Suomessa samassa asemassa oleviin kerrostumiin on kuitenkin epäselvä. Muualla Itä-Suomessa sarjolaisina ja jatulisina tunnetut kerrostumat ovat ainakin karkeasti ottaen samassa stratigrafisessa asemassa (Koistinen 1993). Pönkämäen alueella olevien kivilajien kaade on vinosti länteen ja Kosulan muodostuma on todennäköisesti ylikaatonut. Pönkämäen alueen kalliopaljastumissa kivilajien vaihtuminen vanhimmasta nuorimpaan lännestä itään mentäessä on paikoin hyvin nähtävissä. Kivilajien stratigrafinen järjestys Juojärven kupolien alueella on seuraavanlainen (Huhma 1975). Alimpana lännessä on arkeinen pohjagneissi, jonka päälle ovat epikontinentaaliset kivilajit. Epikontinentaaliset kivilajeista alimpana on kvartsiitti-arkosiitti, jonka päällä on sillimaniitti-kvartsiittikonglomeraatti. Sen päällä on karsi-grafiittikvartsiitti, jonka jälkeen kivilaji vaihtuu polymiktiseksi konglomeraatiksi ja edelleen karsiksi. Noin kilometri Pönkämäestä etelään Huuhtjärven etelärannan kalliopaljastumista on epikontinentaalisten kivilajien samankaltainen ikäjärjestys (Koistinen 1993). Kallioalueen itäosassa Pönkämäen itäjyrkänteen kalliopinnoilla on nähtävissä graniittiosueiden pilkkomia kiillerikkaita kiillegneissejä. Lisäksi kivilajina esiintyy usein amfiboliittisia, karsipitoisia, kvartsiirikkaita sekä karbonaattipitoisia välikerroksia.

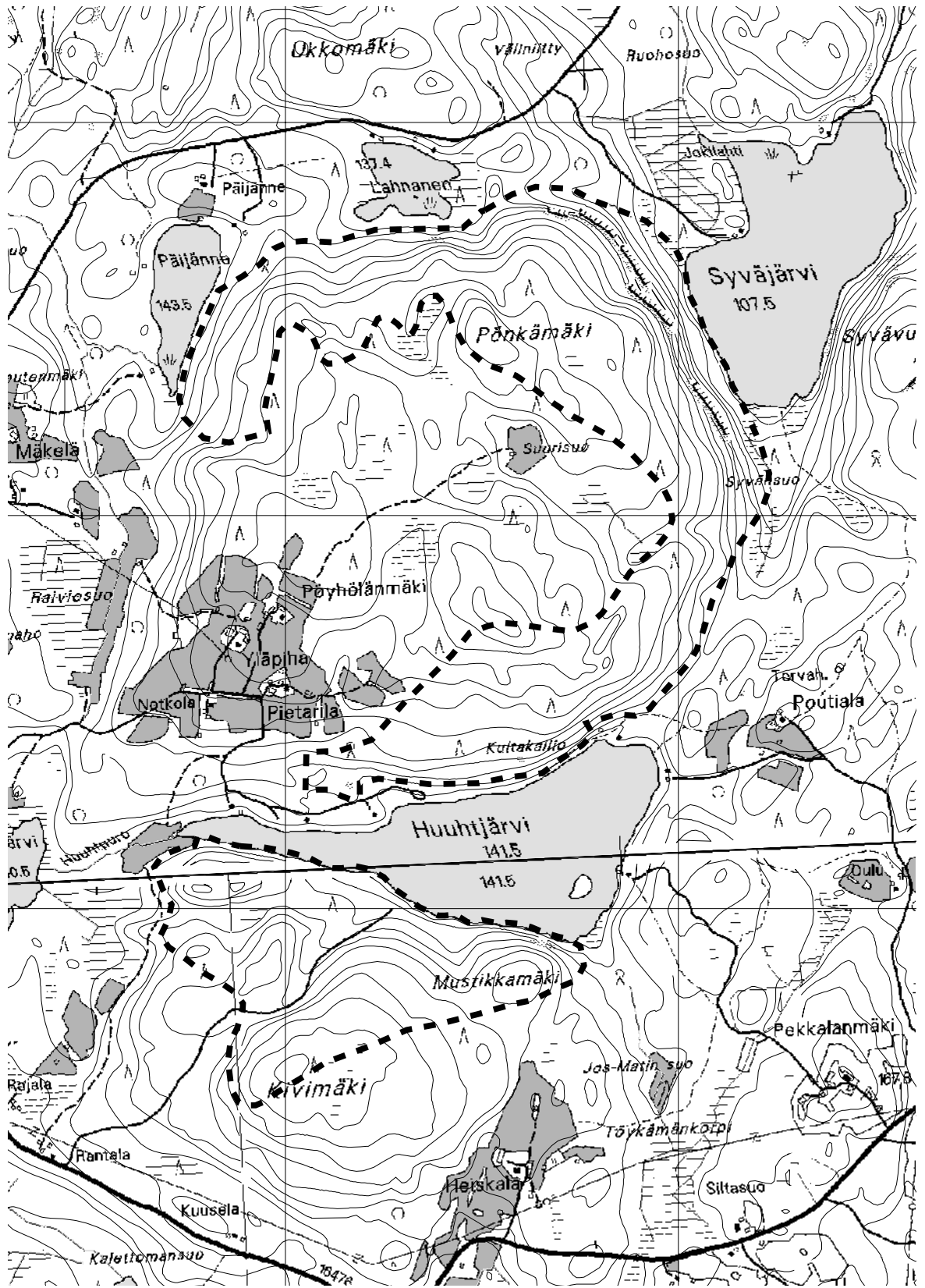
Kalliokasvillisuudessa ei ole merkkejä lehtoja vastaavasta rehevyydestä. Jyrkänketjun pohjoisosassa kalliokasvillisuus on oligotrofista ja lisäksi edustan hakkuun vuoksi kärsinyttä. Rinteen eteläosan jyrkänteellä on joitakin mesotrofisia kasviyhteisöjä, joiden lajistoon kuuluvat haurasloikko, tummaurnasammal, kujanneviuhkasammal sekä vuoririippusammal. Vaateliaamat lajit sen sijaan puuttuvat tai ovat ainakin hyvin niukkoja. Kalliorinteillä on joitakin viistoja sammalpeitteisiä pintoja, joilla kasvaa mm. kivikkoalvejuurta lehtokasvien ohella. Parhaimmillaan lehdot ovat koillisjyrkänteen alapuolisissa rinnemetsissä, mutta lehtomaisia piirteitä esiintyy ylärinteillä ja lakimetsiköissäkin. Alueen edustavuutta vähentää tosin pohjoisosan rinteen hakkuut. Saniaislehdot ovat isoalvejuuri- tai hiirenporrasvaltaisia. Tuoreiden rinnelehtojen vaateliaita kasveja ovat sudenmarja, tesma, lehtokorte, lehtomatara, kaiheorvokki (Kv.VI), lehto-orvokki sekä erityisen runsaana esiintyvä mustakonnanmarja. Lehtojen pohjakerroksen lajistosta mainittakoon aiemmin löydetty idänlehväsammal (NT/+). Pensaskerroksessa tavataan jonkin verran lehtokuusamaa ja alueelta on löydetty joitakin lehmuksen versoja.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:	
GEOLOGINEN ARVO: 2	Historialliset arvot:	4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot:	4
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus:	3
	Lähiympäristön arvot:	3

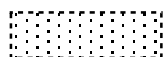
KALLIOALUEEN ARVUOKKA: 3

43 Pönkämäki, TUUSNIEMI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 4222 01

Alueen pinta-ala: 108 ha Korkeus: 175 mpy Suht. korkeus: 74 m

Kallioalueen sijainti: Tuusniemeltä 12 km eteläkaakkoon, Kojonlahden kylän lähistöllä.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Tulivuorten ja Niinimäen muodostama kallioalue rajoittuu koillisreunaltaan Juojärven Hoikkalahteen. Niinimäen korkein laki kohoaa 74 m Juojärven Hoikkalahden pintaa korkeammalle. Maisemallisesti huomiota herättävin osa on kuitenkin Tulivuorten jylhä rantajyrkänne, joka kohoaa lyhyellä matkalla lähes 50 m ja hallitsee selvästi Hoikkalahden vesistömaisemaa. Porrasmainen, osin peitteinen kalliorinne vaihtuu nopeasti karkealohkoiseksi ja vaikeakulkuseksi louhikoksi. Pystyseinämiä on useassa paikassa ja pudotukset näissä ovat 5–8 metrin luokkaa, yhdessä paikassa lähes 12 m. Rantajyrkänne avautuu edustavia vesistömaisemia itään ja pohjoiseen, mutta ne rajoittuvat pääosin Hoikanlahden takana oleviin metsiin. Niinimäki on laelta ja rinteiltään moreeni-peitteinen ja heikommin paljastunut kuin koillispuoleiset Tulivuorten selänteet. Kallioalueella selänteiden ja notkelmien väliset korkeuserot ovat suurimmillaan 50 m, minkä ansiosta mm. Niinimäki näkyy jylhänä lounaisosan Kinttumäen ja Multavaaran selänteille. Kinttumäen ja Multavaaran koillisrinteillä on myös matalia jyrkänne-pintoja. Kallioalueen selänteiden korkeimmat laet ja rinteet ovat moreenin peittämää, vedenkoskematon maastoa, jossa kallio on paljastunut kuitenkin kohtalaisen hyvin rinteiden jyrkemmällä osilla. Korkein ranta on alueella ollut noin 130 m mpy.

Alueen kallioperä kuuluu geologisesti samaan Juojärven arkeisten gneissikupolien alueeseen kuin noin 3 km alueesta etelään sijaitseva Kosulan alue. Kallioalueella on hyvin paljastuneena epikontinentaalimuodostuman eli alimman pohjagneissin nuoremman svekokarjalaisen muodostuman eri kivilajikerrostumat ja alue on stratigrafisen tutkimuksen kannalta eräs karttalehtialueen tärkeimmistä kohteista. Kivilajistoltaan alueen kallioperä on varsin kompleksista ja vaihtelevaa. Runsaimpina kivilajeina esiintyvät erilaiset svekokarjalaiset metasedimentit, jotka vaihtelevat kiillegneissistä, areniittiin sekä kvartsiitti- ja konglomeraattivälikerroksiin. Alueen metasedimenteissä esiintyy myös karsikivi- ja grafiittipitoisia välikerroksia. Kivilajien stratigrafinen järjestys Juojärven kupolien alueella on seuraavanlainen (Huhma 1975). Alimpana on arkeinen pohjagneissi, jonka päälle ovat epikontinentaaliset kivilajit. Epikontinentaaliset kivilajeista alimpana esiintyy kvartsiitti-arkosiitti, jonka päällä on sillimaniitti-kvartsiitti-konglomeraatti. Sen päällä on karsi-grafiittikvartsiitti, jonka jälkeen kivilaji vaihtuu polymiktiseksi konglomeraattiksi ja edelleen karsiksi. Eteläosassa Multavaaran alueella on vallitsevina kivilajeina kiillegneissi ja granodioriitti. Niinimäen ja Tulivuorten alueella esiintyy runsaana vaalea tai punertava areniitti, jossa esiintyy punertavaa pegmatiittista ainesta juonina ja osueina. Alueen keskiosassa oleva heterogeeninen granodioriitti leikkaa alueen metasedimenteitä ja punertava pegmatiittinen aine leikkaa taas granodioriittia. Tulivuorten koillisrannan itäpäähän jyrkänne kalliopaljastumissa esiintyy mm. kaunista, venyneistä kvartsipalloista koostuvaa konglomeraattia.

Tulivuorten ja Niinimäen alue on kalliokasvillisuudeltaan melko monipuolinen. Kinttumäen koillisjyrkänne tyvellä on mesotrofisia tyvisammalkasvustoja, joiden vaateliasta lajistoa edustavat isotuppisammal, kalkkikiertosammal, pallosammal, kalkkikahtaissammal sekä yksittäisinä versoina esiintyvä kalkkia vaativa kielikellosammal. Multavaaralla ja Tulivuorilla kalliokasvillisuus on enimmäkseen karulle alustalle ominaista. Maininnanarvoisia lajeja ovat Tulivuorten jyrkänneketjun kaakkoispäässä esiintyvä kalliokeuhkojäkäälä (NT/RT) sekä harvinainen isosahasammal, jota löytyi lähellä rantaa sijaitsevan seinämän eteen irronneiden lohkaroiden onkaloista. Niinimäen itäjyrkänneellä tavataan lievästi vaateliaita sammalia jäkäliä. Puolivarjoisilla seinämällä kasvaa mm. runsaasti raidankeuhkojäkäälää, nukkamunuaisjäkäälää, jauhemunuaisjäkäälää sekä nuorasammalta. Alueen metsät ovat suurelta osin nuoria männiköitä, kuusikoita sekä lehtipuuvaltaisia metsiä. Järeämpää havusekametsää on Niinimäen luoteisselänten laella ja itärinteellä sekä Tulivuorten rantarinteellä. Metsissä esiintyy melko runsaasti lehtolajistoa. Multavaaran ja Kinttumäen jyrkänneiden tyvillä kasvaa mm. sudenmarjaa, lehtomataraa ja kaiheorvokkia (Kv.VI). Niinimäen pohjoiseen laskevassa, kuusten ja harmaaleppien varjostamassa notkossa on hiirenporras- ja isoalvejuurivaltaista saniaislehtoa. Myös mustakonnanmarja on runsas hieman kuivemmilla rinteillä. Saniaisvaltaista lehtoa on myös Tulivuorten ja Niinimäen välisessä notkossa. Tulivuorten rinnemetsien lajistoon kuuluvat mm. mustakonnanmarja, lehtomatara ja sudenmarja.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

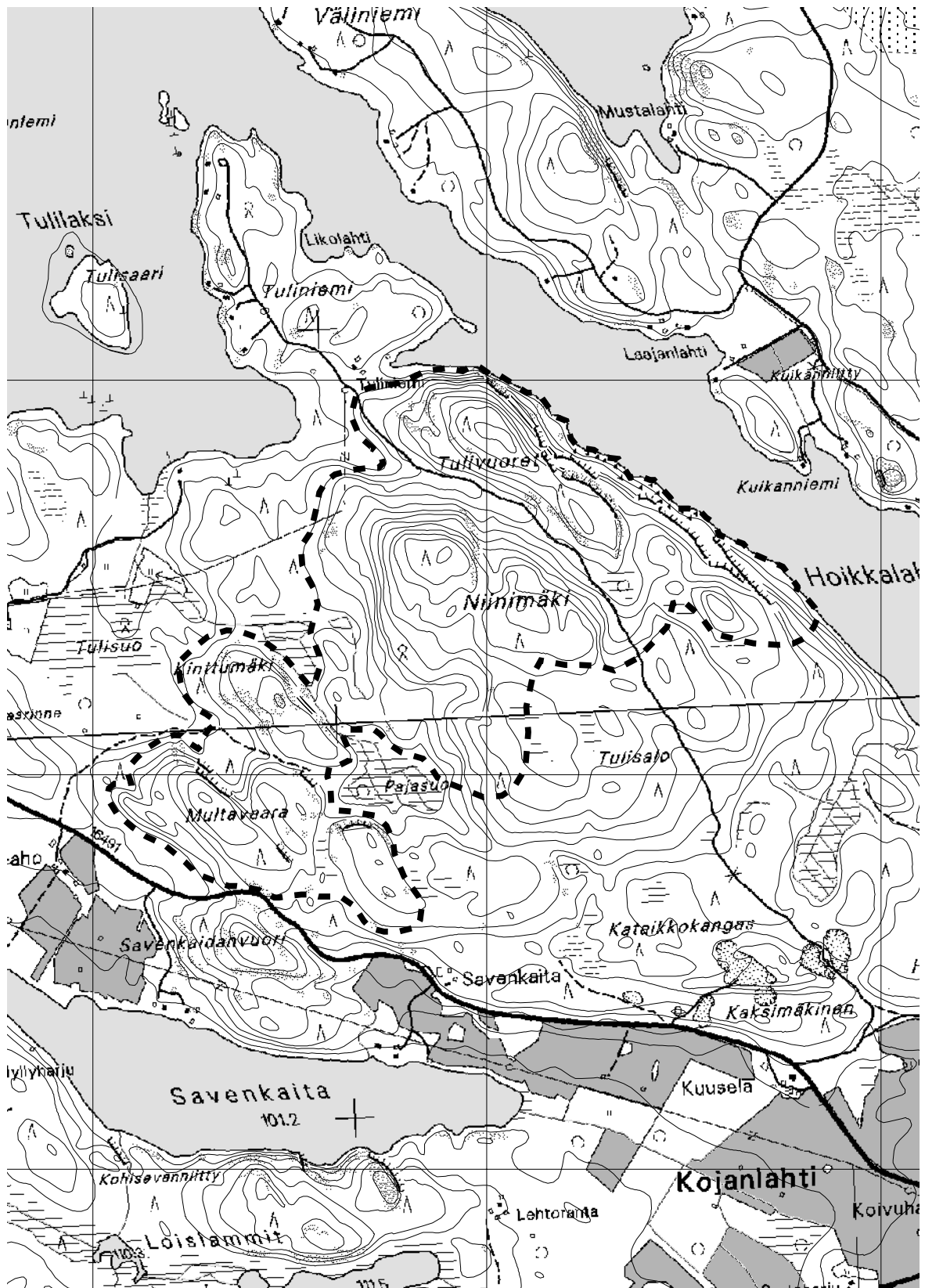
GEOLOGINEN ARVO: 2
BIOLOGINEN ARVO: 3
MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 4
Muuttuneisuus: 3
Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 3

44 Tulivuoret-Niinimäki, TUUSNIEMI

0 0.5 km Suojelu- tai suojeluohjelma-alue 1:15000

Karttalehti: 4222 03

Alueen pinta-ala: 39 ha

Korkeus: 180 mpy

Suht. korkeus: 79 m

Kallioalueen sijainti: Tuusniemeltä 7 km koilliseen, Ohtaaniemessä.**Maankäytön suunnittelutilanne:****Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:**

Otravuori on melko laajan ja korkean moreenipeitteisen Otramäen hyvin paljastunut pohjoisosa. Kallioalue on geologisesti ja maisemallisesti merkittävä kohde. Alue erottuu ympäristöstä jyrkkärinteisenä metsäisenä selänteenä etenkin idästä laajojen aukkohakkuiden takaa katsottaessa. Tiheiden sulkeutuneiden mäntytaimikoiden takia Otravuoren itärinteeltä avautuu vain muutamasta paikasta näköaloja itään, jolloin horisontissa erottuu noin 16 km:n päässä oleva Maarianvaara. Laen ja rinteiden maisemat ovat suurelta osin ylitiheiden taimikoiden sulkemat. Alueen erikoispiirteensä sijaitsevaa kapeaa murrosnotkoa. Ne ovat suhteellisen luonnontilaisia ja vaikeakulkuisia.

Otravuoren hyvin paljastunut kallioalue on ollut kokonaisuudessaan korkeimman rannan yläpuolista maastoa. Korkein ranta on alueella ollut noin 135 m mpy. Kallioalue on toiminut muinaisen mannerjäätikön sulamisvesien purkausomana. Sulamisvedet ovat purkautuneet luoteeseen Silmäsuon suuntaan ja myös Otravuoren itäpuolelle, jossa mäkeä reunustavat laajat hiekkakankaat. Itärinteiden murrosnotkojen seinämät ovat pystysuoria ja notkojen melko jyrkästi viettävät pohjat ovat lohkareiden peittämiä. Pohjoisempi ja matalampi murros on alaosastaan noin 5 m leveä. Eteläisempi ja syvämpi sekä teräväreunaisempi murros on vain noin 3 m leveä. Reunalta pudotusta murrokseen on 6–8 m. Murrokset toimivat nykyisin tulvapuruomina ja varsinkin eteläisemmässä murroksessa virtaavan veden määrä voi ajoittain olla, rinteiden tyvellä olevista hiekkakerroksista päätellen, varsin huomattava. Eteläisen murroksen alapään seinämässä, parin metrin korkeudella on jääkauden sulamisvaiheen aikana syntyneitä suurisäteisiä ja kirkkumaisia vedenkulutusmuotoja. Otravuoren pääkivilajit ovat hieman heterogeeninen ja suuntautunut granodioriitti ja kvartsidioriitti. Alueella esiintyvien syväkivien seassa on kiillegneissisiä sulkeumana ja niitä leikkaavat myös erikokoiset pegmatiittigraniittiosueet ja satunnaisesti pienet tonaliittijuonet. Alueen syväkivet kuuluvat osana laajaa myöhäisorogeenista ns. Maarianvaaran graniittia, joka muodostaa differentiaattisarjan dioriteista kvartsidioriittien ja granodioriittien kautta pegmatiittisiin graniitteihin. Otravuoren alueen tonaliittijuonet ovat lähtöisin samasta magmasta kuin myöhäisorogeeniset intruusiivikivet. Juonien koostumus voidaan selittää kontaminaation aiheuttamaksi (Huhma 1975).

Otravuoren biologiset arvot keskittyvät itärinteellä oleviin kapeisiin ja syviin kallioliiniin. Rotkojen pohjoisseinämät poikkeavat melko selkeästi kasvillisuudeltaan eteläseinämistä. Kylmäkosteilla pohjoisseinämällä tavataan mm. valurahkoja ja varjossa viihtyvää pohjankorvajäkälää. Kosteilla tyvillä kasvaa runsaana kalliokieliisammalta ja pystypintoja hallitsevat yleiset oligotrofiset sammaleet. Eteläseinämät ovat jäkälävaltaisempia. Niiden lajistosta mainittakoon jauhenuvaisjäkälä. Eteläisemmän solan saniaisreunaisella puronvarrella kasvaa nuorta haapaa, raitaa ja koivua.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 4

MAISEMA-ARVO: 3

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

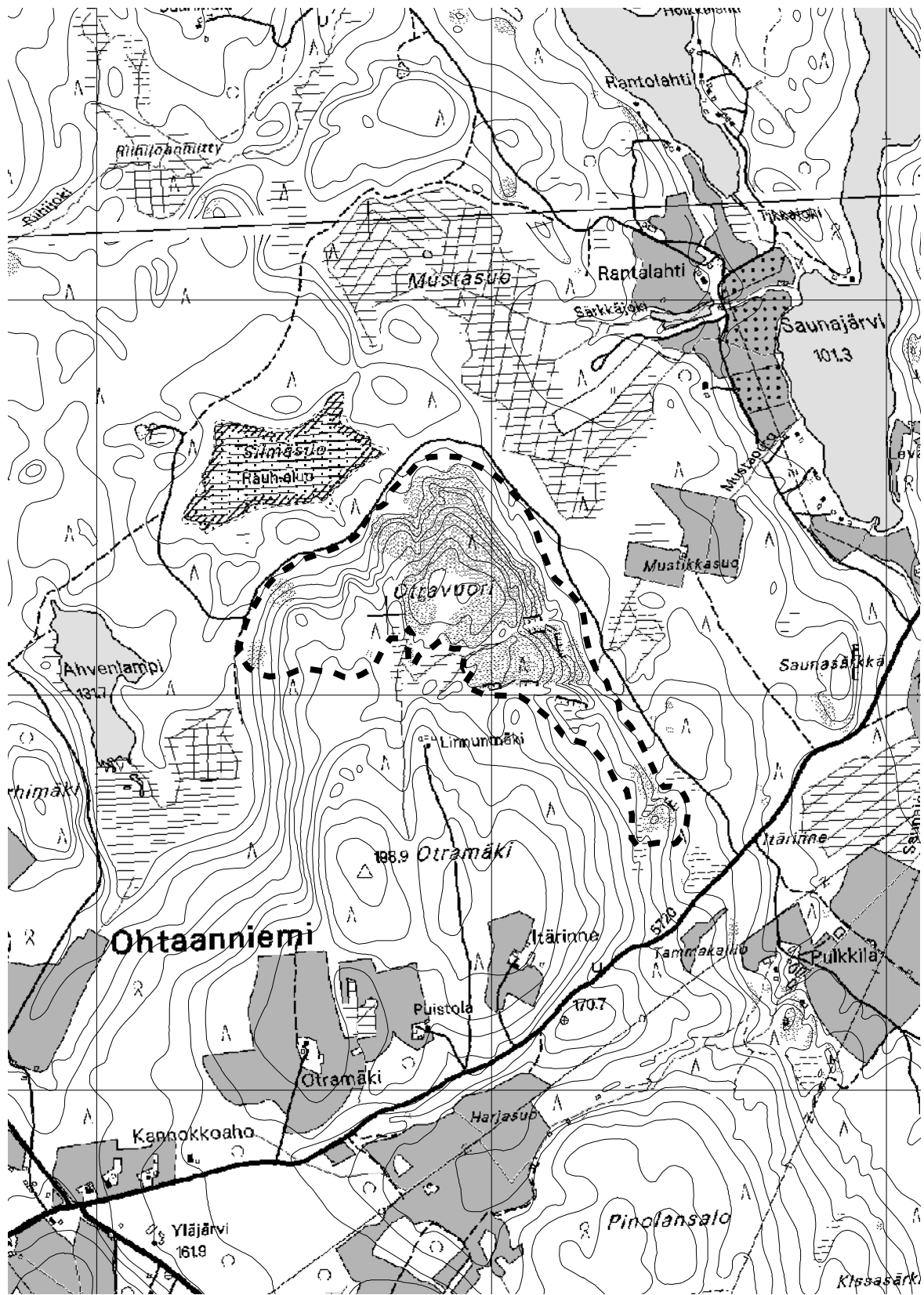
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 4

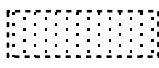
Lähiympäristön arvot: 2

KALLIOALUEEN ARVLUOKKA: 4

45 Otravuori, TUUSNIEMI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3244 02

Alueen pinta-ala: 30 ha

Korkeus: 135 mpy

Suht. korkeus: 47 m

Kallioalueen sijainti: Vehmersalmelta 3 km länteen, Soisalonsaaren pohjoisosassa.**Maankäytön suunnittelutilanne:****Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:**

Lähdesuonmäen ja Nuottiniemenvuoren muodostama kallioalue on kohtalaisen matala-profiilinen alue, joka rajoittuu suoraan Kallaveden rantaan. Maisemaltaan alueen merkittävin osa on Nuottiniemenvuori, joka kohoaa 47 m Kallaveden pintaa korkeammalle. Nuottiniemenvuoren rantakallioilta avautuu edustavia vesistömaisemia Kallaveden suuntaan sekä Rytökylän peltoalueille. Selänteiden lakialueilta ei puuston ja maaston loivapiirteisyyden takia avaudu maisemia ympäristöön. Maisemaltaan alue on suureksi osaksi tavanomaista kohtalaisen sulkeutunutta hoitometsää.

Arvokkaimmat geologiset osat sijaitsevat Kallaveden rannassa olevassa Kalkkiniemessä, jossa tavataan paikoin hyvinkin puhdasta dolomiittia. Sitä on nähtävissä rantakallioissa noin 25 metrin matkalla, joissa enintään 20 cm:n vahvuiset dolomiittiset karbonaattikivikerrokset vuorottelevat liuskekerrosten kanssa. Kivilaji on kaikkialla vahvasti metamorfista, poimuista serpentiinidolomiittia, jota kallioalueella lävistää pienirakeinen graniitti ja punertava pegmatiitti. Eteläisimmässä niemessä, Kalkkiniemessä, on 2–3 m leveä poikittainen pegmatiittijuoni ja sen lounaispuolella 3–5 m leveä dolomiittilinssi, jossa on vanha louhos (Wilkman 1938). Karbonaattikiveä on louhittu aivan rantaviivasta muutaman kuution verran. Karbonaattikivi on paikoin kauniin vaalean sinertävänvihreää. Epäpuhtautena siinä on kiilteiden lisäksi hieman kiisuja ja grafiittia. Muuten alueen kallioperässä vallitsevat Savon liuskejakson heterogeeniset, osin karkearakeiset granitoidit, joiden seassa on vaihtelevia määriä kiillegneissiosueita.

Kallioalueen biologiset arvot keskittyvät aivan rannassa, etenkin Kalkkiniemessä oleviin vanhoihin kalkkilouhoskuoppiin. Muuten alueen kalliot ovat kasvillisuudeltaan karuja ja usein viistopintaisia metsäkallioita. Kalkkiniemessä, jossa kasvaa nykyään nuorehkoa haapaa ja harmaaleppää on yksi noin metrin syvyinen maatunut kuoppa sekä luoteisrannalle avautuva matalasti seinämäinen louhos, jossa tavataan kalkinvaatijalajistoa. Runsaimpiin lajeihin kuuluu kielikellosammal, jonka lisäksi seinillä ja irtomaahyllyillä kasvaa mm. kalkkikarvasammalta, kalkkikiertosammalta, ketopartasammalta, sirohavirusammalta, vemmelsammalta ja paasisammalia. Muut kaivannot ovat lajistoltaan vaatimattomampia. Nuottiniemenvuoren valoisalla, matalalla etelään laskevalla kalliorinteellä esiintyy kalliokohokkia. Alueen entiset niityt ovat haavikoituneet ja lepikoituneet. Muutamilla vanhoilla haavoilla kasvaa mm. samettikesijäkälää. Lähdesuonmäen itäpuolisessa notkossa virtaavan puron suulla on koivulle istutettu kostea suurruohoniittyala. Metsät ovat tavanomaisia tuoreita ja selänteiden päällä kuivia kan-kaita.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3
 BIOLOGINEN ARVO: 3
 MAISEMA-ARVO: 4

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
 Monikäyttöarvot: 4
 Muuttuneisuus: 3
 Lähiympäristön arvot: 2

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

46 Lähdesuonmäki-Nuottiniemenvuori, VEHMERSALMI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3244 02, 3244 05

Alueen pinta-ala: 105 ha Korkeus: 160 mpy Suht. korkeus: 83 m

Kallioalueen sijainti: Vehmersalmelta 2 km länteen, Soisalon saaren pohjoisosassa.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Nousuvuoren ja Huuhanvuorten alue on enimmäkseen luode-kaakkosuuntaisten murtumalinjojen hallitsema kallioalue, jonka selännteillä on pitkiä jyrkännteitä. Korkeusvaihtelu kallioalueella on noin 30 metrin luokkaa. Alue erottuu pohjoispuolisilta Rytökylän pelloilta metsäisenä loivarinteisenä kohoumana ja eteläpuolisen Ison Kivijärven yli katsottuna varsin massiivisena, mutta loivapiirteisenä mäkenä. Lähimaisemassa Iso Kivijärven pohjoisrannan kalliot näkyvät selvästi järven yli vastarannalle. Luontaisia näköalapaikkoja alueella ei juuri ole, mutta alueen korkeimmalta selännteeltä Huuhanvuorten hakatuilta rinteiltä avautuu metsä- ja järvimaisemia itään ja kaakkoon. Vierekkäisten selännteiden kalliopintoja näkyy lähirinteille, mutta näkyvyys on suurelta osin hakkuiden avartamaa.

Näyttävimmät pystyt kallioseinämät ovat Nousuvuoren koillisjyrkännteillä, jossa parhaimmillaan yli kymmenmetriset kallioseinämät ovat lohkoutuneet pystyrakoilun suunnassa. Muuten jyrkännteisten kallioseinämien korkeus alueella vaihtelee muutamasta metrissä noin 7 metriin pintoihin. Kallioasteon lakialueiden korkeimmat osat ja ylärinteet ovat vedenkoskemattomaa maastoa. Maaston matalimmat selännteet ja rinteiden alimmat osat ovat korkeimman rannan alapuolista veden huuhtomaa kallioasteoa. Alueen kivilaji on kohtalaisen neosomirikasta ja kompleksisesti poimuttunutta Savon liuskeisiin kuuluvaa migmatiittista kiillegneissia, joka on tyyppiltään suonigneissia. Sen väri vaihtelee vaaleasta tummaan. Neosomin ja paleosomin runsaussuhteet vaihtelevat alueen suonigneississä selvästi.

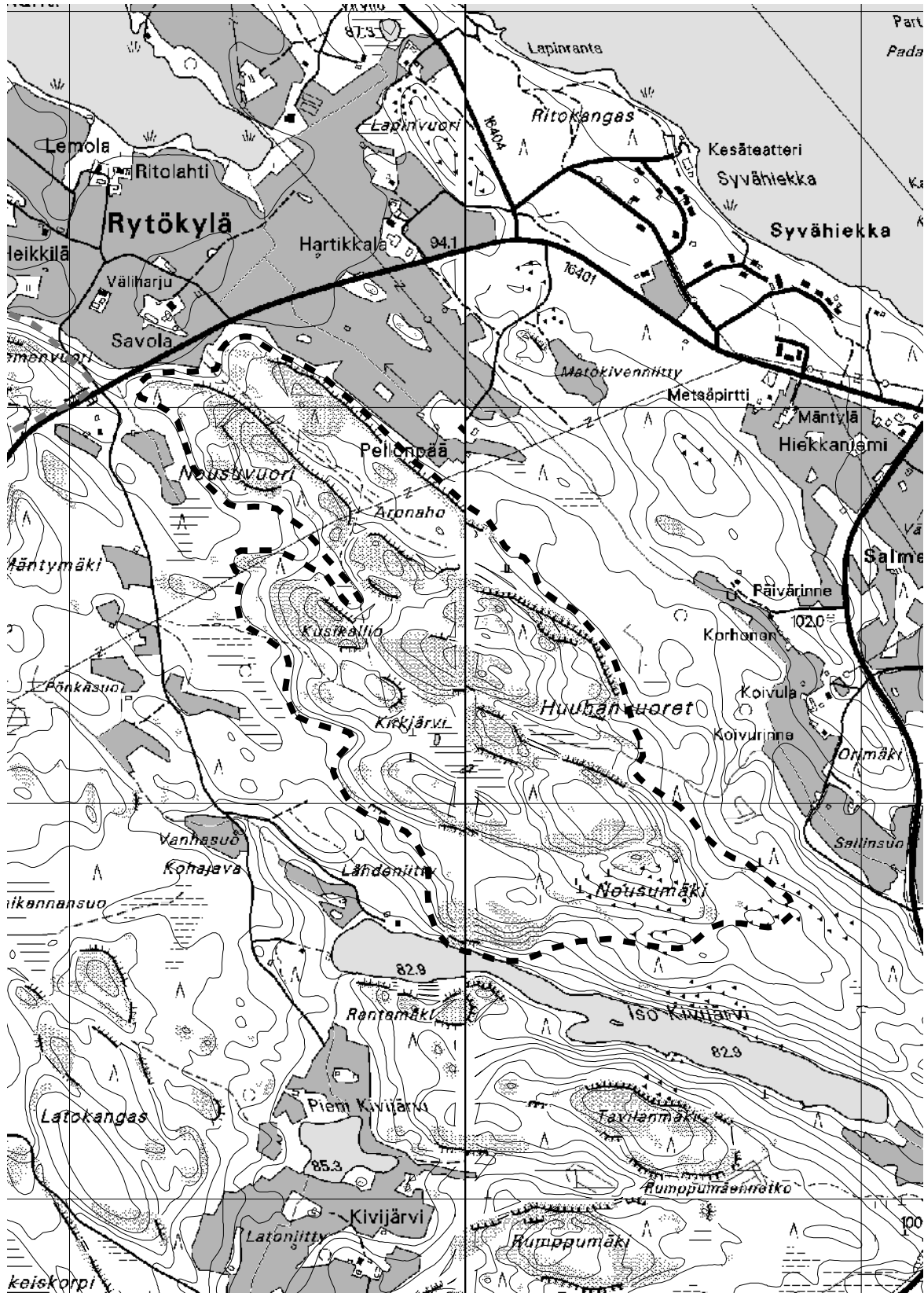
Nousuvuoren ja Huuhanvuorten alue on kallio- ja lehtokasvillisuutensa vuoksi arvokas kallioaluetuonaisuus. Vaateliainta kalliolajistoa esiintyy Nousuvuoren idemällä koillisjyrkännteellä, jonka seinämien tyvillä kasvaa mm. isotuppisammalta sekä kalkkikiertosammalta. Niukempina kasvaa kielikkelosammalta, pallosammalta sekä pikkuruostesammalta. Mesotrofista lajistoa edustavat mm. siloriippusammal ja kujanneviuhkasammal. Valtaosa seinämistä on kuitenkin karujen pintojen lajien vallassa. Meso-eutrofisia yhteisöjä esiintyy niukasti myös Huuhanvuorten koillisjyrkännteellä. Seinämän tyvien sammalistoisiin kuuluvat kalkkikierto- ja isotuppisammal. Isotuppisammalta löytyy myös alueen lounaislaidalta Kirkjärven luoteispuoliselta kalliolta. Haurasloikko on näillä hieinan ravinteisemmilla seinämillä myös runsas. Hienoimmat lehdot ovat Nousuvuoren koillislaidalla. Peltoon rajoittuvassa kapeassa kallionaluslehdossa (OMaT) kasvaa mm. mustakonnanmarjaa, lehtomataraa, kivikkoalvejuurta, sudenmarjaa ja lehtokuusamaa. Sähkölinjan eteläpuolella lehto muuttuu hiirenporras- ja kivikkoalvejuurivaltaiseksi ja vielä etelämpänä vähitellen lehtomaiseksi metsäksi. Aaronahosta laskevan puron varressa on myös pieni kotkansiipikasvusto. Sitä ympäröivä puusto on ryteikköistä taimikkoa. Selännteiden lakiosien ja ylärinteiden sekä kallioalueen eteläosan metsät ovat tavanomaisia kuivahkoja ja tuoreita kangasmetsiä.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:
GEOLOGINEN ARVO: 4	Historialliset arvot: 4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot: 4
MAISEMA-ARVO: 3	Muuttuneisuus: 3
	Lähiympäristön arvot: 3

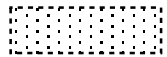
KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

47 Nousuvuori-Huuhanvuoret, VEHMERSALMI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3244 04

Alueen pinta-ala: 85 ha

Korkeus: 171 mpy

Suht. korkeus: 89 m

Kallioalueen sijainti: Vehmersalmelta 10 km eteläkaakkoon, Soisalonsaarella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Maisemallisesti ja biologisesti arvokas Enonmäen ja Ilvesvuoren muodostama pitkänomainen kallioselännejakso sijaitsee Suvasveden Kukkarinselälle työntyvissä niemessä. Enonmäki nousee järvestä jyrkkärinteisesti lähes 90 m ja sen profiili näkyy melko kauas järvelle. Sen eteläreunan jyrkänteiden päältä avautuu vaikuttava ja avara järvimaisema Suvasvedelle. Kallioalue rajautuu osittain rantaan, ympärillä on lisäksi pieniä peltoja sekä tavanomaisia talousmetsiä. Enonmäen eteläpuolella on muutamia kesämökkejä ja itäliepeellä on hiekkakuoppa.

Enonmäen pohjois- ja eteläreunat ovat jyrkänteisiä ja kallioisia. Pohjoisreunan jyrkänteinen kohta on melko vaatimaton, mutta etelärinteen jyrkänteessä on enimmillään noin 8 m korkea pystyseinä. Ilvesvuoren alueella on myös melko matalia jyrkänne-pintoja, joista Ketrakallio rajautuu suoraan järveen. Vuoren pohjoisreunalla on enimmillään 5 metrin korkuisia pysty- ja osin ylikaltevia pintoja sisältävä porrasjyrkänte. Enonmäen lakialue ja ylimmät rinteet ovat laajalti moreenipeitteistä, vedenkoskematonta aluetta. Kallioalueen matalimmat lakiosat ja rinteet ovat taas veden huuhtomaa maastoa. Alueen kivilaji on neosomiköyhää kiillegneissimigmatiittia, joka kuuluu karjalaisiin liuskeisiin. Neosomin määrä vaihtelee kivessä selvästi ja paikoin laajemmalla alueella kivi on puhdasta kiillegneissia.

Enonmäen ja Ilvesvuoren alue on kalliokasvillisuudeltaan mielenkiintoinen ja monipuolinen kohde. Enonmäen etelärinteen melko varjoisilla seinämillä esiintyy kalliokeuhkojäkälää (NT/RT). Sen seuralaisina kasvaa mm. jauhemunuaisjäkälää, nuorasammalta sekä niukasti mesotrofista kivikutrisammalta. Pystypinnoilla tavataan runsaasti myös tummaurnasammalta. Laen lounaispuolisen eteläjyrkänteen valuvesipinnoilla kasvaa jokseenkin harvinaista purotierasammalta. Rinteen keskiosan seinämillä vallitsevat oligo- ja mesotrofiset sammaleet ja itä- sekä länsipäädyn kuivemmilla seinämillä on laajoja eri jäkälälajien muodostamia yhteisöjä. Ilvesvuoren pohjoisjyrkänteellä on oligotrofisia varjoisten pystypintojen, rakojen ja onkaloiden sammalyhteisöjä, joihin kuuluu harvinainen aarnisammal. Rinteiden ja lakiosien metsät ovat tavallisia kuivia, tuoreita ja paikoin lehtomaisia kankaita, joiden luonnontilaisuus on melko heikko. Laajin hakkuu on Enonmäen itäosassa ja myös Ilvesvuorella on hakkuuaukkoja ja taimikoita.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

GEOLOGINEN ARVO: 3

BIOLOGINEN ARVO: 3

MAISEMA-ARVO: 2

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4

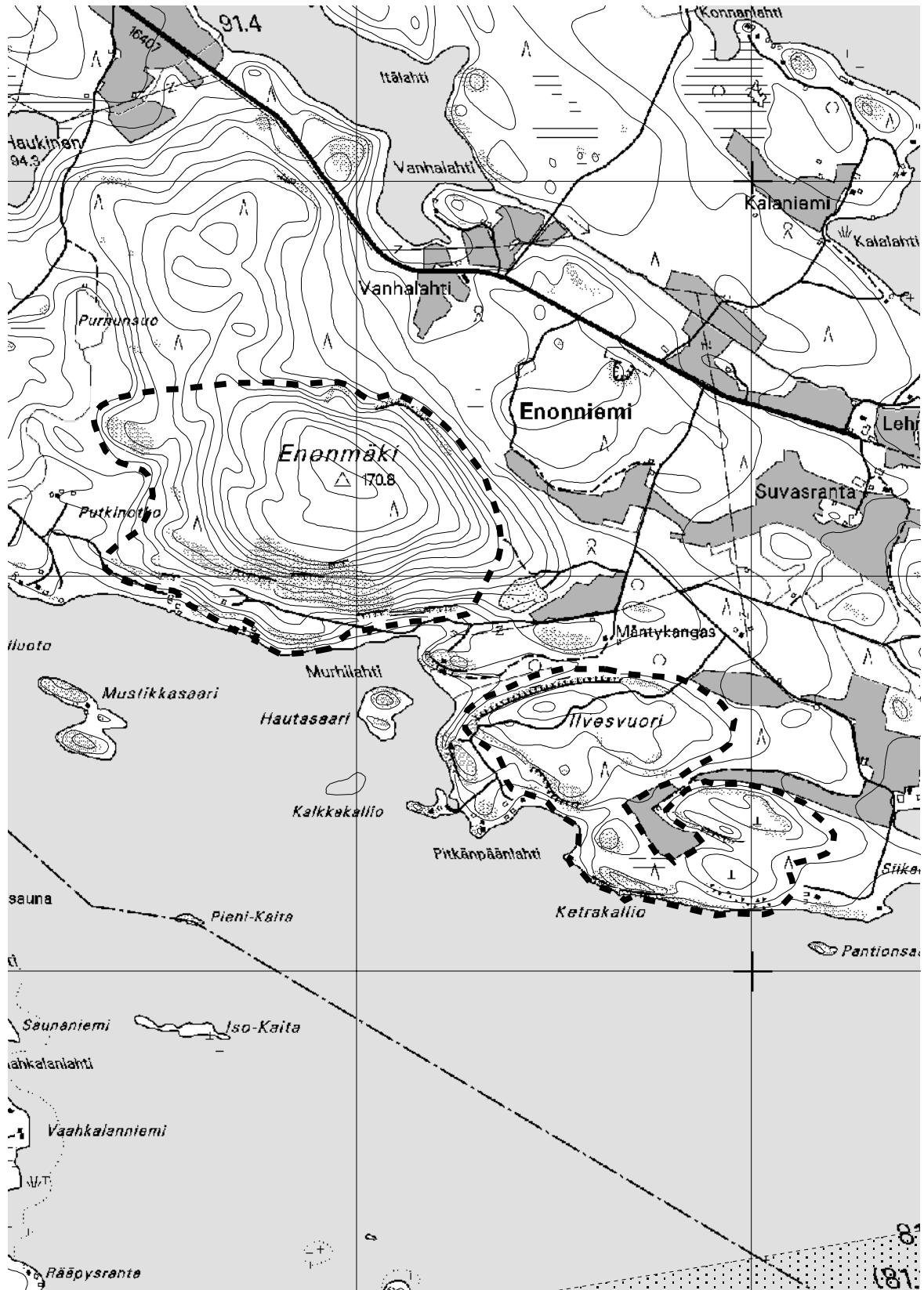
Monikäyttöarvot: 4

Muuttuneisuus: 3

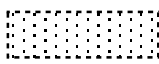
Lähiympäristön arvot: 2

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

48 Enonmäki-Ilvesvuori, VEHMERSALMI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3244 05, 3244 08

Alueen pinta-ala: 147 ha Korkeus: 169 mpy Suht. korkeus: 87 m

Kallioalueen sijainti: Vehmersalmelta 5 km itään, Vuorisalon saarella.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

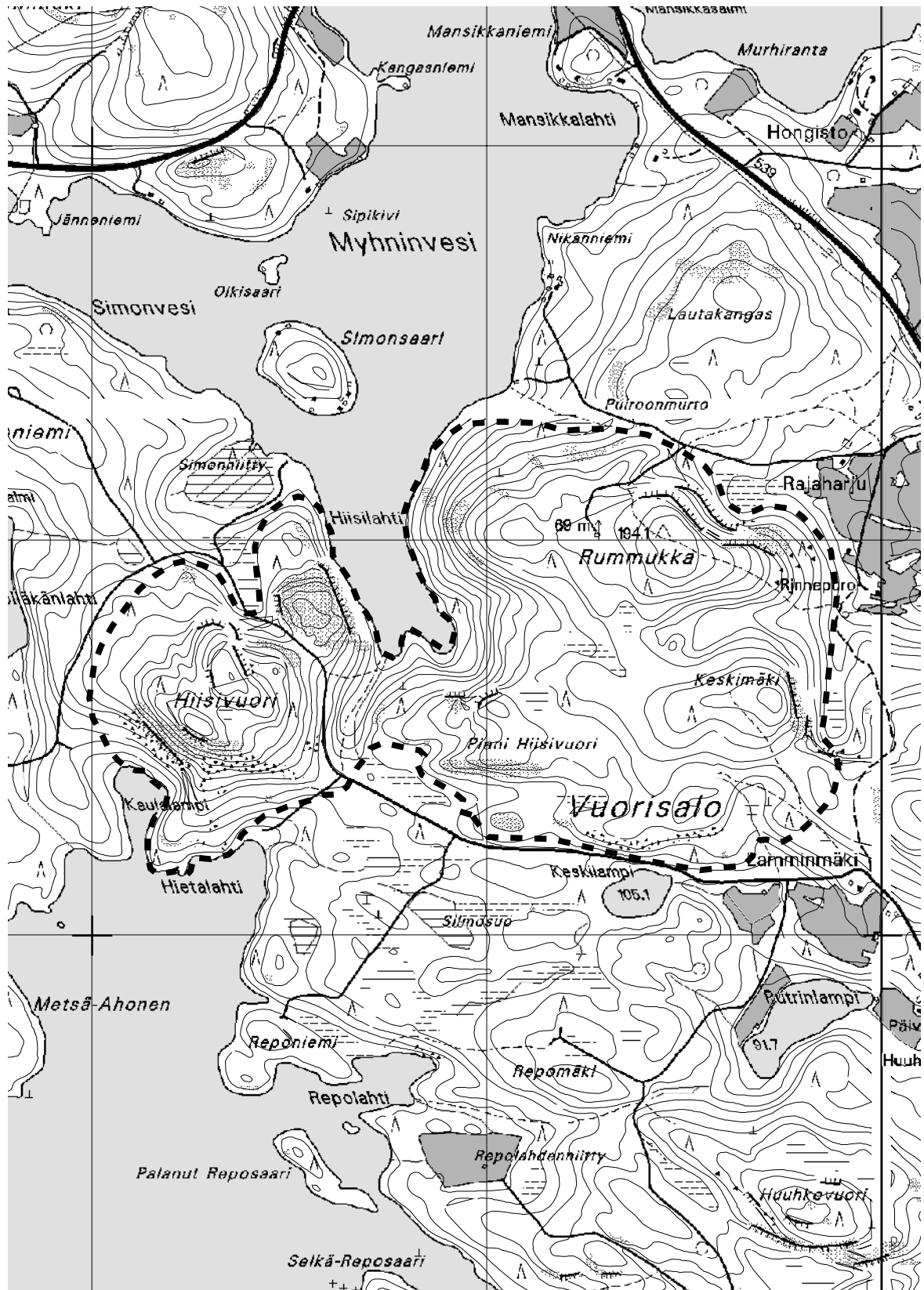
Vuorisalon saarella sijaitsevat Hiisivuori, Pienen Hiisivuori, Rummukka ja Keskimäki muodostavat topografisesti vaihtelevan kallioalueen, jonka korkeimmat laet ja puhelinlinkki erottuvat selkeästi pohjoiselta tieltä katsottaessa. Rummukka on koillisreunalla on pääosin porrasmaista louhikkoa, mutta rinteessä on myös noin 30 metrin pituinen ylikalteva pystyseinämä, jossa suurin pudotus on 8 metrin luokkaa. Rummukan tasa-piirteinen lakialue ja muut rinteet ovat pääosin peitteisiä. Länsiosan Hiisivuorella on runsaasti kalliopintoja ja jyrkänteitä. Vuori putoaa koillisreunastaan yli 5 metrin korkuisena rikkonaisena pystyrintajyrkänteenä Myhnninveteen. Hiisivuoren lakialueen tuntumassa on yli 10 m korkea, jyllä pystyseinämä. Hyvin jyrkässä lounaisrinteessä on lisäksi lähimaisemallisesti vaikuttava lohkareinen ja osin porrasmainen harvahkoa männikköä kasvava kalliorinne. Hiisivuoren lakialueen eri kulmilta jyrkänteiden päältä avautuu vaikuttavia järvinäköaloja lähes kaikkiin ilmansuuntiin. Kallioalueen maisemat ovat paikoin hakkuiden muuttamia. Kivilajeina alueella tavataan arkeisia migmatiittisia gneissejä sekä homogeenisempia ortogneissejä.

Hiisivuoren ja Rummukan kallioalue on biologisesti varsin monipuolinen ja kasvillisuudeltaan arvokas. Alueella on myös linnustollista arvoa. Rummukan oligomesotrofisella koillisjyrkänteellä tavataan runsaasti melko vaateliaan isotuppisammalen hallitsemia rakoyhteisöjä, joiden lajistoon kuuluu myös mesotrofinen sinilehväsammal. Tavanomaisen lajiston lisäksi valuvetisellä pystypinnalla kasvaa mm. säiläsammalta. Hiisivuorella on enemmän jäkälävaltaisia kuivia ja karuja kalliopintoja, joiden lajistoon kuuluu mm. tuulirokkojäkälä. Kallioalueen metsäkasvillisuus on myös monipuolista. Rummukan jyrkänteen edustalla on saniaisvaltainen lehtonotko, joka on tosin jäänyt yläosastaan metsäautotien alle. Hiisivuoren itäpuolella on myös rehevä puronotko, jonka lajistollisesti mielenkiintoisin yläosa on hakattu. Lehtolajistosta mainittakoon koiranheisi, lehtokuusama, mustakonnanmarja, tuoksumatara (NT/+), velholehti ja kaiheorvokki (Kv.VI) Hakkuulta säästyneellä puro-osuudella tavataan jonkin verran kotkansiipeä sekä korpisorsimoa (Kv.VI). Hiisivuoren luonnontilaisen rantajakson lajistosta mainittakoon katvesammal (Kv.VI) sekä lettokynsisammal. Vuorten jyrkänteiden ylärinteillä ja lakiosissa on kuivia kangasmetsiä, mutta rinnemetsät ovat suurelta osin tuoreita sekametsiä. Hakkuu- ja taimikkoaloja on Hiisivuoren itäpuolella sekä etelä-lounaisrinteellä ja Rummukan laella. Linnuista alueella elelee mm. huuhkaja (Kv.VI).

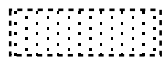
Tärkeimpien tekijöiden arviointi:	Muut arvot:
GEOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot: 4
BIOLOGINEN ARVO: 3	Monikäyttöarvot: 4
MAISEMA-ARVO: 2	Muuttuneisuus: 3
	Lähiympäristön arvot: 3

KALLIOALUEEN ARVOLUOKKA: 4

49 Hiisivuori-Rummukka, VEHMERSALMI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Karttalehti: 3244 07

Alueen pinta-ala: 27 ha

Korkeus: 127 mpy

Suht. korkeus: 45 m

Kallioalueen sijainti: Vehmersalmelta 16 km kaakkoon, Suvasveden itärannalla, Kattilalahdessa.

Maankäytön suunnittelutilanne:

Vierunvuorella on kolme yksityistä luonnonsuojelualuetta ja luoteisrinne kuuluu rantojensuojeluohjelmaan. Kallioalue on myös kokonaan ehdolla Natura 2000 -verkostoon.

Kallioalueen yleiskuvaus ja tärkeimmät arvot:

Vierunvuori muodostaa runsaan kilometrin pituisen ja noin 400 m leveän lähes mökittömän niemen Suvasveden itärannalla. Vierunvuoren eteläranta on kokonaisuudessaan jyrkänneinen ja geomorfologialtaan monipuolinen. Jylhä ja kauas Suvasvedelle erottuvat rantajyrkänneet kohoavat parhaimmillaan muutaman kymmenen metrin matkalla 40 m. Jyrkänneen profiili vaihtelee porrasmaisesta jyrkänneestä lähes 10 m korkeisiin pystypintoihin. Usein jyrkänneen juurella on louhikkoa. Etelärannalla niemen keskiosassa on vaikuttava hyvin karkealohkoinen, suoraan vedestä rinteeseen nouseva louhikko. Rantajyrkänneiden päältä avautuu paikoin luontaisesti avara järvimaisema yli Suvasveden. Vierunvuoren lakialue on tasaista ja helppokulkuista jäätikön hiomaa kalliomaastoa, jossa silokalliot ovat hieman tavanomaista laaja-alaisempia. Kallioalueen laki ja rinteet ovat veden huuhtelemaa ja juuri korkeimman rannan alapuolelle jäännyttä maastoa. Veneilijät ovat maalanneet rantaan laskeutuvaan jylhään louheen satakunta kauaksi näkyvää nimikirjoitustaan.

Alueen kallioperän kivilajit ovat tyypillisiä Savon liuskejakson migmatiittisia kiillegneissejä, jotka ovat tyypiltään suonigneissejä ja raitamigmatiitteja. Vierunvuoren kiillegneissit sisältävät kohtalaisen vähän neosomia. Neosomiaines esiintyy kiillegneisseissä usein laajempina osueina. Vierunvuori sijaitsee oikeakätisen ja luode-kaakkosuuntaisen suuren Suvasveden siirrosruhjeen koillisreunalla. Vierunvuorelta reilu 3 km luoteeseen oleva Kukkurinselkä on muinainen meteoriittikraateri, josta on todisteena Kukkurinselän pohjasta löydetty noin 80 m paksu kerros meteoriitin törmäyksessä syntyneitä kiveä, sueviittia (Lehtinen 1998). Vierunvuoren rantakallioista ei sitä kuitenkaan ole löydetty.

Vierunvuori on karu, mutta biologisesti mielenkiintoinen kallioniemi. Lähinnä lounaaseen laskevat jyrkänneet ja kalliorinteet ovat suurelta osin jäkälävaltaisia, jolloin valtalajeina tavataan etenkin karvejäkälää ja rupimaisia jäkälää. Paikka paikoin seinämillä kasvaa myös tuulirokkojäkälää, jonka levinneisyys on painottunut rannikko- ja tunturialueille. Toisinaan valoisan rantamännikön tai sekametsän suojaan laskevilla kallioilla on sammalvaltaisia seinämiä, joilla vallitsevien oligotrofisten lajien lisäksi kasvaa tummaurna- ja kalliohiippasammalta sekä harvinaista oravisammalta. Rantalohkareikon kaakkoispuolisen jyrkänneen tyvellä esiintyy myös parisenkymmentä kalliokasvukäälän (NT/RT) sekovarsiryhmää. Putkilokasveista seinämillä viihtyy karvakiviyrtti ja lämpimillä alarinteillä ahomansikka sekä kissankäpälä. Ylärinteillä on melko laajoja sianpuolukkakasvustoja, jotka vaihtuvat selänneiden lakiosissa poronjäkäläköiksi. Hyvin massiivisessa rantalohkareikossa esiintyy mereistä kalliotierasammalta. Vierulammen koillisrannalla kalliot laskevat suurelta osin suoraan järveen, joten ne ovat paahteisuuden vuoksi kasvillisuudeltaan jäkälävaltaisia ja melko yksipuolisia. Varsinkin Vierunvuoren lounaisrinteen luonnontilaisuus on hyvä. Rannassa kasvaa varttunutta männikköä (VT), joka vaihtuu paikoin lehtomaiseksi sekametsäksi. Ylärinteillä ja laen paljastumilla on kuivaa (CT) ja painautumisessa tuoretta kangasta (MT) sekä joitakin soistumia (IR). Loivapiirteisemmällä koillisrinteellä on hakkuita ja taimikoita. Metsät ovat tuoreita kankaita ja niissä on paikoin lehtomaisia piirteitä. Lähellä Vierulammen pohjukkaa on mm. kosteaa lepikkolehtoa.

Tärkeimpien tekijöiden arviointi:

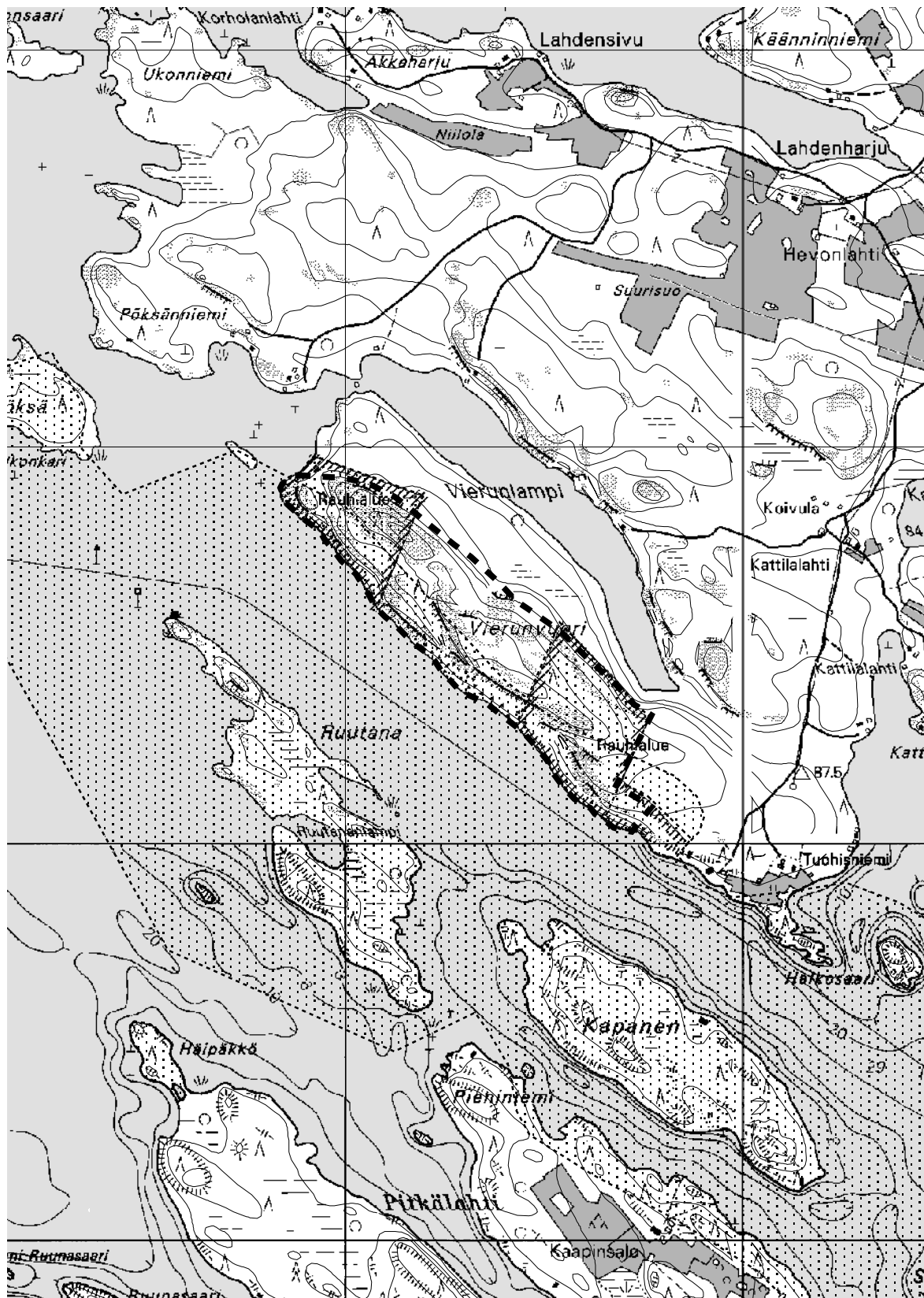
GEOLOGINEN ARVO: 3
BIOLOGINEN ARVO: 3
MAISEMA-ARVO: 2

Muut arvot:

Historialliset arvot: 4
Monikäyttöarvot: 3
Muuttuneisuus: 3
Lähiympäristön arvot: 1

KALLIOALUEEN ARVULUOKKA: 4

50 Vierunvuori, VEHMERSALMI

0 0.5 km

Suojelu- tai suojeluohjelma-alue

1:15000

Sanasto

- Alkalikivi;** magmakivilaji, jossa alkalimetallien määrä suhteessa alumiiniin tai piin määrään on korkea.
- Alloktoninen muodostuma;** esim. kallioperän osa tai alue, joka on muodostunut muualla ja siirtynyt nykyiselle paikalleen tektonisissa liikunnoissa.
- Amfiboliitti;** metamorfinen, suuntautunut kivilaji, joka koostuu pääasiassa amfibolista ja plagioklaasista.
- Arkeinen maailmankausi;** geologisen aikataulun vanhin ajanjakso, noin 4000–2500 miljoonaa vuotta sitten.
- Arkoosi;** runsaasti maasälpää sisältävä hiekkakivi.
- Biotiitti;** yleinen kiilleryhmän silikaattimineraali.
- Diabaasi;** basalttia vastaava yleinen juonikivi.
- Differentiaatio;** kahden tai useamman kivilajin syntyminen samasta kantamagmasta.
- Diopsidi;** metamorfisissa kivissä esiintyvä pyrokseenimineraali.
- Dioriitti;** syväkivi, joka koostuu pääasiassa plagioklaasista ja sarvivälkeestä.
- Dolomiitti;** kalsium-magnesiumkarbonaatti mineraali.
- Eutrofinen;** runsasravinteinen.
- Epikontinentaalinen;** mannerreunukseen viittaava adjektiivi.
- Gabro;** syväkivi, joka koostuu pääasiassa plagioklaasista ja pyrokseenista.
- Gneissi;** rakenteeltaan suuntautunut, keski- tai karkearakeinen metamorfinen kivilaji.
- Grafiitti;** pehmeä tahraava mineraali, joka on koostumukseltaan pelkkää hiiltä.
Sitä esiintyy mm. mustaliuskeissa.
- Granaatti ;** kemialliselta koostumukseltaan varsin monimutkainen silikaattimineraalien ryhmä. Granaatteja esiintyy yleisenä metamorfisissa kivilajeissa.
- Graniitti;** yleisin kivilaji, jonka päämineraalit ovat kalimaasälpä, plagioklaasi, kvartsi ja kiille.
- Granitoidi;** graniitin kaltainen magmakivi, alkalimaasälpägraniitin, graniitin, granodioriitin ja tonaliitin yhteisnimitys.
- Granodioriitti;** syväkivi, jonka päämineraalit ovat plagioklaasi, kalimaasälpä ja kvartsi sekä biotiitti ja/tai sarvivälke.
- Hiidenkirnu;** pyörteisen virtaavan veden kuljettaman kiviaineksen kallioon kuluttama pyöreä onkalo.
- Hydroterminen toiminta;** prosessi, jossa kiven huokosissa ja rakoja myöten virtaava kuuma mineraaliainespitoinen vesi voi muuttaa kiven koostumusta tai synnyttää kiveen uuden mineraaliseurueen täyttämällä kiven huokokset ja syrjäyttämällä kiven mineraaleja.
- Hypersteeni;** pyrokseeniryhmän mineraali.
- Intrussiivikivi;** syväkivi tai juonikivi, joka on kiteytynyt magmasta maankuoressa.
- Jatuli;** varhaisproterotsooinen, kvartsiittien luonnehtima stratigrafinen yksikkö Itä- ja Pohjois-Suomessa.
- Juoni;** kivilajin levymäinen esiintymistapa. Juoni syntyy usein kallioperän rakoon tai halkeamaan.
- Kaleva;** varhaisproterotsooinen, stratigrafinen yksikkö.
- Kalimaasälpä;** maasälpäryhmän tärkein mineraali.
- Karbonatiitti;** magmakivi, joka koostuu pääasiassa karbonaattimineraaleista.
- Karsi, karsikivi;** kalkkikivien reunoilla esiintyvä kalkkisilikaattikivi, joka sisältää runsaasti kalsium- ja magnesiumpitoisia silikaatteja.
- Kerroksellisuus;** kerrostuneen sedimentin ja sedimenttikiven alkuperäisrakenne, jossa esimerkiksi koostumus, väri ja raekoko vaihtelevat kerroksesta toiseen siirryttäessä.
- Kiilleliuske;** levymäisesti lohkeileva, yleinen metamorfinen kivi, jonka päämineraaleja ovat kvartsi, maasälpä ja kiilteet.
- Kiillegneissi;** kiillerikas gneissi.
- Kompleksi;** yleistermi kivilajiryhmälle, jonka sisäiset rajat, rakenteet, tms. ovat epäselvät.
- Konglomeraatti;** soromainen sedimenttikivi, joka pääosin koostuu vaihtelevasti pyöristyneistä, kookkaista kivilajikappaleista.
- Kordieriitti;** gneisseissä ja migmatiiteissa yleinen silikaattimineraali.

Kumulaatti; syväkivi, joka on syntynyt kiteiden erkaantuessa magmasta esim. gravitatiivisesti painumalla tai kohoamalla.

Kvartsi; yleinen kivimineraali, piidioksidia.

Kvartsiitti; lähes yksinomaan kvartssia sisältävä metamorfinen kivilaji.

Magma; maankuoressa esiintyvä kivisula.

Mesotrofinen; keskiravinteinen.

Meta-; etuliite, joka viittaa metamorfoosiin tai metamorfoosissa muuttuneeseen kiveen.

Metamorfoosi; geologinen tapahtuma, jossa kiven rakenne tai mineraalikoostumus, tai molemmat, muuttuvat liikuntojen tai muuttuneiden lämpötila- ja paineolosuhteiden vuoksi.

Migmatiitti; seoskivi, jossa vanhempaan kiveen on magmana tai liuoksina tunkeutunut tai vanhemmasta kivilajista metamorfoosin yhteydessä on sulanut ja erottunut nuorempaa kiveä. Migmatiitin osien keskenäiset suhteet ja rakenteet vaihtelevat suuresti.

Montsoniitti; intermediäärinen syväkivi, jossa on yhtä paljon kalimaasälpää ja plagioklaasia, mutta kvartssia vain vähän tai ei ollenkaan.

Moreeni; mannerjäätikön irrottamasta ja kuljettamasta kiviaineksesta syntynyt sekalajitteinen maalaji, joka voi sisältää raekokoja savesta lohkareisiin.

Myloniitti; kallioperän siirros- tai ruhjevyyhykkeessä hienorakeiseksi hiertynyt kivilaji.

Neosomi; migmatiitin nuorin osa eli alkuperäisen kiven sulaessa syntynyt vaalea kiviaines.

Oligotrofinen; vähäravinteinen.

Opaakki; ohuthieessä läpinäkymätön, usein oksidi- tai sulfidimineraali.

Orogenia; vuorijonon muodostuminen.

Ortopyrokseeni; pyrokseeniryhmän mineraali, jolla on rombinen kidejärjestelmä.

Paleosomi; migmatiitin vanhin osa eli alkuperäisen kiven sulamatta tai muuttumatta jäänyt osa.

Pegmatiitti; hyvin karkearakeinen magmakivi.

Peridotiitti; lähes yksinomaan tummista mineraaleista kuten oliviinista ja pyrokseenista muodostunut syväkivi.

Pilsteinen; kivilajin ominaisuus, jossa pitkänomaiset mineraalirakeet ovat epätäydellisesti järjestäytyneet yhdensuuntaisiksi.

Plagioklaasi; yleinen maasälpäryhmään kuuluva silikaattimineraali.

Poimu; mutkalle taipunut kerros tai muu taso.

Polymiktinen kivi; klastinen sedimenttikivi, jossa on useiden kivilajien kappaleita.

Porfyyrinen kivi; hajarakeita sisältävä magmakivi.

Proterotsooinen maailmankausi; arkeaisen ja paleotsooisen kauden välissä oleva maailmankausi (noin 2500–590 miljoonaa vuotta sitten).

Pyrokseenit; silikaattimineraaliryhmä.

Ristikerroksellisuus; virtaavan veden tai tuulen kerrostamille klastisille sedimenteille luonteenomainen rakenne, jossa osa aaltomaisesta rakenteesta on leikkautunut pois.

Sarvivälke; amfiboliryhmän yleisin mineraali.

Sedimentti; geologisten prosessien tuloksena maanpinnalle muodostunut kerros esim. soraa, hiekkaa, savea tai turvetta.

Sedimenttikivi; sedimentin kovettuessa muodostunut kivi.

Serisiitti; hienojakoinen kiillemineraali, muskoviitti.

Serpentiiniitti; metamorfinen kivi, joka koostuu serpentiiniryhmän mineraaleista, jotka ovat oliviinin ja pyrokseenien muuttumistuloksia.

Sillimaniitti; alumiinisilikaattimineraali.

Silmagneissi; gneissi, jossa varsinkin kalimaasälpä ja kvartsi muodostavat soikeita rakeita tai raekasaumia.

Silokallio; jäätikön kuluttama ja hioma kallio, jossa on loivasti kohoava, pyöristynyt vastasivu ja jyrkkä rosainen suojasivu.

Stratigrafia; geologinen haara, joka tutkii pintasyntyisten kivilajien kerrosten järjestystä, kerrossarjoja ja ikäsuhteita sekä kivilajien rinnastamista toisiinsa.

Sueviitti; meteoriittitörmäyksessä syntynyt kivi, joka koostuu erikokoisista kivenkappaleista sekä vulkaanisia pommeja ja lapilleja muistuttavista lasinkappaleista.

Sulfidit; joukko mineraaleja, joiden rakenteessa yksi tai useampi metalli on yhdistynyt rikkiin.

Suonigneissi; gneissi, jossa on runsaasti liuskeisuutta myötäileviä graniittisuonia.

Svekofenninen orogenia; Suomessa ja Ruotsissa näkyvä noin 1900 miljoonaa vuotta sitten tapahtunut orogenia.

Svekokarelidit; Ruotsista Suomen kautta Venäjän Karjalaan ulottuva muinaisvuoristo, jonka lounaisosaa nimitetään Svekofennideiksi ja ja koillisosaa Karelideiksi.

Svekokarjalainen; svekokarelidinen, svekokarelidien muinaisvuoristoon kuuluva.

Syväkivi; syvällä maankuoressa sulasta magmasta kiteytynyt kivilaji.

Tektoninen; maankuoren rakenteeseen ja liikuntoihin kuuluva.

Tonaliitti; syväkivi, granitoidi, jossa on vain vähän kalimaasälpää.

Tremoliitti; amfiboliryhmään kuuluva mineraali.

Trondhemiitti; tonaliitti, jossa on vain vähän tummia mineraaleja.

Ultraemäksinen kivilaji; magmakivi, joka sisältää alle 45 % piidioksidia.

Vulkaniitti; vulkaaninen kivi.

Ylityöntösiirros; työntösiirros, joka on hyvin loiva-asentoinen. Ylityöntösiirroksessa vanhempia kerroksia työntyy nuorempien päälle.

Zirkoni; tärkein zirkoniummineraali.

Kirjallisuus

- Ahti, T., Hämet-Ahti, L. & Jalas, J. 1968: Vegetation zones and their sections in northwestern Europe. – *Ann Bot. Fenn.* 5:169-211.
- Alapassi, M. ja Alanen, A. 1988: Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö. – Ympäristöministeriö. Komiteamietintö 1988:16. 279 s.
- Alapassi, M. ja Alanen, A. 1989: Valtakunnallinen lehtojensuojeluohjelma; kartat. – Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto. Sarja C 44 (1989):1-249.
- Alapassi, M., Rintala, J. ja Sipilä, P. 2001: Maa-ainesten ottaminen ja ottamisalueiden jälkihoito. – Ympäristöministeriö. Ympäristöopas 85. Taitossa.
- Alavuotunki, A. 1989: Suomen kalliokasvistosta ja sen uhanalaisuudesta. – *Luonnon Tutki-* ja 93:50-54.
- Bowes, D. R., 1980: Structural sequence in the gneissose complex of eastern Finland as a basis for correlation in the Presvecokarelides. – *Acta Geologica Polonica.* 30:15-26.
- Fagerstén, R. 1975: Kasvilöytöjä Pohjois-Savosta ja Pohjois-Karjalasta 1974. – *Savon Luonto* 7:67-68.
- Haapanen, A. ja Heikkilä, R. 1993: Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueityöryhmän mietintö II. – Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto. Työryhmän mietintö 66/1992. 204 s.
- Hamari, R., Husa, J. ja Rintanen, T. 1992a: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet: tutkimusmenetelmät 1991 Kymen läänissä. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja 351. 29 s.
- Hamari, R., Husa, J. ja Rintanen, T. 1992b: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Kymen läänissä. Tutkimusraportti 1992. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja 353. 267 s.
- Heikkilä, T. ja Heikkinen, I. 1992: Rantojensuojeluohjelman alueet. – Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto. Selvitys 1991:97. 143 s. + kartat.
- Heikkinen, R. ja Husa, J. 1995: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Turun ja Porin läänissä. – Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja, sarja A 210. 317 s.
- Huhma, A. 1975: Outokummun, Polvijärven ja Sivakkavaaran kartta-alueiden kallioperä. Kallioperäkartan selitykset. Suomen geologinen kartta 1:100 000. Lehdet 4222, 4224, 4311. – Geologinen tutkimuslaitos. Espoo. 147 s.
- Husa, J. ja Kontula, T. 1997: Luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Keski-Suomen läänissä. – Suomen ympäristökeskuksen moniste 71. 187 s.
- Huttunen, R. ja Laitinen, J. 1993: Luonnonsuojelullisesti ja kalataloudellisesti arvokkaiden pienvesien kartoitus. – Kuopion vesi- ja ympäristöpiiri 1993. 88 s.
- Jääskeläinen, K. 1993: Siimesjäkälän (*Heterodermia speciosa*) suojelusuunnitelma. – Vesi- ja ympäristöhallitus. Raportti.
- Kauppinen, H. 1972: Iisalmen alueen lohkorakenteista. Julkaisematon pro gradu-tutkielma. – Turun yliopisto, Geologian laitos. 102 s.
- Kejonen, A. 1992: Kuopion läänin luolat. – *Savon Luonto* 23:14-17.
- Knuutinen, J. 1989: Rautalammin arvokkaat luontokohteet. – Rautalammin ympäristönsuojelulautakunta, Rautalampi. 106 s.
- Knuutinen, J. 1995: Rautalammin uhanalaiset putkilokasvilajit. – Jyväskylän yliopiston museo, luonnontieteellinen osasto. Jyväskylän yliopiston julkaisuja 4. 85 s.
- Knuutinen, J., Pakarinen, R. ja Fagerstén R. 1985: Pahtarikko (*Saxifraga nivalis*) Rautalammilla (PH). – *Lutukka* 4:111-112.
- Koistinen, T. 1993: Heinäveden kartta-alueen kallioperä. Kallioperäkarttojen selitykset. Suomen geologinen kartta 1:100 000. Lehti 4221. – Geologian tutkimuskeskus. Espoo. 62 s.
- Komiteamietintö 1977:48: Soidensuojelun perusohjelma. – Maa- ja metsätalousministeriö. 47 s.

- Komiteanmietintö 1980:15: Soidensuojelun perusohjelma II. – Maa- ja metsätalousministeriö. 45 s.
- Korsman, K., Koistinen T., Kohonen, J., Wennerström, M., Ekdahl, E., Honkamo, M., Idman, H. ja Pekkala, Y. (toim.) 1997: Suomen kallioperäkartta 1:1 000 000. – Geologian tutkimuskeskus, Espoo.
- Kosonen, L. 1988: Hytymaljakas (*Sarcosoma globosum*), silmälläpidettävä kevätsieni. – *Lutukka* 4:3-6.
- Lehtinen, M. 1998: Meteoriiittitörmäyskraatterit - maan ja taivaan kohtaupaikat. – Teoksessa: 3000 vuosimiljoonaa Suomen kallioperä (toim. Lehtinen, M. ym.) Suomen Geologinen Seura. Jyväskylä. S. 327-342.
- Lukkarinen, H. 1991: Pohjois-Savon kallioperästä. – *Savon Luonto* 22:4-9.
- Luukkonen ja Sorjonen-Ward 1998: Arkeinen kallioperä - ikkuna 3 miljardin vuoden taakse. – Teoksessa: 3000 vuosimiljoonaa Suomen kallioperä (toim. Lehtinen, M. ym.) Suomen Geologinen Seura. Jyväskylä. S. 119-121.
- Lyytikäinen, A. ja Väliavaara, R. 1991: Etelä-Konneveden luonto- ja maisemaselvitys. – Pohjois-Savon liitto. Keski-Suomen liitto. 46 + 25 s. + kartta.
- Natura 2000 Network Software Version 1.3 Release Notes. Pohjois-Savon ympäristökeskuksen tallentamat tiedot.
- Paavola, J. 1984: Nilsiä kartta-alueen kallioperä. Kallioperäkarttojen selitykset, lehti 3334. – Suomen geologinen kartta 1 : 100 000. Geologian tutkimuskeskus, Espoo. 57 s.
- Paavola, J. 1988: Lapinlahden kartta-alueen kallioperä. Suomen geologinen kartta 1 : 100 000. – Kallioperäkarttojen selitykset. Lehti 3332. Geologian tutkimuskeskus. Espoo. 60 s.
- Paavola, J. 1991: Iisalmen kartta-alueen kallioperä. Suomen geologinen kartta 1: 100 000. Kallioperäkarttojen selitykset. Lehti 3341. – Geologinen tutkimuslaitos. Espoo. 44 s.
- Punkari, M., Raunio, A., Viita, H. ja Yrjölä, M. 1992: Uudenmaan läänin luonnon- ja maisemasuojelun kannalta arvokkaiden kallioalueiden tutkimus. Tutkimusraportti 1992. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja 473. 28 s.
- Pykälä, J. 1992: Länsi-Uudenmaan seutukaava-alueen kasvistoltaan arvokkaat kalliot I. – Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto. Lohja. 84 s. + 2 liitettä.
- Pääjärvi, A., 2000: Rautalammin ja Karttulan kartta-alueiden kallioperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000. Kallioperäkarttojen selitykset. Lehdet 3223 ja 3224. – Geologian tutkimuskeskus. Espoo. 82 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2000a: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmä, Ympäristöministeriö, Helsinki, esipainos. 432 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2000b: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Alueellinen tarkastelu. – Käsikirjoitus.
- Rassi, P., Kaipainen, H., Mannerkoski, I. ja Ståhls, G. 1992: Uhanalaisten eläinten ja kasvien seurantatoimikunnan mietintö. – Komiteanmietintö 1991:30. 328 s.
- Rassi, P., Lindholm, T., Salminen, P. ja Tanninen, T. 1992: Vanhojen metsien suojeleminen mailla Etelä-Suomessa; Vanhojen metsien suojeleutyöryhmän osamietintö. – Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto. Työryhmän mietintö 70/1992. 59 + 169 karttas.
- Rassi, P., Lindholm, T., Salminen, P. ja Tanninen, T. 1994: Vanhojen metsien suojeleuohjelman täydennys Etelä-Suomessa. Vanhojen metsien suojeleutyöryhmän osamietintö II. – Ympäristöministeriö, alueidenkäytösosasto. Työryhmän raportti 2/1994. 51 s. + liiteosa 334 s.
- Rönkä, H. 1995: Leppävirran kunnan luonto- ja maisemaselvitys. Leppävirran kunta. + 2 liitekarttaa.
- Savola, J. 1991: Ala-Siikajärven dolomiittialueet ovat Suomen kasvimaantieteen kiinnostavimpia kohteita. – *Savon Luonto* 22:10-12.
- Salli, I. 1983: Pielaveden kartta-alueen kallioperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000. Kallioperäkarttojen selitykset. Lehti 3114. – Geologinen tutkimuslaitos. Espoo. 29 s.
- Sevola, Y. (toim.) 2000: Metsätalustollinen vuosikirja 2000. – Metsätutkimuslaitos. Maa-, metsä- ja kalatalous 2000:14. Gummerus Kirjapaino Oy. 366 s.
- Suomen kartasto 1988: 141 Elävä luonto ja luonnonsuojelu. – Maanmittaushallitus, Suomen maantieteellinen seura. 10 s. + liitteet.

- Tiainen, Ulla 1976: Vuorilammen luonnonmetsän kasvistosta ja kasvillisuudesta.
– Pro gradu -tutkielma. Kuopion korkeakoulu. 112 s.
- Tomppo, E., Henttonen, H., Korhonen K. T., Aarnio, A., Ahola, A., Heikkinen, J., ja Tuominen, T. 1999: Pohjois-Savon metsäkeskuksen alueen metsävarat ja niiden kehitys 1967–96. – Teoksessa Korpilahti, E. (toim.). Keski-Suomi ja Pohjois-Savo. Metsäntutkimuslaitos. Suomen metsätieteellinen seura r.y. Metsätieteen aikakauskirja 2b (1999) s.389–462.
- UHEX-rekisteri (Uhanalaisten lajien havaintorekisteri). Pidetään yllä Suomen ympäristökeskuksessa, luonto- ja maankäyttöyksikkö.
- Väliavaara, R. 1995: Pahtarikko Rautalammilla. – Lutukka 11: 63.
- Wilkman, W. W., 1938: Suomen geologinen yleiskartta. Kivilajikartan selitys. Lehti C3 - Kuopio. – Suomen geologinen toimikunta. Helsinki. 170 s.
- Väyrynen, H. 1939: On the geology and tectonics of the Outokumpu ore field and region. – Bull. Comm. Geol. Finlande 124. 91 s.
- Väyrynen, H. 1954: Suomen kallioperä sen synty ja geologinen kehitys. – Otava, Helsinki. 260 s.

Liite I. Paikallisesti arvokkaat ja vähemmän merkittävät kallioalueet (arvoluokat 5–6)

Tarkemmat tiedot on saatavissa kunnasta, alueellisesta ympäristökeskuksesta, maakunnan liitosta tai Suomen ympäristökeskuksesta.

Kallioalueet on lueteltu kunnittain kasvavan karttalehtinumeron mukaisessa järjestyksessä.

Kallioalue	Karttalehti	Arvoluokka	Kunta
Airaksenmäki	4221 03	5	HEINÄVESI, TUUSNIEMI
Rämeenrinne	3332 02, 03	5	IISALMI
Haukivuori	3341 01,3332 03	5	IISALMI
Limäen länsirinne	3341 02	5	IISALMI
Tirisenkallio	3341 02	6	IISALMI
Konttimäet	3333 05	5	JUANKOSKI
Vaskivuori-Ketunholma	3334 10	6	JUANKOSKI
Linnoisvuori	3333 11	5	KAAVI
Sortokangas	4222 06	6	KAAVI
Valkeisvuori	4222 06	5	KAAVI
Paljakka	4222 08	5	KAAVI
Tirrosvuori	4311 04	5	KAAVI
Ahosenvaara	4311 04	5	KAAVI
Jynkkä-Virranvaara	4311 04	5	KAAVI
Pahkavuori	4311 05	5	KAAVI
Korppivuori-Kalliovuori	4311 06	5	KAAVI
Paljakanvuori	4311 08	5	KAAVI
Vuorilammen kalliot	3234 05	5	KANGASLAMPI, LEPPÄVIRTA
Kortteisenvuori	3242 04, 05	5	KARTTULA
Kivijärvenvuori	3242 05	5	KARTTULA
Partalanmäki	3331 01	5	KARTTULA
Kakkovuoret	3313 03	5	KEITELE
Kultavuori-Aittovuori	3323 03, 06	6	KIURUVESI
Mustikkamäki	3323 04	6	KIURUVESI
Kuivikkomäki	3323 04	6	KIURUVESI
Körtinvuori	3323 07	5	KIURUVESI
Vuoreisenvuori	3223 05	5	KONNEVESI, RAUTALAMPI
Honkamäki	3242 07, 10	6	KUOPIO
Koiravuoren kallioalue	3244 03	5	KUOPIO
Sairaanmäet	3244 03	6	KUOPIO
Hirvimäen Hirvikorpi	3331 04	5	KUOPIO
Kimarinmäki	3331 04	5	KUOPIO
Kerivuori	3333 01	5	KUOPIO
Iso Munakka	3333 04	5	KUOPIO
Pilkkamäki	3332 03	5	LAPINLAHTI
Kirjomäki	3332 04, 07	5	LAPINLAHTI
Huoripojanmäki	3332 08	6	LAPINLAHTI
Pajulahden kalliot	3332 08	5	LAPINLAHTI
Soukanvuori	3332 08	5	LAPINLAHTI
Vuorilammen kalliot	3234 05	5	LEPPÄVIRTA, KANGASLAMPI ¹
Lepikkomäki	3234 06	5	LEPPÄVIRTA
Huuhkivuori	3234 06	5	LEPPÄVIRTA

Kallioalue	Karttalehti	Arvoluokka	Kunta
Vattuvuori-Konkanmäki	3234 06	5	LEPPÄVIRTA
Korkeavuori	3234 09	5	LEPPÄVIRTA
Pilkkavuori	3241 08	5	LEPPÄVIRTA
Iso Hirvimäki	3241 09	5	LEPPÄVIRTA
Pitkäjärvenmäki-Rapavuori	3241 09	5	LEPPÄVIRTA, SUONENJOKI
Ollinlahden jyrkänteet	3241 10	5	LEPPÄVIRTA
Kiiluvuori-Litnavuori	3241 11	5	LEPPÄVIRTA
Paljakkavuori	3243 04, 07	5	LEPPÄVIRTA
Vuorisenmäki	3243 07	5	LEPPÄVIRTA
Ilmanpeijas	3243 08	5	LEPPÄVIRTA
Naistenmäki	3243 12	5	LEPPÄVIRTA
Suimonvuori	3243 12	5	LEPPÄVIRTA
Iso Kilpomäki	3313 12	5	MAANINKA
Kapeenmäen Vorlokso	3331 02, 03	5	MAANINKA
Pieni Myhkyri	3333 03	5	NILSIÄ
Panganmäki	3313 12	5	PIELAVESI
Salmenvuori-Isonmäenvuori	3314 03	5	PIELAVESI
Rinteenvuori-Pienivuori	3314 06	5	PIELAVESI
Harakanniemen kalliot	3314 10	5	PIELAVESI
Vuoreisenvuori	3223 05	5	RAUTALAMPI, KONNEVESI ¹
Vahvavuori	3223 08	5	RAUTALAMPI
Iso Pärsnämäki	3223 08, 11	5	RAUTALAMPI
Paunonvuori	3223 11	5	RAUTALAMPI
Rappuvuori	3223 11	5	RAUTALAMPI
Tökrönvuori	3223 11	5	RAUTALAMPI
Sikomäki-Härkäkalliot	4312 06	5	RAUTAVAARA
Holinmäki	4321 04, 05	5	RAUTAVAARA
Pahkakallio	3331 12	5	SIILINJÄRVI
Pysymäki	3332 10	6	SIILINJÄRVI
Leppikallio	3342 04	5	SONKAJÄRVI
Pieni Hukkamäki	3343 06	5	SONKAJÄRVI
Simolanvuori	3241 01	5	SUONENJOKI
Kirkkovuori	3241 02	5	SUONENJOKI
Mustavuori	3241 02	5	SUONENJOKI
Pitkäjärvenmäki-Rapavuori	3241 09	5	SUONENJOKI, LEPPÄVIRTA ¹
Vekarovuori	3224 09	5	TERVO
Suostunvuori	3224 09	5	TERVO, VESANTO
Kivimäki	3244 10, 4222 01	5	TUUSNIEMI
Iso-Pupuli	4221 03	5	TUUSNIEMI
Airaksenmäki	4221 03	5	TUUSNIEMI, HEINÄVESI ¹
Honkamäki	4222 02	6	TUUSNIEMI
Järvenmäki	3234 06	5	VARKAUS
Loutekallio	3332 11	6	VARPAISJÄRVI
Uitukanmäki	3343 01	5	VARPAISJÄRVI
Uuranholi	3343 01	5	VARPAISJÄRVI
Kukkomäki-Peltomäki	3244 01, 02	5	VEHMERSALMI
Vasaravuori	3244 01, 02	5	VEHMERSALMI
Hepomäki	3244 01, 04	5	VEHMERSALMI
Rumppumäen kallioalue	3244 02, 05	5	VEHMERSALMI

Kallioalue	Karttalehti	Arvoluokka	Kunta
Lapinmäki	3244 05	5	VEHMERSALMI
Mäkijärvenmäki	3244 05	5	VEHMERSALMI
Saarijärvenvuori-Tulivuori	3244 05	5	VEHMERSALMI
Huuhkivuori	3244 05, 08	5	VEHMERSALMI
Kangasmaen pirunpesä	3244 06	5	VEHMERSALMI
Piivuori	3244 07	6	VEHMERSALMI
Ukonvuori	3244 07	5	VEHMERSALMI
Patavuori	3244 08	5	VEHMERSALMI
Kotivuori-Pienivuori	3224 03	5	VESANTO
Rutkonvuori-Ilovuori	3224 03	5	VESANTO
Suostunvuori	3224 09	5	VESANTO, TERVO ¹
Hanisvuori-Kivimäki	3311 10	5	VESANTO
Huihainvuoret	3324 11	5	VIEREMÄ
Kalliomäki	3324 11	6	VIEREMÄ
Pirkonlehto	3342 03	6	VIEREMÄ

¹Kallioalue mainittu myös toisen kunnan kohdalla

Liite 2. Valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden sijoittuminen suojelualueille, ohjelma-alueille, maisema-alueille tai Natura 2000 -verkostoon ehdotetuille alueille sekä seutukaavan merkinnät (Tilanne 1.1.2001)

Nro	Alue	Kunta	Ohjelma tai mietintö	Natura	Seutu-/Maakuntakaava
3	Kypäräinen	Juankoski	MAO080085, RSO080088, YSA086382	FI0600076	SL 41.545
5	Pisa	Juankoski, Nilsjä	MAO080085, RSO080088, VMA080055, YSA083468, YSA080737	FI0600076	SL 41.543, SL 43.542
6	Huosiaisniemi-Mustikkamäki	Juankoski, Nilsjä	LHA080018, MAO080085, RSO080088	FI0600076	SL 41.544
7	Niinivaaran serpentiini-alueet	Kaavi	(SSO080230), YSA081504, YSA081520, YSA082230, YSA083214, YSA086363, YSA086364, YSA086365, YSA086392	FI0600021	SL 42.541, SL 42.543, SL 42.544, SL 42.548, SL 42.549
8	Sivakkavuoret	Kaavi			MU 42.261
9	Honkamäki	Karttula	YSA082776, YSA086409, YSA086461	FI0600040	SL 32.542, SL 32.558
11	Paljakanvuori-Ahvenusmäki	Kiuruvesi	LHO080264	FI0600008	E02 23.690
12	Korsumäen kallioalue	Kuopio	SSO080219, YSA081961, YSA082365, YSA086379, YSA086385, YSA086393, YSA086398, YSA086416	FI0600059	SUI 11.557
13	Haminavuori	Kuopio	AMO080442, YSA086438, YSA086439, YSA086445, YSA086458	FI0600002	SUI 11.564
14	Neulaniemen kallioalue	Kuopio	LHO080267, YSA086468, YSA086470	FI0600062	SUI 11.503, VII 11.433
15	Vanuvuori	Kuopio	AMO080443, YSA083451, YSA083574, YSA083695	FI0600002	SU 11.511
16	Keinänniemen kallioalue	Kuopio	YSA086402	FI0600059	SUI 11.559
18	Helvetinkattila	Lapinlahti, Varpaisjärvi			SL 27.504
19	Kotamäki-Mustaniemi	Leppävirta	RSO080089	FI0600030	
21	Orinnoro-Heikinmäki	Leppävirta	YSA082565		SL 52.541
22	Hornamäki	Leppävirta	RSO080083, YSA083419	FI0600028	
25	Tuovilanlahden kalliot	Maaninka	MAO080082		
26	Loutteisen kallioalue	Nilsjä	LHO080280, SSO080232	FI0600078	MY 43.293, MY 43.294, SL 43.551
27	Rahkomäki	Nilsjä	MAO080085		
28	Hirvivuori-Pirttilänvuori	Pielavesi			MY 25.292
29	Pölyvuori-Iso Niinivuori	Rautalampi		FI0600032	MY 33.315, SL 33.559
30	Mustikkavuori-Ristilaminvuori	Rautalampi	(RSO090080)	FI0600032	EO 2.691, SL 33.552
31	Olkivuori-Ahvenlamminvuori	Rautalampi		FI0600061	MU 33.296
32	Niinimäki-Ruunavuori	Rautalampi	MAO080086		MU 33.294, SM 33.413
33	Roninvuori-Romuvuori	Rautalampi			MU 33.296
34	Kuikkavuoren kallioalue	Rautalampi			MU 33.297
35	Enonniemi-Kalajanvuori	Rautalampi	AMO080450, AMO080451, RSO090080, YSA086389	FI0600032	SL 33.545
36	Maukosvuori	Rautalampi			MY 33.316
37	Paljakka	Rautavaara			RM 44.333
39	Pumpulikirkko-Konttimäki	Rautavaara	VMA080056	FI0600020	SL 44.545
40	Uuranholin rotkolaakso	Sonkajärvi		FI0600027	SL 26.501
41	Kurkivuori-Kuolemanvuori	Suonenjoki	AMO080461, YSA083694	FI0600016	SL 31.549, SL 31.554
42	Hiidenmäki-Konkanvuori	Tuusniemi	LHO080286, YSA083454	FI0600006	SL 45.550
45	Otravuori	Tuusniemi			MY 45.291, SL 45.545
50	Vierunvuori	Vehmersalmi	RSO080083, YSA083179, YSA083487, YSA086357	FI0600028	

Lyhenteiden selitykset seuraavalla sivulla.

Lyhenteet

- ( ) = kohde rajautuu suluissa mainittuun alueeseen
 LHO = lehtojensuojeluohjelma
 SSO = soidensuojeluohjelma
 RSO = rantojensuojeluohjelma
 MAO = arvokkaat maisema-alueet (Haapanen ja Heikkilä 1993)
 VMA = vanhojenmetsien suojelualue
 AMO = vanhojenmetsiensuojeluohjelma
 YSA = yksityinen luonnonsuojelualue

Seutukaavamerkinnot

- EO = Maankamaran aineiden ottoalue, soran ja hiekan ottoalue
 EO2 = Maankamaran aineiden ottoalue, turvetuotantoalue
 MU = Maa- ja metsätalousvaltainen alue, ulkoilun ohjaamistarvetta tai ympäristöarvoja
 MY = Maa- ja metsätalousvaltainen alue, ympäristöarvoja omaava alue (maa-ainesten otolta suojeltava alue)
 RM = Loma-asunto- ja matkailupalvelujen alue
 SL = Luonnonsuojelualue
 SM = Muinaismuistokohde
 SU = suojelualue (vanha merkintä Pohjois-Savon seutukaavassa = S)
 SU1 = luonnonsuojelualue (vanha merkintä Pohjois-Savon seutukaavassa = SL)
 VI1 = lähivirkistysalue (vanha merkintä Pohjois-Savon seutukaavassa = VL)

Seutu-/ maakuntakaavan lähdetiedot

- Koillis-Savon seutukaava
 Kuopion seudun maakuntakaava
 Sisä-Savon seutukaava
 Varkauden seutukaava
 Ylä-Savon maakuntakaava (ehdotus)

Kunnat

- Juankoski, Kaavi, Nilsjä, Rautavaara, Tuusniemi
 Karttula, Kuopio, Maaninka, Siilinjärvi, Vehmersalmi
 Karttula, Rautalampi, Suonenjoki, Tervo, Vesanto
 Leppävirta, Varkaus
 Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Sonkajärvi,
 Varpaisjärvi, Vieremä

Liite 3. Suojelualueiden, suojeluohjelma-alueiden, maisema-alueiden ja Natura 2000 -verkostoon ehdotettujen alueiden tunnukset ja nimet (Tilanne 1.1.2001)

Lehdot

LHA080018, Huosiaisniemen lehtojen suojelualue
LHO080264, Putousnotkon lehto
LHO080267, Kolmisopen lehtoalue
LHO080280, Pieni- ja Syrjälouteisen lehdot
LHO080286, Hiidenjärven lehto

Arvokkaat maisema-alueet (Haapanen ja Heikkilä 1993)

MAO080082, Maaninkajärven kulttuurimaisemat
MAO080085, Pisa, Juankoski
MAO080086, Saahkarin-Myhinpään maisematie

Natura

FI0600002, Etelä-Kuopion lehdot ja lammet,
Vanuvuori, Haminavuori
FI0600006, Hiidenjärven lehto
FI0600008, Jynkänjärven ja Putousnotkon lehdot
FI0600016, Kurkivuori - Rimminluhta - Sikosalmi
FI0600020, Pumpulikirkko
FI0600021, Niinivaaran serpentiniittialueet
FI0600027, Autiosuo ja Uuranholi
FI0600028, Suvasveden saaristot
FI0600030, Sorsaveden saaristo
FI0600032, Konnevesi - Kalaja - Niinivuori
FI0600040, Honkamäki
FI0600059, Korsumäki - Keinälänniemi
FI0600061, Toussunlinna
FI0600062, Kolmisoppi - Neulamäki
FI0600076, Pisa - Kypäräinen
FI0600078, Loutteisen - Kuikkasuon - Tarpisen alue

Rannat

RSO080083, Suvasvesi
RSO080088, Pisa - Kypäräinen
RSO080089, Sorsavesi
RSO090080, Konnevesi

Suot

SSO080219, Korsunmäen letot
SSO080230, Lauttavuoren suo
SSO080232, Loutteisenpuron suot ja Niittysuo

Vanhat metsät

AMO080442, Haminavuori
AMO080443, Vanuvuori
AMO080450, Kalajanvuori
AMO080451, Kituvuori
AMO080461, Kurkivuori
VMA080055, Pisan alue
VMA080056, Pumpulikirkon alue

Yksityiset luonnonsuojelualueet

YSA080737, Pisanmäen luonnonsuojelualue
YSA081504, Niinivaaran serpentiniittikalliot 2
YSA081520, Niinivaaran serpentiniittikalliot 2
YSA081961, Korsumäki 1
YSA082230, Lauttavuoren luonnonsuojelualue
YSA082365, Korsunmäen Lehtokorpi
YSA082565, Orinnoron luonnonsuojelualue
YSA082776, Honkamäen lehdon luonnonsuojelualue
YSA083179, Vierunvuoren luonnonsuojelualue 1
YSA083214, Suuri Kokan ranta 1
YSA083419, Hornamäen luonnonsuojelualue
YSA083451, Vanuvuoren luonnonsuojelualue
YSA083454, Hiidenjärven luonnonsuojelualue
YSA083468, Pieni-Pisan luonnonsuojelualue
YSA083487, Vierunvuoren luonnonsuojelualue 2
YSA083574, Varvin luonnonsuojelualue
YSA083694, Kurkivuoren luonnonsuojelualue
YSA083695, Vanuvuoren luonnonsuojelualue
YSA086357, Vierunvuori 3
YSA086363, Louhivuori 4
YSA086364, Suuri Kokan ranta 2
YSA086365, Mäkränmäki
YSA086379, Korsunmäen kanjoni
YSA086382, Kypäräinen
YSA086385, Korsumäki 3
YSA086389, Enonniemi
YSA086392, Louhivuori 3
YSA086393, Korsumäki 4
YSA086398, Korsumäki 5
YSA086402, Keinälänniemi 1
YSA086409, Honkamäen lehto 3
YSA086416, Korsumäki 6
YSA086438, Haminavuori 1
YSA086439, Haminavuori 2
YSA086445, Haminavuori 3
YSA086458, Haminavuori 4
YSA086461, Korsumäki 7
YSA086468, Kolmisoppi - Neulamäki
YSA086470, Tervaruukin korpi

Liite 4. Tekstissä mainittujen kasvien, sienten ja eläinten suomenkieliset ja tieteelliset nimet

Tummennetut lajit ovat valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja. Suomen kansainväliset vastuulajit on myös tummennettu. Katso tarkemmin liite 6.

PUTKILOKASVIT		PUTKILOKASVIT	
ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Acer platanoides	vaahtera
ahosilmäruoho	Euphrasia rostkoviana	Aconitum lycoctonum	lehtoukonhattu
haapa	<i>Populus tremula</i>	Actaea erythrocarpa	punakonna-marja
haisukurjenpolvi	Geranium robertianum	<i>Actaea spicata</i>	mustakonna-marja
hajuheinä	Cinna latifolia	Agrostis clavata	hoikkarölli
hapsisara	Carex capillaris	<i>Alnus glutinosa</i>	tervaleppä
harajuuri	<i>Corallorhiza trifida</i>	<i>Alnus incana</i>	harmaaleppä
harmaaleppä	<i>Alnus incana</i>	<i>Antennaria dioica</i>	kissankäpälä
haurasloikko	<i>Cystopteris fragilis</i>	<i>Arabidopsis thaliana</i>	lituruoho
hietaorvokki	<i>Viola rupestris</i>	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	sianpuolukka
hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>	Asplenium adulterinum	serpentiiniraunioinen
hoikkarölli	Agrostis clavata	Asplenium trichomanes	tummaraunioinen
hoikkavilla	Eriophorum gracile	Asplenium viride	viherraunioinen
huopakeltano	<i>Pilosella officinarum</i>	<i>Athyrium filix-femina</i>	hiirenporras
isoalvejuuri	<i>Dryopteris expansa</i>	<i>Betula sp.</i>	koivu
juolukka	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Botrychium lunaria	ketonoidanlukko
kaiheorvokki	Viola selkirkii	<i>Calluna vulgaris</i>	kanerva
kaitäkämmekkä	Dactylorhiza traunsteineri	<i>Cardamine amara</i>	purolitukka
kalliohatikka	Spergula morisonii	Carex appropinquata	röyhysara
kalliokielo	Polygonatum odoratum	Carex capillaris	hapsisara
kalliokohokki	Silene rupestris	<i>Carex digitata</i>	sormisara
kanerva	<i>Calluna vulgaris</i>	<i>Carex flava</i>	keltasara
kangasajuruoho	<i>Thymus serpyllum</i>	Carex pseudocyperus	varstasara
karjalanruusu	<i>Rosa acicularis</i>	Cerastium alpinum ssp. alpinum	tunturihärkki
karvakiviyrtti	<i>Woodsia ilvensis</i>	<i>Chamaedaphne calyculata</i>	vaivero
keltanokitkerö	<i>Picris hieracioides</i>	Chrysoplenium alternifolium	kevätlinnunsilmä
keltasara	<i>Carex flava</i>	Cinna latifolia	hajuheinä
ketokäenminttu	Satureja acinos	<i>Circaea alpina</i>	velhohlehti
ketonoidanlukko	Botrychium lunaria	Coeloglossum viride	pussikämmekkä
kevätlinnunherne	<i>Lathyrus vernus</i>	<i>Convallaria majalis</i>	kielo
kevätlinnunsilmä	Chrysoplenium alternifolium	<i>Corallorhiza trifida</i>	harajuuri
kielo	<i>Convallaria majalis</i>	Cypripedium calceolus	tikankontti
kirkiruoho	Gymnadenia conopsea	<i>Cystopteris fragilis</i>	haurasloikko
kissankäpälä	<i>Antennaria dioica</i>	Dactylorhiza traunsteineri	kaitäkämmekkä
kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	<i>Daphne mezereum</i>	näsiä
koiranheisi	<i>Viburnum opulus</i>	Dianthus superbus	pulskanecilikka
koiranvehnä	<i>Elymus caninus</i>	Diplazium sibiricum	myyränporras
koivu	<i>Betula sp.</i>	<i>ryopteris expansa</i>	isoalvejuuri
korpisorsimo	Glyseria lithuanica	<i>Dryopteris filix-mas</i>	kivikkoalvejuuri
kotkansiipi	<i>Matteuccia struthiopteris</i>	<i>Elymus caninus</i>	koiranvehnä
kullero	<i>Trollius europaeus</i>	<i>Empetrum nigrum coll.</i>	variksenmarja
kuusi	<i>Picea abies</i>	Epiopogium aphyllum	metsänemä
lehmus	Tilia cordata	Epipactis atrorubens	tummaneidonvaippa
lehtoarho	<i>Moehringia trinervia</i>	Epipactis helleborine	lehtoneidonvaippa
lehtokorte	<i>Equisetum pratense</i>	<i>Equisetum pratense</i>	lehtokorte
lehtokuusama	<i>Lonicera xylosteum</i>	Eriophorum gracile	hoikkavilla
lehtomatara	<i>Galium trifolium</i>	Eriophorum latifolium	lettovilla
lehtoneidonvaippa	Epipactis helleborine	Euphrasia rostkoviana	ahosilmäruoho
lehto-orvokki	<i>Viola mirabilis</i>	<i>Filipendula ulmaria</i>	mesiangervo
lehtopalsami	Impatiens noli-tangere	<i>Fragaria vesca</i>	ahomansikka
lehtopähkämö	<i>Stachys sylvatica</i>	Galium odoratum	tuoksumatara
lehtotähtimö	<i>Stellaria nemorum</i>	<i>Galium trifolium</i>	lehtomatara
lehtoukonhattu	Aconitum lycoctonum	Geranium robertianum	haisukurjenpolvi
lettovilla	Eriophorum latifolium	Glyseria lithuanica	korpisorsimo
lituruoho	<i>Arabidopsis thaliana</i>	Gymnadenia conopsea	kirkiruoho
lähdetähtimö	<i>Stellaria alsine</i>	Gymnocarpium dryopteris	metsäimmar

mesiangervo	Filipendula ulmaria	Impatiens noli-tangere	lehtopalsami
metsäimarre	Gymnocarpium dryopteris	Lathyrus vernus	kevätlinnunherne
metsänemä	Epiopogium aphyllum	Ledum palustre	suopursu
mustaherukka	Ribes nigrum	Listera ovata	soikkokaksikko
mustakonna-marja	Actaea spicata	Lonicera xylosteum	lehtokuusama
mustikka	Vaccinium myrtillus	Lychnis alpina var. alpina	pikkutervakko
myyränporras	Diplazium sibiricum	Lychnis alpina var. serpenticola	serpentiinipikkutervakko
mähkä	Selaginella selaginoides	Lychnis viscaria	mäkitervakko
mäkiminttu	Satureja vulgaris	Malaxis monophyllos	sääskenvalkku
mäkitervakko	Lychnis viscaria	Matteuccia struthiopteris	kotkansiipi
mänty	Pinus sylvestris	Milium effusum	tesma
mätäsrikko	Saxifraga cespitosa	Moehringia trinervia	lehtoarho
nevaimarre	Thelypteris palustris	Myrica gale	suomyrtti
nokkonen	Urtica dioica	Paris quadrifolia	sudenmarja
näsiä	Daphne mezereum	Parnassia palustris	vilukko
paatsama	Rhamnus frangula	Petasites frigidus	pohjanruttojuuri
pahtanurmikka	Poa glauca	Picea abies	kuusi
pahtarikko	Saxifraga nivalis	Picris hieracioides	keltanokitkerö
pihlaja	Sorbus aucuparia	Pilosella officinarum	huopakeltano
pikkutervakko	Lychnis alpina var. alpina	Pinus sylvestris	mänty
pohjanruttojuuri	Petasites frigidus	Poa glauca	pahtanurmikka
pulskaneilikka	Dianthus superbus	Polygonatum odoratum	kalliokielo
punaherukka	Ribes rubrum	Populus tremula	haapa
punakonna-marja	Actaea erythrocarpa	Prunus padus	tuomi
puolukka	Vaccinium vitis-idaea	Rhamnus frangula	paatsama
purolitukka	Cardamine amara	Ribes alpinum	taikinamarja
pussikämmekkä	Coeloglossum viride	Ribes nigrum	mustaherukka
raita	Salix caprea	Ribes rubrum	punaherukka
röyhysara	Carex appropinquata	Rosa acicularis	karjalanruusu
serpentiinipikkutervakko	Lychnis alpina var. serpenticola	Rumex aquaticus	vesihierakka
serpentiinirauniainen	Asplenium adulterinum	Salix caprea	raita
sianpuolukka	Arctostaphylos uva-ursi	Satureja acinos	ketokäenminttu
soikkokaksikko	Listera ovata	Satureja vulgaris	mäkiminttu
sormisara	Carex digitata	Saxifraga cespitosa	mätäsrikko
sudenmarja	Paris quadrifolia	Saxifraga nivalis	pahtarikko
suomyrtti	Myrica gale	Sedum rupechtii	vahamaksaruoho
suopursu	Ledum palustre	Selaginella selaginoides	mähkä
sääskenvalkku	Malaxis monophyllos	Silene rupestris	kalliokehokki
taikinamarja	Ribes alpinum	Sorbus aucuparia	pihlaja
tervaleppä	Alnus glutinosa	Spergula morisonii	kalliohatikka
tesma	Milium effusum	Stachys sylvatica	lehtopähkämä
tikankontti	Cypripedium calceolus	Stellaria alsine	lähdetähtimö
tummaneidonvaippa	Epipactis atrorubens	Stellaria nemorum	lehtotähtimö
tummarauuniainen	Asplenium trichomanes	Thelypteris palustris	nevaimarre
tunturihärkki	Cerastium alpinum ssp. alpinum	Thymus serpyllum	kangasajuruoho
tunturikiviyrtti	Woodsia alpina	Tilia cordata	lehmus
tuoksumatara	Galium odoratum	Trollius europaeus	kullero
tuomi	Prunus padus	Urtica dioica	nokkonen
vaahtera	Acer platanoides	Vaccinium myrtillus	mustikka
vahamaksaruoho	Sedum rupechtii	Vaccinium uliginosum	juolukka
vaivero	Chamaedaphne calyculata	Vaccinium vitis-idaea	puolukka
variksenmarja	Empetrum nigrum coll.	Viburnum opulus	koiranheisi
varstasara	Carex pseudocyperus	Viola mirabilis	lehto-orvokki
velholehti	Circaea alpina	Viola rupestris	hietaorvokki
vesihierakka	Rumex aquaticus	Viola selkirkii	kaiheorvokki
viherrauniainen	Asplenium viride	Woodsia alpina	tunturikiviyrtti
vilukko	Parnassia palustris	Woodsia ilvensis	karvakiviyrtti
LEHTISAMMALET		LEHTISAMMALET	
aarnisammal	Schistostega pennata	Abietinella abietina	ketohavusammal
etelänpalmikkosammal	Hypnum imponens	Amphidium lapponicum	tummaurnasammal
etelänpurosammal	Hygrohypnum luridum	Amphidium mougeotii	paakku-uurnasammal
haapariippusammal	Neckera pennata	Andreaea rupestris	kalliokarstasammal

haprakiertosammal	Tortella fragilis	Anomodon attenuatus	taljaruostesammal
haprarahkasammal	Sphagnum riparium	Anomodon longifolius	pikkuruostesammal
härmäsammal	Saellania glaucescens	Anomodon viticulosus	isoruostesammal
idänhitisammal	Seligeria diversifolia	Antitrichia curtispindula	norkkusammal
idänkellosammal	Encalypta affinis	Bartramia hallerana	pahtaomenasammal
idänlelväsammal	Plagiomnium drummondii	Bartramia pomiformis	kallio-omenasammal
isoriippusammal	Neckera crispa	Blindia acuta	säiläsammal
isoruostesammal	Anomodon viticulosus	Brachythecium glareosum	kalkkisuikerosammal
isotuppisammal	Timmia austriaca	Brachythecium plumosum	rantasuikerosammal
kaihelelväsammal	Mnium marginatum	Bryoerythrophyllum recurvirostre	punatyvisammal
kalkkikahtaissammal	Distichium capillaceum	Callicladium haldanianum	katvesammal
kalkkikarvasammal	Ditrichum flexicaule	Campyliadelphus chrysophyllum	suippuväkäsammal
kalkkikiertosammal	Tortella tortuosa	Campylium protensum	lehtoväkäsammal
kalkkikynsisammal	Dicranum brevifolium	Campylophyllum calcareum	kalkkiväkäsammal
kalkkilukinsammal	Platydictya jungermannioides	Campylophyllum halleri	pohjanharasammal
kalkkilähdesammal	Philonotis calcarea	Cinclidium stygium	lettokilpisammal
kalkkipaasisammal	Schistidium strictum	Cnestrum schisti	töppösammal
kalkkipahkurasammal	Gymnostomum calcareum	Cratoneuron filicinum	sirohuurresammal
kalkkipalmikkosammal	Hypnum recurvatum	Cynodontium strumiferum	kyhmytorasammal
kalkkisuikerosammal	Brachythecium glareosum	Dicranum bonjeanii	lettokynsisammal
kalkkiväkäsammal	Campylophyllum calcareum	Dicranum brevifolium	kalkkikynsisammal
kallioahmansammal	Kiaeria blyttii	Dicranum elongatum	tunturikynsisammal
kalliohiippasammal	Orthotrichum rupestre	Dicranum scoparium	kivikynsisammal
kalliokarstasammal	Andreaea rupestris	Dicranum sp.	kynsisammalet
kalliokärpänsammal	Rhabdoweisia fugax	Distichium capillaceum	kalkkikahtaissammal
kallio-omenasammal	Bartramia pomiformis	Ditrichum flexicaule	kalkkikarvasammal
kalliopahkurasammal	Hymenostylium recurvirostrum	Encalypta affinis	idänkellosammal
kalliopalmikkosammal	Hypnum cupressiforme	Encalypta brevicolla	pikkukellosammal
kalliotierasammal	Racomitrium lanuginosum	Encalypta ciliata	ripsikkellosammal
kalliouurresammal	Zygodon rupestris	Encalypta rhaptocarpa	uurrekellosammal
karhunsammalet	Polytrichum sp.	Encalypta streptocarpa	kielikellosammal
katvesammal	Callicladium haldanianum	Fissidens adianthoides	lettosiipisammal
ketohavusammal	Abietinella abietina	Fissidens osmundoides	rantasiipisammal
ketopartasammal	Tortula ruralis	Grimmia sp.	kivisammalet
kielikellosammal	Encalypta streptocarpa	Grimmia torquata	kierrekivisammal
kierrekivisammal	Grimmia torquata	Gymnostomum aeruginosum	viherpahkurasammal
kiiltolelväsammal	Pseudobryum cinclidioides	Gymnostomum calcareum	kalkkipahkurasammal
kimmelsammal	Taxiphyllum wissgrillii	Herzogiella striatella	loukkohohtosammal
kimpputierasammal	Racomitrium fasciculare	Herzogiella turfacea	korpichohtosammal
kivikutrisammal	Homalothecium sericeum	Homalia trichomanoides	kujanneviuhkasammal
kivikynsisammal	Dicranum scoparium	Homalothecium sericeum	kivikutrisammal
kivisammalet	Grimmia sp.	Homomallium incurvatum	lenkosammal
kivitierasammal	Racomitrium microcarpon	Hygrohypnum luridum	etelänpurosammal
kiviturkisammal	Paraleucobryum longifolium	Hylocomiastrum pyrenaicum	pohjankerrossammal
korpichohtosammal	Herzogiella turfacea	Hymenostylium recurvirostrum	kalliopahkurasammal
korpikarhunsammal	Polytrichum commune	Hypnum cupressiforme	kalliopalmikkosammal
kujanneviuhkasammal	Homalia trichomanoides	Hypnum imponens	etelänpalmikkosammal
kyhmytorasammal	Cynodontium strumiferum	Hypnum recurvatum	kalkkipalmikkosammal
kynsisammalet	Dicranum sp.	Isopterygium pulchellum	pikkukiiltosammal
lehtoväkäsammal	Campylium protensum	Kiaeria blyttii	kallioahmansammal
lenkosammal	Homomallium incurvatum	Leskeella nervosa	vemmelsammal
lettokilpisammal	Cinclidium stygium	Leucodon sciuroides	oravisammal
lettokynsisammal	Dicranum bonjeanii	Mnium marginatum	kaihelelväsammal
lettosiipisammal	Fissidens adianthoides	Mnium stellare	sinilelväsammal
limisiimasammal	Myurella julacea	Myurella julacea	limisiimasammal
loukkohohtosammal	Herzogiella striatella	Necera sp.	riippusammalet
nokkalelväsammal	Plagiomnium rostratum	Neckera complanata	siloriippusammal
norkkusammal	Antitrichia curtispindula	Neckera crispa	isoriippusammal
nuorasammal	Pterigynandrum filiforme	Neckera oligocarpa	vuoririippusammal
ojasykerösammal	Weissia controversa	Neckera pennata	haapariippusammal
oravisammal	Leucodon sciuroides	Orthotrichum alpestre	pahtahiippasammal
paakku-uumasammal	Amphidium mougeotii	Orthotrichum rupestre	kalliohiippasammal
paasisammalet	Schistidium sp.	Oxystegius tenuirostris	turrisammal
pahtahiippasammal	Orthotrichum alpestre	Palustriella decipiens	pohjanhuurresammal

pahtaomenasammal pallosammal pikkukellosammal pikkukiiltosammal pikkuruostesammal pohjanharasammal pohjanhuuresammal pohjankerrossammal pohjanvaskisammal punatyvisammal	Bartramia hallerana Plagiopus oederianus Encalypta brevicolla Isopterygium pulchellum Anomodon longifolius Campylophyllum halleri Palustriella decipiens Hylocomiastrum pyrenaicum Pseudoleskeella papillosa Bryoerythrophyllum recurvirostre Plagiothecium platyphyllum Racomitrium aciculare Sphagnum sp. Fissidens osmundoides Brachythecium plumosum Schistidium apocarpum Necera sp. Encalypta ciliata Seligeria donniana Neckera complanata Mnium stellare Thuidium philibertii Cratoneuron filicinum Campyliadelphus chrysophyllum Blindia acuta Anomodon attenuatus Plagiomnium elatum Amphidium lapponicum Dicranum elongatum Oxystegius tenuirostris Cnestrum schisti Encalypta rhaptoparpa Sphagnum sp. Pohlia sp. Leskeella nervosa Gymnostomum aeruginosum Neckera oligocarpa	Paraleucobryum longifolium Philonotis calcarea Plagiomnium drummondii Plagiomnium elatum Plagiomnium rostratum Plagiopus oederianus Plagiothecium platyphyllum Platydictya jungermannioides Pohlia sp. Polytrichum commune Polytrichum sp. Pseudobryum cinclidioides Pseudoleskeella papillosa Pterigynandrum filiforme Racomitrium aciculare Racomitrium fasciculare Racomitrium lanuginosum Racomitrium microcarpon Rhabdoweisia fugax Saelania glaucescens Schistidium apocarpum Schistidium sp. Schistidium strictum Schistostega pennata Seligeria diversifolia Seligeria donniana Sphagnum riparium Sphagnum sp. Sphagnum sp. Taxiphyllum wissgrillii Thuidium philibertii Timmia austriaca Tortella fragilis Tortella tortuosa Tortula ruralis Weissia controversa Zygodon rupestris	kiviturkkisammal kalkkilähdesammal idänlehväsammal tihkulehväsammal nokkalehväsammal pallosammal purolaakasammal kalkkilukinsammal varstasammalet korpikarhunsammal karhunsammalet kiiltolehväsammal pohjanvaskisammal nuorasammal purotierasammal kimpputierasammal kalliotierasammal kivitierasammal kalliokärpänsammal härmäsammal rauniopaasisammal paasisammalet kalkkipaasisammal aarnisammal idänhitisammal sahahitusammal haprarakkasammal rahkasammalet valurahkat kimmelsammal sirohavusammal isotuppisammal haprakiertosammal kalkkikiertosammal ketopartasammal ojasykerösammal kalliuurresammal
MAKSASAMMALET		MAKSASAMMALET	
etelänhoepasammal isosahasammal kalliokielisammal kalliovelhonsammal kantopaanusammal kantoraippasammal ketjusammal maksasammalet pohjanpussisammal ruutusammal suikalesammal suonikielisammal turjansammal	Gymnomitrium obtusum Bazzania trilobata Diplophyllum taxifolium Asterella gracilis Calypogeia suecica Anastrophyllum hellerianum Lejeunea cavifolia Hepatica sp. Marsupella sphacelata Conocephalum conicum Metzgeria furcata Diplophyllum albicans Arnellia fennica	Anastrophyllum hellerianum Arnellia fennica Asterella gracilis Bazzania trilobata Calypogeia suecica Conocephalum conicum Diplophyllum albicans Diplophyllum taxifolium Gymnomitrium obtusum Hepatica sp. Lejeunea cavifolia Marsupella sphacelata Metzgeria furcata	kantoraippasammal turjansammal kalliovelhonsammal isosahasammal kantopaanusammal ruutusammal suonikielisammal kalliokielisammal etelänhoepasammal maksasammalet ketjusammal pohjanpussisammal suikalesammal
JÄKÄLÄT		JÄKÄLÄT	
haavanlimijäkälä jauhehuhmarjäkälä jauhemunuaisjäkälä kaarrekarve kalkkikuppijäkälä kalkkitorvijäkälä kalliohyttelöjäkälä kalliokehkojäkälä	Fuscopannaria confusa Sclerophora farinacea Nephroma parile Arctoparmelia centrifuga Solorina saccata Cladonia symphylicarpa Collema flaccidum Lobaria scrobiculata	Anaptychia ciliaris Arctoparmelia centrifuga Brodoa intestiniformis Cladina sp. Cladonia symphylicarpa Collema flaccidum Collema fuscovirens Endocarpon psorodeum	puistoripsijäkälä kaarrekarve paasisuolikarve poronjäkälät kalkkitorvijäkälä kalliohyttelöjäkälä ryynihyttelöjäkälä limipullokas

karvejäkälät	Parmelia s.lato	Fuscopannaria confusa	haavanlimijäkälä
limilaakajäkälä	Physconia perisidiosa	Fuscopannaria praetermissa	sinililmijäkälä
limipullokas	Endocarpon psorodeum	Gyalecta geoica	sammalvahajäkälä
loistokeltajäkälä	Xanthoria elegans	Gyalecta ulmi	punavahajäkälä
lupporustojäkälä	Ramalina thrausta	Heterodermia speciosa	siimesjäkälä
napajäkälät	Umbilicaria sp.	Leptogium saturninum	samettikesijäkälä
nukkamunuaisjäkälä	Nephroma resupinatum	Lobaria pulmonaria	raidankeuhkojäkälä
otalaakajäkälä	Phaeophyscia kairamoi	Lobaria scrobiculata	kalliokeuhkojäkälä
paasisuolikarve	Brodoa intestiniformis	Nephroma arcticum	pohjankorvajäkälä
pohjankorvajäkälä	Nephroma arcticum	Nephroma parile	jauhemunuaisjäkälä
poronjäkälät	Cladina sp.	Nephroma resupinatum	nukkamunuaisjäkälä
puistoripsijäkälä	Anaptychia ciliaris	Ophioparma ventosa	tuulirokkojäkälä
punavahajäkälä	Gyalecta ulmi	Pannaria pezizoides	sammalilmijäkälä
raidankeuhkojäkälä	Lobaria pulmonaria	Parmelia s.lato	karvejäkälät
ryynihyytelöjäkälä	Collema fuscovirens	Peltigera venosa	suoninahkajäkälä
samettikesijäkälä	Leptogium saturninum	Phaeophyscia kairamoi	otalaakajäkälä
sammalilmijäkälä	Pannaria pezizoides	Physconia perisidiosa	limilaakajäkälä
sammalvahajäkälä	Gyalecta geoica	Ramalina thrausta	lupporustojäkälä
siimesjäkälä	Heterodermia speciosa	Sclerophora farinacea	jauhuhumarjäkälä
sinililmijäkälä	Fuscopannaria praetermissa	Solorina saccata	kalkkikuppijäkälä
suoninahkajäkälä	Peltigera venosa	Stereocaulon sp.	tinajäkälät
tinajäkälät	Stereocaulon sp.	Umbilicaria sp.	napajäkälät
tuulirokkojäkälä	Ophioparma ventosa	Xanthoria elegans	loistokeltajäkälä
SIENET		SIENET	
hakamaatuhkelo	Lycoperdon caudatum	Haploporus odorus	raidantuoksukääpä
hytymaljakas	Sarcosoma globosum	Inocybe fibrosoides	kermarisakas
kermarisakas	Inocybe fibrosoides	Inocybe multicolorata	purorisakas
pikireunakääpä	Phellinus lundellii	Lycoperdon caudatum	hakamaatuhkelo
pohjanrypykkä	Phlebia centrifuga	Phellinus lundellii	pikireunakääpä
purorisakas	Inocybe multicolorata	Phlebia centrifuga	pohjanrypykkä
raidantuoksukääpä	Haploporus odorus	Sarcosoma globosum	hytymaljakas
ELÄIMET		ELÄIMET	
harmaapäätikka	Picus canus	Bubo bubo	huuhkaja
huuhkaja	Bubo bubo	Caprimulgus europaeus	kehrääjä
idänuunilintu	Phylloscopus trochiloides	Castor canadensis	majava
kehrääjä	Caprimulgus europaeus	Corvus corax	korppi
kirjoverkkoperhonen	Hypodryas maturna	Eptesicus nilssoni	pohjanlepakko
konnaanmarjamittari	Eupithecia actaeata	Eupithecia actaeata	konnaanmarjamittari
korppi	Corvus corax	Ficedula parva	pikkusieppo
kuukkeli	Perisoreus infaustus	Glaucidium passerinum	varpuspöllö
lepakot	Vespertilionidae	Hypodryas maturna	kirjoverkkoperhonen
liito-orava	Pteromys volans	Perisoreus infaustus	kuukkeli
majava	Castor canadensis	Phylloscopus trochiloides	idänuunilintu
pikkusieppo	Ficedula parva	Picoides tridactylus	pohjantikka
pohjanlepakko	Eptesicus nilssoni	Picus canus	harmaapäätikka
pohjantikka	Picoides tridactylus	Pteromys volans	liito-orava
varpuspöllö	Glaucidium passerinum	Vespertilionidae	lepakot

Liite 5. Kasvillisuustyyppien lyhenteet

METSÄKASVILLISUUS

Kuivat kankaat

CT kanervatyyppe

Kuivahkot kankaat

VT puolukkatyyppi

Tuoreet kankaat

MT mustikkatyyppe

Lehtomaiset kankaat

OMT käenkaali-mustikkatyyppe

Lehdot

MeLaT nuokkuhelmikkä-kevätlinnunhernetyyppe

OMaT käenkaali-oravanmarjatyyppe

FT saniaistyyppe

Ath-FT hiirenporrasvaltainen saniaistyyppe

Dry-FT isoalvejuurivaltainen saniaistyyppe

OFiT käenkaali-mesiangervotyyppe

SUOKASVILLISUUS

IR isovarpuräme

MK mustikkakorpi

MkK metsäkortekorpi

RhK ruoho- ja heinäkorpi

Dry-SaK isoalvejuurivaltainen saniaiskorpi

LhK lehtokorpi

LK lettokorpi

LN lettoneva

Liite 6. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien kasvien, sienten ja eläinten esiintyminen valtakunnallisesti arvokkailla kallioalueilla

KÄYTETYT LYHENTEET

Alue lyhenteet

Valt	Valtakunnallinen luokitus
2b	Eteläboreaalinen, Järvi-Suomi
3b	Keskiboreaalinen, Pohjois-Karjala - Kainuu
Ku	Kuopion lääni
Kv.VI	Kansainvälinen vastuulaji

Uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien luokitus (Rassi ym. 2000a, b)

CR	Äärimmäisen uhanalaiset (Critically Endangered)
EN	Erittäin uhanalaiset (Endangered)
VU	Vaarantuneet (Vulnerable)
RT	Alueellisesti uhanalainen (Regionally Threatened)
NT	Silmälläpidettävät (Near Threatened)

Uhanalaisten lajien luokitus (Rassi ym. 1992)

H	Hävinnyt
E	Erittäin uhanalainen
V	Vaarantunut
St	Silmälläpidettävä, taantunut
Sh	Silmälläpidettävä, harvinainen
Sp	Silmälläpidettävä, puutteellisesti tunnettu

Muut käytetyt lyhenteet

+	Valtakunnallisesti tai alueellisesti ei uhanalainen
-	Alueellinen uhanalaisuusluokka on määrittämättä
α	Esiintyy alueella vain tulokkaana, ei uhanalainen
1992	Vuoden 1992 arviointi
2000	Vuoden 2000 arviointi

Katso myös lyhenteet ja lainaukset luku 2.2.

Kallioalue		2000	2000	1992	1992	2000		2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
		Valt	2b/3b	Valt	Ku	Kv.VI	Lkm	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b
PUTKILOKASVIT	Putkilokasvit																										
Acer platanoides	vaahtera		RT				1										x										
Aconitum lycoctonum	lehtoukonhattu	VU		Sh	□		1												x								
Actaea erythrocarpa	punakonna-marja		RT		E	x	2									x					x						
Agrostis clavata	hoikkarölli	VU		Sh	E		1												x								
Asplenium adulterinum	serpentiiniraunioinen	EN		V	V		1						x														
Asplenium trichomanes	tummarauioinen				V		7		x												x						
Asplenium viride	viherraunioinen				V		2			x			x														
Botrychium lunaria	ketonoidanlukko	NT	RT		+		1																				
Carex appropinquata	röyhysara	VU			V		2														x						
Carex capillaris	hapsisara		RT		E		1														x						
Carex pseudocyperus	varstasara				Sh		1																				
Cerastium alpinum ssp. alpinum	tunturihärkki	CR			V	x	1						x														
Chrysoplenium alternifolium	kevätlinnunsilmä				V		2														x			x			
Cinna latifolia	hajuheinä	NT	+	Sh	V	x	3										x							x			
Coeloglossum viride	pussikämmekkä		RT		+		4					x															
Cyripedium calceolus	tikankontti	VU		St	V		3					x									x			x			
Dactylorhiza traunsteineri	kaitakämmekkä	VU		St	V		1																				
Dianthus superbus	pulskaneilikka	CR			E	x	1						x														
Diplazium sibiricum	myyränporras				V	x	2																	x			
Epiopogium aphyllum	metsänemä	VU		St	V		1					x															
Epipactis atrorubens	tummaneidonvaippa	NT	RT	Sh	E		1					x															
Epipactis helleborine	lehtoneidonvaippa				V		3							x									x		x		
Eriophorum gracile	hoikkavilla		RT		St		2																				
Eriophorum latifolium	lettovilla		RT		V		1														x						
Euphrasia rostkoviana	ahosilmäruoho	VU		St	Sp	x	1																				
Galium odoratum	tuoksumatara	NT	+		E		2																				
Geranium robertianum	haisukurjenpolvi				V		1																				
Glyseria lithuanica	korpisorsimo					x	4														x						
Gymnadenia conopsea	kirkiruoho	VU			+		2					x															
Impatiens noli-tangere	lehtopalsami				V		1																				
Listera ovata	soikkokaksikko				St		8					x		x							x			x		x	
Lychnis alpina var. alpina	pikkutervakko				V		2		x				x														
Lychnis alpina var. serpenticola	serpentiinipikkutervakko	VU		Sh	-		1																				
Malaxis monophyllos	sääskenvalkku	VU		V	E		2					x									x						
Petasites frigidus	pohjanruttojuuri		RT		-		1																				
Poa glauca	pahtanurmikka		RT		V		2					x															
Polygonatum odoratum	kalliokieli				V		6						x														

Kallioalue		2000	2000	23	25	26	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	46	48	49	50
		Valt	2b/3b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	3b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b
PUTKILOKASVIT	Putkilokasvit																									
Acer platanoides	vaahtera		RT																							
Aconitum lycoctonum	lehtoukonhattu	VU																								
Actaea erythrocarpa	punakonnanmarja		RT																							
Agrostis clavata	hoikka-rölli	VU																								
Asplenium adulterinum	serpentiiniraunioinen	EN																								
Asplenium trichomanes	tummaraunioinen						x	x		x		x	x													
Asplenium viride	viherraunioinen																									
Botrychium lunaria	ketonoidanlukko	NT	RT			x																				
Carex appropinquata	röyhysara	VU				x																				
Carex capillaris	hapsisara		RT																							
Carex pseudocyperus	varstasara												x													
Cerastium alpinum ssp. alpinum	tunturihärkki	CR																								
Chrysoplenium alternifolium	kevätlinnunsilmä																									
Cinna latifolia	hajuheinä	NT	+	x																						
Coeloglossum viride	pussikämmekkä		RT						x			x		x												
Cypripedium calceolus	tikankontti	VU																								
Dactylorhiza traunsteineri	kaitakämmekkä	VU				x																				
Dianthus superbus	pulskaneilikka	CR																								
Diplazium sibiricum	myyränporras					x																				
Epiopogium aphyllum	metsänemä	VU																								
Epipactis atrorubens	tummaneidonvaippa	NT	RT																							
Epipactis helleborine	lehtoneidonvaippa																									
Eriophorum gracile	hoikkavilla		RT			x																				
Eriophorum latifolium	lettovilla		RT																							
Euphrasia rostkoviana	ahosilmäruoho	VU																								
Galium odoratum	tuoksumatara	NT	+																						x	
Geranium robertianum	haisukurjenpolvi												x													
Glyseria lithuanica	korpisorsimo							x																	x	
Gymnadenia conopsea	kirkiruoho	VU																								
Impatiens noli-tangere	lehtopalsami													x												
Listera ovata	soikkokaksikko					x					x									x						
Lychnis alpina var. alpina	pikkutervakko																									
Lychnis alpina var. serpentinicola	serpentiinipikkutervakko	VU					x																			
Malaxis monophyllos	sääskenvalkku	VU																								
Petasites frigidus	pohjanruttojuuri		RT																							
Poa glauca	pahtanurmikka		RT										x													
Polygonatum odoratum	kalliokielo						x	x	x				x													

Kallioalue		2000	2000	1992	1992	2000		2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
		Valt	2b/3b	Valt	Ku	Kv.VI	Lkm	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b
Ribes alpinum	taikinamarja				E		2										x										
Satureja acinos	ketokäenminttu				V		1																				
Saxifraga cespitosa	mätäsrikko		RT		E		1					x															
Saxifraga nivalis	pahtarikko		RT		E		2																				
Sedum rupechti	vahamaksaruoho				V		1						x														
Selaginella selaginoides	mähkä		RT		V		2						x				x										
Silene rupestris	kalliokohokki				Sh		14							x	x			x	x	x		x		x			
Spergula morisonii	kalliohatikka				E		1																				
Thelypteris palustris	nevaimarre				V		2									x											
Tilia cordata	lehmus				Sh		10												x					x	x		
Viola selkirkii	kaiheorvokki					x	13									x					x						
Woodsia alpina	tunturikiviyrtti				V		2					x															
LEHTISAMMALET	lehtisammalet																										
Anomodon attenuatus	taljaruostesammal				Sh		4							x													
Antitrichia curtipendula	norkkusammal		RT		E		1																				
Bartramia hallerana	pahtaomenasammal					x	3																				
Brachythecium glareosum	kalkkisuikerosammal		RT		V		1					x															
Callicladium haldanianum	katvesammal					x	1																				
Campyliadelphus chrysophyllum	suippuväkäsammal				Sh		2						x														
Campylium protensum	lehtoväkäsammal		RT		V		1					x															
Campylophyllum calcareum	kalkkiväkäsammal				V		2										x										
Campylophyllum halleri	pohjanharasammal	NT	RT	Sh	E		1					x															
Cinclidium stygium	lettokilpisammal		RT/+		St		1																				
Cratoneuron filicinum	sirohuuresammal		RT		V		1										x										
Dicranum brevifolium	kalkkikynsisammal		RT		V		1						x														
Dicranum elongatum	tunturikynsisammal		RT		V		1			x																	
Encalypta affinis	idänkellosammal		RT		E		1					x															
Encalypta raptocarpa	uurrekellosammal		RT		V		4		x			x															
Gymnostomum aeruginosum	viherpahkurasammal		RT		E		3					x	x								x						
Gymnostomum calcareum	kalkkipahkurasammal			V	E		1					x															
Herzogiella striatella	loukkohohtosammal				Sh		1					x															
Herzogiella turfacea	korpihohtosammal	VU					1											x									
Homalothecium sericeum	kivikutrisammal		+/RT		+		9					x										x					
Homomallium incurvatum	lenkosammal				Sh		2										x				x						
Hygrohypnum luridum	etelänpurosammal		RT		V		1					x															
Hymenostylium recurvirostrum	kalliopahkurasammal		RT		V		1						x														
Hypnum imponens	etelänpalmikkosammal			E		1																				x	

Kallioalue		2000	2000	23	25	26	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	46	48	49	50
		Valt	2b/3b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b
Ribes alpinum	taikinamarja													x												
Satureja acinos	ketokäenminttu					x																				
Saxifraga cespitosa	mätäsrikko		RT																							
Saxifraga nivalis	pahtarikko		RT					x					x													
Sedum ruprechtii	vahamaksaruoho																									
Selaginella selaginoides	mähkä		RT																							
Silene rupestris	kalliokohokki						x	x				x	x	x					x				x			
Spergula morisonii	kalliohatikka						x																			
Thelypteris palustris	nevaimarre					x																				
Tilia cordata	lehmus						x	x	x			x	x						x		x					
Viola selkirkii	kaiheorvokki						x		x	x	x	x		x	x					x	x	x			x	
Woodsia alpina	tunturikiviyrtti					x																				
LEHTISAMMALET	lehtisammalet																									
Anomodon attenuatus	taljaruostesammal								x	x											x					
Antitrichia curtipendula	norkkusammal		RT																	x						
Bartramia hallerana	pahtaomenasammal									x		x							x							
Brachythecium glareosum	kalkkisuikersammal		RT																							
Callicladium haldanianum	katvesammal																								x	
Campyliadelphus chrysophyllum	suippuväkäsammal					x																				
Campylium protensum	lehtoväkäsammal		RT																							
Campylophyllum calcareum	kalkkiväkäsammal					x																				
Campylophyllum halleri	pohjanharasammal	NT	RT																							
Cinclidium stygium	lettokilpisammal		RT/+																							
Cratoneuron filicinum	sirohuuresammal		RT																							
Dicranum brevifolium	kalkkikynsisammal		RT																							
Dicranum elongatum	tunturikynsisammal		RT																							
Encalypta affinis	idänkellosammal		RT																							
Encalypta rhaptocarpa	uurrekellosammal		RT			x						x														
Gymnostomum aeruginosum	viherpahkurasammal		RT																							
Gymnostomum calcareum	kalkkipahkurasammal																									
Herzogiella striatella	loukkohohtosammal																									
Herzogiella turfacea	korpihohtosammal	VU																								
Homalothecium sericeum	kivikutrisammal		+/RT		x				x	x	x						x				x				x	
Homomallium incurvatum	lenkosammal																									
Hygrohypnum luridum	etelänpurosammal		RT																							
Hymenostylium recurvirostrum	kalliopahkurasammal		RT																							
Hypnum imponens	etelänpalmikkosammal																									

Kallioalue		2000	2000	1992	1992	2000		2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
		Valt	2b/3b	Valt	Ku	Kv.VI	Lkm	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b
Hypnum recurvatum	kalkkipalmikkosammal	RT		V		2					x																	
Mnium marginatum	kaiheleväsammal		RT		V		1					x																
Myurella julacea	limisiimasammal		RT		V		6		x			x	x						x		x							
Neckera pennata	haapariippusammal	VU		V	E	x	1																					
Orthotrichum alpestre	pahtahiippasammal		RT		V		1							x														
Oxystegius tenuirostris	turrisammal			St	V		2										x											
Palustriella decipiens	pohjanhuuresammal	NT	RT		E		1															x						
Philonotis calcarea	kalkkilähdesammal			St	E		1										x											
Plagiomnium drummondii	idänlelväsammal	NT		Sh	Sh	x	4					x							x									
Plagiomnium elatum	tihkulelväsammal				St		1																x					
Plagiomnium rostratum	nokkalelväsammal		RT		V		1											x										
Plagiothecium platyphyllum	purolaakasammal	VU		V	V		1																					
Platydictya jungermannioides	kalkkilukinsammal		RT		V		6			x		x	x				x						x					
Pseudoleskeella papillosa	pohjanvaskisammal	NT	RT	Sh	-	x	1					x																
Rhabdoweisia fugax	kalliokärpänsammal		RT		V		2				x																x	
Seligeria diversifolia	idänhitusammal		RT		V	x	1					x																
Seligeria donniana	sahahitusammal	NT	RT	Sh	E		1					x																
Taxiphyllum wissgrillii	kimmelsammal		RT		V		3					x								x								
Thuidium philibertii	sirohavusammal				Sh		3												x									
Tortella fragilis	haprakiertosammal		RT		V		1					x																
Weissia controversa	ojasykerösammal		RT		V		1						x															
Zygodon rupestris	kalliuurresammal		RT		V		1						x															
MAKSASAMMALET																												
Anastrophyllum hellerianum	kantoraippasammal		RT		Sh	x	1																					
Arnellia fennica	turjansammal	VU		St	Sh		1					x																
Asterella gracilis	kalliovelhonsammal				V		3	x												x								
Bazzania trilobata	isosahasammal				V		6						x														x	x
Calypogeia suecica	kantopaausammal	VU		V	V	x	1												x									
Conocephalum conicum	ruutusammal	VU		Sh	Sh		1																	x				
Gymnomitrium obtusum	etelänhopeasammal					x	4																	x		x	x	
Lejeunea cavifolia	ketjusammal				Sh		2						x															
Marsupella sphacelata	pohjanpussisammal	VU		St	St		1																				x	
JÄKÄLÄT																												
Anaptychia ciliaris	puistoripsijäkälä		RT		St		1																					
Collema fuscovirens	ryynihyytelöjäkälä		RT		V		1																					
Endocarpon psorodeum	limipullokas	VU		V	V		1					x																

Kallioalue		2000	2000	23	25	26	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	46	48	49	50
		Valt	2b/3b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	3b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b
Hypnum recurvatum	kalkkipalmikkosammal	RT			x																					
Mnium marginatum	kaihelehväsammal		RT																							
Myurella julacea	limisiimasammal		RT			x																				
Neckera pennata	haapariippusammal	VU											x													
Orthotrichum alpestre	pahtahiippusammal		RT																							
Oxystegius tenuirostris	turrisammal					x																				
Palustriella decipiens	pohjanhuurresammal	NT	RT																							
Philonotis calcarea	kalkkilähdesammal																									
Plagiomnium drummondii	idänlehväsammal	NT										x									x					
Plagiomnium elatum	tihkulehväsammal																									
Plagiomnium rostratum	nokkalehväsammal		RT																							
Plagiothecium platyphyllum	purolaakasammal	VU															x									
Platydictya jungermannioides	kalkkilukinsammal		RT			x																				
Pseudoleskeella papillosa	pohjanvaskisammal	NT	RT																							
Rhabdoweisia fugax	kalliokärpänsammal		RT																							
Seligeria diversifolia	idänhitisammal		RT																							
Seligeria donniana	sahahitisammal	NT	RT																							
Taxiphyllum wissgrillii	kimmelsammal		RT			x																				
Thuidium philibertii	sirohavusammal																				x		x			
Tortella fragilis	haprakiertosammal		RT																							
Weissia controversa	ojasykerösammal		RT																							
Zygodon rupestris	kalliourresammal		RT																							
MAKSASAMMALET	maksasammalet																									
Anastrophyllum hellerianum	kantoraippasammal		RT																		x					
Arnellia fennica	turjansammal	VU																								
Asterella gracilis	kalliovelhonsammal									x																
Bazzania trilobata	isosahasammal			x			x															x				
Calypogeia suecica	kantopaanusammal	VU																								
Conocephalum conicum	ruutusammal	VU																								
Gymnomitrium obtusum	etelänhopeasammal												x													
Lejeunea cavifolia	ketjusammal																				x					
Marsupella sphacelata	pohjanpussisammal	VU																								
JÄKÄLÄT	jäkälät																									
Anaptychia ciliaris	puistoripsijäkälä		RT																							
Collema fuscovirens	ryynihyytelöjäkälä		RT																							
Endocarpon psorodeum	limipullokas	VU																								

Kallioalue		2000	2000	1992	1992	2000	Lkm	2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
		Valt	2b/3b	Valt	Ku	Kv.VI		2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b
Fuscopannaria confusa	haavanlimijäkälä	EN		E	-		1						x														
Fuscopannaria praetermissa	sinilimijäkälä		RT		Sh		1						x														
Gyalecta geoca	sammalvahajakälä	VU		St	-		1					x															
Gyalecta ulmi	punavahajakälä	NT	-	St	Sh		1					x															
Heterodermia speciosa	siimesjäkälä	EN		E	E		1			x																	
Lobaria scrobiculata	kalliokeuhkojäkälä	NT	RT	St	St		9		x											x							
Peltigera venosa	suoninahkajakälä		RT		Sh		4		x			x															
Phaeophyscia kairamoi	otalaakajakälä	Ex		V	V		1						x														
Physconia perisidiosa	limilaakajakälä				Sh		1																				
Ramalina thrausta	lupporustojäkälä	NT	RT	St	V		2						x														
Sclerophora farinacea	jauhehuhmarjäkälä	CR		Sp	-		1									x											
Solorina saccata	kalkkikuppjäkälä				Sh		2		x			x															
Xanthoria elegans	loistokeltajakälä				Sh		1																				
SIENET	sienet																										
Haploporus odorus	raidantuoksukääpä	NT		V	V	x	1								x												
Inocybe multiconata	purorisakas	CR		E	E		1													x							
Lycoperdon caudatum	hakamaatuhkelo	VU		St	St		1													x							
Phlebia centrifuga	pohjanrypykkä	VU			Sh		1																				
Sarcosoma globosum	hytymaljakas	NT		Sh	E		1													x							
ELÄIMET	eläimet																										
Bubo bubo	huuhkaja					x	4													x							
Caprimulgus europaeus	kehrääjä	NT		St	V		2																				
Ficedula parva	pikkusieppo	NT		Sh	V		1																				
Glaucidium passerinum	varpusöllö					x	1																				
Hypodryas maturna	kirjoverkkoperhonen			Sh	-		1																			x	
Perisoreus infaustus	kuukkeli	NT			V	x	1																				
Picoides tridactylus	pohjantikka	NT			+	x	3													x							
Picus canus	harmaapäätikka	NT		Sh	H		1																				
Pteromys volans	liito-orava	VU		St	St	x	3																				
Yhteensä							286	1	7	3	2	36	22	5	2	6	18	3	26	1	12	2	1	2	2	5	2

Kallioalue		2000	2000	23	25	26	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	46	48	49	50
		Valt	2b/3b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	3b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b	2b
Fuscopannaria confusa	haavanlimijäkälä	EN																								
Fuscopannaria praetermissa	sinilimijäkälä		RT																							
Gyalecta geoica	sammalvahajäkälä	VU																								
Gyalecta ulmi	punavahajäkälä	NT	-																							
Heterodermia speciosa	siimesjäkälä	EN																								
Lobaria scrobiculata	kalliokeuhkojäkälä	NT	RT	x				x				x	x	x								x		x		x
Peltigera venosa	suoninahkajäkälä		RT																x							
Phaeophyscia kairamoi	otalaakajäkälä	Ex																								
Physconia perisidiosa	limilaakajäkälä												x													
Ramalina thrausta	lupporustojäkälä	NT	RT										x													
Sclerophora farinacea	jauhehuhmarjäkälä	CR																								
Solorina saccata	kalkkikuppjäkälä																									
Xanthoria elegans	loistokeltajäkälä												x													
SIENET	sienet																									
Haploporus odorus	raidantuoksukääpä	NT																								
Inocybe multicolorata	purorisakas	CR																								
Lycoperdon caudatum	hakamaatuhkelo	VU																								
Phlebia centrifuga	pohjanrypykkä	VU																	x							
Sarcosoma globosum	hytymaljakas	NT																								
ELÄIMET	eläimet																									
Bubo bubo	huuhkaja							x					x												x	
Caprimulgus europaeus	kehrääjä	NT						x					x													
Ficedula parva	pikkusieppo	NT																								
Glaucidium passerinum	varpuspöllö												x													
Hypodryas maturna	kirjoverkkoperhonen																									
Perisoreus infaustus	kuukkeli	NT																								
Picoides tridactylus	pohjantikka	NT											x													
Picus canus	harmaapäätikka	NT											x													
Pteromys volans	liito-orava	VU							x				x													
Yhteensä				3	1	17	8	9	7	6	3	15	16	6	1	1	7	1	6	5	3	3	2	2	5	1

Liite 7. Pohjois-Savon 1:100 000 ja 1:400 000 kallioperäkartat

- Frosterus, Benj 1900: Mikkeli = S:t Michel. Suomen geologinen yleiskartta 1:400 000: Kivilajikartta lehti C 2. – Helsinki. Geologinen toimisto.
- Huhma, Aarto 1971: Outokumpu. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 4222. – Espoo. Geologinen tutkimuslaitos.
- Huhma, Aarto 1971: Sivakkavaara. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 4311. – Espoo. Geologinen tutkimuslaitos.
- Koistinen, Tapio 1993: Heinävesi. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 4221. – Espoo. Geologian tutkimuskeskus.
- Korsman, Kalevi ja Pääjärvi, Antti 1980: Varkaus. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3234. – Espoo. Geologinen tutkimuslaitos.
- Marttila, Erkki 1977: Kiuruvesi. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3323. – Espoo. Geologinen tutkimuslaitos.
- Marttila, Erkki 1992: Pyhäjärvi. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3321. – Espoo. Geologian tutkimuskeskus.
- Paavola, Jorma 1980: Nilsjä. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3334. – Espoo. Geologinen tutkimuslaitos.
- Paavola, Jorma 1987: Lapinlahti. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3332. – Espoo. Geologian tutkimuskeskus.
- Paavola, Jorma 1990: Iisalmi. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3341. – Espoo. Geologian tutkimuskeskus.
- Paavola, Jorma 1997: Rautavaara. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3343. – Espoo. Geologian tutkimuskeskus.
- Pääjärvi, Antti 1985: Vesanto. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3313. – Espoo. Geologian tutkimuskeskus.
- Pääjärvi, Antti 1991: Karttula. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3224. – Espoo. Geologian tutkimuskeskus.
- Pääjärvi, Antti 2000: Rautalampi. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3223. – Espoo. Geologian tutkimuskeskus.
- Salli, Ilmari 1969: Pihtipudas. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3312. – Espoo. Geologinen tutkimuslaitos.
- Salli, Ilmari 1977: Pielavesi. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3314. – Espoo. Geologinen tutkimuslaitos.
- Vorma, Atso 1971: Pieksämäki. Suomen geologinen kartta 1:100 000: Kallioperäkartta lehti 3232. – Espoo. Geologinen tutkimuslaitos.
- Wilkman, W.W. 1929: Kajaani. Suomen geologinen yleiskartta 1:400 000: Kivilajikartta lehti C 4. – Helsinki. Geologinen toimikunta.
- Wilkman, W.W. 1935: Kuopio. Suomen geologinen yleiskartta 1:400 000: Kivilajikartta lehti C 3. – Helsinki. Geologinen toimikunta.

Liite 8. Kuopion luonnontieteellisen museon kasvistollisesti arvokkaat kalliot

Luettelo. Kuopion luonnontieteellisen museon kasvistollisesti arvokkaat kalliot.

Kohdetiedot on saatavissa Kuopion museosta. Yhtenäiskoordinaattien piste tarkoittaa ruudun vasenta alakulmaa; tarkkuus on 100 m tai 1 km.

Nro	Kohde	Kunta	Karttalehti	Leveyttä	Pituutta
1	Hautamäki	Juankoski	3334 07	70100	35692
2	Likosaari	Juankoski	3334 07	70110	35695
3	Mäkiharju S	Juankoski	3334 07	70116	35691
4	Huosiaislahti SE	Juankoski	3334 07	70123	35686
5	Huosiaislahti SW	Juankoski	3334 07	70124	35685
6	Huosiaisniemi S	Juankoski	3334 07	70125	35686
7	Huosiaislahti E	Juankoski	3334 07	70127	35684
8	Huosiaisniemi	Juankoski	3334 07	70125-33	35686-8
9	Saunaniemi	Juankoski	3334 07	70137	35697
10	Pieni Kalmonsaari	Juankoski	3334 07	70138	35690
11	Pieni Vesilahti W	Juankoski	3334 07	70144	35688
12	Talviniemi S	Juankoski	3334 07	70150	35679
13	Kypäräinen S	Juankoski	3334 07	70150	35684
14	Kypäräinen SE	Juankoski	3334 07	70150	35685
15	Halkolahti	Juankoski	3334 07	70150	35686
16	Harjanne-seinä	Juankoski	3334 07	70153	35686
17	Niemelä W	Juankoski	3334 07	70153	35688
18	Kaunisiemi S	Juankoski	3334 07	70157	35687
19	Kypäräissaari	Juankoski	3334 07	70166	35684
20	Olkisaari	Juankoski	3334 10	70119	35707
21	Tuohisaari NE	Juankoski	3334 10	70121	35705
22	Kakkosaari	Juankoski	3334 10	70130	35703
23	Riihisaari	Juankoski	3334 10	70134	35701
24	Kalliola N	Juankoski	4311 03	7007	3580
25	Hiekkalahti S	Juankoski	4311 03	7007	3581
26	Anttilanlahti	Juankoski	4311 06	7004	3582
27	Ruunakallio	Juankoski	4311 06	7004	3583
28	Aittojokivarsi	Juankoski	4311 06	7005	3582
29	Luikonlahti	Kaavi	4311 04	6982-3	3585
30	Tukiala W	Kaavi	4311 05	6993	3587
31	Ruukinkoski W	Kaavi	4311 05	6993	3587
32	Mörninkallio	Kaavi	4311 06	7003	3583
33	Kurkilammit	Kaavi	4311 07	6988	3596
34	Lauttavuori	Kaavi	4311 07	6989	3593
35	Kultavuori	Kaavi	4311 07	6990	3593
36	Korpela	Kaavi	4311 08	6991	3592
37	Päivärinne NW	Kaavi	4311 08	6991	3592
38	Lintuniemi	Karttula	3242 02	6968	3501
39	Honkamäki SW	Karttula	3331 01	6983	3505
40	Kippolanmäki	Kiuruvesi	3323 06	7061	3478
41	Huutsaari SW + N	Kiuruvesi	3332 01	7042-3	3462
42	Humalajoki (Keskitalo)	Kuopio	3242 07	6954	3529
43	Tetrijärvi	Kuopio	3242 07	6958	3525

Nro	Kohde	Kunta	Karttalehti	Leveyttä	Pituutta
44	Matkusjärvi	Kuopio	3242 08, 09	6969-70	3529
45	Väärälahti-S	Kuopio	3242 09	6971	3529
46	Valkeinen -N (S. plot 2)	Kuopio	3242 09	69713	35299
47	Neulaniemi	Kuopio	3242 09	6976	3529
48	Korsumäki	Kuopio	3242 11	6966	3530
49	Hukanniemi	Kuopio	3242 11	6966	3530
50	Keinänniemi	Kuopio	3242 11	6968	3532
51	Riihilampi	Kuopio	3242 11	6969	3530
52	Valkeinen -S	Kuopio	3242 12	6970	3530
53	Pieni Petonen	Kuopio	3242 12	6971	3531
54	Jynkä (retkeilymaja)	Kuopio	3242 12	6971	3533
55	Yötarha	Kuopio	3242 12	6971	3533
56	Petoslampi-W	Kuopio	3242 12	6971	3533
57	Kolmisoppi	Kuopio	3242 12	6974	3530
58	Vuorilampi	Kuopio	3242 12	6974-5	3530
59	Pölkky puro	Kuopio	3242 12	6975	3531
60	Siikalahti (lohkareet)	Kuopio	3242 12	6975	3532
61	Vierunmäki (E-end)	Kuopio	3244 06	6978	3550
62	Laivonsaari	Kuopio	3331 07	6980	3529
63	Honka (-saari)	Kuopio	3331 07	6985	3527
64	Nuottisaari	Leppävirta	3243 03	6949	3544
65	Pulkonlahti	Maaninka	3331 03	7002	3509
66	Kolmikanta	Maaninka	3331 06	7001	3510
67	Linnanmäki SEE	Nilsjä	3333 06	7002	3550
68	Kalkkiruukki S + N	Nilsjä	3334 04	7013	3550
69	Pieni-Loutteinen	Nilsjä	3334 04	7013	3551
70	Karankainen SE	Nilsjä	3334 04	7014	3551
71	Kolmisoppi	Nilsjä	3334 06	7030	3553
72	Kiertojoki	Pielavesi	3314 06	7035	3476
73	Sorvanloilo	Rautalampi	3223 08	6934	3487
74	Pölyvuori	Rautalampi	3223 08	6934	3487
75	Ruunavuori	Rautalampi	3223 08	6935	3489
76	Tikkavuori	Rautalampi	3223 08	6935	3489
77	Tikkalampi E	Rautalampi	3223 08	6935	3489
78	Tervahautakangas	Rautalampi	3223 08	6936	3487
79	Kolmisoppisen vuori	Rautalampi	3223 08	6937	3487
80	Etelälampi SE	Rautalampi	3223 08	6939	3487
81	Kalajanvuori	Rautalampi	3223 09	6941	3484
82	Kituvuori	Rautalampi	3223 09	6942	3484
83	Rajavuori	Rautalampi	3223 09	6942	3486
84	Nimetön niemi	Rautalampi	3223 09	6943	3487
85	Etusaari	Rautalampi	3223 09	6944	3486
86	Iso-Pärsnämäki	Rautalampi	3223 11	6938	3490

Nro	Kohde	Kunta	Karttalehti	Leveyttä	Pituutta
87	Iso-Petäinen	Siilinjärvi	3331 08	6990	3529
88	Kuivasteenmäki	Siilinjärvi	3331 08	6999	3527
89	Toso	Siilinjärvi	3331 09	7001	3526
90	Kourulampi	Siilinjärvi	3331 11	6990	3530
91	Tervaranta NW	Siilinjärvi	3331 11	6995	3535
92	Jaakonmäki	Siilinjärvi	3331 12	7003	3537
93	Keurunmäki	Suonenjoki	3223 11	6936	3496
94	Kuolemanvuori	Suonenjoki	3241 02	6939	3500
95	Saarinen E (UE)	Tervo	3313 11	6994	3490
96	Matinlampi N	Tuusniemi	3244 09	6972	3564
97	Kojanniemi	Tuusniemi	4222 01	6957	3580
98	Kalkkisaari	Vehmersalmi	3244 01	6955	3541
99	Pitkälähti	Vehmersalmi	3244 01	6956	3541
100	Vasaraniemi	Vehmersalmi	3244 01	6959	3543
101	Myhkyrinsaari	Vehmersalmi	3244 01	6959	3543
102	Saunasaaret (1-3)	Vehmersalmi	3244 02	6962	3544
103	Laajalahti (1-3)	Vehmersalmi	3244 02	6962	3548
104	Sikosaaret (1-2)	Vehmersalmi	3244 02	6963	3544
105	Kaapronsaari	Vehmersalmi	3244 02	6963	3544
106	Suurenkivensaari	Vehmersalmi	3244 02	6963	3545
107	Hautosaari	Vehmersalmi	3244 02	6963	3545

Kuvailulehti

Julkaisija	Suomen ympäristökeskus	Julkaisu-aika Toukokuu 2001						
Tekijä(t)	Jukka Husa, Jari Teeriaho, Tytti Kontula ja Reino Fagerstén							
Julkaisun nimi	Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Savossa							
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut	Julkaisu on saatavana myös internetistä http://www.vyh.fi/palvelut/julkaisu/elektro/ay214/ay214.htm							
Tiivistelmä	<p>Tässä alueellisessa inventoinnissa on selvitetty luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävät kallioalueet Pohjois-Savossa. Tutkimusalueelta inventoitiin yhteensä 151 kallioaluetta. Valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltavia, arvoluokkiin 1–4 kuuluvia kallioalueita on Pohjois-Savossa yhteensä 50 kappaletta. Ne kuvataan karttarajauksineen raportissa lyhyesti. Alueellisesti merkittävät kallioalueet esitetään luettelona. Inventoinnissa on käytetty luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaiden kallioalueiden tutkimusmenetelmää ja arvoluokitusta, joka on tarkemmin kuvattu Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarjassa nro 351. Alueiden suojeluarvoa määritettäessä on arvioinnin päätehtävänä käytetty geologis-geomorfologista, ekologis-biologista ja maisemallista arvoa. Kallioalueeseen liittyviä muita arvoja ovat kulttuurihistorialliset ja arkeologiset arvot, monikäyttöarvot, lähiympäristön arvot ja alueen luonnontilaisuus.</p> <p>Tämä selvitys palvelee ennen muuta alueiden käytön suunnittelua ja maa-aineslain tarkoittamia lupaviranomaisia, mutta ylipäättään ympäristönsuojelun eri tahoja, luonnontieteellisiä museota sekä luonnosta kiinnostuneita kansalaisia.</p>							
Asiasanat	Kalliot, luonnonsuojelualueet, luonnonsuojelu, maisemansuojelu, Pohjois-Savo							
Julkaisusarjan nimi ja numero	Alueelliset ympäristöjulkaisut 214							
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Ympäristöministeriö							
Julkaisun teema	<table border="1"><tr><td>ISSN 1238-8610</td><td>ISBN 952-11-0891-6</td></tr><tr><td>Sivuja 170</td><td>Kieli suomi</td></tr><tr><td>Luottamuksellisuus julkinen</td><td>Hinta 130 mk</td></tr></table>		ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0891-6	Sivuja 170	Kieli suomi	Luottamuksellisuus julkinen	Hinta 130 mk
ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0891-6							
Sivuja 170	Kieli suomi							
Luottamuksellisuus julkinen	Hinta 130 mk							
Julkaisun myynti/ jakaja	Oy Edita Ab, Asiakaspalvelu, PL 800, 00043 Edita puh. (09) 566 0266, telefax (09) 566 0380, sähköpostiosoite: asiakaspalvelu@edita.fi www-palvelin: http://www.edita.fi/netmarket							
Julkaisun kustantaja	Suomen ympäristökeskus, PL 140, 00251 Helsinki							
Painopaikka ja -aika	Oy Edita Ab, 2001							

Presentationsblad

Utgivare	Finlands miljöcentral	Datum Maj 2001						
Författare	Jukka Husa, Jari Teeriaho, Tytti Kontula och Reino Fagerstén							
Publikationens titel	För natur- och landskapskydd i värdefulla bergsområden i Norra Savolax							
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt	Publikationen finns tillgänglig på internet http://www.vyh.fi/palvelut/julkaisu/elektro/ay214/ay214.htm							
Sammandrag	<p>I denna regionala inventering har man kartlagt natur- och landskapsvärdena för nationellt och regionalt värdefulla bergsområden i Norra Savolax. Inom undersökningsområdet inventerades 151 bergsområden. 50 bergsområden i Norra Savolax är nationellt värdefulla och de hör till värdeklasserna 1-4. De beskrivs kortfattat med bifogad kartsnitt i rapporten. Inventeringen baserar sig på den inventeringsmetodik och värdeklassificering som beskrivs utförligt i Vatten- och miljöstyrelsens duplikatserie 351. Områdenas skyddsvärde baserar sig huvudsakligen på geologisk- geomorfologiska, ekologisk-biologiska och landskapsvärden. Bland övriga värdekriterier ingår kulturhistoriska och arkeologiska värden, mångbruksvärdet, närområdesvärdet samt områdets naturtillstånd.</p> <p>Denna utredning tjänar framförallt planering av markbruk och de i marktäktlagen avsedda tillståndsmyndigheterna. Den är av intresse överhuvudtaget för olika intressegrupper inom miljövärden, naturhistoriska museer och naturintresserade medborgare.</p>							
Nyckelord	Klippor, naturskyddsområden, naturskydd, landskapskydd, Norra Savolax							
Publikationsserie och nummer	Regionala miljöpublikationer 214							
Finansiär/ uppdragsgivare	Miljöministeriet							
Publikationens tema	<table border="1"><tr><td>ISSN 1238-8610</td><td>ISBN 952-11-0891-6</td></tr><tr><td>Sidantal 170</td><td>Språk finska</td></tr><tr><td>Offentlighet offentlig</td><td>Pris 130 mk</td></tr></table>		ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0891-6	Sidantal 170	Språk finska	Offentlighet offentlig	Pris 130 mk
ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0891-6							
Sidantal 170	Språk finska							
Offentlighet offentlig	Pris 130 mk							
Beställningar/ distribution	Edita Ab, Kundservice, PL 800, 00043 Edita puh. (09) 566 0266, telefax (09) 566 0380, e-mail: asiakaspalvelu@edita.fi www-server: http://www.edita.fi/netmarket							
Förläggare	Finlands miljöcentral, BP 140, FIN-00251 Helsingfors, Finland							
Tryckeri/ tryckningsort och -år	Edita Ab, 2001							

Documentation page

Publisher	Finnish Environment Institute	Date May 2001						
Author(s)	Jukka Husa, Jari Teeriaho, Tytti Kontula and Reino Fagerstén							
Title of publication	Valuable rocky outcrop areas for nature and landscape conservation in the region of North Savo							
Parts of publication/ other project publications	The publication is available in the internet http://www.vyh.fi/palvelut/julkaisu/elektro/ay214/ay214.htm							
Abstract	<p>In this regional inventory both nationally and regionally valuable rocky outcrop areas for nature and landscape conservation has been listed for the region of North Savo. In the research area 151 sites were inventoried. There are 50 rocky outcrop areas, which are classified as nationally valuable (classes 1–4) in North Savo. These areas are described briefly, and their cartographic representation is given. Locally significant cliffs and rocky hills, however included in the survey, are only listed. The research methods used in the survey of valuable rocky outcrop areas for nature and landscape conservation has been described in more detail in the Mimeograph Series of the National Board of Waters and the Environment no 351. During the inventories attention has particularly been paid for geological, biological and landscape values. Other values connected to rocky outcrop areas are historical, archaeological and multiple use values as well as characteristics of the surroundings and the natural stage of the area.</p> <p>This study provides information particularly for authorities, who are responsible for land use planning and control of extraction of rock material as well as other stakeholders involved in nature conservation, museums of natural history and all the citizens interested in nature.</p>							
Keywords	Rocky outcrops, nature reserve, nature conservation, landscape conservation, North Savo							
Publication series and number	Regional Environmental Publications 214							
Financier/ commissioner	Ministry of the Environment							
Theme of publication	<table border="1"> <tr> <td>ISSN 1238-8610</td> <td>ISBN 952-11-0891-6</td> </tr> <tr> <td>No. of page 170</td> <td>Language Finnish</td> </tr> <tr> <td>Restrictions public</td> <td>Price 130 FIM</td> </tr> </table>		ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0891-6	No. of page 170	Language Finnish	Restrictions public	Price 130 FIM
ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0891-6							
No. of page 170	Language Finnish							
Restrictions public	Price 130 FIM							
For sale at/ distributor	Edita Ltd, tel. +358 9 566 0266, Oy Edita Ab, Asiakaspalvelu, PL 800, 00043 Edita e-mail: asiakaspalvelu@edita.fi www-server: http://www.edita.fi/netmarket							
Financier of publication	Finnish Environment Institute, P.O.Box 140, FIN-00251 Helsinki, Finland							
Printing place and year	Edita Ltd, 2001							

Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Savossa

Valtakunnallinen kallioalueiden kartoitus aloitettiin ympäristöministeriön hankkeena 1990-luvun alussa. Sitä ennen kallioluonnon tutkimusta ja suojelutoimia oli toteutettu maassamme melko vähän. Pohjois-Savo koskevat tulokset on koottu tähän raporttiin. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kallioalueiden geologiset, biologiset ja maisemalliset arvot lähinnä maa-aineislain mukaisten kriteerien avulla.

Julkaisussa esitellään lyhyesti tutkimusmenetelmät, alueen yleispiirteet ja tulokset. Pääpaino on valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden kuvauksissa ja niiden karttarajauksissa. Kohdekuvauksissa kerrotaan alueen keskeisimmät geologiset, biologiset ja maisemalliset arvot. Tämä selvitys palvelee ennen muuta alueiden käytön suunnittelua ja maa-aineslain tarkoittamia lupaviranomaisia, mutta ylipäätään ympäristönsuojelun eri tahoja, luonnontieteellisiä museoita sekä luonnosta kiinnostuneita kansalaisia.

ISBN 952-11-0891-6

ISSN 1238-8610

EDITA Oyj
PL 800, 00043 EDITA, vaihde 020 450 00
ASIAKASPALVELU
puhelin 020 450 05, faksi 020 450 2380
EDITA-KIRJAKAUPPA HELSINGISSÄ
Annankatu 44, puhelin 020 450 2566

